

Fakulteta za medije

POROČILO

**MEDIJI IN PREDŠOLSKI OTROCI V
SLOVENIJI**

Vodja projekta: dr. Mateja Rek

Tehnični sodelavci: dr. Predrag Ljubotina, Sabina Mešič,

mag. in Anja Bašin

Ljubljana, november 2022

MEDIJI IN PREDŠOLSKI OTROCI V SLOVENIJI

Mateja Rek, Predrag Ljubotina, Sabina Mešić, Anja Bašin

Leto izdaje: 2022

PRILOŽENE DATOTEKE

- Priloga 1_Izvoz sumarnik anketa starši
- Priloga 2_Izvoz sumarnik anketa vzgojitelji
- Priloga 3_Izvoz vprašalnik STARŠI
- Priloga 4_Izvoz vprašalnik VZGOJITELJI
- Priloga 5_ tabele – legende razredov (VUM,SUM,MUM in VUE,SUE,MUE) 2016
- Priloga 5a_tabela – razredi, frekvenca (VUM_E,SUM_E,MUM_E)
- Priloga 6_tabela – povprečni časi aktivnosti otrok glede na število upoštevanih odgovorov
- Priloga 7_tabele – izpostavljenost staršev in njihovih otrok
- Priloga 8_tabela – številčnost in odstotki za sklop V5
- Priloga 9_tabele – uporaba naprav, če je starš
- Priloga 10_tabela – primeren dnevni ekranski limit, če so starši uporabniki ekranov

Infrastrukturni program Fakultete za medije – zbiranje, vodenje in arhiviranje podatkov o medijski pismenosti financira Javna agencija za raziskovalno dejavnost RS – ARRS kot infrastrukturni program. Sredstva je ARRS zagotovila po pogodbi št.1000-22-2916.

KAZALO VSEBINE

1 PREDGOVOR	20
1.1 Povzetek ključnih značilnosti vzorca	20
2 UVOD	23
2.1 Širši okvir pridobivanja podatkov, financiranje in izvedba.....	23
2.2 Cilji zbiranja podatkov	24
2.3 Metodologija.....	24
2.4 Omejitve empiričnega dela	25
3 ZBIRANJE PODATKOV NA VZORCU STARŠEV IN VZGOJITELJEV PREDŠOLSKIH OTROK V SLOVENIJI	27
3.1 Pridobivanje podatkov, vzorčenje, spremenljivke in metode analize	27
3.1.1 Pridobivanje podatkov in vzorčenje	27
3.1.2 Enote in metode analize.....	28
3.1.3 Interpretacija rezultatov	29
3.2 Predstavitev statistične populacije in demografskih podatkov.....	29
3.3 Demografske značilnosti staršev in vzgojiteljev	33
3.4 Predstavitev populacije vrtcev in strokovnega kadra	38
4 ZBRANI PODATKI VZORCEV STARŠEV IN VZGOJITELJEV PREDŠOLSKIH OTROK V SLOVENIJI	44
4.1 Medijska izpostavljenost staršev	44
4.1.1 Čas medijske izpostavljenosti staršev.....	45
4.1.2. Razlike znotraj vzorca staršev in znotraj vzorca vzgojiteljev glede izpostavljenosti respondentov medijem in ekranom (veliki, srednji in mali uporabniki)	48
4.1.3 Značilnosti družin v katerih je prisotnost medijev večja in medijska izpostavljenost staršev	53

4.2 Medijska izpostavljenost predšolskih otrok	57
4.2.1 Čas izpostavljenosti medijem predšolskih otrok	60
4.2.2 Razlike med otroki glede izpostavljenosti medijem (otroci kot veliki, srednji in mali uporabniki medijev).....	62
4.3 Navzočnost staršev, pogovor z otroki ter omejitve rabe medijev za otroka.....	65
4.4 Izpostavljenost medijem staršev in njihovih otrok.....	68
4.5 Primerjava časa, namenjenega različnim aktivnostim.....	79
4.6 Izpostavljenost otrok medijem v vrtcu	80
4.7 Prisotnost naprav	82
4.7.1 Prisotnost naprav v spalnici otroka.....	82
4.7.2 Prisotnost naprav v vrtcu	83
4.7.3 Uporaba lastnih elektronskih pripomočkov otrok v vrtcu	84
4.8 Postavljanje omejitev rabe medijev za otroka	85
4.8.1 Primerna starost za samostojno uporabo medijskih naprav.....	88
4.8.2 Koliko bi moral biti dnevni ekranski limit po mnenju staršev	96
4.8.3 Koliko bi moral biti dnevni ekranski limit po mnenju vzgojiteljev.....	99
4.8.4 Dnevni ekranski limit po mnenju vzgojiteljev v okviru 8-urnega varstva v vrtcu	103
4.8.5 So starši seznanjeni s priporočili glede uporabe medijev za otroke?	107
4.8.6 Pogovor starša s pediatrom o vplivu medijev na otroka do 3. leta starosti	109
4.9 Vzgojitelji in priporočila glede uporabe medijev v oddelku	110
4.10 Povprečna izpostavljenost staršev in predšolskih otrok medijem v Sloveniji.....	112
4.11 Parapodatki	113
5 POVEZAVA MEDIJSKE IZPOSTAVLJENOSTI Z VEDENJEM, POČUTJEM IN ZDRAVJEM OTROK.....	115
5.1 Pozitivni vplivi na učenje	117
5.2 Negativni vplivi na počutje, vedenje, zdravje otrok.....	120

5.3 Debelost in medijska izpostavljenost otrok	125
5.4 Medijska izpostavljenost in sposobnost daljšega ukvarjanja z isto nalogo	128
5.5 Agresivno vedenje in medijska izpostavljenost otrok	128
5.6 Posnemanje in vpliv na nakupno vedenje	132
6 REFLEKSIVNOST	134
6.1 Refleksivnost staršev	135
6.2 Refleksivnost vzgojiteljev	143
7 PREVERJANJE INFORMACIJ IN ZAUPANJE V MEDIJE.....	152
7.1 Preverjanje informacij in zaupanje v medije s strani vzorca staršev	152
7.2 Preverjanje informacij in zaupanje v medije s strani vzorca vzgojiteljev	165
8 ZAKLJUČEK.....	178
8.1 Raziskovalne možnosti v prihodnosti.....	178
8.2 Aplikativna vrednost zbranih podatkov in sklep	179
VIRI.....	181

KAZALO SLIK

Slika 1 Starost otroka, za katerega starš odgovarja (vzorec starši, 2022)	30
Slika 2 Spol otroka, za katerega starš odgovarja (vzorec starši, 2022)	31
Slika 3 Povprečna starost otrok v skupini, za katere je odgovarjal (vzorec vzgojitelji, 2022)	31
Slika 4 Starost (vzorec starši, 2022).....	33
Slika 5 Spol starša otroka, za katerega je odgovarjal (vzorec starši, 2022)	33
Slika 6 Število oseb v gospodinjstvu, povprečje (vzorec starši, 2022)	34
Slika 7 Delež otrok v deljenem varstvu staršev (vzorec starši, 2022).....	35
Slika 8 Bivanjski kraj (vzorec starši, 2022)	35
Slika 9 Samozaposleni (vzorec starši, 2022).....	36
Slika 10 vrsta zaposlitve (vzorec starši, 2022)	37
Slika 11 Število ur, posvečenih službi (vzorec starši, 2022).....	38
Slika 12 Stopnja izobrazbe (vzorec vzgojitelji, 2022)	42
Slika 13 Spol (vzorec vzgojitelji, 2022).....	42
Slika 14 Bivanjski kraj (vzorec vzgojitelji, 2022).....	43
Slika 15 Koliko minut dnevno so v povprečju starši izpostavljeni različnim medijem po svojem mnenju (vzorec starši, 2022)	45
Slika 16: Koliko minut dnevno so vzgojitelji izpostavljeni medijem po njihovem mnenju (vzorec vzgojitelji, 2022)	47
Slika 17 Koliko minut dnevno starši posvetijo različnim aktivnostim/starš uporabnik medijev (vzorec starši, 2022).....	51
Slika 18 Koliko minut dnevno starši posvetijo različnim aktivnostim/starši uporabniki ekranov (vzorec starši, 2022).....	52
Slika 19 Koliko minut dnevno starši gledajo televizijo/starši uporabniki medijev (vzorec starši, 2022)	54
Slika 20 Koliko minut dnevno starši uporabljajo računalnik za neslužbene namene/starši uporabniki medijev (vzorec starši, 2022)	55
Slika 21 Koliko minut dnevno starši namenijo telefoniranju/starši uporabniki medijev (vzorec starši, 2022).....	56
Slika 22 Koliko minut dnevno imajo starši prižgano televizijo/starši uporabniki medijev (vzorec starši,	

2022).....	57
Slika 23 Koliko minut dnevno so predšolski otroci izpostavljeni medijem (vzorec starši, 2022).....	60
Slika 24 Koliko minut dnevno otroci posvetijo različnim aktivnostim/otroci uporabniki medijev (vzorec starši, 2022).....	63
Slika 25 Gledanje televizije v živo za starost do 3. leta/otroci uporabniki medijev (vzorec starši, 2022).....	64
Slika 26 Gledanje televizije v živo za starost 4-6 let/otroci uporabniki medijev (vzorec starši, 2022).....	65
Slika 27 Starost navzočega starša, medtem ko je otrok v stiku z mediji (vzorec staršev, 2022).....	67
Slika 28 Izpostavljenost predšolskih otrok medijem/starši uporabniki medijev (vzorec starši, 2022).....	69
Slika 29 Izpostavljenost predšolskih otrok medijem/starši uporabniki ekranov (vzorec starši, 2022).....	70
Slika 30 Izpostavljenost staršev medijem/otrok uporabnik medijev (vzorec starši, 2022).....	71
Slika 31 Otroci pri gledanju TV v živo/starši uporabniki medijev (vzorec starši, 2022).....	73
Slika 32 Otroci pri gledanju DVD, videoposnetka na televiziji .../starši uporabniki medijev (vzorec starši, 2022).....	74
Slika 33 Otroci in poslušanje radija/starši uporabniki medijev (vzorec starši, 2022).....	75
Slika 34 Otroci in uporaba računalnika ali tablice / starši uporabniki medijev (vzorec starši, 2022).....	76
Slika 35 Otroci in gledanje ali branje revij, časopisov/otroci uporabniki ekrana (vzorec starši, 2022).....	77
Slika 36 Otroci in gledanje ali branje revij, časopisov/starši uporabniki medijev (vzorec starši, 2022).....	78
Slika 37 Primerjava časa za namenjenega za različne aktivnosti (vzorec starši, 2022).....	79
Slika 38 Aktivnosti, katerim so otroci izpostavljeni v vrtcu (vzorec vzgojitelji, 2022).....	80
Slika 39 Razlike v času, posvečenemu različnim aktivnostim za različne starostne skupine (vzorec vzgojitelji, 2022).....	81
Slika 40 Prisotnost naprav v spalni sobi otroka (vzorec starši, 2022).....	82
Slika 41 Prisotnost naprav v vrtcu (vzorec vzgojiteljev, 2022).....	83
Slika 42 Otroci in uporaba lastnih elektronskih pripomočkov v vrtcu (vzorec vzgojitelji, 2022).....	84

Slika 43 Primerna starost za samostojno uporabo pametnega telefona, igranje videoigric, brskanje po spletu (vzorec starši 2022).....	88
Slika 44 Primerna starost za samostojno uporabo pametnega telefona (vzorec starši 2022).....	89
Slika 45 Primerna starost za samostojno igranje videoiger (vzorec starši 2022).....	90
Slika 46 Primerna starost za samostojno brskanje po internetu (vzorec starši 2022)	91
Slika 47 Primerno leto za otroka, da za zabavo uporablja pametni telefon / starši uporabniki medijev (vzorec starši 2022)	92
Slika 48 Primerno leto za otroka, da igra videoigre/starši uporabniki medijev (vzorec starši 2022) .	93
Slika 49 Primerno leto za otroka, da samostojno za zabavo brska po internetu/starši uporabniki medijev (vzorec starši 2022)	94
Slika 50 Primerni dnevni ekranski limit/starši uporabniki ekranov (vzorec starši, 2022)	96
Slika 51 Primerni dnevni ekranski limit/otroci uporabniki medijev (vzorec starši, 2022)	97
Slika 52 Izobrazba (vzorec starši, 2022)	98
Slika 53 Primeren limit in izobrazba (vzorec starši, 2022)	98
Slika 54 Stališča vzgojiteljev glede celodnevnega ekranskega limita doma in v vrtcu (vzorec vzgojitelji 2022).....	99
Slika 55 Udeležba na vsaj dvournem izobraževanju v zadnjih dveh letih (vzorec vzgojitelji, 2022)	100
Slika 56 Učenje uporabe elektronskih pripomočkov v vrtcu (vzorec vzgojitelji 2022).....	103
Slika 57 Dnevni ekranski limit v vrtcu naj znaša... (vzorec vzgojitelji, 2022)	104
Slika 58 Dnevni ekranski limit/vzgojitelji uporabniki ekranov (vzorec vzgojitelji, 2022).....	105
Slika 59 Seznanjenost s priporočili glede uporabe medijev za otroke (vzorec starši, 2022)	107
Slika 60 Seznanjenost s priporočili/otroci uporabniki medijev (vzorec starši 2022).....	108
Slika 61 Pogovor pediatra s starši o vplivu medijev na otroka pred tretjim letom starosti (vzorec starši, 2022).....	109
Slika 62 Pisna priporočila glede uporabe medijev s strani vodstva (vzorec vzgojitelji, 2022).....	110
Slika 63 Priporočila bi morala biti pisna in poenotena (vzorec vzgojitelji, 2022).....	111
Slika 64 Povzetek ugotovitev izpostavljenosti otrok medijem (vzorec starši in vzgojitelji, 2022) ..	112
Slika 65 Parapodatki (vzorec starši, 2022).....	113
Slika 66 Parapodatki (vzorec vzgojitelji, 2022)	114

Slika 67 Stališča staršev do različnih trditev (vzorec starši, 2022).....	115
Slika 68 Stališča staršev, koliko koristnega se lahko otrok nauči iz medijev/otroci uporabniki medijev (vzorec starši, 2022).....	118
Slika 69: Stališča staršev, koliko koristnega se lahko otrok nauči iz izobraževalnih DVD-jev/starši uporabniki medijev (vzorec starši, 2022).....	119
Slika 70 Ekрани škodujejo razvoju govora pri otrocih/otroci uporabniki ekrana (vzorec starši, 2022).....	122
Slika 71 Mediji imajo negativen vpliv na razpoloženje otrok/otroci uporabniki ekrana (vzorec starši, 2022).....	123
Slika 72 Mediji imajo negativen vpliv na zdravje otrok /otroci uporabniki ekrana (vzorec starši, 2022).....	124
Slika 73 Debelost otrok/otroci uporabniki medijev (vzorec starši, 2022).....	125
Slika 74 Debelost otrok/otroci uporabniki ekranov (vzorec starši 2022).....	126
Slika 75 Od staršev, ki se ne strinjajo, da je njihov otrok pretežek, so ti po deležih sledeči uporabniki ekranov (vzorec starši 2022).....	127
Slika 76 Koncentracija otrok/otroci uporabniki medijev (vzorec starši, 2022).....	128
Slika 77 Agresivnost otrok/otroci uporabniki medijev (vzorec starši, 2022).....	129
Slika 78 Agresivnost otrok/starši uporabniki medijev (vzorec starši, 2022).....	130
Slika 79 Agresivnost otrok/otroci uporabniki ekrana (vzorec starši, 2022).....	131
Slika 80 Kako pogosto so v zadnjem letu načrtovali lastno prihodnost (vzorec starši, 2022).....	135
Slika 81 Kako pogosto so v zadnjem letu vadili, kaj reči v pomembnem pogovoru (vzorec starši, 2022).....	136
Slika 82 Kako pogosto so si v zadnjem letu zamišljali, kakšne bodo najboljše in najslabše posledice pri njihovih pomembnih odločitvah (vzorec starši, 2022).....	137
Slika 83 Kako pogosto so v zadnjem letu pretehtali pogovor, ki se je slabo končal (vzorec starši, 2022).....	138
Slika 84 Kako pogosto so si v zadnjem letu razjasnjevali misli o nekem vprašanju, osebi, problemu (vzorec starši, 2022).....	139
Slika 85 Kako pogosto so v zadnjem letu sprejemali pomembne odločitve le s polnim soglasjem in podporo ljudi, ki so jim blizu (vzorec starši, 2022).....	140

Slika 86 Kako pogosto so v zadnjem letu skrbno pretehtali, kaj so ključne prioritete njihovega življenja in zakaj počnejo to, kar počnejo (vzorec starši, 2022)	141
Slika 87 Kako pogosto so se v zadnjem letu zaradi dogajanja okrog njih počutili izgubljeni in sploh niso vedeli, kaj storiti (vzorec starši, 2022)	142
Slika 88 Kako pogosto so v zadnjem letu načrtovali lastno prihodnost (vzorec vzgojitelji, 2022) ..	143
Slika 89 Kako pogosto so v zadnjem letu vadili, kaj bi rekli v pomembnem pogovoru (vzorec vzgojitelji, 2022)	144
Slika 90 Kako pogosto so si v zadnjem letu zamišljali, kakšne bodo najboljše in najslabše posledice pri njihovih pomembnih odločitvah (vzorec vzgojitelji, 2022).....	145
Slika 91 Kako pogosto so v zadnjem letu pretehtali pogovor, ki se je slabo končal (vzorec vzgojitelji, 2022).....	146
Slika 92 Kako pogosto so si v zadnjem letu razjasnjevali misli o nekem vprašanju, problemu, osebi (vzorec vzgojitelji, 2022)	147
Slika 93 Kako pogosto so v zadnjem letu sprejemali pomembne odločitve le s polnim soglasjem in podporo ljudi, ki so jim blizu (vzorec vzgojitelji, 2022).....	148
Slika 94 Kako pogosto so v zadnjem letu sprejemali pomembne odločitve le na podlagi lastne presoje, ne glede na to, kaj so mislili drugi (vzorec vzgojitelji, 2022).....	149
Slika 95 Kako pogosto so v zadnjem letu skrbno pretehtali, kaj so ključne prioritete v njihovem življenju in zakaj počnejo, kar počnejo (vzorec vzgojitelji, 2022)	150
Slika 96 Kako pogosto so se v zadnjem letu zaradi dogajanja okrog sebe počutili izgubljeni in niso vedeli, kaj storiti (vzorec vzgojitelji, 2022)	151
Slika 97 Ali se čutijo samozavestne pri uporabi interneta (vzorec starši, 2022)	152
Slika 98 Ali so prepričani, da imajo nadzor nad tem, kdo lahko dostopa do njihovih osebnih podatkov na internetu (vzorec starši, 2022)	153
Slika 99 Ali zase ocenjujejo, da ločijo oglaševanje od ostale vsebine na internetu (vzorec starši, 2022)	154
Slika 100 Kako pogosto podvomijo v informacijo, ki jo vidijo na televiziji (vzorec starši, 2022) ..	155
Slika 101 Kako pogosto podvomijo v informacijo, ki jo slišijo na radiu (vzorec starši, 2022).....	156
Slika 102 Kako pogosto podvomijo v informacijo, ki jo preberejo v časopisu ali reviji (vzorec starši, 2022).....	157

Slika 103 Kako pogosto podvomijo v informacijo, ki jo najdejo na družbenih omrežjih (vzorec starši, 2022).....	158
Slika 104 Kako pogosto podvomijo v informacijo, ki jo najdejo na spletnih informativnih portalih (vzorec starši, 2022)	159
Slika 105 Kako pogosto pri drugem viru preverijo resničnost informacije, ki jo vidijo na TV (vzorec starši, 2022).....	160
Slika 106 Kako pogosto pri drugem viru preverijo resničnost informacije, ki jo slišijo na radiu (vzorec starši, 2022).....	161
Slika 107 Kako pogosto pri drugem viru preverijo resničnost informacije, ki jo preberejo v časopisu, reviji (vzorec starši, 2022).....	162
Slika 108 Kako pogosto pri drugem viru preverijo resničnost informacije, ki jo najdejo na spletnih družbenih omrežjih (vzorec starši, 2022).....	163
Slika 109 Kako pogosto pri drugem viru preverijo resničnost informacije, ki jo najdejo na spletnih informativnih portalih (vzorec starši, 2022).....	164
Slika 110 Ali se čutijo samozavestne pri uporabi interneta (vzorec vzgojitelji, 2022).....	165
Slika 111 Ali so prepričani, da imajo nadzor nad tem, kdo lahko dostopa do njihovih osebnih podatkov na internetu (vzorec vzgojitelji, 2022)	166
Slika 112 Ali zase ocenjujejo, da ločijo oglaševanje od ostale vsebine na internetu (vzorec vzgojitelji, 2022).....	167
Slika 113 Kako pogosto podvomijo v informacijo, ki jo vidijo na televiziji (vzorec vzgojitelji, 2022)	168
Slika 114 Kako pogosto podvomijo v informacijo, ki jo slišijo na radiu (vzorec vzgojitelji, 2022)	169
Slika 115 Kako pogosto podvomijo v informacijo, ki jo preberejo v časopisu, reviji (vzorec vzgojitelji, 2022).....	170
Slika 116 Kako pogosto podvomijo v informacijo, ki jo najdejo na družbenih omrežjih (vzorec vzgojitelji, 2022)	171
Slika 117 Kako pogosto podvomijo v informacijo, ki jo najdejo na informativnih portalih (vzorec vzgojitelji, 2022)	172
Slika 118 Kako pogosto pri drugem viru preverijo resničnost informacije, ki jo vidijo na TV (vzorec vzgojitelji, 2022)	173

Slika 119 Kako pogosto pri drugem viru preverijo resničnost informacije, ki o slišijo na radiu (vzorec vzgojitelji, 2022)	174
Slika 120 Kako pogosto pri drugem viru preverijo resničnost informacije, ki jo preberejo v časopisu, reviji (vzorec vzgojitelji, 2022).....	175
Slika 121 Kako pogosto pri drugem viru preverijo resničnost informacije, ki jo najdejo na spletnih družbenih omrežjih (vzorec vzgojitelji, 2022)	176
Slika 122 Kako pogosto pri drugem viru preverijo resničnost informacije, ki najdejo na spletnih informativnih portalih (vzorec vzgojitelji, 2022).....	177

KAZALO TABEL

Tabela 1 Število družin s predšolskimi otroki po starosti otroka in tipu družine za 2021	29
Tabela 2 Število vrtcev, oddelkov in otrok vključenih v vrtce, Slovenija, 2021/2022	38
Tabela 3 Število strokovnega osebja skupaj in število vzgojiteljev in njihovih pomočnikov zaposlenih v vrtcih, Slovenija, 2021/2022	39
Tabela 4 Strokovni delavci za vzgojo in izobraževanje, vodstveni, svetovalni in drugi strokovni delavci v vrtcih po spolu, Slovenija, 2021/2022	40
Tabela 5 Zaposleni na delovnem mestu vzgojitelja po spolu in izobrazbi, Slovenija, 2021/2022	41
Tabela 6 Povprečen čas izpostavljenosti staršev različnim medijem glede na starost njihovih otrok v minutah dnevno (vzorec starši, 2022)	46
Tabela 7 (s)VUM, (s)SUM, (s)MUM (vzorec starši, 2022).....	48
Tabela 8 (v)VUM, (v)SUM, (v)MUM (vzorec vzgojitelji, 2022)	49
Tabela 9 (s)VUE, (s)SUE, (s)MUE (vzorec starši, 2022).....	49
Tabela 10 (v)VUE, (v)SUE, (v)MUE (vzorec vzgojitelji, 2022).....	50
Tabela 11 (o)VUM, (o)SUM, (o)MUM (vzorec starši, 2022)	58
Tabela 12 Število otrok pripadnikov (o)VUM, (o)SUM, (o)MUM (vzorec starši, 2022).....	58
Tabela 13 (o)VUE, (o)SUE, (o)MUE (vzorec starši, 2022).....	59
Tabela 14 Število otrok (o)VUE, (o)SUE, (o)MUE (vzorec starši, 2022).....	59
Tabela 15 Razlike v povprečni izpostavljenosti med dvema starostnima skupinama otrok v minutah (vzorec starši, 2022)	61
Tabela 16 Navzočnost starša, ko je otrok v stiku z mediji (vzorec starši, 2022)	65
Tabela 17 Pogovor starša z otrokom o tem, kaj vidi v medijih (vzorec starši, 2022).....	66
Tabela 18 Pogovor z otrokom o tem, kaj je videl v medijih (vzorec vzgojitelji, 2022).....	67
Tabela 19 Uporaba in učenje uporabe elektronskih pripomočkov v vrtcu (vzorec vzgojitelji, 2022)	84
Tabela 20 Otroci bi se morali naučiti uporabe elektronskih pripomočkov v vrtcu (vzorec vzgojitelji, 2022).....	85
Tabela 21 Starši in vzgojitelji in postavljanje omejitev/pravil, kaj lahko otrok gleda.....	86
Tabela 22 Postavljanje omejitev/pravil o tem, kaj sme otrok gledati v medijih (vzorec starši, 2022)	86
Tabela 23 Postavljanje omejitev/pravil o tem, kaj sme otrok gledati (vzorec vzgojitelji, 2022).....	87
Tabela 24 Omejitve pri starosti nad 10 do 15+ let, če so starši VUM, SUM, MUM	94

Tabela 25 Celodnevni ekranski limit za otroke in udeležba na strokovnem izobraževanju o medijih v zadnjih dveh letih (vzorec vzgojitelji, 2022).....	100
Tabela 26 Povprečen celodnevni ekranski limit za otroke glede na vzgojiteljevo udeležbo na izobraževanju (vzorec vzgojitelji, 2022).....	101
Tabela 27 Seznam izobraževanj, ki so se jih respondenti udeležili v zadnjih treh letih (vzorec vzgojitelji, 2022)	101
Tabela 28 Izračun deležev (od pridobljenih veljavnih odgovorov s strani vzgojiteljev) glede izpostavljenosti ekranom ((v)VUE, (v)SUE, (v)MUE) in izbiro limita (v minutah) za posamičnega respondenta (vzorec vzgojitelji, 2022).....	106
Tabela 29 Povprečna izpostavljenost otrok medijem po razredih VUM, SUM, MUM ločeno (vzorec starši 2022).....	112
Tabela 30 Iz medijev se otroci naučijo veliko koristnega (vzorec starši, 2022).....	117
Tabela 31 Pozitivni vidiki izpostavljenosti otrok medijem (vzorec vzgojitelji 2022).....	119
Tabela 32 Negativne posledice medijev na otroke (vzorec starši, 2022).....	120
Tabela 33 Negativne posledice medijev na otroke (vzorec vzgojitelji 2022).....	121
Tabela 34 Številčnost odgovorov na 5-stopenjski Likertovi lestvici glede na pripadnost predšolskih otrok razredom (o)VUM, (o)SUM, (o)MUM znotraj vzorca (vzorec starši, 2022).....	125
Tabela 35 Agresivno obnašanje in medijska izpostavljenost (vzorec vzgojitelji, 2022).....	131
Tabela 36 Vplivi medijev na obnašanje otrok in njihovih staršev (vzorec starši, 2022).....	132
Tabela 37 Vplivi medijev na obnašanje otrok (vzorec vzgojitelji, 2022).....	132

POVZETEK

Zbrani podatki, predstavljeni v poročilu **MEDIJI IN PREDŠOLSKI OTROCI V SLOVENIJI**, so stališča, mnenja, ocene staršev in vzgojiteljev otrok, starih od 11 mesecev do vključno 6 let, ki so bili v letu 2022 vključeni v sistem predšolske vzgoje in varstva v Sloveniji. Akumulacija te statistične baze s fokusom na omenjeni ranljivi skupini se je v takšnem obsegu v okviru Infrastrukturnega programa Fakultete za medije – zbiranje, vodenje in arhiviranje podatkov o medijski pismenosti sicer odvila drugič. Zato že obstoječe ugotovitve, izpostavljene v Mediji in predšolski otroci po Rek, Milanovski Brumat iz 2016, skupaj z rezultati aktualnih analiz tvorijo pomenljiv doprinos družbi, saj širitev omenjene podatkovne zbirke, katere kvaliteti sta med drugim količina in razdobje nabora podatkov, odpira in podpira številne možnosti nadaljnjega raziskovalnega dela. Hkrati aktualen popis stanja in trendov na nacionalnem področju veča možnosti ustreznega načrtovanja smernic medijskega opismenjevanja vseh segmentov družbe različnih strok in znanosti.

Zbiranje podatkov o medijski pismenosti predšolskih otrok v Sloveniji je potekalo v drugem kvartalu 2022 in obsegalo pregled relevantne literature in obstoječih baz, pripravo in testiranje anketnega vprašalnika, pridobitev, ureditev, arhiviranje in analizo podatkov z uporabo metod opisne statistike ter predstavitev rezultatov v obliki končnega poročila. Osredotočili smo se na medijske navade, ki jih predšolski otroci razvijajo, in vzgojo, katere so deležni. Prepoznali smo dve ključni okolji vpliva; domače in vrtčevsko in posledično odgovore akumulirali s strani ciljnih skupin njihovih staršev in vzgojiteljev.

Z merskim instrumentom spletnim vprašalnikom smo pridobili ocene časovnih okvirov izpostavljenosti medijem in ekranom predšolskih otrok respondentov in respondentov samih. Preverili smo stališča staršev in vzgojiteljev glede postavljanja omejitev, njihova opažanja v kontekstu zdravja, razpoloženja, telesne teže, agresivnosti in posnemanja junakov predšolskih otrok. Respondenti so nam povedali, ali so seznanjeni s priporočili glede uporabe medijev predšolskih otrok. Poizvedeli smo, ali imajo vzgojitelji vzorca jasne usmeritve glede uporabe medijev s strani vodstva, ali so se v zadnjih dveh letih udeležili vsaj dvournega izobraževanja o medijih in ali se je pediater pogovoril s starši vzorca o vplivu medijev na otroka do otrokovega tretjega leta starosti. Nadalje se je sklop vprašanj

nanašal še na področje refleksivnosti respondentov, njihovo preverjanje informacij, pridobljenih iz različnih medijev, in njihovo osebno zaupanje v medije. Poročilo vključuje še demografske značilnosti vzorca in parapodatke.

Ključne besede: mediji, predšolski otroci, vzgojitelji, starši, ekrani, omejitve, medijska vzgoja, medijska pismenost

ABSTRACT

The collected data, presented in the report **MEDIA AND PRESCHOOL CHILDREN IN SLOVENIA**, includes the views, opinions, assessments of parents and educators of children aged from 11 months to inclusively 6 years old, who are enrolled in the preschool education and care system in Slovenia in 2022. The accumulation of statistical base focused on the aforementioned vulnerable group has taken place on such a scale within the Infrastructure Program of the Faculty of Media once before. Therefore, the already existing findings highlighted in Media and preschool children by Rek, Milanovski Brumat from 2016, joined with the results of current analyzes form a significant contribution to society, since the expansion of the mentioned database, whose qualities are among other its quantity and period of the data assembly, assure and support many possibilities of further research work. At the same time, the inventory of the state and trends in the current time and on the national level increases the possibility of adequate planning of media literacy guidelines for all segments of society in various disciplines and sciences.

The collection of data on the media literacy of preschool children in Slovenia takes place in the second quarter of 2022 and included a review of relevant literature and existing databases, preparation and testing of a survey questionnaire, acquisition, editing, archiving and analysis of data using descriptive statistics methods and conclusively a presentation of the results in the form of a final report. We focused on the media habits that preschool children develop and the upbringing they receive. We have identified two key environments of influence; home and kindergarten, and consequently accumulated answers from the target groups of their parents and educators.

Using a measuring instrument, an online questionnaire, we obtained estimates of the timeframes of media and screen exposure of the respondents' preschool children and the respondents themselves. We checked the attitudes of parents and educators regarding the setting of limits, their observations in the context of health, mood, body weight, aggressiveness, and preschool children's imitation of heroes. Respondents told us whether they were familiar with the recommendations regarding media use by preschool children. We asked whether the educators of the sample have clear guidelines regarding the use of media from the management, whether they have attended at least a two-hour education about

media in the last two years, and whether the pediatrician talked to the parents of the sample about the impact of the media on the child before the child turned three years old. Furthermore, the set of questions referred to the area of respondents' reflexivity, their own verification of information obtained from various media and their personal trust in the media. Demographic characteristics of the sample and paradata are also part of the report.

Key words: media, preschool children, childcare workers, parents, screens, limits, media education, media literacy

1 PREGOVOR

1.1 Povzetek ključnih značilnosti vzorca

-Vzorca staršev in vzgojiteljev geografsko pokrivata vse slovenske regije. Podatki so bili zbrani po naključnem stratificiranem vzorcu v časovnem okviru drugega kvartala 2022.

-Vzorec staršev na običajen dan za neslužbene namene gledanju televizije posveti povprečno 62,53 minut. Starši radio poslušajo povprečno 119,76 minut dnevno, računalnik uporabljajo povprečno 30,77 minut dnevno, po telefonu se pogovarjajo povprečno 24,95 minut dnevno, brskanje po spletu (na telefonu, tablici ali računalniku) jim vzame povprečno 73,64 minut dnevno, revije in časopise berejo povprečno 12,82 minut dnevno, na družbenih omrežjih pa preživijo povprečno 45,11 minut dnevno (Slika 15).

-Starši predšolskih otrok, ki so bili vključeni v vzorec, so na običajen dan v dnevnem povprečju izpostavljeni različnim medijem (možno prekrivanje več medijev, na primer branje revij in poslušanje radia hkrati) 369,58 minut (Tabela 6).

-Dnevna ekranska izpostavljenost staršev v njihovem prostem času znaša na običajen dan povprečno 212,05 minut (Tabela 6).

-Starši v neslužbenem času različnim medijem¹ posvetijo povprečno 249,82 minut na dan, s svojim predšolskim otrokom se igrajo povprečno 103,18 minut dnevno (Slika 15 in Slika 37).

-Povprečna medijska izpostavljenost predšolskih otrok po mnenju njihovih staršev znaša 120,54 minut dnevno (Tabela 15).

-Povprečna ekranska izpostavljenost predšolskih otrok po mnenju njihovih staršev znaša 83,63 minut dnevno (Tabela 15).

-Primeren dnevni ekranski limit za predšolske otroke naj znaša v povprečju 64,62 minut dnevno po mnenju staršev. To je skoraj 19,01 minut manj od povprečne dnevne izpostavljenosti predšolskih otrok, ki znaša 83,63 minut po oceni istega vzorca (Slika 64).

-Pri primerjavi vzorca iz 2015 (Rek, Milanovski 2016) z vzorcem iz 2022 se v kontekstu izpostavljenosti medijem in ekranom pojavijo sledeči premiki mej treh razredov (malih, srednjih in

¹ Upoštevali smo sledeče z mediji povezane aktivnosti vzorca: starš gleda televizijo v živo, starš uporablja računalnik za neslužbene namene, starš se pogovarja po telefonu za neslužbene namene, starš brska po spletu (uporaba različnih naprav), starš bere revije, časopise za neslužbene namene, starš uporablja družbena omrežja

velikih uporabnikov) za:

a) izpostavljenost medijem:

STARŠI – spodnja meja vzorca razreda velikih porabnikov ((s)VUM) se je zamaknila iz 6 ur na 6 ur in 45 minut, torej za 45 minut, zgornja meja vzorca malih ((s)SUM) se je dvignila za 1 uro, iz 3 na 4 ure (Tabela 7).

OTROCI – spodnja meja vzorca razreda velikih porabnikov ((o)SUM) se je zvišala za 15 minut, iz 2 na 2 uri in 15 minut, pri malih porabnikih ((o)MUM) se je zgornja meja izpostavljenosti znižala za 15 minut, iz 1 ure in 15 minut na maksimalno 1 uro (upoštevali smo vse starostne skupine (11m – 6 let) predšolskih otrok) (Tabela 11).

b) izpostavljenost ekranom:

STARŠI – v vzorcu 2022 respondent pripada razredu (s)VUE, ko je prekoračil mejo izpostavljenosti ekranom 3 ure in 45 minut. Ta je v vzorcu 2015 za velike porabnike ekranov znašala 2 uri in 15 minut. Zamik meje razreda znaša 1 uro in 30 minut (Tabela 9).

-Na podlagi zbranih podatkov vzorca 2022 in delitve v tri razrede po izpostavljenosti ekranom predšolskih otrok so (o)VUE pred ekрани več kot 2 uri in 15 minut dnevno, (o)SUM med 1 uro do vključno 2 uri in 15 minut dnevno, (o)MUE do največ 1 uro dnevno (Tabela 13).

-Vzorec vzgojiteljev v 99 % sestavljajo ženske (Slika 13).

-Po oceni vzgojiteljev predšolski otroci v varstvu največ časa v kontekstu izpostavljenosti medijem poslušajo pesmice (CD, MP3), kar traja v povprečju 32,01 minut dnevno (Slika 38).

-Po mnenju vzgojiteljev so predšolski otroci v varstvu ekranom izpostavljeni povprečno 6,46 minut dnevno (Slika 38).

- Vzgojitelji so ocenili, da predšolski otroci v njihovem varstvu ogledu zabavnega programa namenijo povprečno 5,95 minut dnevno, ogledu izobraževalnega programa pa povprečno 6,19 minut dnevno (Slika 38).

-Na podlagi podatkov, zbranih s strani vzgojiteljev, večjih razlik med medijsko in ekransko izpostavljenostjo mlajših (0-3 let) in starejših (4-6 let) skupin predšolskih otrok v vzorcu ni (Slika 39).

-Na podlagi odgovorov vzgojiteljev otroci v starosti od 4 do 6 let dnevno v povprečju več časa namenijo gledanju zabavnih in izobraževalnih programov, medtem ko otroci iz jasli dnevno v povprečju dlje poslušajo pesmice in radijski program v živo (Slika 39).

-Vzgojitelji v slovenskih vrtcih, ki so sodelovali pri zbiranju podatkov, v svojih oddelkih v 96,36 %

lastnih elektronskih pripomočkov otrok ne odobravajo, 78,15 % je odgovorilo, da bi bilo potrebno postaviti omejitve in pravila o tem, kaj lahko otrok v medijih gleda (Slika 42 in Tabela 21).

-71,47 % vzgojiteljev vzorca pisnih priporočil glede rabe medijev v vrtcu s strani vodstva nima, hkrati se jih je 69,64 % strinjalo, da bi morala biti ta napisana in enaka v vseh izobraževalnih ustanovah predšolske vzgoje v Sloveniji (Slika 62 in Slika 63).

-Povprečje odgovorov staršev v kontekstu primerne starosti otroka za samostojno uporabo pametnega telefona za zabavo znaša 10,58 let (Slika 43).

-Za celodnevni ekranski limit za predšolske otroke pri 15 minutah se je opredelilo 11,97 % vzgojiteljev, pri 30 minutah 39,52 % vzgojiteljev, pri 60 minutah 26,95 % vzgojiteljev in pri 0 minutah 12,57 % vzgojiteljev (Slika 54).

-83,69 % vzgojiteljev se v zadnjih treh letih ni udeležilo vsaj dvournega izobraževanja o medijih (Slika 55).

-Vzgojitelji, ki so na podlagi delitve vzorca v razrede (v)VUE, (v)SUE, (v)MUE v skupini večjih uporabnikov ekranov, po zbranih podatkih izbirajo daljše čase pri vprašanju primerne dnevnega limita ekranske izpostavljenosti predšolskih otrok v primerjavi z vzgojitelji, ki se znotraj našega vzorca izkazujejo za manjše uporabnike ekranov (Slika 58).

-Starši so v 67,22 % bili mnenja, da so s priporočili glede uporabe medijev za otroke seznanjeni (Slika 59).

-Pediatr se je o vplivu medijev na otroka do njegovega 3. leta starosti pogovoril le s 17,19 % staršev (Slika 61).

2 UVOD

Medijska pismenost je v zadnjih letih postala posebej aktualna tematika tako v slovenskem prostoru kot širše. Evropska komisija je na primer že pred leti prepoznala potrebo po sestavi skupine strokovnjakov za medijsko pismenost, ki se še danes ukvarja z dosledno identifikacijo dobrih praks, lajšanjem povezovanja med interesnimi skupinami, raziskovanjem načinov koordiniranja evropskih politik ter nudenjem podpore programom in iniciativam področja (Evropska komisija, 2022).

V Sloveniji od leta 2013 s podobnimi cilji, kot jih ima strokovna skupina Komisije, deluje Infrastrukturni program Fakultete za medije – zbiranje, vodenje in arhiviranje podatkov o medijski pismenosti. Vrzel pomanjkanja podatkov in raziskav v kontekstu vplivov medijev na različne starostne skupine je bila na državni ravni v preteklosti izrazita, z doslednim dograjevanjem ustrezne raziskovalne infrastrukture pa se omenjeni primanjkljaj vse do danes uspešno zmanjšuje. In ker v sklopu Infrastrukturnega programa posebno pozornost posvečamo prav ranljivim skupinam, smo v 2022 zbirali podatke o medijskih navadah in vzgoji predšolskih otrok (že drugič)².

2.1 Širši okvir pridobivanja podatkov, financiranje in izvedba

Zbiranje podatkov o medijskih navadah predšolskih otrok poteka v okviru Infrastrukturnega programa Fakultete za medije – zbiranje, vodenje in arhiviranje podatkov o medijski pismenosti. Program financira Javna agencija za raziskovalno dejavnost RS – ARRS kot infrastrukturni program. Sredstva je ARRS zagotovila po pogodbi št. 1000-22-2916.

² Podatki o medijskih navadah in vzgoji predšolskih otrok so se v sklopu Infrastrukturnega programa Fakultete za medije prvič začeli zbirati v letu 2015. Poročilo Mediji in predšolski otroci po Rek, Milanovski Brumat iz 2016 je javno dostopno na uradni spletni strani pismenost.si. .

2.2 Cilji zbiranja podatkov

Primarni cilj:

- pridobitev specifičnih primarnih podatkov o stanju medijske vzgoje in medijskih navad ranljivega dela populacije predšolskih otrok v Sloveniji za leto 2022 ter vodenje in arhiviranje te baze podatkov.

Sekundarni cilji:

- spremljanje stanja in trendov medijskih navad in pismenosti ranljivih skupin,
- podpora pri pretoku metodološkega znanja in spodbuda za nadaljnjo raziskovalno delo,
- diseminacija in popularizacija pridobljenih podatkov v javnosti,
- ozaveščanje o pomenu medijske pismenosti.

Zbrani podatki so skupaj z znanstvenimi in strokovnimi članki, opravljenimi raziskavami drugih avtorjev in njihovimi povzetki, poročili, priporočili stroke in drugimi relevantnimi viri objavljeni na javno dostopnem uradnem portalu programa Medijska.Pismenost.si (www.pismenost.si). Te podatkovne zbirke so na področju medijskih navad in vzgoje predšolskih otrok v pomoč in podporo številnim javnostim: akademski sferi, strokovni javnosti, razvojnim projektom, medijskim organizacijam, vladnim organom in splošni javnosti, kot izhodišče za oceno dejanskega stanja, razvoj ustreznih usmeritev, prepoznavanje morebitnih potreb po predrugačenju učnih načrtov, vzgojiteljskih pristopov, politik ustanov predšolske vzgoje in večjih sistemov, nadaljnjo raziskovalno delo, splošno ozaveščanje v družbi. Nenazadnje je v aktualnem času in prostoru z vse večjo prisotnostjo medijev, ki igrajo številne vloge (zabavljač, učitelj, varuška) v vsakdanu predšolskih otrok, načrtovanje sistematičnega nadaljnega izobraževanja in razvijanje kompetentnih kadrov ključno.

2.3 Metodologija

Metodologija je zajemala kritični pregled zadevajajočih primarnih in sekundarnih virov (obstoječih baz podatkov, poročil raziskovalnega dela) ter literature. Pri izvedbi kvantitativnega zbiranja podatkov smo sledili zgledu Mediji in predšolski otroci v Sloveniji (Rek, Milanovski 2016). Imeli smo dva tipa

respondentov (starše in vzgojitelje predšolskih otrok v Sloveniji), za nabor podatkov smo uporabili spletne anketne vprašalnike. V poročilu se poslužujemo zgolj opisne statistične analize (deskriptivne statistike), s katero se distanciramo od vsakega posploševanja iz vzorca na populacijo ali statističnega sklepanja.

Poročilu so dodane datotečne priloge.

2.4 Omejitve empiričnega dela

Zbrane podatke o medijskih navadah in vzgoji predšolskih otrok v Sloveniji predstavljajo stališča staršev in vzgojiteljev, njihove ocene in mnenja so subjektivne narave. Merski instrument je bil sicer zasnovan tako, da spodbuja iskrenost z dopuščanjem izbire odgovora »*Ne vem*« in možnostjo izpustitve vprašanja, do katerega se respondent ne želi opredeliti, vendar smo nazadnje odvisni od osebnih lastnosti posameznikov vzorca, da so na tako občutljivem področju, kot ga obravnavamo, resnicoljubni, nepristranski in vešči kritičnega razmisleka. Predstavitev podatkov vključuje delitev staršev, otrok in vzgojiteljev v tri razrede glede na stopnjo njihove izpostavljenosti medijem in ekranom, po zgledu predstavitve podatkov iz nam izhodiščnega poročila (Rek, Milanovski 2016), kar zato omogoča primerjavo pridobljenih rezultatov s preteklimi in možnost nadaljnjega raziskovalnega dela v smeri primerjave podatkov različnih časovnih obdobj.

V vzorčnem okvirju sta bila predvidena dva ločena vzorca staršev in vzgojiteljev, katerih lastnosti bi bile primerljive z lastnostmi celotne populacije. To smo želeli doseči z vključevanjem velikih, malih, zasebnih in javnih zavodov iz različnih slovenskih pokrajin (regij) v enakih deležih. Reprezentativnost smo skušali zagotoviti tudi z zadostnim številom pridobljenih enot analize (3.1.1.), a natančne pokrivnosti vzorcev starša in vzgojiteljev zaradi anonimne narave vprašalnika ni moč izmeriti (pri respondentih smo preverili le, ali prihajajo iz mesta ali podeželja, nismo jih spraševali po regiji bivanja).

Potrebno je upoštevati možnosti morebitnih izgub podatkov zaradi tehničnih in človeških napak, ki so bile prisotne pri izvozu iz spletnega orodja, prenosu podatkovne baze v izbrane programe analize in nazadnje tudi tekom celotnega procesa urejanja in analize podatkov.

Navodil, naj pri zbiranju podatkov sodeluje le en izmed staršev, nismo podali, kot tudi nismo pridobili podatka, ali je pobudo za reševanje anketnega vprašalnika v vzorcu staršev prevzela samo mati, prevzel samo oče ali sta jo prevzela oba. V primeru slednjega, če sta za enega otroka odgovarjata dva respondenta, je končno število otrok, katerih medijske navade smo analizirali, netočno. Če tudi se ti odgovori očeta in matere niso nujno podvajali, je šlo za vendarle istega otroka, ki smo ga v skupnem seštevku nevede šteli dvakrat.

V uporabljenem anketnem vprašalniku so prevladovala vprašanja zaprtega tipa. Ta so smiselna izbira pri popisu stanja in trendov večjega dele populacije (ciljni skupini predstavljajo starši in vzgojitelji predšolskih otrok celotne Slovenije), saj omogočajo lažjo obdelavo podatkov, a so bila zato precej splošna. Respondentu niso ponudila veliko možnosti za izražanje z lastnimi besedami, utemeljevanje osebnih stališč, prepričanj, izkušenj, nam pa ne celovitega razumevanja obravnavanega problema. Pojavi se potreba po dodatnih poglobljenih kvalitativnih obravnavah specifičnih fenomenov znotraj področja.

3 ZBIRANJE PODATKOV NA VZORCU STARŠEV IN VZGOJITELJEV PREDŠOLSКИH OTROK V SLOVENIJI

3.1 Pridobivanje podatkov, vzorčenje, spremenljivke in metode analize

3.1.1 Pridobivanje podatkov in vzorčenje

Zanimajo nas medijske navade in vzgoja predšolskih otrok v Sloveniji na običajen dan v okviru njihovega doma in vrtca. Te podatke smo v letu 2022 zbirali po vzoru Mediji in predšolski otroci v Sloveniji po Rek, Milanovski Brumat (2016) s strani njihovih staršev in vzgojiteljev. Uporabili smo dva merska instrumenta – spletna anketna vprašalnika (priloga 1_Izvoz – vprašalnik STARŠI, priloga _Izvoz – vprašalnik VZGOJITELJI), ki sta bila prilagojena posamezni skupini respondentov, po strukturi sorodna, vsebinsko dopolnjujoča. Pri obeh anketnih vprašalnikih so prevladovala vprašanja zaprtega tipa, nekatera pa so dopuščala lasten odgovor (kot je »Navedite ime izobraževanja« pri V10a). Vzorec staršev je odgovarjal na 28 sklopov – skupaj 79 vprašanj, vzorec vzgojiteljev na 23 sklopov – skupaj 70 vprašanj.

V času zbiranja podatkov smo kontaktirali 296 slovenskih vrtcev in vrtčevskih enot. Med njimi zavode, ki štejejo več deset vzgojiteljev in njihovih pomočnikov in oddelke z le eno samo skupino varovancev, tudi na primer z le dvema zaposlenima. Reprezentativnost vzorca sta poleg omenjenega zagotovili še njegova raznolikost, z vključevanjem tako zasebnih kot javnih ustanov, in uravnotežena zastopanost mest in podeželja. K sodelovanju so bili vabljeni vrtci iz vseh slovenskih regij, iz vsake (vsaj) dva večja zavoda, (vsaj) en iz mesta in (vsaj) en iz podeželja.

V prvi fazi zbiranja podatkov smo po elektronski pošti ali telefonskem klicu k sodelovanju povabili vodstvo ustanove za predšolsko vzgojo. V kolikor smo se z odgovorno osebo (ravnatelj, pomočnik ravnatelja, psiholog ali drugi strokovni delavec) dogovorili za nadaljnje sodelovanje, so ti svojim vzgojiteljem in staršem predšolskih otrok (pre)poslali poziv za anonimno, prostovoljno reševanje spletnega vprašalnika, skupaj z jasnimi navodili za izpolnjevanje (ločeno za ene in druge). Komunikacija

je potekala po elektronski pošti ali prek katerega drugega spletnega komunikacijskega orodja za obveščanje (e-asistent, Lopolis ali drugo), ki so se ga v vrtcu posluževali. Vzgojitelji in starši so do spletnih anket dostopali na spletni povezavi, reševanje je potekalo samostojno, brez koordinatorja. Povprečna ocena porabljenega časa za izpolnjevanje je znašala 10 minut. Podatke smo zbirali 3 mesece – od 21. marca 2022 do 21. junija 2022. V tem obdobju smo ostali z odgovornimi v rednem stiku, s spletnim orodjem za zbiranje podatkov smo spremljali napredek vzorčenja, beležili smo odzive sodelujočih, jim nudili podporo, v kolikor je bila ta potrebna. Proces akumuliranja podatkov smo zaključili s pridobljenimi 1.987 statusno ustreznimi vprašalniki s strani staršev in 389 statusno ustreznimi vprašalniki s strani vzgojiteljev.

Oba uporabljena anketna vprašalnika (Priloga 3_izvoz vprašalnik STARŠI in Priloga 4_izvoz vprašalnik VZGOJITELJI) spadata po obsegu med srednje dolga merska instrumenta, čas za reševanje pri obeh znaša približno 10 minut. Reševanje po spletu prinaša določene prednosti, ki respondentom zagotavljajo časovno in lokacijsko neomejenost in udobje. Sodelujoči so lahko reševanje popolnoma prilagodili lastnim potrebam – kdaj/kje, kar jim je morda omogočilo bolj poglobljen premislek in posledično pozitivno vplivalo na korektnost, natančnost odgovorov.

Vzorec staršev sestavljajo otrokovi skrbniki, vzorec vzgojiteljev sestavljajo vzgojitelji in njihovi pomočniki³.

3.1.2 Enote in metode analize

Podatkovno bazo tvori 1.987 veljavnih anket, pridobljenih s strani vzorca staršev, od tega je bilo 310 delno in 1.677 v celoti izpolnjenih in 389 ustrezno rešenih anket s strani vzorca vzgojiteljev, od tega je bilo 41 delno in 348 v celoti izpolnjenih. Podatke o številu veljavnih odgovorov za posamično vprašanje najdemo v dveh priloženih datotekah izvoza podatkov iz spletnega orodja 1KA (priloga 1_Izvoz_sumarnik anketa STARŠI in priloga 2_izvoz_sumarnik_anketa VZGOJITELJI). Vprašalnik STARŠI ima 28 sklopov vprašanj in 79 vprašanj, vzorec VZGOJITELJI ima 23 sklopov vprašanj in 70 vprašanj. Enota analize je respondent, lastnost enote je spremenljivka.

³ Vzgojitelje in njihove pomočnike kot isto kategorijo združuje tudi Statistični urad RS (SiStat 2022) (glej Strokovni delavci za vzgojo in izobraževanje, vodstveni, svetovalni in drugi strokovni delavci v vrtcih po spolu, Slovenija, 2021/2022).

Ker smo želeli omogočiti primerjavo aktualnih podatkov s tistimi iz leta 2015, po zgledu Mediji in predšolski otroci v Sloveniji (Rek, Milanovski Brumat 2016) smo izračunali medijsko in (ločeno) ekransko izpostavljenost staršev, njihovih predšolskih otrok in vzgojiteljev. Znotraj posamične skupine smo določili meje treh razredov (pri 33. in 66. percentilu), ki ločujejo velike, srednje in male uporabnike medijev in ekranov. Ponovna uporaba opisane kategorizacije (legende – 4.1.2) omogoča lažje zaznavanje razlik med vzorcema (nekoč in danes) in spodbuja nadaljnjo raziskovalno delo.

V poročilu smo rezultate ilustrirali pisno in grafično, uporabili smo deskriptivno statistične metode, pogosto smo se oprli na zgoraj napisane delitve v razrede, ki temeljijo na intenziteti medijske ali ekranske izpostavljenosti vzorcev.

Kot smo uvodoma omenili, so imeli respondenti možnost, da na določena vprašanja odgovorijo z »Ne vem«, hkrati so lahko sklop, vprašanje ali podvprašanje, do katerega se niso želeli opredeliti, v celoti izpustili. Podatek, koliko je veljavnih odgovorov in koliko respondentov je morebiti odgovorilo z »Ne vem«, zato upoštevamo pri vsakem vprašanju ločeno.

3.1.3 Interpretacija rezultatov

Pri predstavitvi rezultatov opisne statistične analize zbranih podatkov teh ne posplošujemo na populacijo, temveč se z njimi sklicujemo zgolj na vzorca vzgojiteljev in staršev.

3.2 Predstavitev statistične populacije in demografskih podatkov

Tabela 1 Število družin s predšolskimi otroki po starosti otroka in tipu družine za 2021

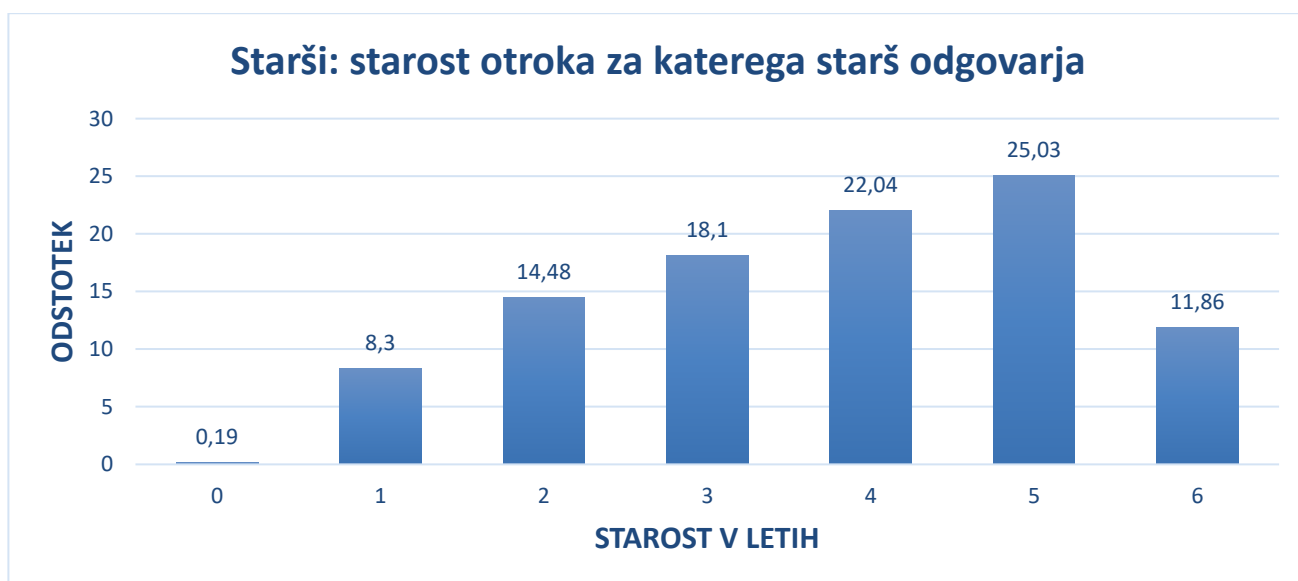
Družine z otroki po: STAROST OTROKA V DRUŽINI, LETO, STAROST OTROKA, TIP DRUŽINE					
2021	družine - SKUPAJ	Zakonski par z otroki	Mati z otroki	Oče z otroki	Zunajzakonska partnerja z otroki
0 let	18.332	7.078	4.336	646	6.272

1 leto	18.379	7.568	3.681	614	6.516
2 leti	16.503	7.090	3.232	700	5.481
3 leta	14.854	6.584	2.784	703	4.783
4 leta	13.450	6.080	2.560	737	4.073
5 let	12.592	5.785	2.459	706	3.642
6 let	12.423	5.708	2.520	682	3.513

Vir: SiStat 2022

V Sloveniji smo imeli leta 2021 skupaj 106.533 družin s predšolskimi otroki starimi med 0 do vključno 6 let.

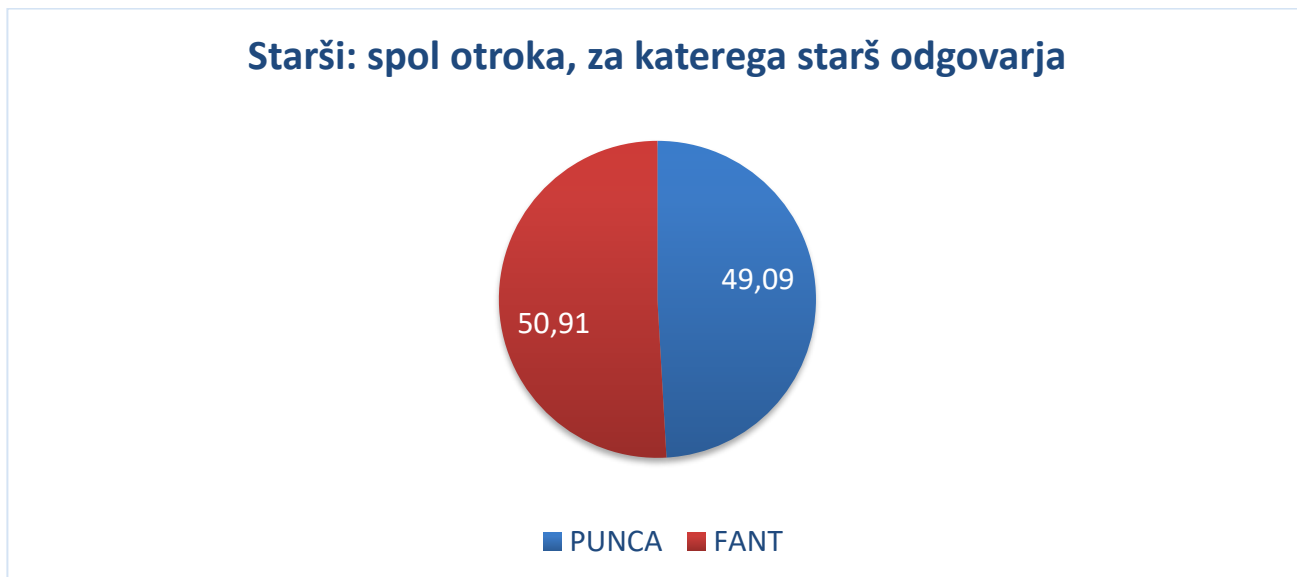
Slika 1 Starost otroka, za katerega starš odgovarja (vzorec starši, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Starši vzorca so odgovorili na anketna vprašanja za otroke stare med 11 meseci (odgovor 0) in 6. letom starosti, od tega je bilo največ ali 25,03 % respondentov z otroki starimi 5 let. Staršev najstarejših in najmlajših predšolskih otrok je v vzorcu najmanj.

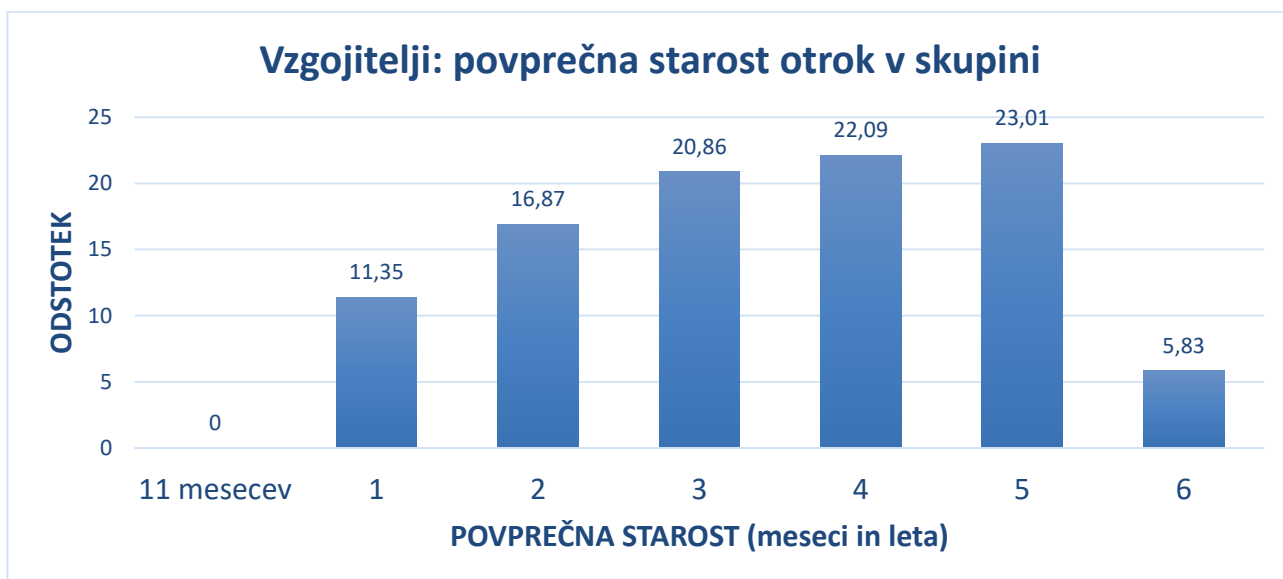
Slika 2 Spol otroka, za katerega starš odgovarja (vzorec starši, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

V 50,91 % je starš odgovarjal za otroka ženskega spola. V 49,09 % je starš odgovarjal za otroka moškega spola.

Slika 3 Povprečna starost otrok v skupini, za katere je odgovarjal (vzorec vzgojitelji, 2022)

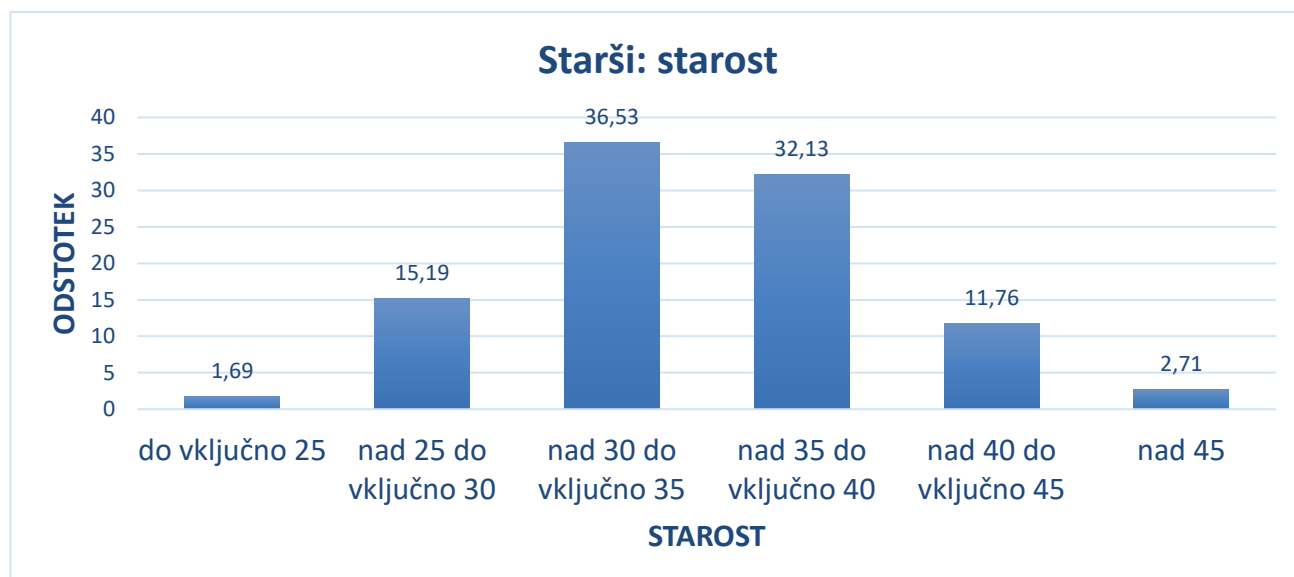

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

23,01 % ali največ vzgojiteljev v vzorcu skrbi za otroke stare 5 let. Pri 11,35 % respondentov v njihovi skupini prevladujejo enoletniki. Po slovenski zakonodaji lahko sicer starši v vrtec vpišejo že dojenčka, ko ta dopolni 11 mesecev (eUPRAVA RS 2022), kot pa vidimo na sliki, enot s pretežno nekaj mesecev starimi varovanci ni. Prav tako so v vzorcu v manjšini oddelki z najstarejšimi otroki, saj po 6. rojstnem dnevu že nastopi čas za vpis v sistem obveznega osnovnega šolstva.

3.3 Demografske značilnosti staršev in vzgojiteljev

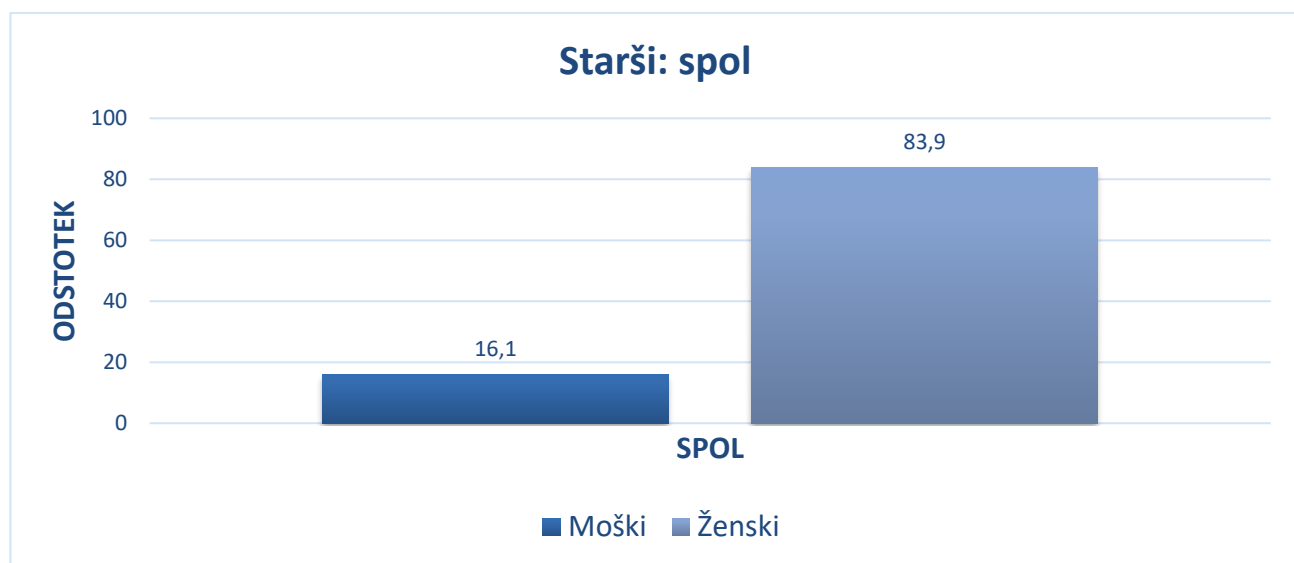
Slika 4 Starost (vzorec starši, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Povprečna starost staršev v vzorcu je 35,32 let.

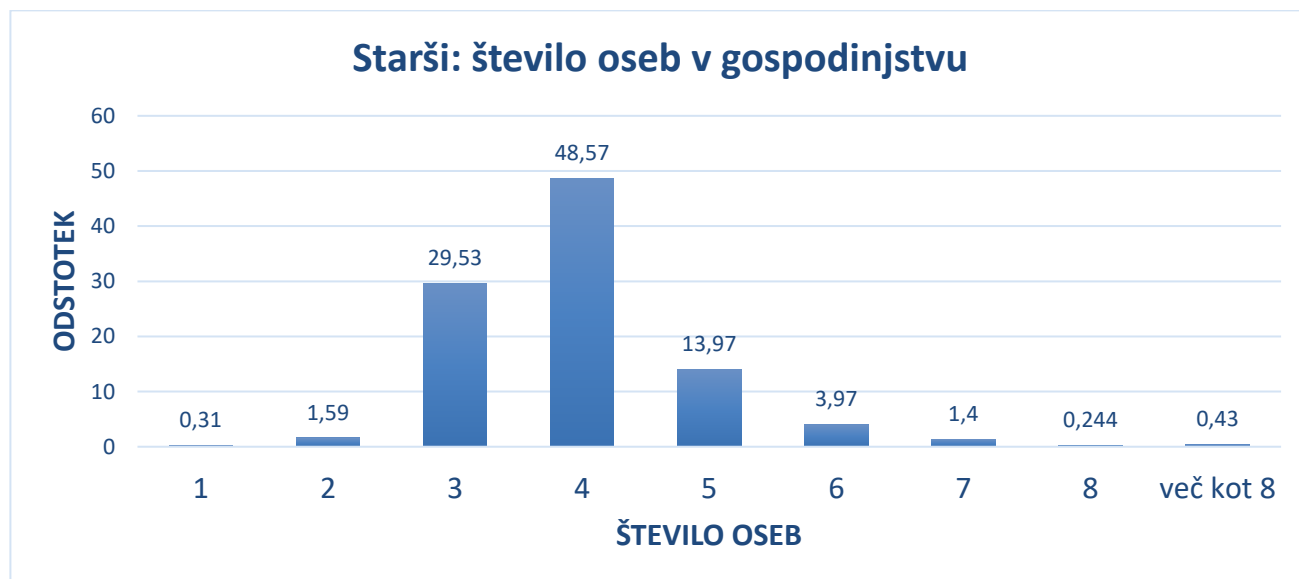
Slika 5 Spol starša otroka, za katerega je odgovarjal (vzorec starši, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Pri reševanju ankete so večinoma sodelovale ženske, delež moških respondentov v vzorcu staršev znaša 16,1 %.

Slika 6 Število oseb v gospodinjstvu, povprečje (vzorec starši, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešić, Bašin, lastni arhiv, 2022

V vzorcu staršev je največ ali 48,57 % štiričlanskih družin, sledijo tričlanske z 29,53 %, 13,97 % je petčlanskih. Povprečje oseb v družini znašala 3,96.

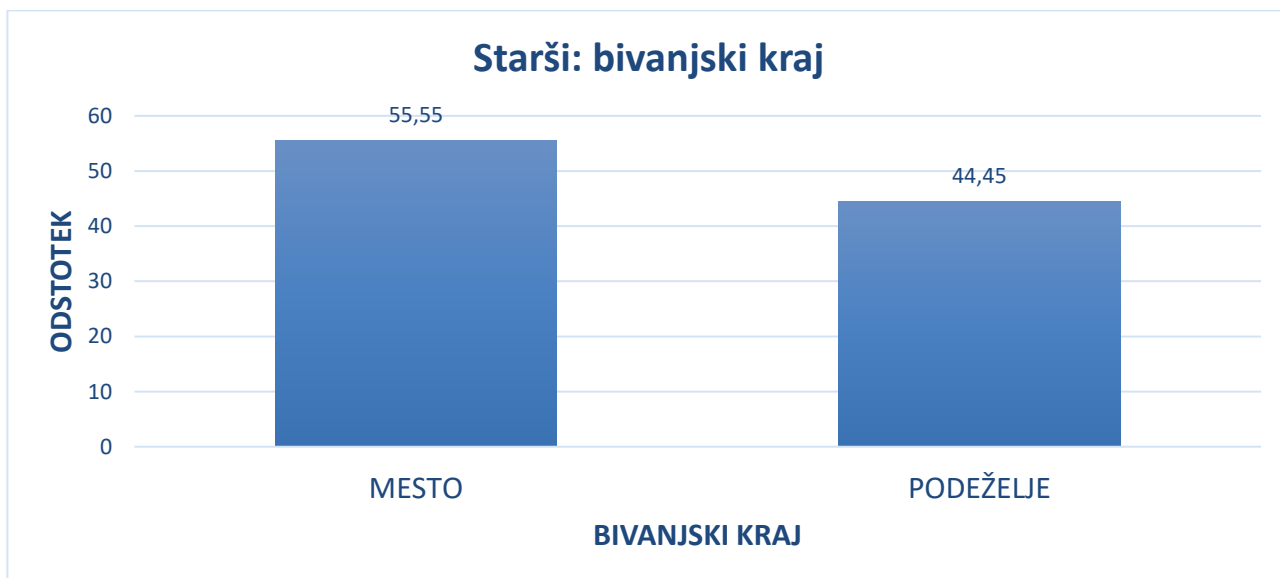
Slika 7 Delež otrok v deljenem varstvu staršev (vzorec starši, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

V vzorcu je 5,2 % predšolskih otrok v deljenem varstvu svojih staršev.

Slika 8 Bivanjski kraj (vzorec starši, 2022)

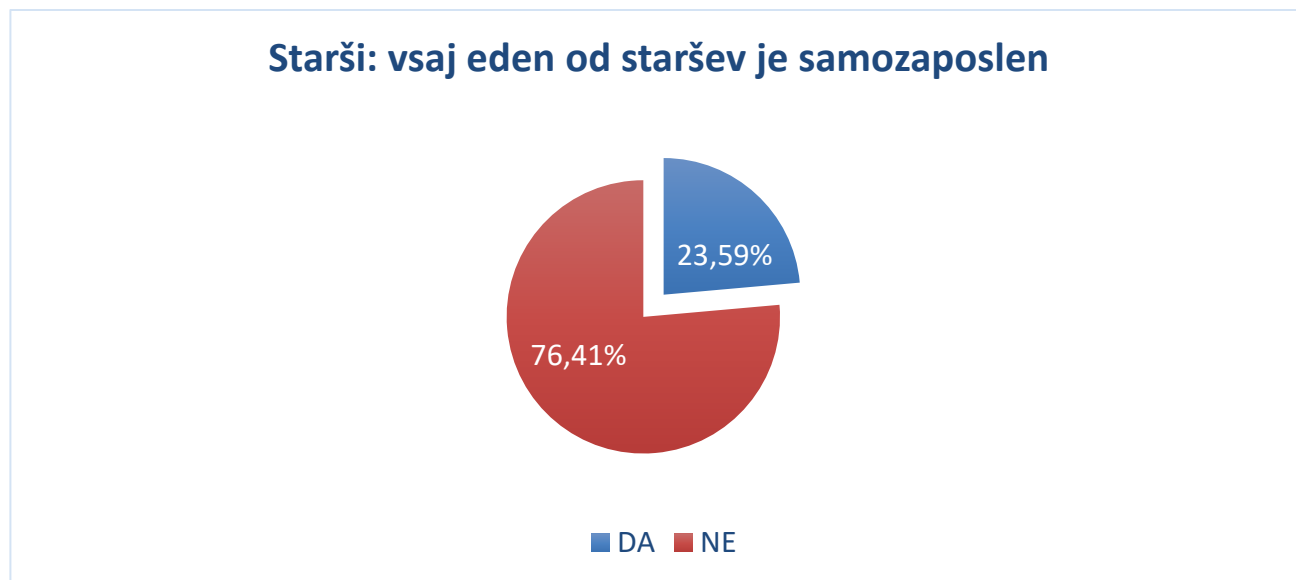

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Iz slike je razvidno, da je 11,10 % več staršev živečih v mestih kot na podeželju – za slednje se je

opredelilo 44,45 % respondentov.

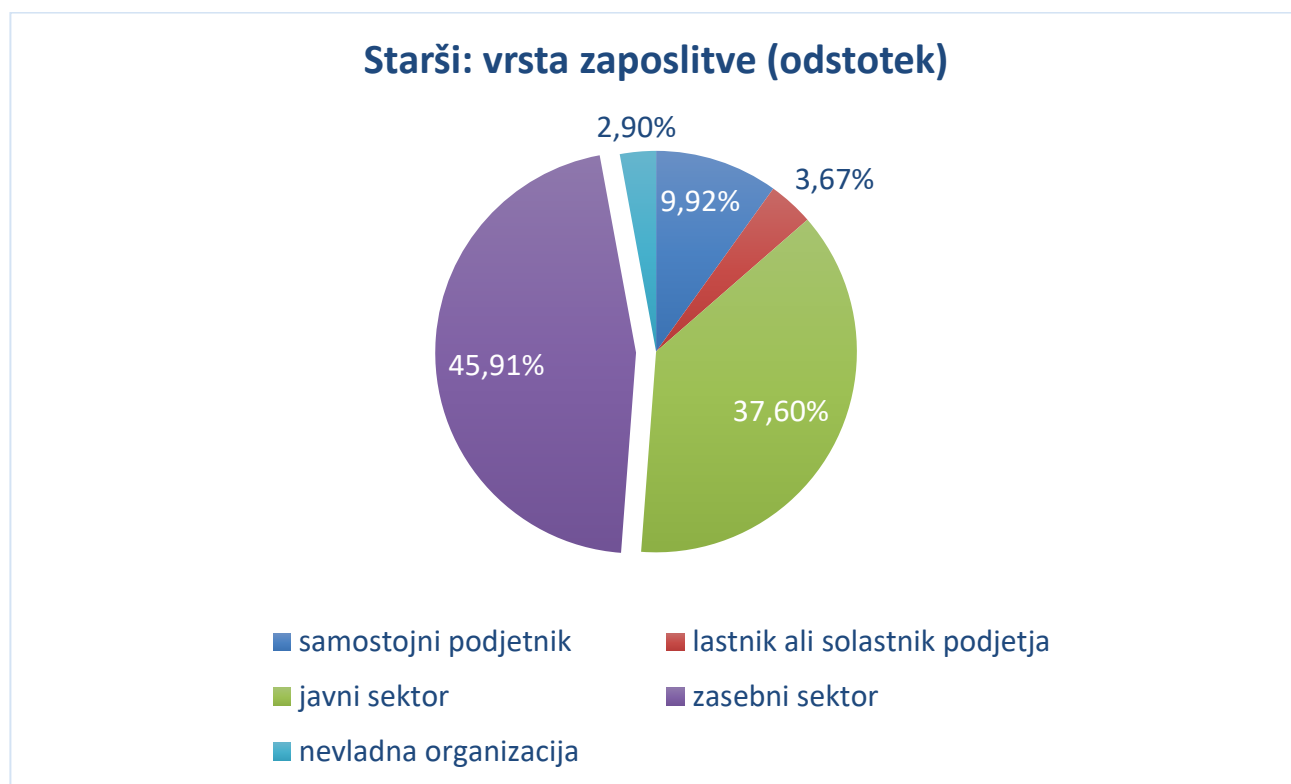
Slika 9 Samozaposleni (vzorec starši, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

V vzorcu staršev je 23,59 % samozaposlenih staršev.

Slika 10 vrsta zaposlitve (vzorec starši, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Največ ali 45,91 % respondentov staršev odgovori, da dela v zasebnem sektorju, 37,6 % jih je bilo zaposlenih v javnem.

Slika 11 Število ur, posvečenih službi (vzorec starši, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Vzorec staršev smo vprašali, koliko ur na običajen dan posvetijo službi. Izmed 1.583 staršev se jih je največ ali 800 opredelilo, da dela 8 ur na dan. Dnevno eno uro več službi posveti 247 staršev vzorca, dnevno dve uri več 149 staršev vzorca.

3.4 Predstavitev populacije vrtcev in strokovnega kadra

Tabela 2 Število vrtcev, oddelkov in otrok vključenih v vrtce, Slovenija, 2021/2022

PODATKI ZA SLOVENIJO, ŠOLSKO LETO 2021/2022	
ŠTEVILO OTROK	ŠTEVILO VRTCEV IN ENOT
85.957	980

Vir: SiStat 2022

Po zadnjih dostopnih podatkih Statističnega urada RS (2022) je bilo v šolskem letu 2021/2022 v skupaj 980 slovenskih vrtcih in njihovih enotah vključeno 85.957 otrok. Če meritve primerjamo s tistimi iz leta

2013/2014, izpostavljenimi v poročilu 2016 (Rek, Milanovski Brumat 2016), ugotovimo, da se je število vrtcev v tem času povečalo za 1. Vpis se je v tem času povečal za 1.207 oseb, v letu 2013/2014 je namreč znašalo skupno število otrok v varstvu 84.750. V letu 2021/2022 so vrtci beležili v svojem varstvu v povprečju 87,7 varovancev, kar je nanese povprečno 6,9 varovancev na posamičnega vzgojitelja ali njegovega pomočnika (SiStat 2022).

V državi je trenutno prijavljenih 414 zavodov za predšolsko vzgojo otrok, od česar je 108 matičnih javnih vrtcev, 207 osnovnih šol, ki imajo vsaj eno vrtčevsko enoto, in 99 matičnih zasebnih vrtcev in vzgojiteljev (Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport 2022). Vseh vrtcev in njihovih enot je bilo v letu 2021/2022 980, od tega je bilo 862 javnih, ki jih je obiskovalo večina slovenskih otrok (96 %) in 118 zasebnih, katere je obiskovala peščica otrok (4 %) (SiStat 2022). Po zadnjih javno objavljenih podatkih je bilo v letu 2015/2016 skupno število vseh oddelkov v vseh slovenskih vrtcih 5.040 (SiStat 2022).

V predšolsko vzgojo in izobraževanje v vrtcih in v vzgojno-varstvenih družinah je bilo v 2021/2022 vključenih 83,7 % vseh otrok ustrezne starosti (1-5 let), kar je 1,2 % več kot leto prej (2020/2021) in 3,7 % več kot leta 2011/2012. V 2021/2022 je znašal delež otrok drugega starostnega obdobja (4 in 5 let), ki so bili vključeni v predšolsko vzgojo, 94,1 % in delež vseh 83,7 % (SiStat 2022). Omenimo še, da je bilo v poročilu iz leta 2016 (Rek, Milanovski Brumat 2016) med drugim izpostavljeno tudi, da je bila po evropskem strateškem cilju Evropske komisije (2022) Izobraževanje in usposabljanje do leta 2020 predvidena 95 % vključitev otrok ustrezne starosti v sistem predšolskega izobraževanja. Ta vključitev na državni ravni do danes ni dosežena, a se številkam počasi vztrajno približujemo.

Tabela 3 Število strokovnega osebja skupaj in število vzgojiteljev in njihovih pomočnikov zaposlenih v vrtcih, Slovenija, 2021/2022

PODATKI ZA SLOVENIJO, ŠOLSKO LETO 2021/2022	
ZAPOSLENI V PREDŠOLSKI VZGOJI	
STROKOVNI DELAVCI SKUPAJ	OD TEGA VZGOJITELJI IN NJIHOVI POMOČNIKI
13.200	12.486

Vir: SiStat 2022

Po zadnjih podatkih na spletnih straneh Statističnega urada Republike Slovenije je bilo v letu 2021/2022 na področju predšolske vzgoje zaposlenih 13.200 oseb, od tega 12.486 vzgojiteljev in njihovih pomočnikov. Leta 2013/2014 smo slednjih beležili 10.782, kar pomeni rast zaposlenih na področju za 1.704 mest. V letu 2013/2014 je od tega 5.140 oseb opravljalo poklic vzgojitelja, 5.642 je imelo vlogo njihovega pomočnika. Po elektronski pošti smo za tekoče obdobje od Statističnega urada prejeli še sledeče informacije: »... podatkov ločeno na vzgojitelje in pomočnike sicer v podatkovni bazi SiStat ne objavljamo, so jih pa pripravili na strokovnem oddelku: v šolskem letu 2021/22 je bilo v vrtcih po številu 6.082 vzgojiteljev in 6.404 pomočnikov vzgojiteljev.« R. Rejec (osebna komunikacija, 28. 7. 2022). Razmerje vzgojitelji/pomočniki je ostalo podobno kot pred leti.

Tabela 4 Strokovni delavci za vzgojo in izobraževanje, vodstveni, svetovalni in drugi strokovni delavci v vrtcih po spolu, Slovenija, 2021/2022

PODATKI ZA SLOVENIJO, ŠOLSKO LETO 2021/2022			
Vrsta strokovnega osebja - SKUPAJ	SKUPAJ	13.200	100 %
	M	506	3,83 %
	Ž	12.694	96,17 %
Vzgojitelji in pomočniki vzgojiteljev	SKUPAJ	12.486	100 %
	M	483	3,87 %
	Ž	12.003	96,13 %
Vodstveni delavci	SKUPAJ	438	100 %
	M	15	3,43 %
	Ž	423	96,58 %
Svetovalni in drugi strokovni delavci	SKUPAJ	276	100 %
	M	8	2,90 %
	Ž	268	97,10 %

Vir: SiStat 2022

Kot je razvidno iz tabele, so bili med strokovnimi delavci za vzgojo in izobraževanje v letu 2021/2022 moški v manjšini. Ženske so z 96,17 % predstavljale večino. Razmerje se je ponovilo tudi med podrejenimi vrstami kadra, med vzgojitelji in njihovimi pomočniki je na primer znašal delež žensk

96,13 %, moških je bilo slabe 3,87 %. Na državni ravni se število slednjih zaposlenih v predšolski vzgoji kljub temu na letni ravni postopoma dviguje. Ta poklic po zadnjih podatkih opravlja na primer 1.459 posameznikov (m) več kot leta 2016/2017.

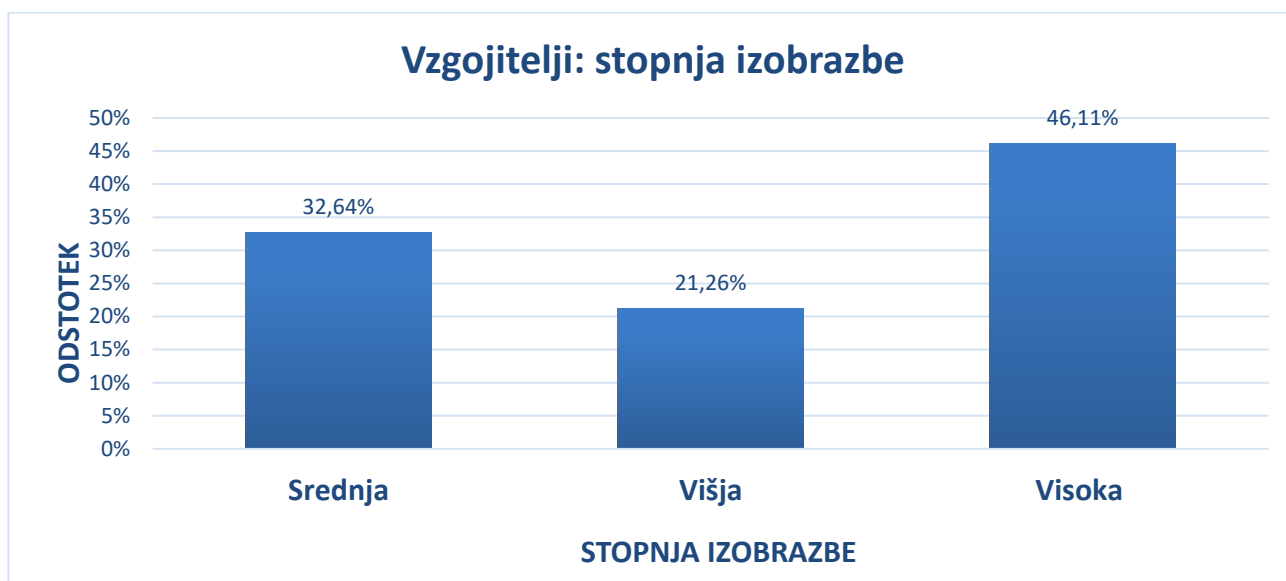
Tabela 5 Zaposleni na delovnem mestu vzgojitelja po spolu in izobrazbi, Slovenija, 2021/2022

PODATKI ZA SLOVENIJO, ŠOLSKO LETO 2021/2022			
VZGOJITELJI IN POMOČNIKI VZGOJITELJEV	Spol - SKUPAJ	Izobrazba - SKUPAJ	12.486
		Srednješolska	5499
		Visokošolska izobrazba 1. stopnje	5084
		Visokošolska izobrazba 2. stopnje	1855
		Visokošolska izobrazba 3. stopnje	48
	MOŠKI	Izobrazba - SKUPAJ	483
		Srednješolska	229
		Visokošolska izobrazba 1. stopnje	133
		Visokošolska izobrazba 2. stopnje	133
		Visokošolska izobrazba 3. stopnje	8
	ŽENSKI	Izobrazba - SKUPAJ	12.003
		Srednješolska	5270
		Visokošolska izobrazba 1. stopnje	4971
		Visokošolska izobrazba 2. stopnje	1722
		Visokošolska izobrazba 3. stopnje	40

Vir: SiStat 2022

Največ vzgojiteljev in njihovih pomočnikov, ali slabih 45 %, je imelo v letu 2021/2022 pridobljeno srednješolsko izobrazbo. Sledili so tisti z visokošolsko izobrazbo 1. stopnje s 40 %. Visokošolsko izobrazbo 2. stopnje je dosegalo slabih 15 % zaposlenih, visokošolsko izobrazbo 3. stopnje pa nekaj manj kot 0,5 % vzgojiteljskega osebja.

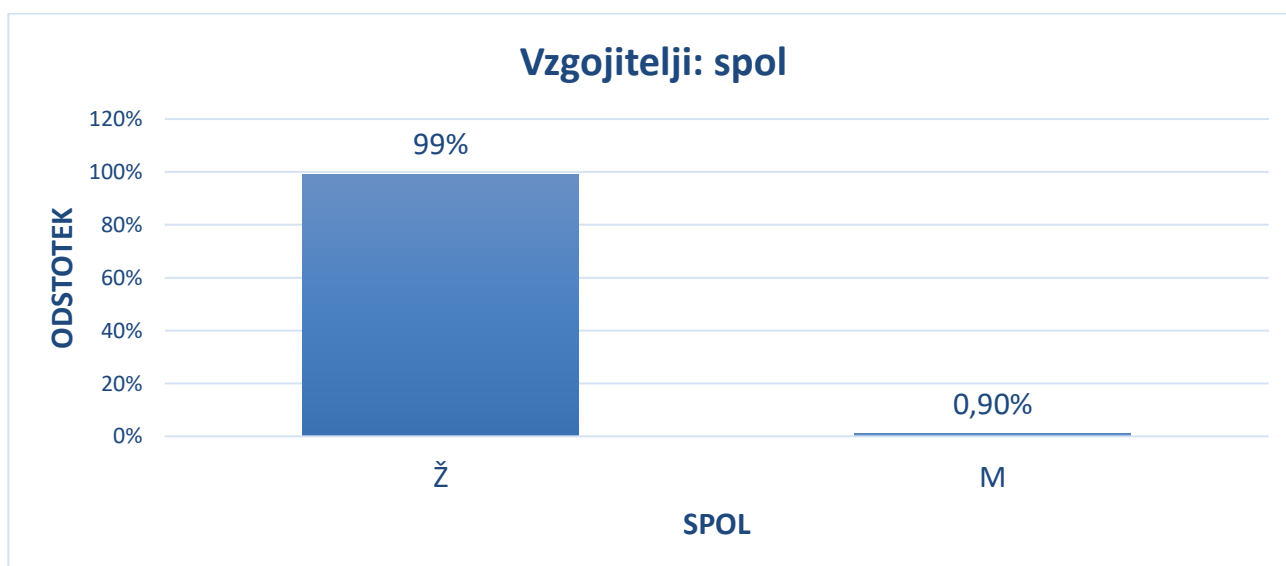
Slika 12 Stopnja izobrazbe (vzorec vzgojitelji, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Anketni vprašalnik so v 46,11 % in v največji meri rešili tisti s končano visoko šolo, 21,26 % vzorca ima končano višjo šolo, 32,64 % le maturo.

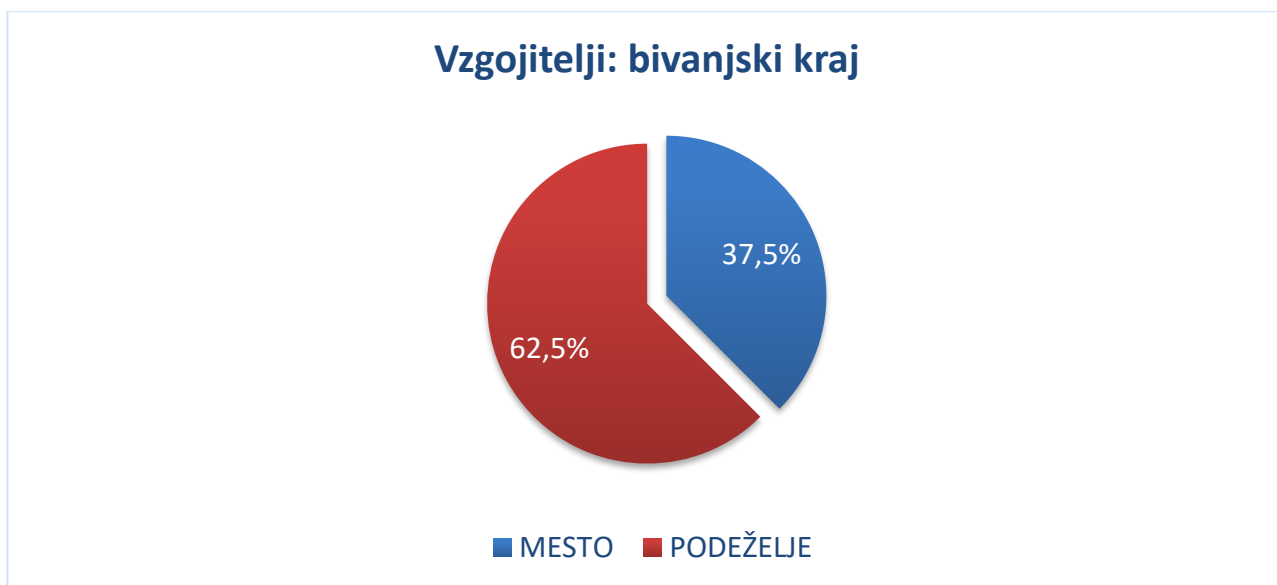
Slika 13 Spol (vzorec vzgojitelji, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Vzorec vzgojiteljev v 99 % ali skoraj v celoti predstavljajo ženske. Izmed 337 respondentov so bili le trije moški, kar je manj kot 1 %.

Slika 14 Bivanjski kraj (vzorec vzgojitelji, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

62,5 % sodelujočih vzgojiteljev je odgovorilo, da živijo na podeželju, kar pa seveda ne pomeni nujno, da so tam opravljali tudi svoj poklic.

4 ZBRANI PODATKI VZORCEV STARŠEV IN VZGOJITELJEV PREDŠOLSKIH OTROK V SLOVENIJI

Z uporabo metod opisne statistike želimo pregledno povezati strukture vzorcev dveh anket, ki sta bila s ciljem zagotovitve primerljivosti sestavljena po vzoru anketnih vprašalnikov iz leta 2015 (Rek, Milanovski Brumat 2016) in nekoliko razširjena z dodatnimi vprašanji.

Odgovori staršev in vzgojiteljev, ki predstavljajo enote analize, se nanašajo na njihova osebna stališča, ocene, mnenja, prepričanja, refleksije, izkušnje, znanja in druge bolj ali manj subjektivne sodbe in niso faktične laboratorijske meritve. Respondenti so lahko namerno ali nenamerno zavajali, lagali in se motili.

Pri predstavitvi rezultatov enote, frekvence, smo odstotke ustrezno definirali v besedilu, na grafičnih in na tabelnih prikazih. Pozornost velja nameniti tudi sklicem na priloge, legendam.

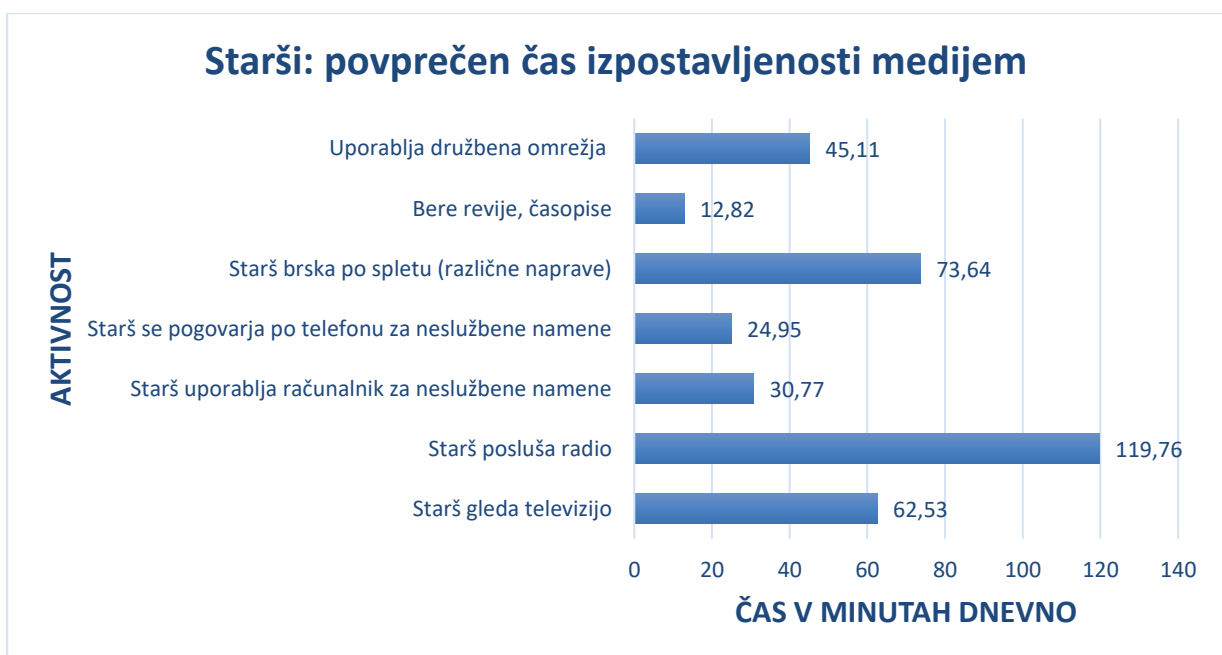
4.1 Medijska izpostavljenost staršev

Zbrani podatki s strani staršev in vzgojiteljev kažejo na razlike med izpostavljenostjo predšolskih otrok medijem in ekranom med domačim in vrtčevskim okoljem. V zavodih predšolske vzgoje najmlajši člani družbe preživijo na povprečen delovni dan več kot polovico svojega budnega časa – ob predpostavki, da jih skrbniki odložijo za 8 ur in da otroci vsaj toliko na dan/noč prespijo. V zavodih predšolske vzgoje imajo nanje in na njihove aktivnosti vpliv vzgojitelji in vodstvo, ki v končni fazi prevzema velik del odgovornosti. Doma je medijsko izkustvo predšolskih otrok odvisno od vzgojnega pristopa staršev, ki rabo in stik omejujejo, spodbujajo, dovoljujejo, prepovedujejo, in medijskih navad staršev samih.

4.1.1 Čas medijske izpostavljenosti staršev

Zanimale so nas ocene respondentov, koliko časa povprečno (v urah in minutah) na običajen dan posvetijo izbranim z mediji povezanim aktivnostim.

Slika 15 Koliko minut dnevno so v povprečju starši izpostavljeni različnim medijem po svojem mnenju (vzorec starši, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Starši za gledanje televizije v povprečju porabijo 62,53 minut dnevno. Poslušanje radia je med bolj priljubljenimi aktivnostmi in v povprečju traja 119,76 minut dnevno. Sodelujoči starši se za neslužbene namene v povprečju v prostem času pogovarjajo po telefonu 24,95 minut, branju tiskovin posvetijo približno 12,82 minut in za računalnikom presedijo 30,77 minut dnevno. V vprašalnik 2022 je dodanih nekaj podvprašanj, navezujočih se na dejavnosti, ki vključujejo uporabo različnih naprav z ekrani. In kot respondenti sami ocenjujejo, za brskanje po spletu⁴ v povprečju porabijo 73,64 minut dnevno, medtem ko so na družbenih omrežjih⁴ v povprečju dejavni 45,11 minut na običajen dan.⁵

⁴ Kadar starši/vzgojitelji za isti namen (družbena omrežja) uporabljajo različne naprave (na primer računalnik, tablico, pametni telefon), lahko pride do prekrivanja rezultatov.

Tabela 6 Povprečen čas izpostavljenosti staršev različnim medijem glede na starost njihovih otrok v minutah dnevno (vzorec starši, 2022)

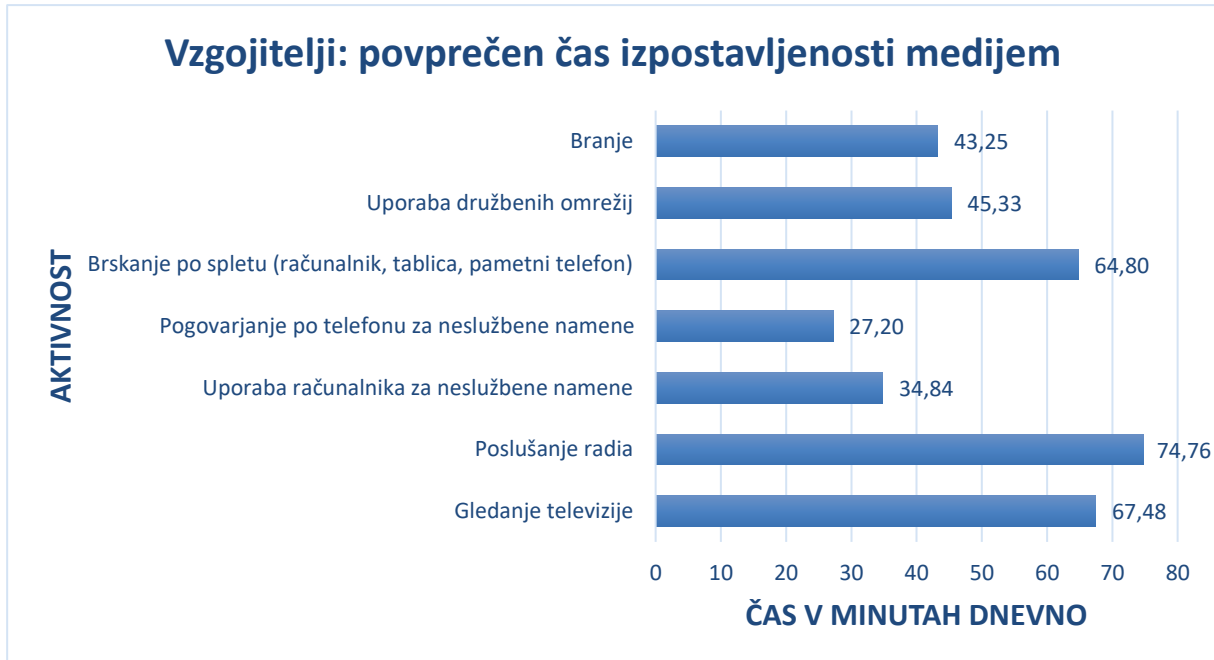
AKTIVNOSTI	Starš gleda televizijo	Starš posluša radio	Starš uporablja računalnik za neslužbene namene	Starš se pogovarja po telefonu za neslužbene namene	Starš brska po spletu (različne naprave)	Bere revije, časopise	Uporablja družbena omrežja
KATEGORIJE	POVPREČEN ČAS V MINUTAH DNEVNO						
Starši z do 3-letnimi otroki	61,27	118,85	33,22	25,99	80,07	13,41	50,79
Starši s 4- do 6-letnimi otroki	63,40	120,40	29,07	24,24	69,19	12,40	41,17
Starši z do 6-letnimi otroki skupaj	62,53	119,76	30,77	24,95	73,64	12,82	45,11

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Zanimalo nas je, ali prihaja pri izpostavljenosti različnim medijem staršev vzorca do razlik glede na starostno skupino otroka, za katerega je respondent odgovarjal. Razberemo, da starši do 3-letnikov v primerjavi z starši 4-6-letnikov računalnik za neslužbene namene dnevno v povprečju uporabljajo 4,15 minute dlje, povprečno 1,75 minute več namenijo telefonskim pogovorom, na spletu (za dostop uporabljajo različne naprave) se zadržijo v povprečju dodatnih 10,88 minut dnevno. Kot vidimo, je tudi čas, preživet na družbenih omrežjih, povprečno 9,62 minut daljši pri starših mlajših otrok, ki nazadnje v povprečju 1,01 minute več berejo (revije, časopise). Nasprotno starši 4, 5 in 6-letnikov dnevno v prostem času v povprečju 2,13 minute dlje preživijo pred televizijskimi sprejemniki in povprečno 1,55 minute več pred radijskimi.⁵

⁵ Pri Slika 15 in Tabela 6 smo upoštevali 1525 odgovorov vzorca staršev. Upoštevali smo le odgovore tistih respondentov, ki so v celoti veljavno odgovorili na sklop vprašanj V2 in v celoti veljavno odgovorili na sklop vprašanj V19. Pri V19 smo izločili napačne odgovore (starost otroka znaša več kot 6 ali 54689) in tiste pri katerih ni bilo moč razbrati voljo respondenta.

Slika 16: Koliko minut dnevno so vzgojitelji izpostavljeni medijem po njihovem mnenju (vzorec vzgojitelji, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešić, Bašin, lastni arhiv, 2022

Vzgojitelji, ki so sodelovali pri zbiranju podatkov, berejo povprečno 43,25 minut na dan. V vzorcu zaposleni v predšolski vzgoji v primerjavi s starši dnevno na splošno manj časa brskajo po spletu, ali preživijo na družbenih omrežjih. Radio poslušajo povprečno 74,76 minut dnevno, za telefonske klice namenijo v povprečju 27,20 minut dnevno, za računalnikom se zadržijo povprečno 34,84 minut dnevno, televizijo zunaj svojega delovnega časa gledajo povprečno 67,48 minut na običajen dan.⁶

⁶ Upoštevali smo 369 veljavnih odgovorov vzorca vzgojiteljev, ki so v celoti odgovorili na sklop vprašanj V1. Opozoriti je potrebno še, da pri vzorcu staršev sprašujemo o njihovem stiku z revijami in časopisi znotraj njihovega prostega časa, medtem ko vzgojitelji odgovarjajo o branju na splošno, torej lahko rezultati vključujejo uporabo tiskanih medijev v okviru opravljanja dnevnih službenih

4.1.2. Razlike znotraj vzorca staršev in znotraj vzorca vzgojiteljev glede izpostavljenosti respondentov medijem in ekranom (veliki, srednji in mali uporabniki)

V že večkrat omenjenem poročilu iz leta 2016 (Rek, Milanovski Brumat 2016), ki se nanaša na zbiranje podatkov o medijski pismenosti predšolskih otrok v Sloveniji in ki je potekalo v letu 2015, so starši, vzgojitelji in otroci vsakič razdeljeni v tri razrede glede na njihovo izpostavljenost medijem in ekranom. Meje teh razredov določata 33. in 66. percentil. V nadaljevanju po tem vzoru določimo skupine velikih, srednjih in malih uporabnikov medijev in ekranov za 2022 upoštevajoč aktualne podatke vzorca staršev in vzorca vzgojiteljev.

Tabela 7 (s)VUM, (s)SUM, (s)MUM (vzorec starši, 2022)

PORABNIKI MEDIJEV - legenda 2022		
čas v minutah	STARŠI	
>405	(s)VUM	VELIKI UPORABNIK MEDIJEV - VEČ KOT 6 H 45 MIN
>240 in <=405	(s)SUM	SREDNJI UPORABNIK MEDIJEV - MED 4 H DO VKLJUČNO 6 H 45 MIN
<=240	(s)MUM	MALI UPORABNIK MEDIJEV - DO VKLJUČNO 4 H

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Pisna obrazložitev delitve v razrede (s)VUM, (s)SUM, (s)MUM 2022 za starše

Starš, ki je v povprečju dnevno izpostavljen MEDIJEM:

- več kot 6 ur in 45 minut ali več kot 405 minut (>405) = **velik porabnik medijev** / (s)VUM
- med 4 in do vključno 6 ur in 45 minut ali med 240 in do vključno 405 minut (>240 in <=405) = **srednji porabnik medijev** / (s)SUM
- do vključno 4 ure ali do vključno 240 minut (<=240) = **mali porabnik medijev** / (s)MUM

Tabela 8 (v)VUM, (v)SUM, (v)MUM (vzorec vzgojitelji, 2022)

PORABNIKI MEDIJEV - legenda 2022		
čas v minutah	VZGOJITELJI	
>390	(v)VUM	VELIKI UPORABNIK MEDIJEV - VEČ KOT 6 H 30 MIN
>240 in <=390	(v)SUM	SREDNJI UPORABNIK MEDIJEV - MED 4 H DO VKLJUČNO 6 H 30 MIN
<=240	(v)MUM	MALI UPORABNIK MEDIJEV - DO VKLJUČNO 4H

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Med vzorcema staršev in vzgojiteljev je moč opaziti manjše razlike. Spodnja meja skupine velikih uporabnikov medijev (VUM) je pri vzgojiteljih za 15 min nižja, torej so ti nekoliko manj izpostavljen medijem kot starši.

Tabela 9 (s)VUE, (s)SUE, (s)MUE (vzorec starši, 2022)

PORABNIKI EKRAŃOV (ZA ZABAVO/DAN) - legenda 2022		
čas v minutah	STARŠI	
>225	(s)VUE	VELIKI UPORABNIK EKRAŃOV - VEČ KOT 3 H 45 MIN
>135 in <=225	(s)SUE	SREDNJI UPORABNIK EKRAŃOV - MED 2H 15 MIN DO VKLJUČNO 3 H 45 MIN
<=135	(s)MUE	MALI UPORABNIK EKRAŃOV – DO VKLJUČNO 2 H 15 MIN

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Pisna obrazložitev delitve v razrede (s)VUM, (s)SUM, (s)MUM 2022 za starše

Starš, ki je v povprečju dnevno izpostavljen EKRAŃOM:

- a) več kot 3 uri in 45 minut ali več kot 225 minut (>225) = **velik porabnik ekranov** / (s)VUE
- b) med 2 uri in 15 minut in do vključno 3 urami in 45 minutami ali med 135 in do vključno 225 minutami (>135 in <=225) = **srednji porabnik ekranov** / (s)SUE

- c) do vključno 2 ur in 15 minut ali do vključno 135 minut (≤ 135) = **mali porabnik ekranov / (s)MUE**

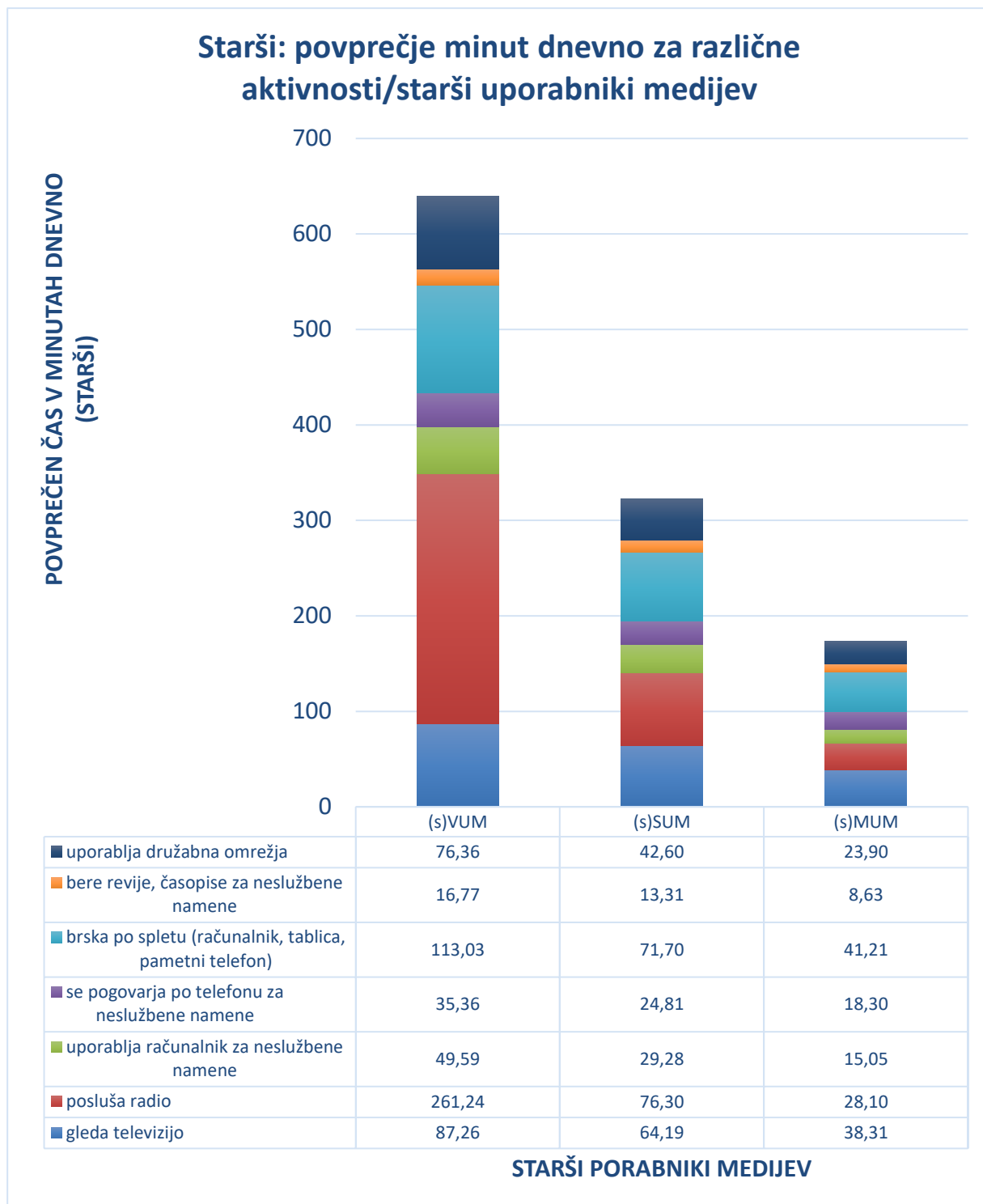
Tabela 10 (v)VUE, (v)SUE, (v)MUE (vzorec vzgojitelji, 2022)

PORABNIKI EKRA NOV		
čas v minutah	VZGOJITELJI	
>240	(v)VUE	VELIKI UPORABNIK EKRA NOV - VEČ KOT 4H
>135 in ≤ 240	(v)SUE	SREDNJI UPORABNIK EKRA NOV - MED 2 H 15 MIN DO VKLJUČNO 4H
≤ 135	(v)MUE	MALI UPORABNIK EKRA NOV - DO VKLJUČNO 2H 15 MIN

Vir: Rek, Ljubotina, Mešić, Bašin, lastni arhiv, 2022

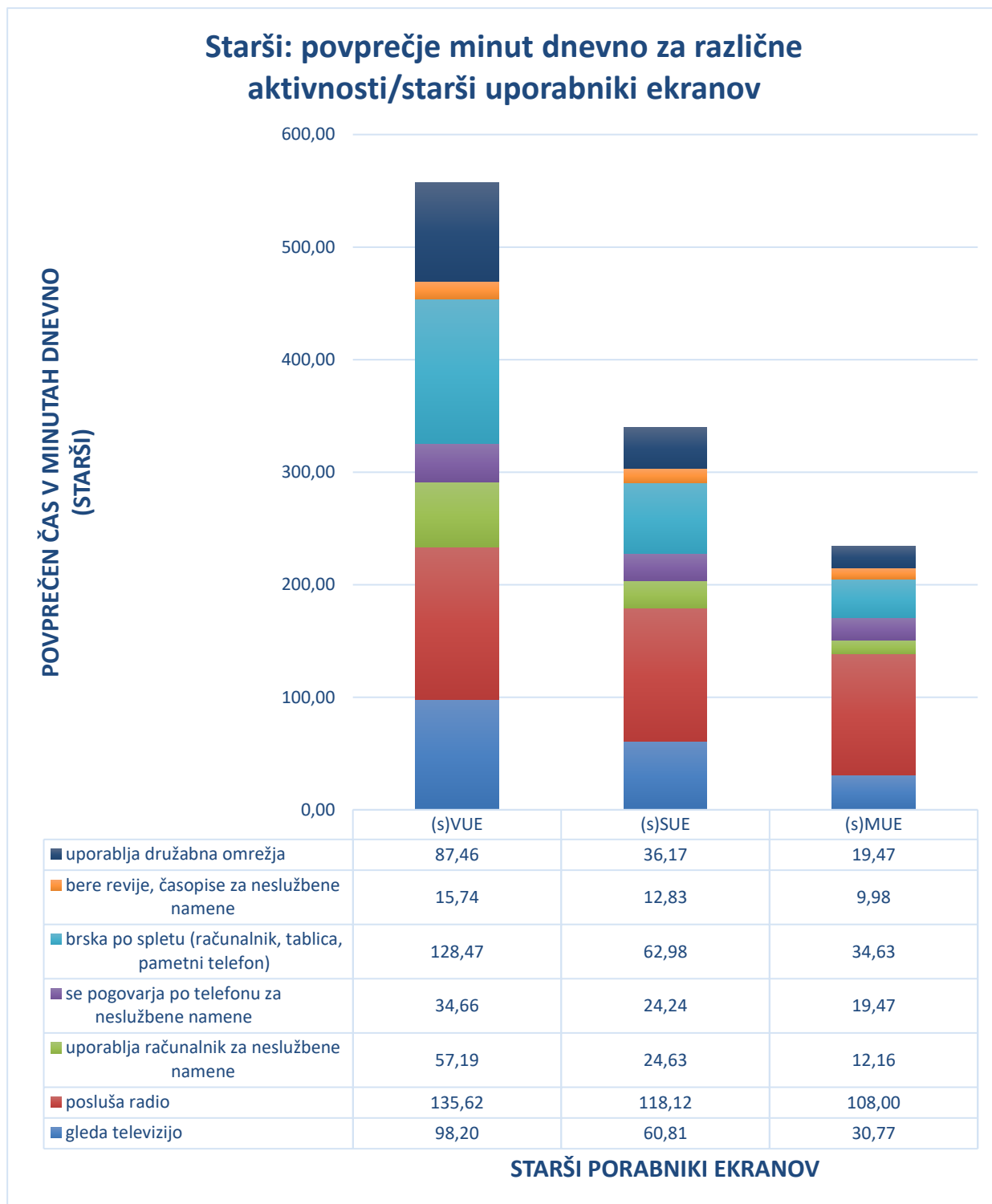
V vzorcu vzgojiteljev je meja razreda velikih uporabnikov ekrana (podobno kot pri izpostavljenosti medijem staršev z izpostavljenostjo medijem vzgojiteljev) za 15 minut višja, meji srednjih in malih uporabnikov ekrana v vzorcu vzgojiteljev in staršev sovpadata.

Slika 17 Koliko minut dnevno starši posvetijo različnim aktivnostim/starš uporabnik medijev (vzorec starši, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Slika 18 Koliko minut dnevno starši posvetijo različnim aktivnostim/starši uporabniki ekranov (vzorec starši, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Grafa prikazujeta, koliko časa v povprečju starši vzorca porabijo za zgoraj naštetih z mediji povezane aktivnosti, v različnih razredih izpostavljenosti medijem (Slika 17) in ekranom (Slika 18).

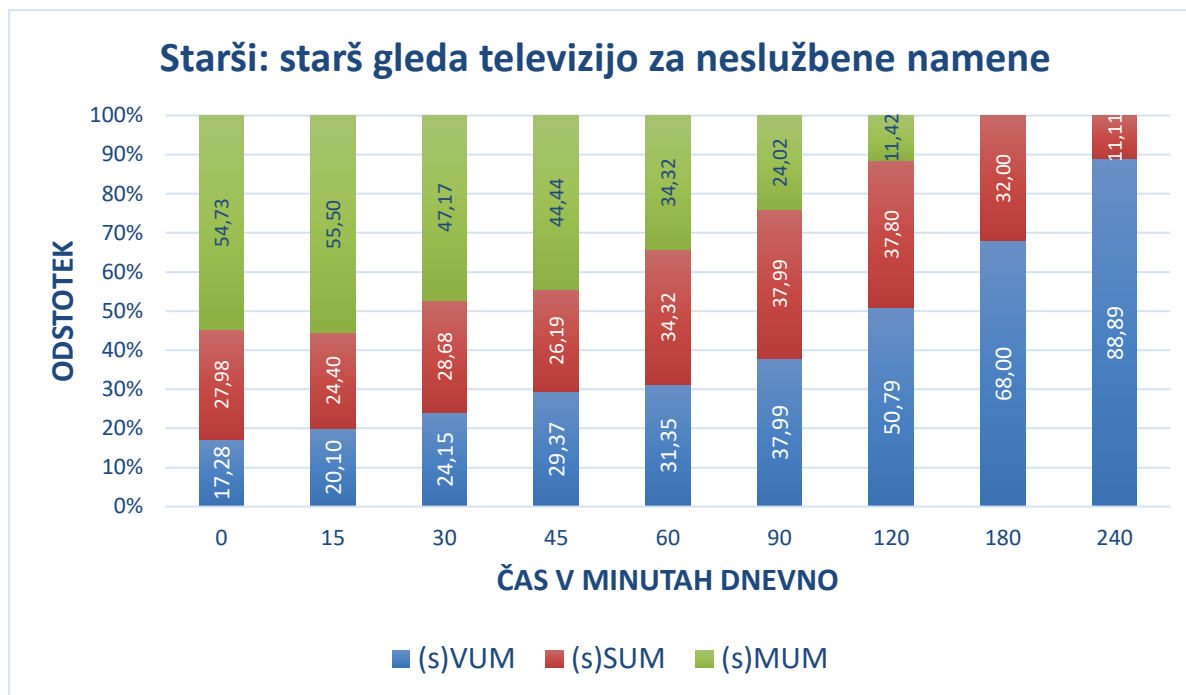
Vsota vseh povprečnih časov zgoraj naštetih aktivnosti znaša pri respondentih (s)MUM 173,50 minut, pri respondentih (s)SUM 322,19 minut in pri respondentih (s)VUM 639,61 minut dnevno. Vsota povprečnih časov zgoraj naštetih aktivnosti znaša pri respondentih (s)MUE 215,01 minut, pri respondentih (s)SUE 339,78 minut in pri (s)VUE 557,34 minut dnevno.

Respondenti (s)MUM poslušajo radio povprečno 28,10 minut dnevno, respondenti (s)SUM povprečno 76,30 minut dnevno in respondenti (s)VUM povprečno 261,24 minut dnevno. Če starše vzorca razdelimo glede na njihovo izpostavljenost ekranom pa dnevno respondenti (s)MUE v povprečju omenjenemu mediju namenijo 108,00 minut, respondenti (s)SUE povprečno 118,12 minut in (s)VUE povprečno 135,62 minut. Starši vzorca iz skupine (s)VUM spremljajo televizijo povprečno 87,26 minut dnevno in tisti iz skupine (s)MUM povprečno 38,31 minut dnevno. Starši vzorca pripadniki razreda (s)SUM uporabljajo družbena omrežja povprečno 42,60 minut dnevno, starši vzorca pripadniki (s)SUE pa isti aktivnosti namenijo povprečno 36,17 minut dnevno. Respondenti iz skupine malih uporabnikov medijev v povprečju za brskanje po spletu porabijo 41,21 minut dnevno, respondenti iz skupine malih uporabnikov ekranov to počno v povprečju 34,63 minut na običajen dan.

4.1.3 Značilnosti družin v katerih je prisotnost medijev večja in medijska izpostavljenost staršev

V nadaljevanju primerjamo posamične z mediji povezane aktivnosti staršev in njihovo medijsko izpostavljenost.

Slika 19 Koliko minut dnevno starši gledajo televizijo/starši uporabniki medijev (vzorec starši, 2022)

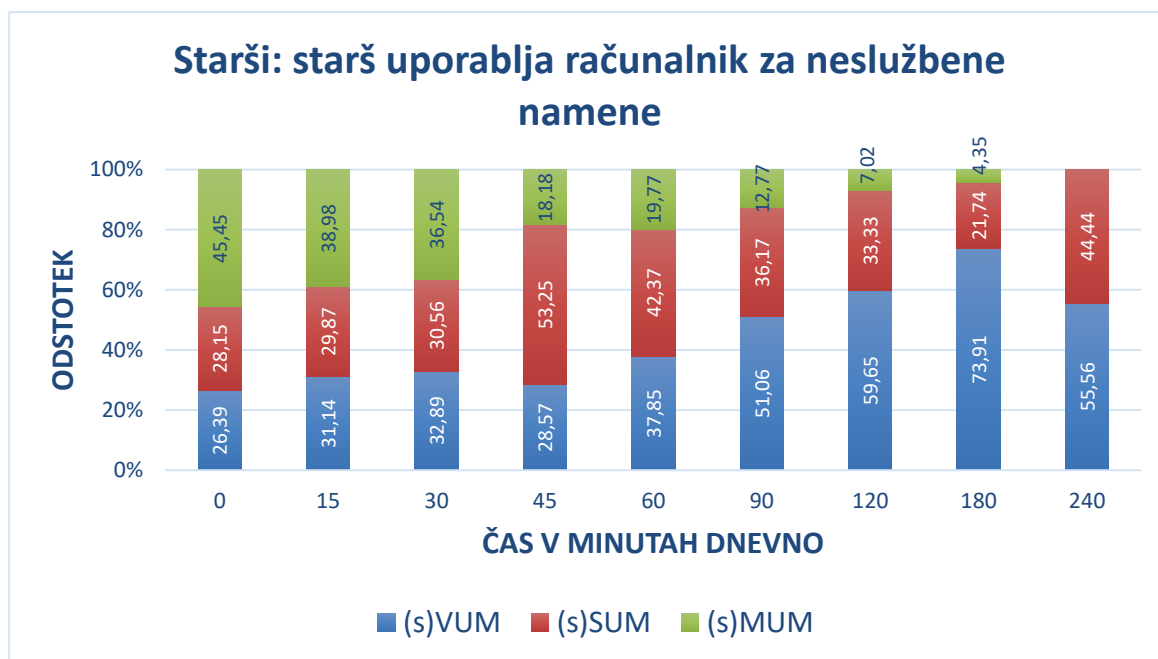
Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Zgornji graf se nanaša na vprašanje, koliko časa respondenti povprečno in po lastni oceni na običajen dan gledajo televizijo izven svojega delovnega časa, in prikazuje, kolikšen je delež razreda respondentov (s)VUM, (s)SUM in (s)MUM pri posamičnem tipu odgovora. Vidimo, da za omenjeno aktivnost največ ali 469⁷ staršev v vzorcu nameni 60 minut dnevno.

Iz grafičnega prikaza sta bili izvzeti ekstremni vrednosti 300 in 480 minut.

⁷ Gre število vseh staršev vzorca, ki pri vprašanju V1a odgovorijo 60 minut. Pri določenih prikazih pri analizi upoštevamo le odgovore tistih respondentov, ki na določen sklop odgovorijo v celoti, ostale izločamo (izločanje nepopolnih odgovorov je ključno na primer pri izračunih povprečnih vrednosti.)

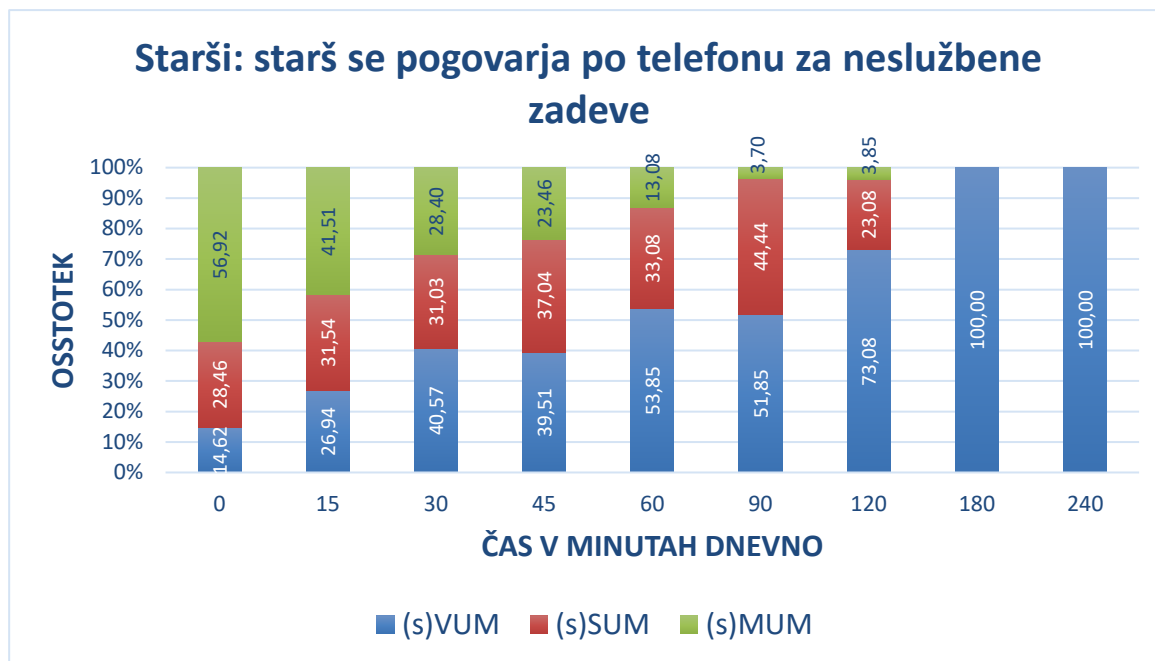
Slika 20 Koliko minut dnevno starši uporabljajo računalnik za neslužbene namene/starši uporabniki medijev (vzorec starši, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Iz slike je razvidno, da so starši vzorca, ki dotični z medijem povezani aktivnosti v prostem času namenijo več časa, pogosteje kot pripadniki razreda (s)MUM iz razreda (s)SUM in (s)VUM. Odgovor povprečno 180 minut je izbralo 4,35 % malih uporabnikov medijev, 21,74 % srednjih uporabnikov medijev in 73,91 % velikih uporabnikov medijev. Od vseh respondentov, ki so se opredelili, da računalnik uporabljajo 0 minut dnevno, je 45,45 % pripadnikov razreda (s)MUM.

Slika 21 Koliko minut dnevno starši namenijo telefoniranju/starši uporabniki medijev (vzorec starši, 2022)

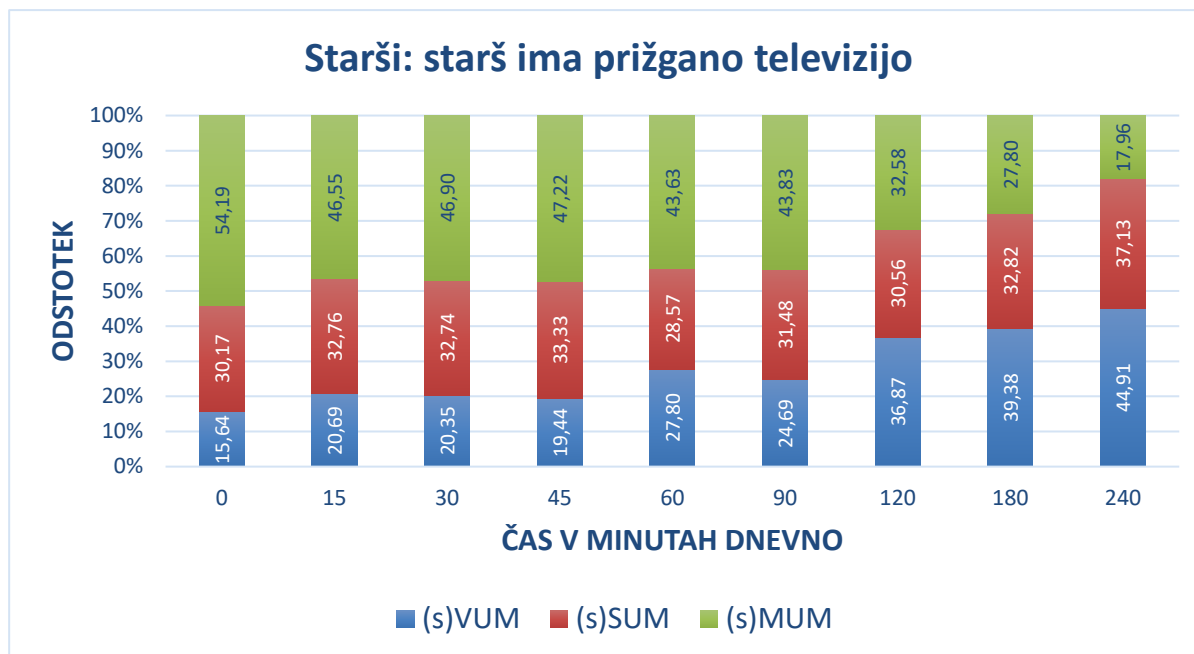

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Po podatkih vemo, da povprečno 180 minut in 240 minut za telefonske pogovore za neslužbene namene na običajen dan nameni le 10 respondentov po njihovi lastni presoji, ki pa se vsi znotraj vzorca staršev izkazujejo za velike uporabnike medijev. Respondenti pripadniki razreda (s)MUM so se za odgovora povprečno 120 minut in 90 minut odločili v zanemarljivih deležih v primerjavi z ostalima dvema skupinama. Prav tako so mali uporabniki medijev v največjih deležih v primerjavi z (s)SUM in (s)VUM izbrali odgovora povprečno 15 in 0 minut telefonskega pogovora dnevno.

Iz grafičnega prikaza sta bili izvzeti ekstremni vrednosti 300 in 480 minut.

Slika 22 Koliko minut dnevno imajo starši prižgano televizijo/starši uporabniki medijev (vzorec starši, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešić, Bašin, lastni arhiv, 2022

Zanimalo nas je, koliko časa je v prostoru v skupnem seštevku dnevno vključena televizija, ne glede na to, ali sodelujoči starš spremlja njeno vsebino aktivno. Kot vidimo na grafu zgoraj, so se respondenti pripadniki skupin (s)VUM in (s)SUM v večji meri odločili za odgovore, ki označujejo daljše časovne intervale tovrstne pasivne izpostavljenosti v primerjavi s starši skupine (s)MUM. Razlike med deleži skupin velikih, srednjih in malih uporabnikov medijev so sicer pri vseh odgovorih manjše kot pri predhodnih treh slikah (Slika 20, Slika 21, Slika 22).

Iz grafičnega prikaza sta bili izvzeti ekstremni vrednosti 300 in 480 minut.

4.2 Medijska izpostavljenost predšolskih otrok

Kot starše in vzgojitelje smo tudi otroke razdelili v tri skupine po količini časa njihove izpostavljenosti medijem in ekranom. Meje razredov smo določili pri 33. in 66. percentilu.

Upoštevali smo podatke, zbrane s strani njihovih staršev, ki se nanašajo na uporabo medijev/ekranov predšolskih otrok v njihovem domačem okolju. Ko v prihodnjih poglavjih primerjamo prisotnost nekega pojava v odnosu do medijske ali ekranske izpostavljenosti predšolskih otrok (tipov (o)VUM/E, (o)SUM/E, (o)MUM/E), se sklicujemo na klasifikacijo, izhajajoč iz zbranih podatkov iz vzorca staršev in ne iz vzorca vzgojiteljev.

Tabela 11 (o)VUM, (o)SUM, (o)MUM (vzorec starši, 2022)

PORABNIKI MEDIJEV - legenda 2022		
čas v minutah OTROCI		
>135	(o)VUM	VELIKI UPORABNIKI MEDIJEV - VEČ KOT 2 H 15 MIN
>60 in <=135	(o)SUM	SREDNJI PORABNIKI MEDIJEV - MED 1 H DO VKLJUČNO 2 H 15 MIN
<=60	(o)MUM	MALI PORABNIKI MEDIJEV - DO VKLJUČNO 1 H

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Pisna obrazložitev delitve v razrede (o)VUM, (o)SUM, (o)MUM 2022 za otroke:

Otrok, ki je v povprečju dnevno izpostavljen MEDIJEM:

- več kot 2 uri in 15 minut ali več kot 135 minut (>135) = **velik porabnik medijev** / (o)VUM
- med 1 uro in do vključno 2 urama in 15 minut ali med 60 in do vključno 135 minut (>60 in <=135) = **srednji porabnik medijev** / (o)SUM
- do vključno 1 ure ali do vključno 60 minut (<=60) = **mali porabnik medijev** / (o)MUM

Tabela 12 Število otrok pripadnikov (o)VUM, (o)SUM, (o)MUM (vzorec starši, 2022)

RAZREDI OTROK GLEDE NA NJIHOVO IZPOSTAVLJENOST MEDIJEM	ŠTEVILO OTROK
(o)VUM	575

(o)SUM	683
(o)MUM	624
(o)MUM = 0 minut izpostavljenosti	30

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Tabela 13 (o)VUE, (o)SUE, (o)MUE (vzorec starši, 2022)

PORABNIKI EKRAŃOV - legenda 2022		
čas v minutah	OTROCI	
>90	(o)VUE	VELIKI UPORABNIK EKRAŃOV - VEČ KOT 1 H 30 MIN
>45 in <=90	(o)SUE	SREDNJI UPORABNIK EKRAŃOV - MED 45 MIN DO VKLJUČNO 1 H 30 MIN
<=45	(o)MUE	MALI UPORABNIK EKRAŃOV - DO VKLJUČNO 45 MIN

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

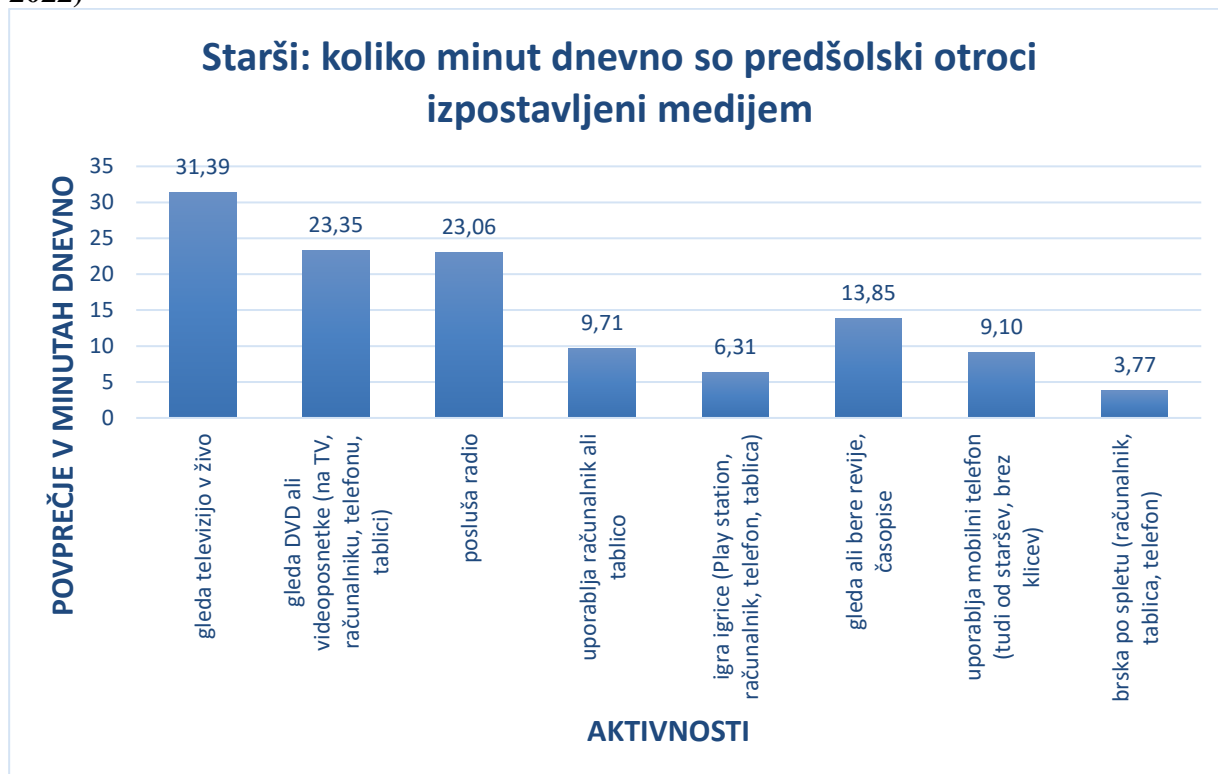
Tabela 14 Število otrok (o)VUE, (o)SUE, (o)MUE (vzorec starši, 2022)

RAZREDI OTROK GLEDE NA NJIHOVO IZPOSTAVLJENOST EKRAŃOM	ŠTEVILO OTROK
(o)VUE	588
(o)SUE	487
(o)MUE	804
(o)MUE = 0 minut izpostavljenosti	133

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

4.2.1 Čas izpostavljenosti medijem predšolskih otrok

Slika 23 Koliko minut dnevno so predšolski otroci izpostavljeni medijem (vzorec starši, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Graf prikazuje povprečen čas, ki ga predšolski otroci dnevno namenijo različnim aktivnostim po ocenah⁸ respondentov – njihovih staršev. Kot vidimo, so medijem v domačem okolju časovno povprečno najdlje izpostavljeni med gledanjem televizije v živo. Temu v povprečju namenijo 31,39 minut dnevno, povprečno 23,35 minut si ogledujejo DVD-je ali videoposnetke na običajen dan. Skoraj toliko, povprečno 23,06 minut dnevno predšolski otroci staršev poslušajo radio. Branje različnih tiskovin je na urniku povprečno 13,85 minut dnevno, s tablico ali računalnikom se rokujejo povprečno 9,71 minut dnevno, mobilni telefon uporabljajo povprečno 9,10 minut dnevno. Po podatkih vzorca staršev se predšolski otroci najmanj časa kratkočasijo z elektronskimi igrkami in brskanjem po spletu – ti dve aktivnosti trajata v povprečju 6,31 in 3,77 minut na dan.

Tabela 15 Razlike v povprečni izpostavljenosti med dvema starostnima skupinama otrok v minutah (vzorec starši, 2022)

RAZLIČNE STAROSTNE SKUPINE/AKTIVNOST PREDŠOLSКИH OTROK	gleda TV v živo	gleda DVD ali video posnetke (na TV, računalniku, telefonu, tablici)	poslušá radio	uporablja računalnik ali tablico	igra igrice (Play station, računalnik, telefon, tablica)	gleda ali bere revije, časopise	uporablja mobilni telefon (tudi od staršev, brez klicev)	brska po spletu (računalnik, tablica, telefon)	SKUPAJ
Do 3-letni otroci	25,40	18,89	26,14	5,93	2,22	13,57	7,59	2,17	101,91
4-6 letni otroci	36,17	26,92	20,60	12,74	9,57	14,07	10,31	5,05	135,43
Do 6-letni otroci skupaj	31,39	23,35	23,06	9,71	6,31	13,85	9,10	3,77	120,54

Vir: Rek, Ljubotina, Mešić, Bašin, lastni arhiv, 2022

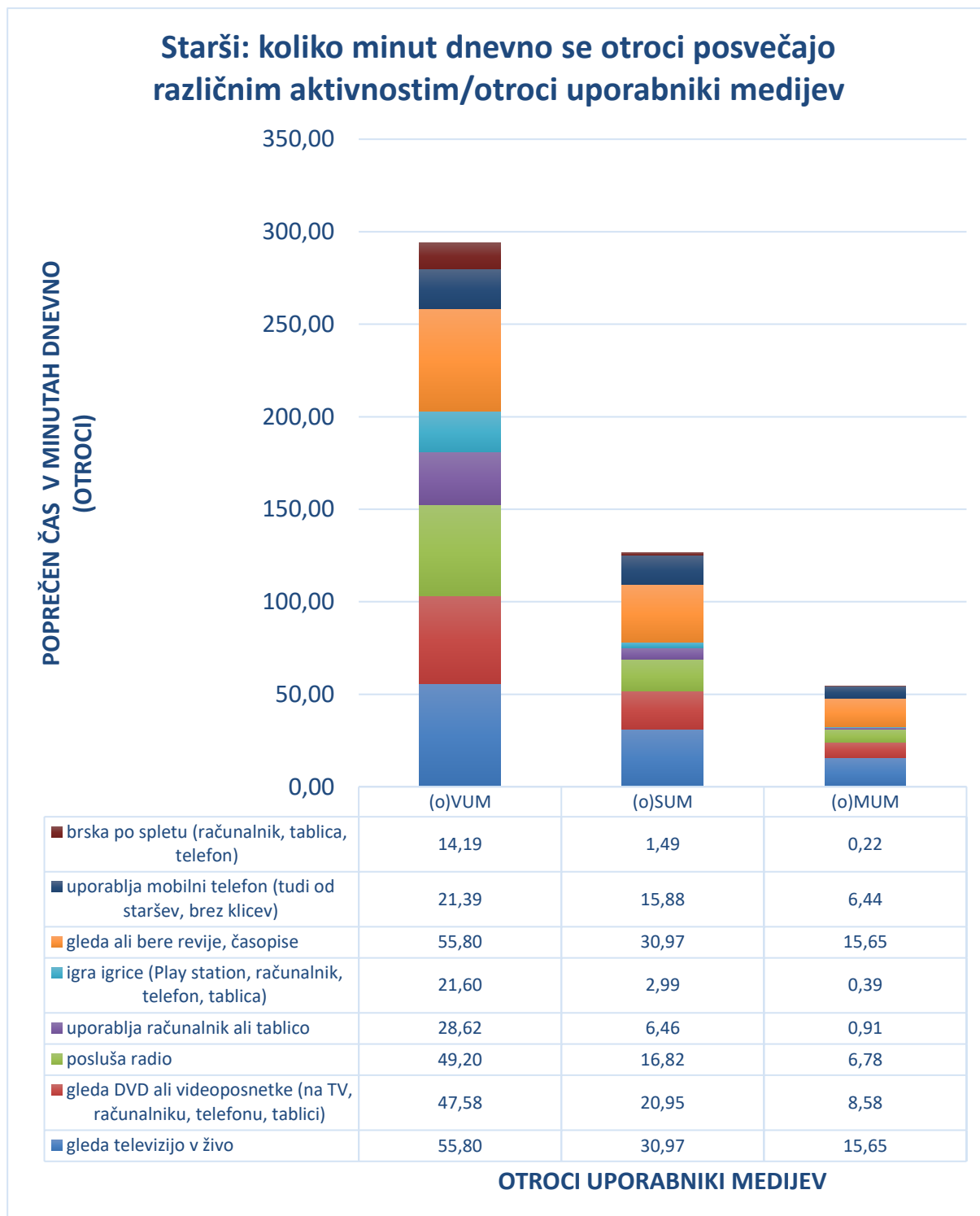
Tabela prikazuje čas povprečne dnevne izpostavljenosti medijem v minutah za dve starostni skupini otrok in otroke vseh starosti skupaj, izračunanih na podlagi zbranih podatkov vzorca njihovih staršev⁸.

⁸ Pri Slika 22 in v Tabela 15 upoštevamo odgovore 1277 respondentov staršev, ki hkrati v celoti odgovorijo na sklop vprašanj V2 (nanašajoč se na z mediji povezane aktivnosti otrok) in sklop vprašanj V19 (nanašajoč se na starost otrok). V sklopu V19 smo izločili odgovore, ki so bili napačni ali iz katerih ni bilo moč razbrati volje starša. Razlika v vsoti povprečnih časov glede na upoštevano število odgovorov so prikazane še v Priloga 6.

Starejša skupina otrok respondentov je naštetim medijem v povprečju izpostavljena 33,52 minut več kot mlajša. 4-6-letniki gledajo televizijo v živo povprečno 36,17 minut dnevno, kar je povprečno 10,77 minut dlje kot mlajši. Več časa namenijo tudi ogledu DVD-jev ali videoposnetkov, za kar porabijo povprečno 26,92 minut dnevno, njihovi 0 do 3-letni kolegi isti aktivnosti povprečno 18,89 minut na dan. Radio je bolj priljubljen med mlajšo skupino. Otroci do 3. leta starosti se z elektronskimi igrkami v povprečju igrajo 2,22 minuti dnevno, medtem ko se pri starejših otrocih ta čas podaljša na povprečno 9,57 minut dnevno. Računalnik ali tablico 4, 5 in 6-letniki uporabljajo v povprečju 12,74 minut na običajen dan, mlajši v povprečju 5,93 minut na običajen dan. Najmanjše razlike med skupinama se pojavijo pri branju in listanju tiskovin, čemur oboji namenijo približno enako – mlajši 13,57 minut na dan in starejši 14,07 minut na dan. Čas, namenjen brskanju po spletu, znaša pri mlajših povprečno 2,17 minut dnevno, pri starejših povprečno 5,05 minut dnevno. Z mobilnimi napravami se predšolski otroci vseh starosti rokujejo v povprečju 9,10 minut dnevno, pri čemer so telefonski pogovori izvzeti.

4.2.2 Razlike med otroki glede izpostavljenosti medijem (otroci kot veliki, srednji in mali uporabniki medijev)

Slika 24 Koliko minut dnevno otroci posvetijo različnim aktivnostim/otroci uporabniki medijev (vzorec starši, 2022)

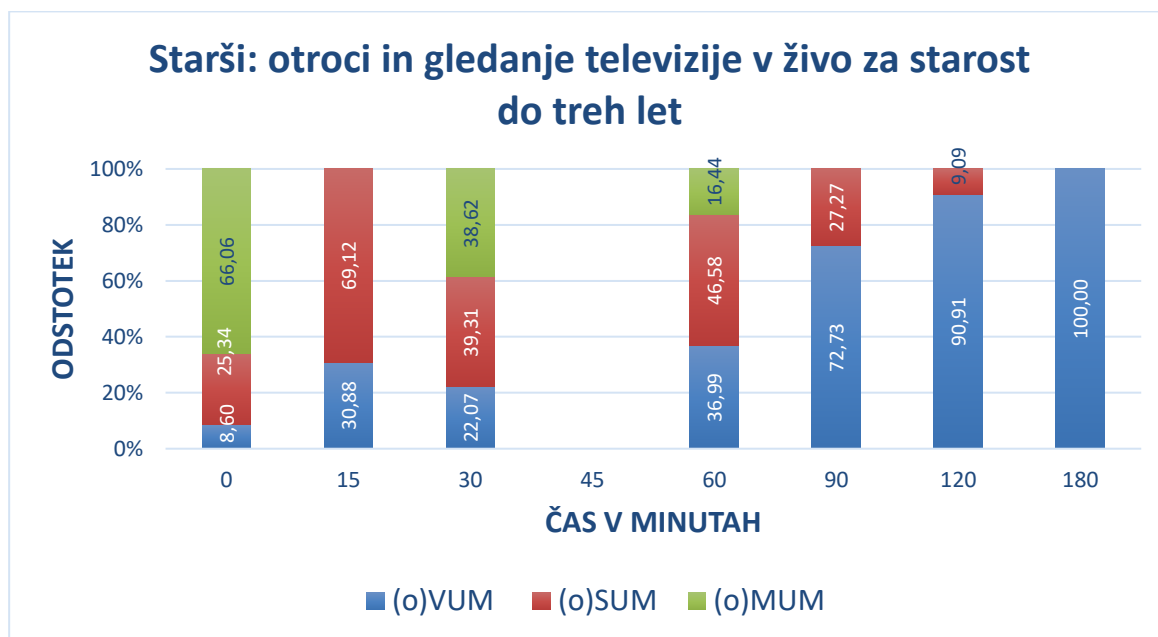

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Slika prikazuje povprečen čas v minutah, ki ga predšolski otroci na običajen dan posvetijo različnim aktivnostim (vezanim na uporabo različnih medijev), v njihovem domačem okolju, ločeno za posamične razrede uporabnikov medijev: (o)VUM, (o)SUM, (o)MUM. V vzorcu znaša vsota povprečnih časov porabljenih za različne aktivnosti tistih otrok, ki spadajo v skupino malih uporabnikov medijev 54,62 minut, otrok, ki spadajo v skupino srednjih uporabnikov medijev 126,53 minut, in otrok, ki spadajo v skupino velikih uporabnikov medijev 294,18 minut.

V nadaljevanju vzorec razdelimo na otroke dveh starostnih skupin: otroke od 0⁹ do vključno 3. leta starosti in otroke stare 4. do vključno 6. leta.

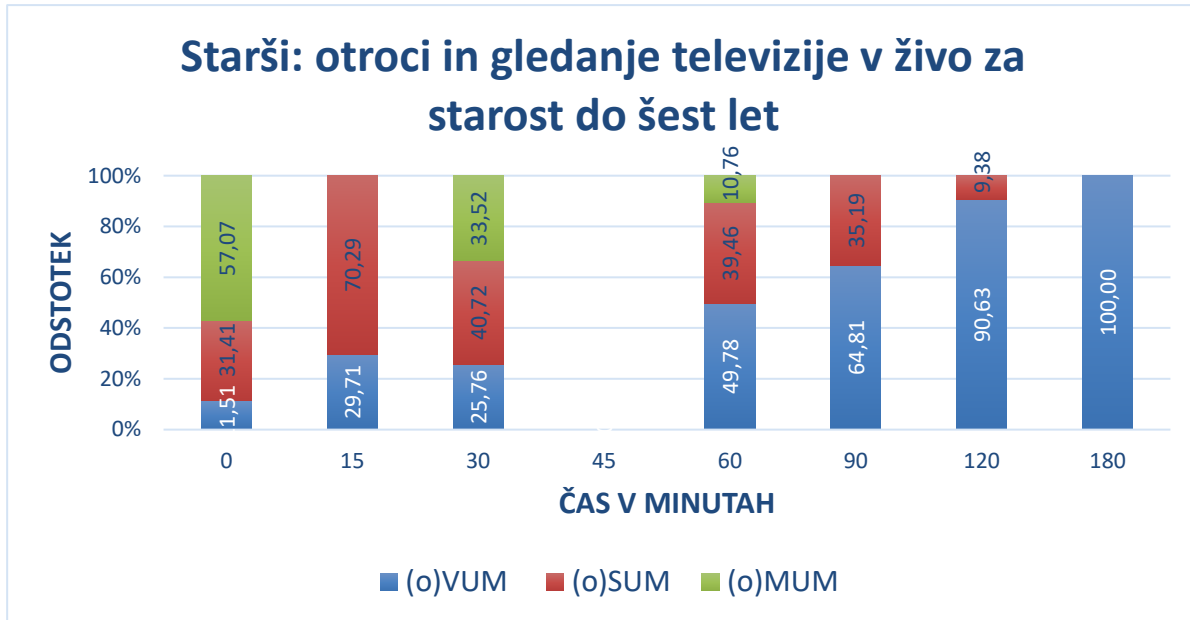
Slika 25 Gledanje televizije v živo za starost do 3. leta/otroci uporabniki medijev (vzorec starši, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

⁹ Upoštevamo otroke respondentov, ki so dopolnili 11 mesecev in so že vključeni v jasli – starost 0 let.

Slika 26 Gledanje televizije v živo za starost 4-6 let/otroci uporabniki medijev (vzorec starši, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Zgornja grafa prikazujeta, v kolikšnih deležih so starši, ki pripadajo (o)VUM, (o)SUM ali (o)MUM, izbrali določen tip odgovora glede na starostno skupino njihovih otrok. Opazimo, da v kontekstu vprašanja, koliko časa po lastni oceni v povprečju porabi predšolski otrok za gledanje televizije v živo na običajen dan, med mlajšo (Slika 21) in starejšo (Slika 22) skupino predšolskih otrok v vzorcu ne prihaja do večjih razlik.

Iz grafičnih prikazov je bila izvzeta ekstremna vrednost 240 minut.

4.3 Navzočnost staršev, pogovor z otroki ter omejitev rabe medijev za otroka

Tabela 16 Navzočnost starša, ko je otrok v stiku z mediji (vzorec starši, 2022)

Ali ste navzoči medtem, ko je otrok v stiku z mediji? (1-nikoli \diamond 5 vsakič)	
Kategorije	Povprečje na 5-stopenjski Likertovi lestvici

Starši z do 3-letnimi otroki	4,50
Starši s 4 do 6-letnimi otroki	4,14
Starši z do 6-letnimi otroki skupaj	4,27

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Med 1891 veljavnimi odgovori je na zgornje vprašanje V4b 16 respondentov odgovorilo z »*Ne vem*«.

V našem vzorcu so starši mlajših otrok po lastnih ocenah v povprečju pogosteje navzoči kot respondenti, ki so starši 4, 5 in 6-letnikov.

Tabela 17 Pogovor starša z otrokom o tem, kaj vidi v medijih (vzorec starši, 2022)

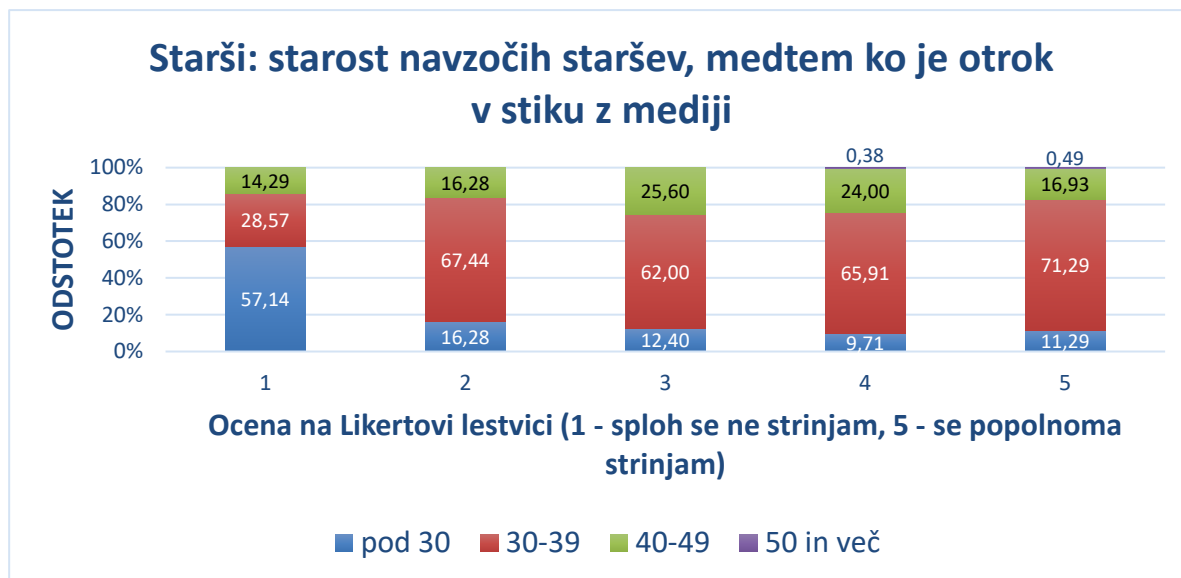
Ali se z otrokom pogovarjate o tem kaj vidi v medijih? (1-nikoli \diamond 5 vsakič)	
Kategorije	Povprečje na 5-stopenjski Likertovi lestvici
Starši z do 3-letnimi otroki	3,73
Starši s 4 do 6-letnimi otroki	3,73
Starši z do 6-letnimi otroki skupaj	3,72

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Med 1895 veljavnimi odgovori je na zgornje vprašanje V4d 12 respondentov odgovorilo z »*Ne vem*«.

Med odgovori respondentov mlajše in starejše skupine otrok nismo zaznali razlik. V povprečju se z otroki o tem, kaj ti vidijo v medijih, eni in drugi pogovarjajo 3,72 na 5-stopenjski Likertovi lestvici, pri čemer 1 pomeni »*Nikoli*« in 5 »*Vsakič*«.

Slika 27 Starost navzočega starša, medtem ko je otrok v stiku z mediji (vzorec staršev, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Starši vzorca, ki odgovarjajo, da medtem ko je njihov predšolski otrok v stiku z mediji, nikoli niso prisotni, so v 57,14 % mlajši od 30 let. Nasprotno so najmanj številčni respondenti starejši od 50 let in ti so se v anketnem vprašalniku pri dotičnem vprašanju odločali le za vrednosti 4 ali 5, torej so ocenili, da so zelo pogosto ali vedno prisotni.

Tabela 18 Pogovor z otrokom o tem, kaj je videl v medijih (vzorec vzgojitelji, 2022)

Ali se z otrokom pogovarjate o tem, kaj vidi v medijih? (1-nikoli \diamond 5 vsakič)	
Kategorije	Povprečje na 5-stopenjski Likertovi lestvici
Vzgojitelji do 3-letnih otrok	3,32
Vzgojitelji 4 do 6-letnih otrok	3,74
Vzgojitelji vsi	3,55

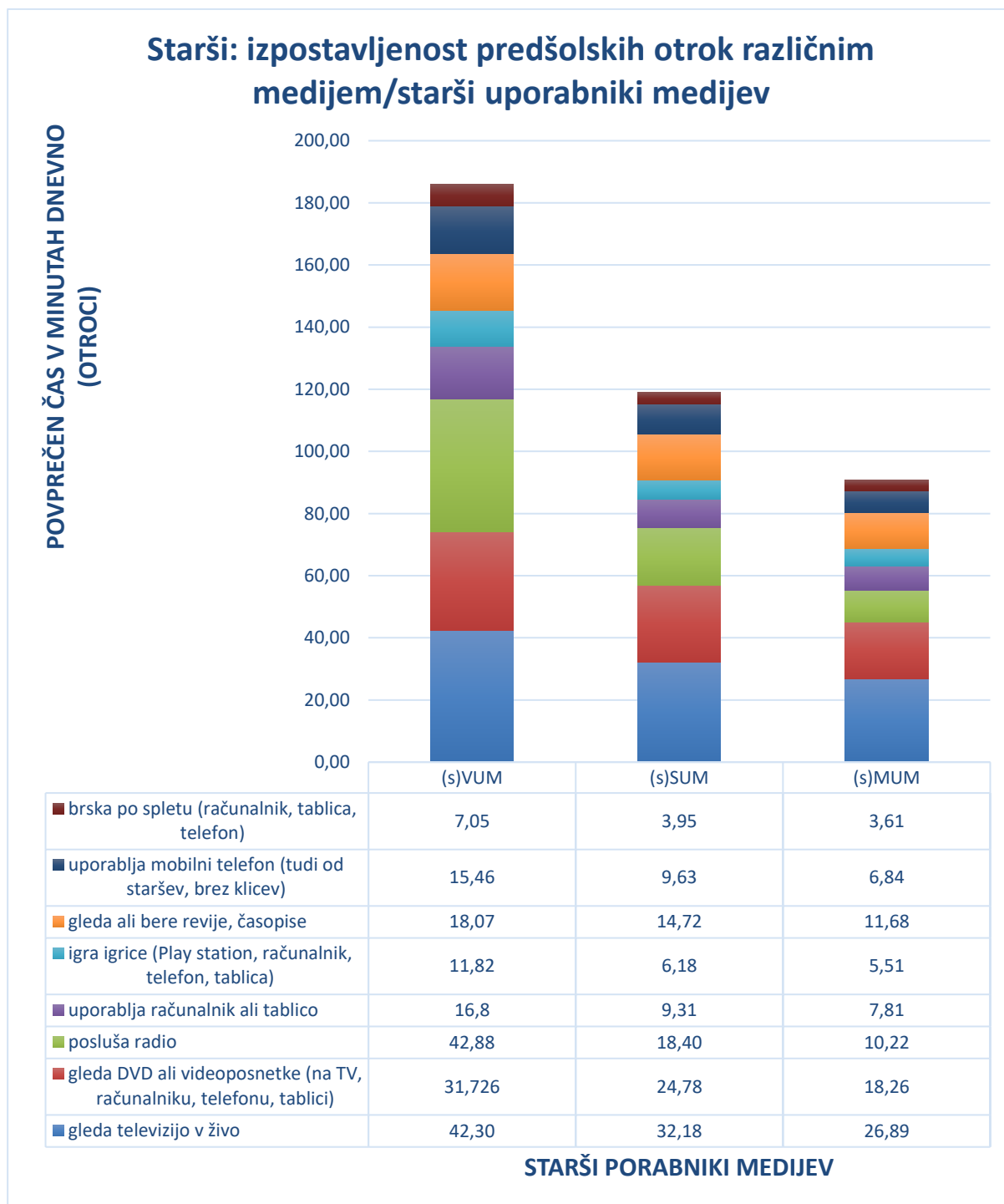
Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Med 356 veljavnimi odgovori so na zgornje vprašanje V4b trije vzgojitelji odgovorili z »*Ne vem*«.

Povprečje odgovorov respondentov vzgojiteljev na 5-stopenjski Likertovi lestvici znaša pri dotičnem vprašanju 3,55, to povprečje je višje pri vzgojiteljih starejših oddelkov predšolskih otrok in sicer za 0,42 točke.

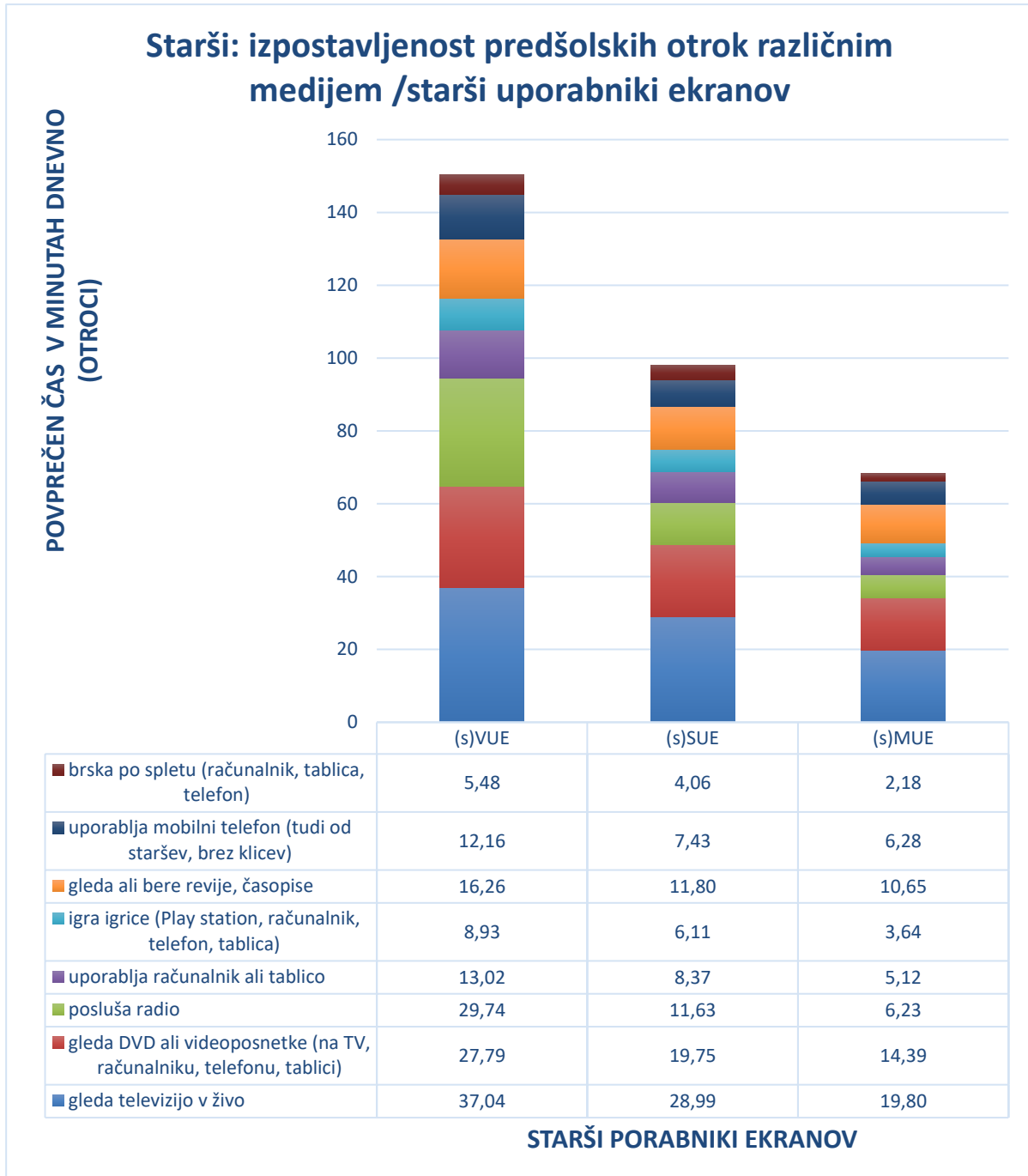
4.4 Izpostavljenost medijem staršev in njihovih otrok

Slika 28 Izpostavljenost predšolskih otrok medijem/starši uporabniki medijev (vzorec starši, 2022)

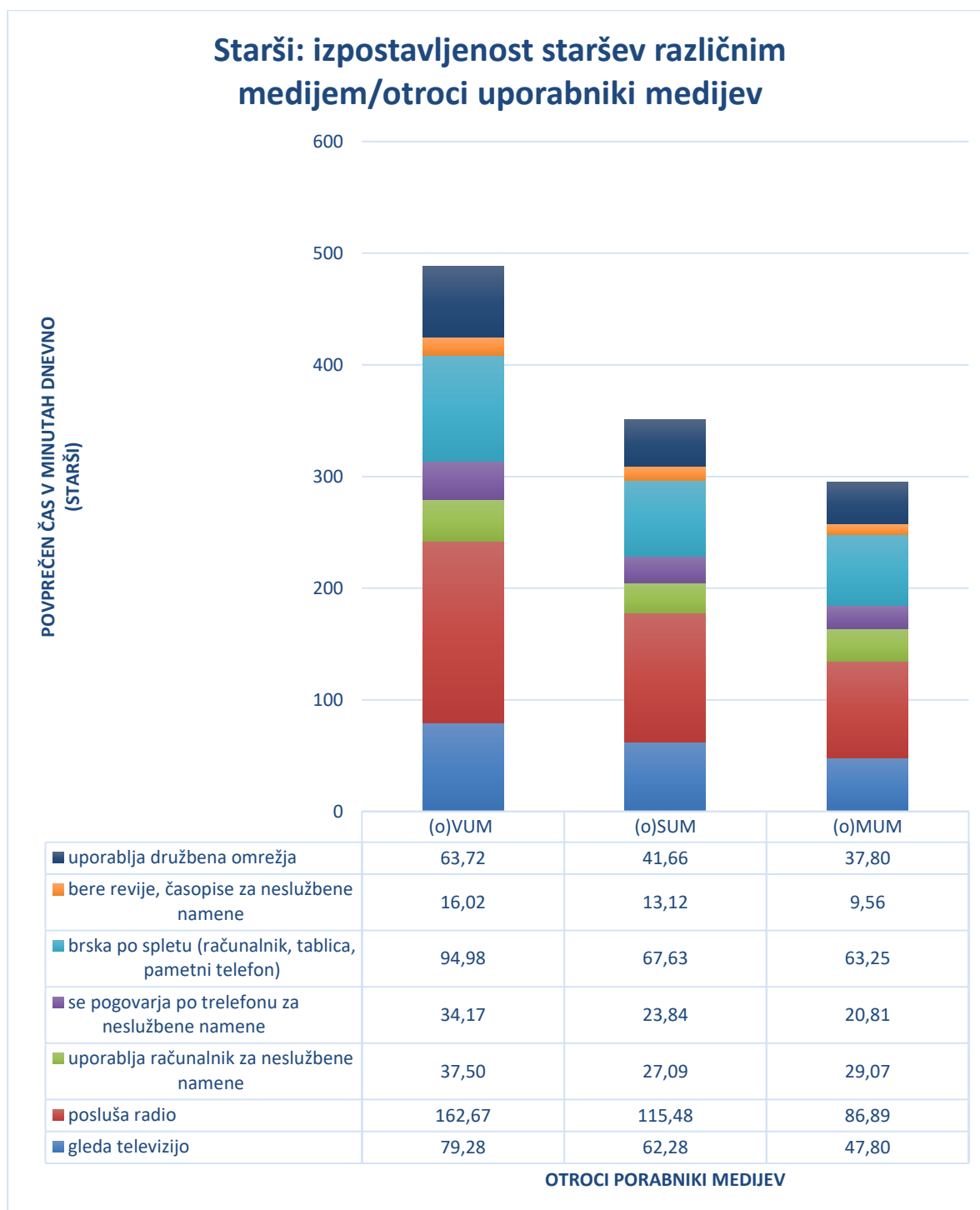
Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Slika 29 Izpostavljenost predšolskih otrok medijem/starši uporabniki ekranov (vzorec starši, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Slika 30 Izpostavljenost staršev medijem/otrok uporabnik medijev (vzorec starši, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Zgornji trije grafi prikazujejo izpostavljenost medijem predšolskih otrok in njihovih staršev. Prikazi vključujejo povprečen čas v minutah, ki jih predšolski otroci in njihovi skrbniki dnevno porabijo za različne aktivnosti (vezane na uporabo različnih medijev), v njihovem domačem okolju, ločeno za posamične razrede uporabnikov: (s)VUM, (s)SUM, (s)MUM, (s)VUE, (s)SUE, (s)MUE in (o)VUM, (o)SUM, (o)MUM.

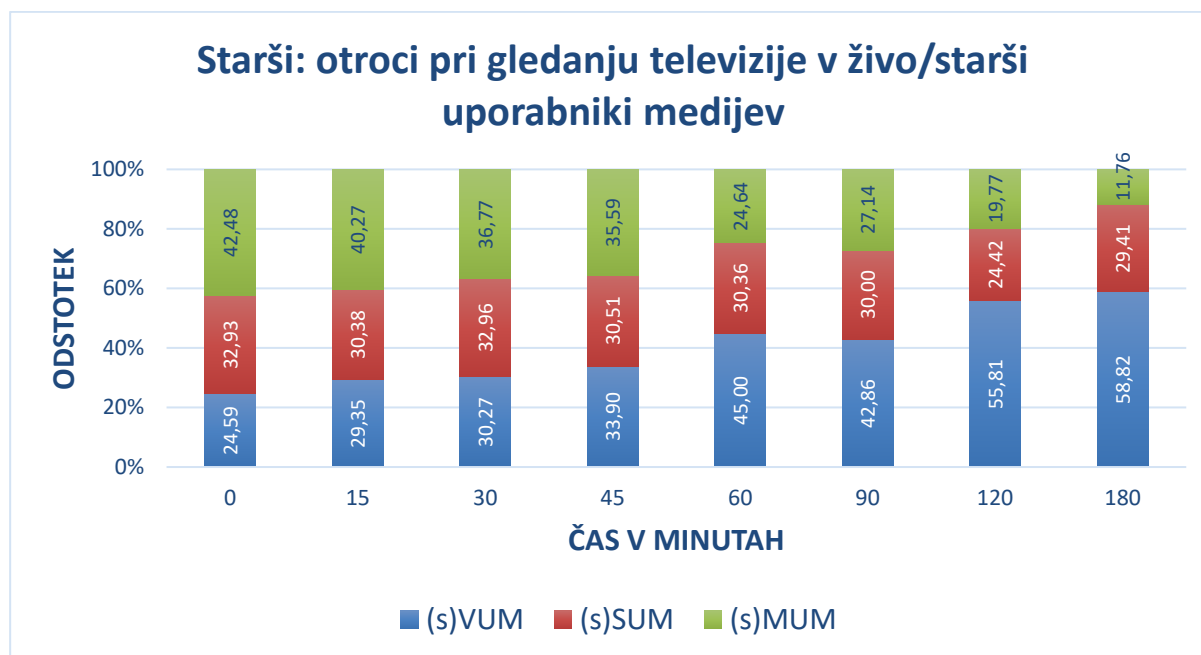
Na sliki 28 vidimo, da za našteje aktivnosti predšolski otroci respondentov (s)VUM skupaj dnevno v povprečju namenijo 186,12 minut, respondenti (s)SUM skupaj v povprečju 119,15 minut in respondenti (s)MUM skupaj v povprečju 90,82 minut.

Graf na sliki 29 prikazuje, koliko časa trajajo izbrane z mediji povezane aktivnosti predšolskih otrok, če so njihovi starši pripadniki različnih razredov ekranske izpostavljenosti. Opazimo, da vsota vseh časov nanese v povprečju za pripadnike razreda (s)VUE 150,42 minut dnevno, za pripadnike razreda (s)SUE 98,14 minut dnevno in za (s)MUE 68,29 minut dnevno.

Slika 30 predstavlja, koliko časa v skupnem seštevku za izbrane aktivnosti dnevno porabijo starši vzorca, če so otroci respondentov veliki, srednji in mali uporabniki medijev. Seštevki povprečnih časov staršev otrok (o)VUM znaša 488,34 minut na dan, otrok (o)SUM 351,10 minut na dan in (o)MUM 295,18 minut na dan.

Pri naslednjih prikazih (Slika 31 – Slika 36) smo upoštevali odgovore 1869 respondentov staršev, ki so v celoti odgovorili na sklop vprašanj V1 in V2.

Slika 31 Otroci pri gledanju TV v živo/starši uporabniki medijev (vzorec starši, 2022)

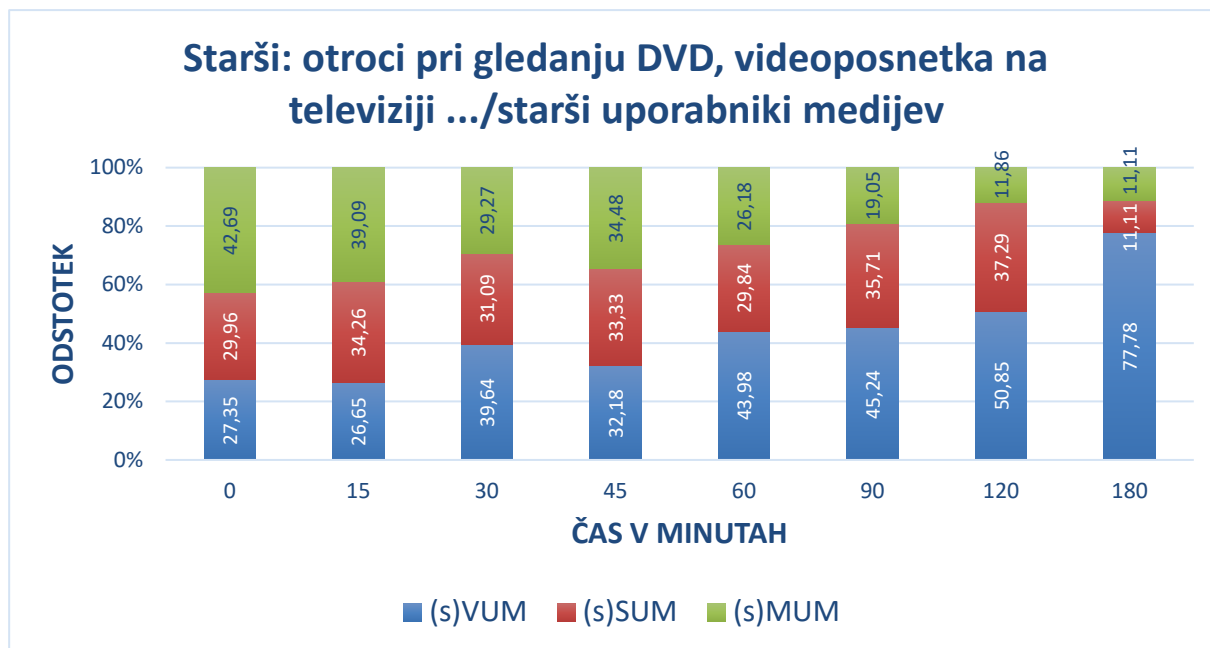
Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Na grafu so prikazane različne dolžine časa gledanja televizije predšolskih otrok staršev respondentov in v kakšnih deležih so pripadniki vsakega od treh razredov (s)VUM, (s)SUM, (s)MUM izbirali posamičen odgovor, v odnosu do drugih dveh.

Starši, ki so znotraj vzorca v razredu velikih uporabnikov medijev, so v večjem odstotku kot mali in srednji uporabniki medijev izbirali tiste odgovore, ki označujejo daljši čas gledanja televizije pri njihovih vrtčevskih otrocih. Medijem manj izpostavljeni respondenti iz razreda (s)MUM so se v večjem številu kot respondenti (s)SUM in (s)VUM odločali za odgovore z vrednostjo od 0 do 45 minut dnevno.

Iz grafičnega prikaza so bile izvzete ekstremne vrednosti 240 in več minut.

Slika 32 Otroci pri gledanju DVD, videoposnetka na televiziji .../starši uporabniki medijev (vzorec starši, 2022)

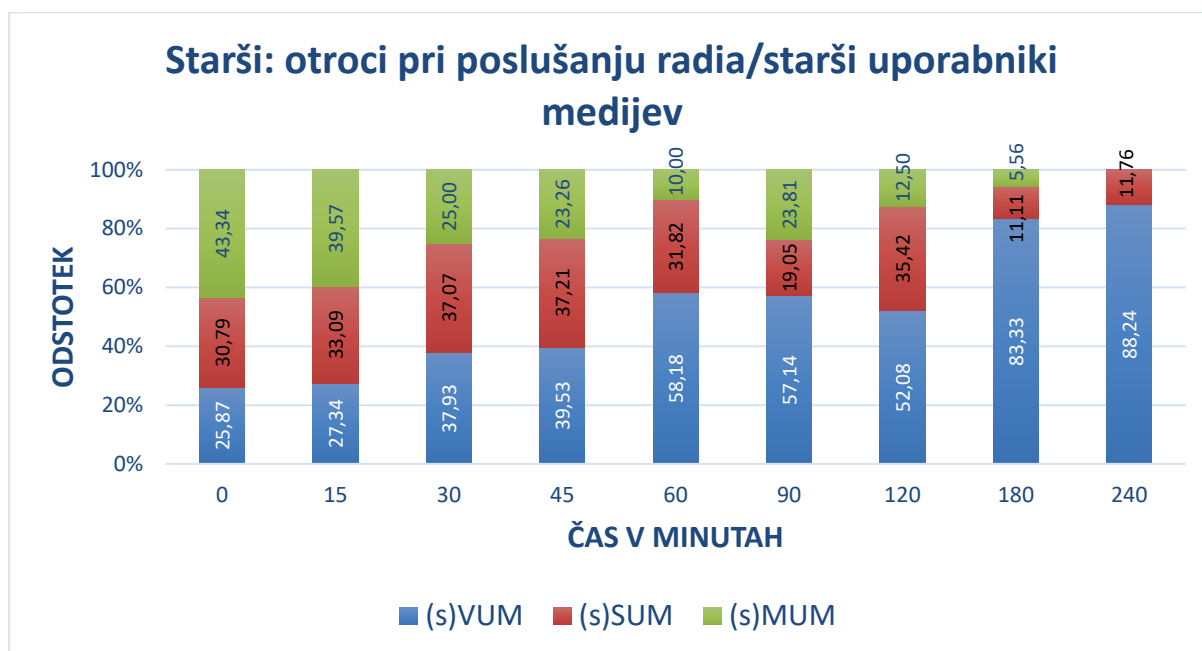
Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Slika prikazuje, v kolikšnih deležih so se respondenti (s)VUM, (s)SUM in (s)MUM opredelili za določen tip odgovora pri vprašanju, koliko ur in minut dnevno povprečno na običajen dan otrok respondenta (star do 6 let) gleda DVD, videoposnetek na televiziji.

Največ respondentov je, v kontekstu povprečnega časa, ki ga njihovi predšolski otroci porabijo za gledanje DVD, videoposnetka na televiziji in drugih napravah, označilo odgovore 0, 15 in 30 minut dnevno. Pri izbiri odgovora 0 minut dnevno so prevladovali starši mali uporabniki medijev. (s)MUM so z 39,09 % najštevilčnejši še pri 15 minutni povprečni dnevni izpostavljenosti otrok pri omenjeni aktivnosti. Za 30 minut se je opredelilo 386 staršev vzorca, od česar je 39,64 % respondentov iz razreda (s)VUM, 31,09 % respondentov iz razreda (s)SUM in 29,27 % respondentov iz razreda (s)MUM.

Iz grafičnega prikaza so bile izvzete ekstremne vrednosti 240 in več minut.

Slika 33 Otroci in poslušanje radija/starši uporabniki medijev (vzorec starši, 2022)

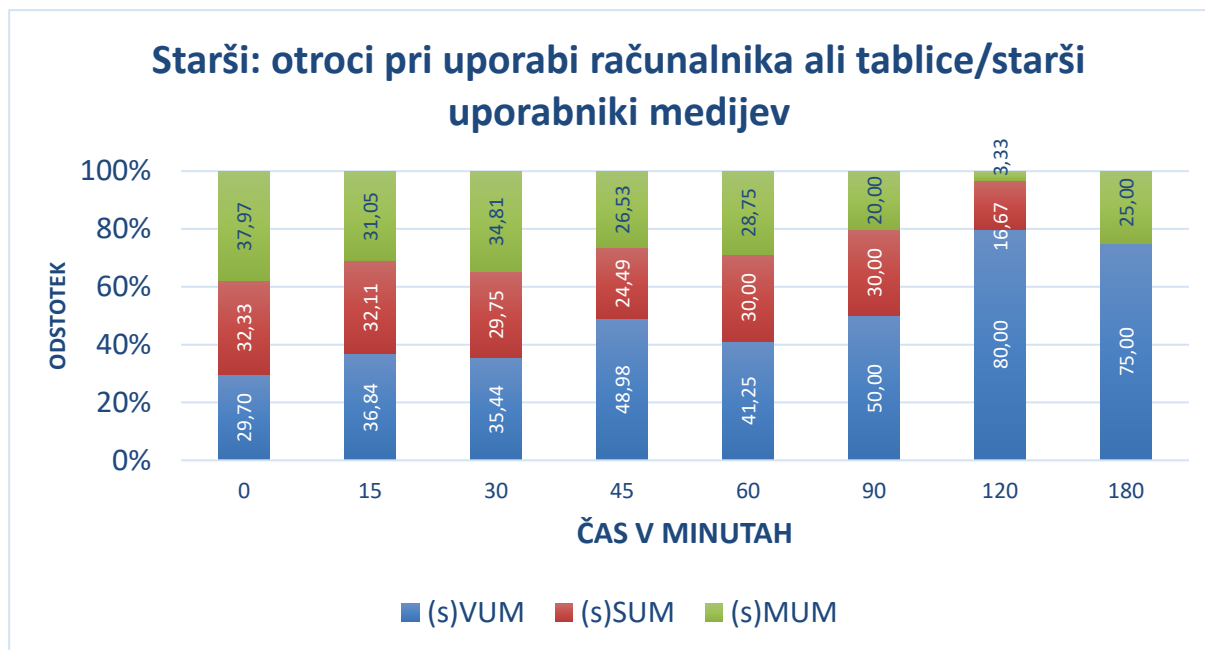
Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Na grafičnem prikazu vidimo, v kolikšnih deležih so trije različni razredi staršev glede na njihovo stopnjo izpostavljenosti medijem izbirali določen tip odgovora pri vprašanju o tem, koliko časa njihov predšolski otrok povprečno na običajen dan posluša radio.

Starši pripadniki razreda (s)MUM so se v večjem odstotku odločili za tiste odgovore, ki se nanašajo na krajše čase izpostavljenosti otrok dotičnemu mediju. Izmed vseh respondentov, katerih odgovor znaša povprečno 0 minut poslušanja radija na dan, je 43,34 % takšnih, ki so znotraj vzorca tudi sami mali uporabniki medijev.

Iz grafičnega prikaza so bile izvzete ekstremne vrednosti 300 in več minut.

Slika 34 Otroci in uporaba računalnika ali tablice / starši uporabniki medijev (vzorec starši, 2022)

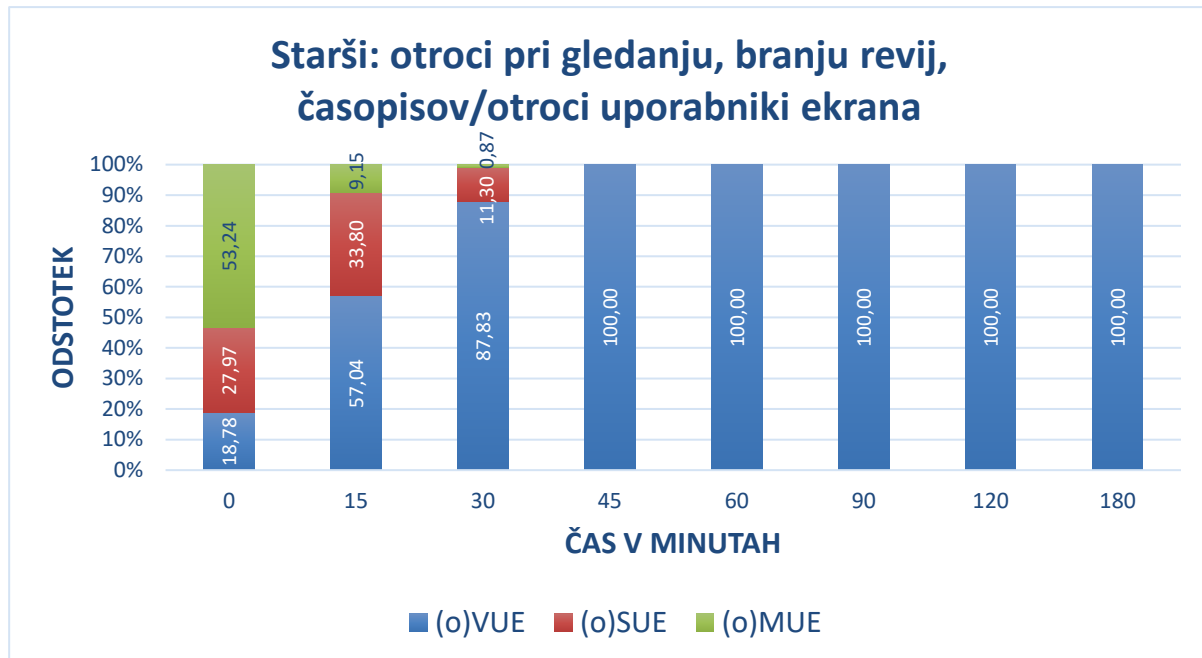
Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Slika prikazuje, v kolikšnih deležih so se respondenti (s)VUM, (s)SUM in (s)MUM opredelili za določen tip odgovora pri vprašanju, koliko ur in minut dnevno povprečno na običajen dan otrok respondenta (star do 6 let) počne naslednje: uporablja računalnik ali tablico.

Številčno največ respondentov se je opredelilo, da njihov predšolski otrok na običajen dan v povprečju uporablja tablico ali računalnik 0 minut. Na sliki in razberemo, da je med njimi največ, 37,97 % ali 505 staršev malih uporabnikov medijev, 32,33 % ali 430 je staršev srednjih uporabnikov medijev in 29,7 % ali 395 je staršev velikih uporabnikov medijev.

Iz grafičnega prikaza so bile izvzete ekstremne vrednosti 240 in več minut.

Slika 35 Otroci in gledanje ali branje revij, časopisov/otroci uporabniki ekrana (vzorec starši, 2022)

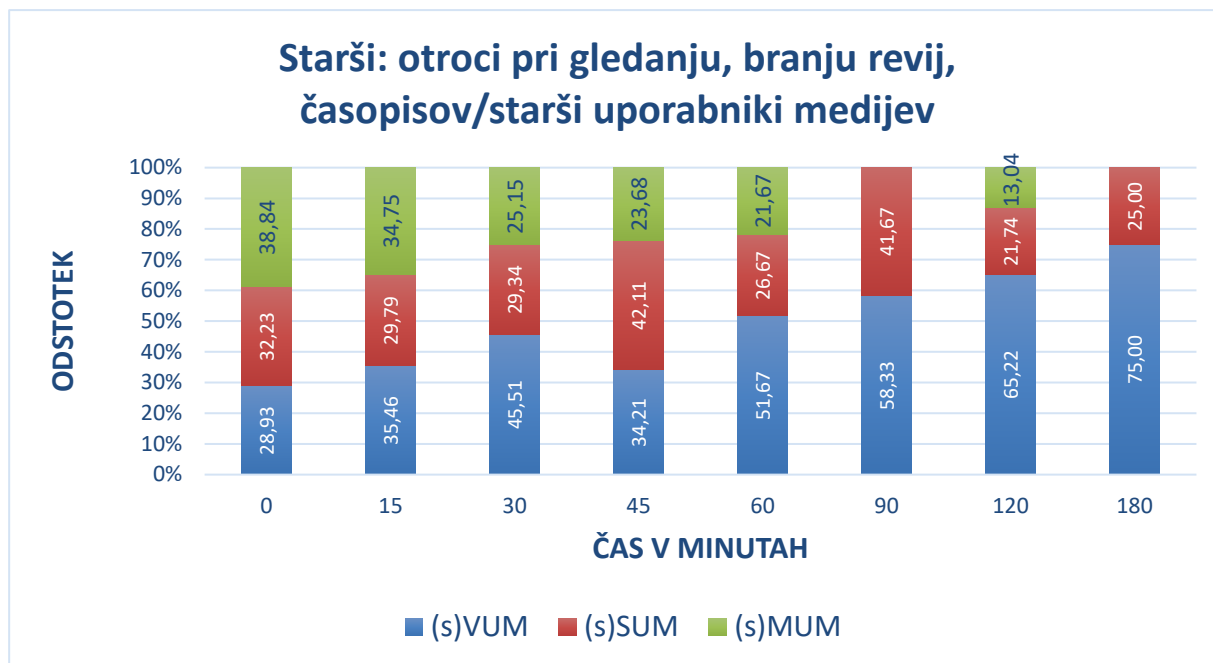
Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Graf prikazuje, v kakšnem odstotku so respondenti starši otrok (o)VUE, (o)SUE in (o)MUE izbrali določen tip odgovora v kontekstu vprašanja, koliko časa otrok v starosti do 6 let v povprečju gleda, bere revije, časopise na običajen dan.

Za odgovor 15 minut dnevno se je opredelilo 81 staršev predšolskih otrok velikih uporabnikov ekranov, 48 staršev otrok srednjih uporabnikov ekranov in 13 staršev otrok malih uporabnikov ekranov. Med otroki, ki se znotraj vzorca navadno na dnevni ravni z revijami, časopisi ne srečujejo – odgovor 0 minut (po podatkih njihovih staršev), je bilo 53,24 % pripadnikov razreda (o)MUE. Število vseh respondentov, ki so izbrali ta odgovor znaša 1480.

Iz grafičnega prikaza so bile izvzete ekstremne vrednosti 240 in več minut.

Slika 36 Otroci in gledanje ali branje revij, časopisov/starši uporabniki medijev (vzorec starši, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Na sliki vidimo, v kakšnih deležih so se starši pripadniki razredov (s)VUM, (s)SUM in (s)MUM opredelili za določene vrednosti (čas v minutah) v kontekstu vprašanja, koliko časa otrok v starosti do 6 let gleda, bere revije, časopise v povprečju na običajen dan.

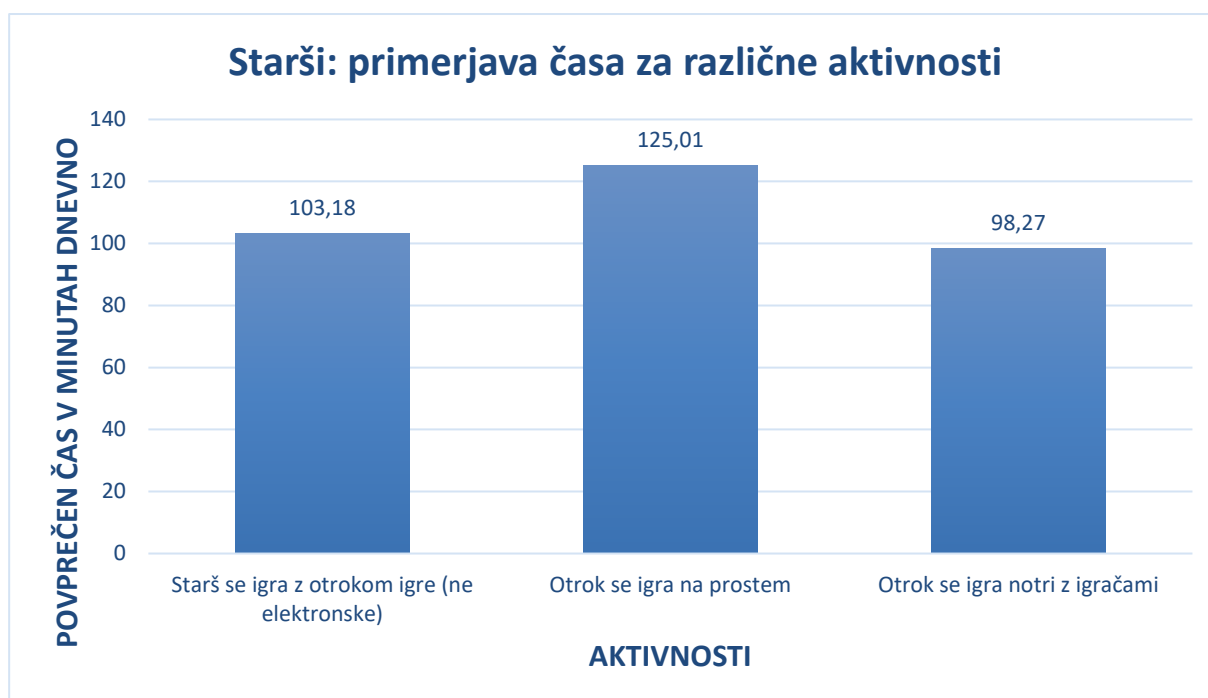
Starši, ki so se znotraj vzorca izkazali za velike uporabnike medijev, so izmed vseh respondentov, izbrali odgovor povprečno 60 minut dnevno v 51,67 %, odgovor povprečno 90 minut dnevno v 58,33 %, odgovor povprečno 120 minut dnevno v 62,22 % in odgovor povprečno 180 minut dnevno v 75,00 %.

Iz grafičnega prikaza so bile izvzete ekstremne vrednosti 240 in več minut.

4.5 Primerjava časa, namenjenega različnim aktivnostim

Na spodnjem grafu (Slika 37) smo upoštevali veljavne odgovore 1869 respondentov, ki so v celoti odgovorili na sklop vprašanj V1 in V2.

Slika 37 Primerjava časa za namenjenega za različne aktivnosti (vzorec starši, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Po oceni respondentov se njihovi vrtčevski otroci dnevno na prostem igrajo povprečno 125,01 minut, v zaprtih prostorih povprečno 26,74 minut manj. Starši so ocenili, da sami za igro z njimi namenijo v povprečju 103,18 minut dnevno.

4.6 Izpostavljenost otrok medijem v vrtcu

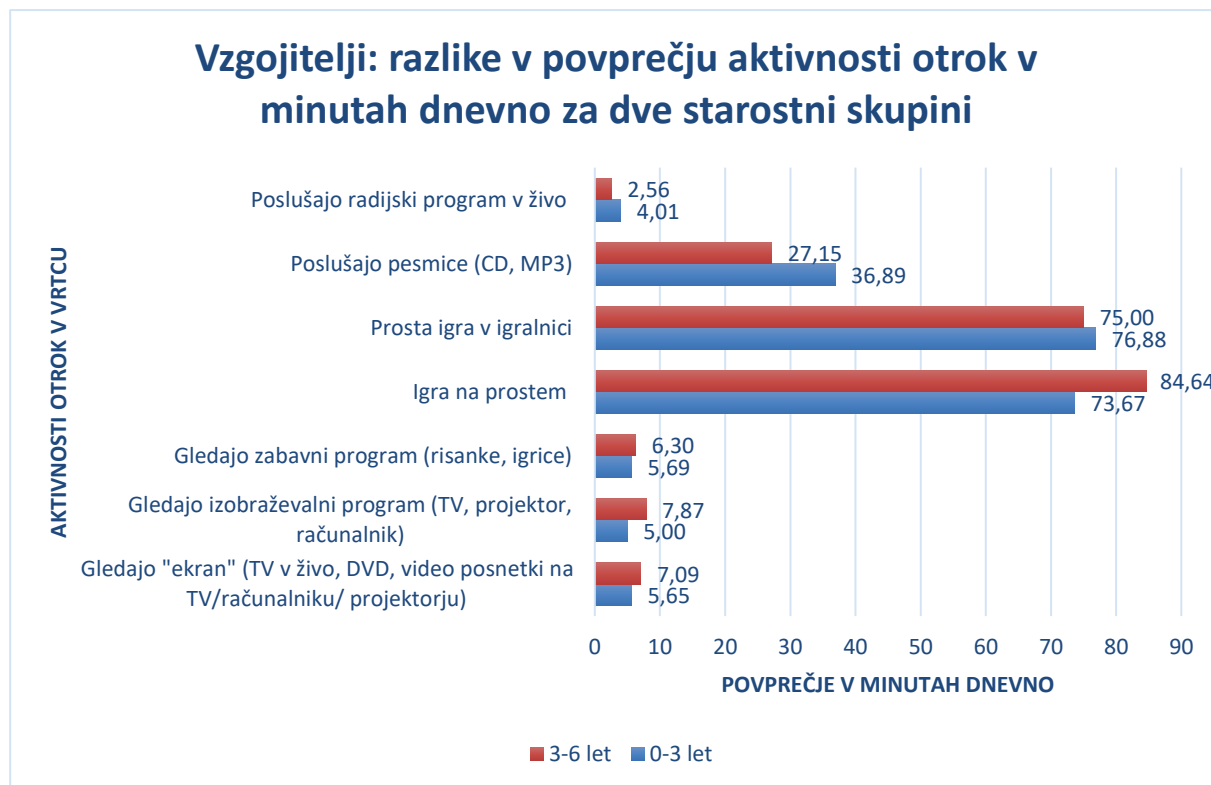
Slika 38 Aktivnosti, katerim so otroci izpostavljeni v vrtcu (vzorec vzgojitelji, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Grafična ponazoritev prikazuje, koliko časa otroci v vrtcu v povprečju na običajen dan posvečajo različnim aktivnostim po mnenju vzgojiteljev. Med vsem naštetim se otroci dnevno največ časa prosto igrajo – povprečno 76,11 minut noter in povprečno 79,01 minut zunaj. Največ časa na dan so predšolski otroci v varstvu vzgojiteljev medijem izpostavljeni v obliki povprečno 32 minutnega poslušanja pesmic na različnih napravah. Radijski program v živo se v oddelkih respondentov predvaja v povprečju 4,18 minut dnevno. Nekoliko več, povprečno 5,95 minut dnevno, otroci v varstvu vzorca gledajo zabavni program (risanke, igrice), 6,19 minut dnevno posvetijo gledanju izobraževalnega programa na televiziji, projektorju ali računalniku. vzgojitelji ocenjujejo, da so varovanci v sklopu varstva »ekranom« (TV v živo, DVD, videoposnetkom na TV/računalniku/projektorju) izpostavljeni povprečno 6,46 minut na običajen dan.

Slika 39 Razlike v času, posvečenemu različnim aktivnostim za različne starostne skupine (vzorec vzgojitelji, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Vzorec vzgojiteljev smo razdelili v dve skupini glede na starost varovancev respondentov: 0-3 in 4-6. V prvi skupini so vzgojitelji vzorca odgovarjali za otroke stare med 11-imi meseci (kolikor je zakonska meja za vpis v vrtec) do vključno 3 let – torej jasli. V drugi so respondenti odgovarjali za varovance stare 4 do vključno 6 let.

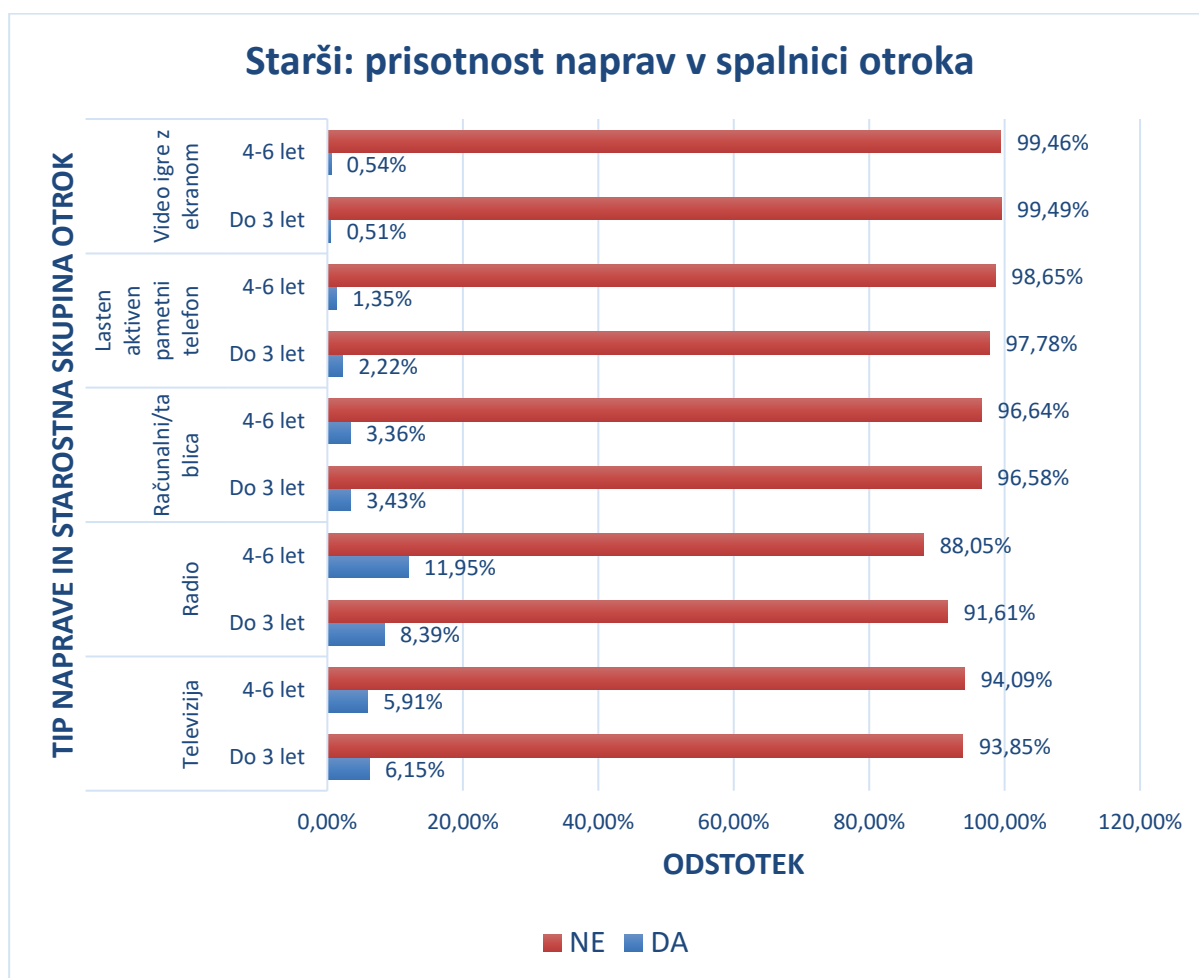
Na sliki vidimo, da znotraj vzorca starejši varovanci dnevno v povprečju pred ekrani preživijo 7,09 minut dnevno, kar je povprečno 1,44 minute več kot mlajši. Razlike med njimi so manjše pri gledanju zabavnega programa in večje pri gledanju informativnih vsebin. Starejši otroci v varstvu respondentov se dlje časa kot mlajši igrajo zunaj na prostem. Slednji so dnevno v povprečju dlje v zaprtih prostorih, v notranjih igralnicah vrtca. Mlajša skupina predšolskih otrok vzorca v starosti do 3 leta je hkrati tudi bolj izpostavljena radijskim postajam v živo in predvajanju glasbe – te medije skupaj poslušajo 36,89 minut dnevno, so v povprečju ocenili

respondenti vzgojitelji¹⁰.

4.7 Prisotnost naprav

4.7.1 Prisotnost naprav v spalnici otroka

Slika 40 Prisotnost naprav v spalni sobi otroka (vzorec starši, 2022)

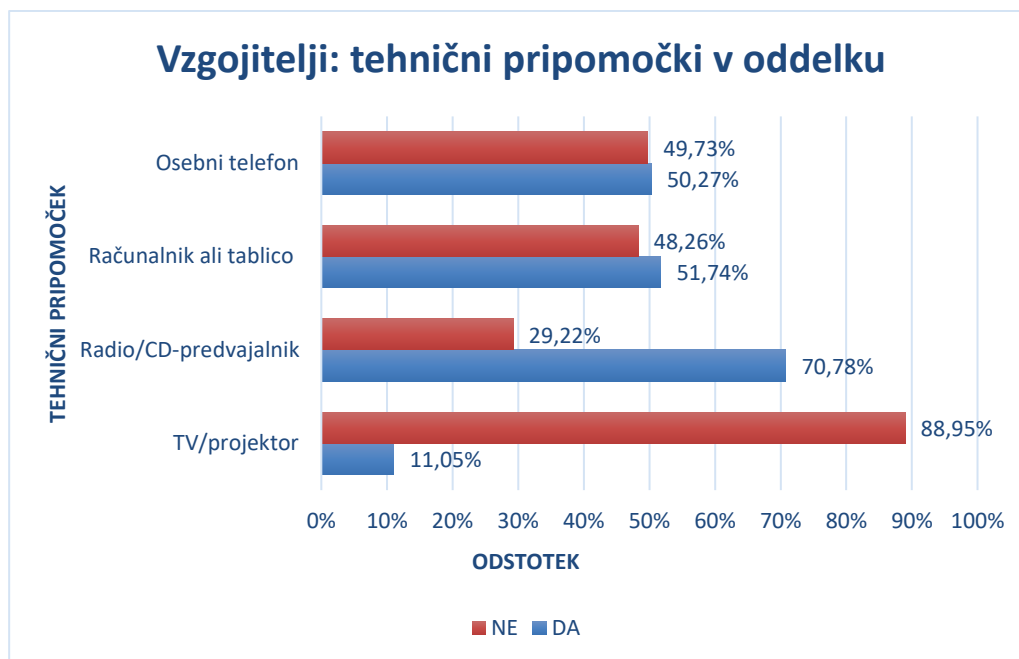
Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

¹⁰ Upoštevali smo število veljavnih odgovorov respondentov za sklopa V2 in V16 za vsako aktivnost posebej: pri V2a – 376, pri V2b – 371, pri V2c – 373, pri V2d 382, pri V2e – 380, pri V2f – 381, pri V2g – 380.

Slika prikazuje prisotnost različnih naprav v spalnici otroka, po podatkih¹¹ vzorca staršev. Kot lahko razberemo, te v večjih deležih niso prisotne pri nobeni starostni skupini otrok, najredkejše med vsemi so video gre z ekranom. V sobi, v kateri predšolski otrok spi, najpogosteje najdemo radio, prisotnost te naprave je pa je potrdilo 11,95 % staršev 4-6 let starih otrok in 8,39 % staršev do 3 leta starih otrok.

4.7.2 Prisotnost naprav v vrtcu

Slika 41 Prisotnost naprav v vrtcu (vzorec vzgojiteljev, 2022)

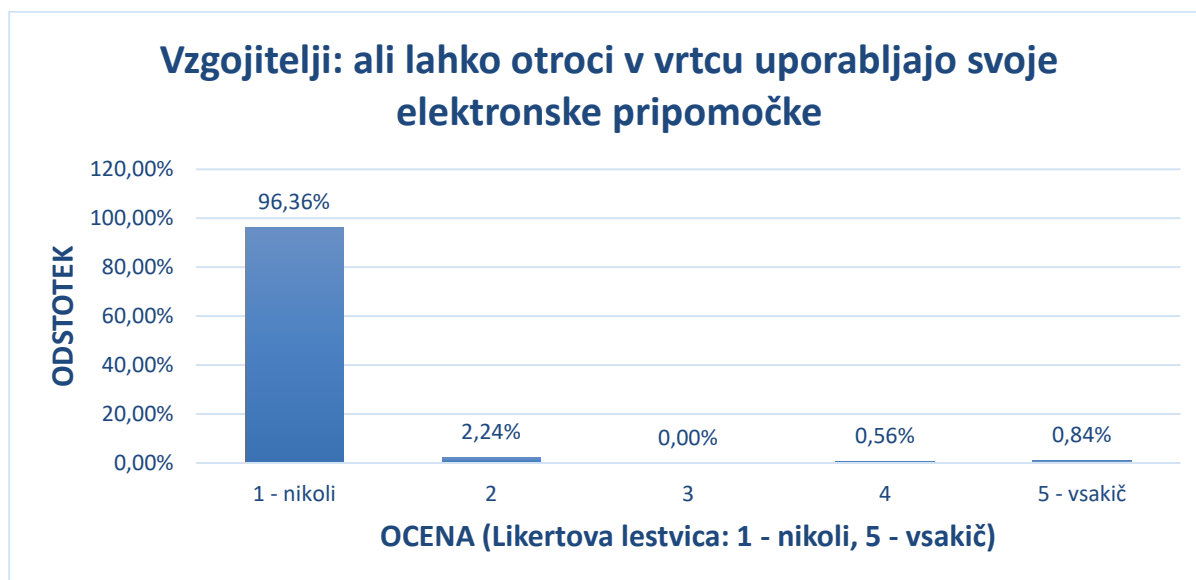
Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Slika prikazuje, katere od naštetih tehničnih pripomočkov vzgojitelji vzorca uporabljajo na delovnem mestu. Skoraj polovica respondentov zaposlenih v predšolski vzgoji otrok v svojem oddelku uporablja mobilni telefon (podatka, kaj z njim točno počno, nimamo). 3,48 % respondentov več uporabljata računalnik ali tablico. Radio ali CD-predvajalnik je v rabi pri 70,78 % respondentov. Večina ali skoraj 88,95 % vzgojiteljev vzorca med delovnim časom uporablja televizijo ali projektor.

¹¹ Opomba: pri analizi upoštevamo samo odgovore staršev, ki so za svojega otroka izbrali starost od 11 mesecev do vključno 6 let. Napačne odgovore (npr. tipa 45272 ali 8), odgovore iz katerih ni bilo mogoče razbrati voljo respondenta in prazna polja (starš ni odgovoril) smo izločili.

4.7.3 Uporaba lastnih elektronskih pripomočkov otrok v vrtcu

Slika 42 Otroci in uporaba lastnih elektronskih pripomočkov v vrtcu (vzorec vzgojitelji, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

96,36 % vzgojiteljev je na vprašanje »Ali dovoljujete, da otroci v vašem oddelku uporabljajo svoje elektronske pripomočke?« na 5-stopenjski Likertovi lestvici odgovorilo 1 ali »Nikoli«. Pri tem vprašanju nihče od vzgojiteljev iz vzorca ni ostal neopredeljen.

Tabela 19 Uporaba in učenje uporabe elektronskih pripomočkov v vrtcu (vzorec vzgojitelji, 2022)

Lahko otroci v oddelku uporabljajo svoje pripomočke? (1-nikoli <> 5-vsakič)	
Kategorije	Povprečje na 5-stopenjski Likertovi lestvici
Vzgojitelji do vključno 3-letnih otrok	1,09
Vzgojitelji 3 do vključno 6-letnih otrok	1,04
Vzgojitelji vse starosti otrok	1,07

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Med 357 veljavnimi odgovori na vprašanje V4e nihče od respondentov ni odgovoril »Ne vem«.

Kot je razvidno iz tabele, do večjih razlik v povprečju odgovorov s strani vzgojiteljev vzorca starejših in mlajših skupin praktično ne prihaja. Povprečen odgovor vzgojiteljev na vprašanje »Ali lahko otroci v oddelku uporabljajo lastne elektronske pripomočke?« ne glede na starost varovancev znaša 1,07 ali z besedo; »Nikoli«.

Tabela 20 Otroci bi se morali naučiti uporabe elektronskih pripomočkov v vrtcu (vzorec vzgojitelji, 2022)

Otroci bi se morali v vrtcu naučiti uporabljati elektronske pripomočke (1-sploh se ne strinjam <> 5-se popolnoma strinjam)	
Kategorije	Povprečje na 5-stopenjski Likertovi lestvici
Vzgojitelji do vključno 3-letnih otrok	1,80
Vzgojitelji 3 do vključno 6-letnih otrok	1,83
Vzgojitelji vse starosti otrok	1,84

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Med 355 veljavnimi odgovori so na vprašanje V5f 3 respondenti odgovorili »Ne vem«.

Pri vprašanju »Ali bi se otroci morali naučiti uporabljati elektronske pripomočke v vrtcu?« nismo zaznali velikih razlik pri povprečju odgovorov respondentov glede na starost njihovih varovancev. Vseeno so vzgojitelji s povprečnim odgovorom 1,84 na Likertovi lestvici, pri čemer 1 pomeni »Sploh se ne strinjam« in 5 »Se popolnoma strinjam«, trditvi očitno manj odločno nasprotovali kot pri prejšnjem vprašanju, čeravno so bili do ideje še vedno zadržani. Opomniti velja, da so bili odgovori vzgojiteljev, navkljub povprečju, ki nakazuje večinsko nestrinjanje, sicer raznoliki in da so se nekateri s trditvijo tudi popolnoma strinjali.

4.8 Postavljanje omejitev rabe medijev za otroka

Tabela 21 Starši in vzgojitelji in postavljanje omejitev/pravil, kaj lahko otrok gleda

	STARŠI	VZGOJITELJI
5-stopenjska Likertova lestvica	Ali postavljate omejitve o tem, kaj sme otrok gledati? (1-nikoli <> 5 vsakič)	Ali menite, da je potrebno postaviti omejitve ali pravila o tem, kaj sme otrok gledati v medijih? (1-nikoli <> 5 vsakič)
1-Nikoli	1,91 %	0,28 %
2	2,44 %	1,68 %
3	9,77 %	5,60 %
4	20,39 %	13,73 %
5-Vedno/Vsakič	65,48 %	78,15 %

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Med 1897 veljavnimi odgovori (vzorec starši) je na vprašanje V4a 14 respondentov odgovorilo »Ne vem«.

Med 358 veljavnimi odgovori (vzorec vzgojitelji) so na vprašanje V4a 3 respondenti odgovorili »Ne vem«.

Vzgojitelji so se v 78,15 % strinjali, da je potrebno vedno postavljati omejitve in pravila o tem, kaj lahko otrok gleda v medijih. 65,48 % staršev je odgovorilo, da vedno postavljajo omejitve, kaj sme njihov otrok gledati v medijih.

Tabela 22 Postavljanje omejitev/pravil o tem, kaj sme otrok gledati v medijih (vzorec starši, 2022)

Ali postavljate pravila ali omejitve o tem, kaj sme otrok gledati? (1-nikoli <> 5 vsakič)	
Kategorije	Povprečje na 5-stopenjski Likertovi lestvici
Starši z do 3-letnimi otroki	4,56
Starši s 4 do 6-letnimi otroki	4,43

Starši s do 6-letnimi otroki skupaj	4,45
-------------------------------------	------

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Med 1897 veljavnimi odgovori je na vprašanje V4a 14 respondentov odgovorilo »Ne vem«.

Starši, ki so sodelovali pri zbiranju podatkov, so se povečini strinjali s trditvijo, da je potrebno postaviti omejitve o tem, kaj sme otrok v medijih gledati. Z idejo so nekoliko bolj simpatizirali respondenti otrok iz jasli. Povprečje vseh znaša 4,45, pri čemer 5 pomeni »Vsakič«.

Tabela 23 Postavljanje omejitev/pravil o tem, kaj sme otrok gledati (vzorec vzgojitelji, 2022)

Vzgojitelji o postavljanju omejitev/pravil o tem, kaj sme otrok gledati (1-nikoli <> 5 vsakič)	
Kategorije	Povprečje na 5-stopenjski Likertovi lestvici
Vzgojitelji do 3-letnih otrok	4,71
Vzgojitelji 4 do 6-letnih otrok	4,66
Vzgojitelji vsi	4,69

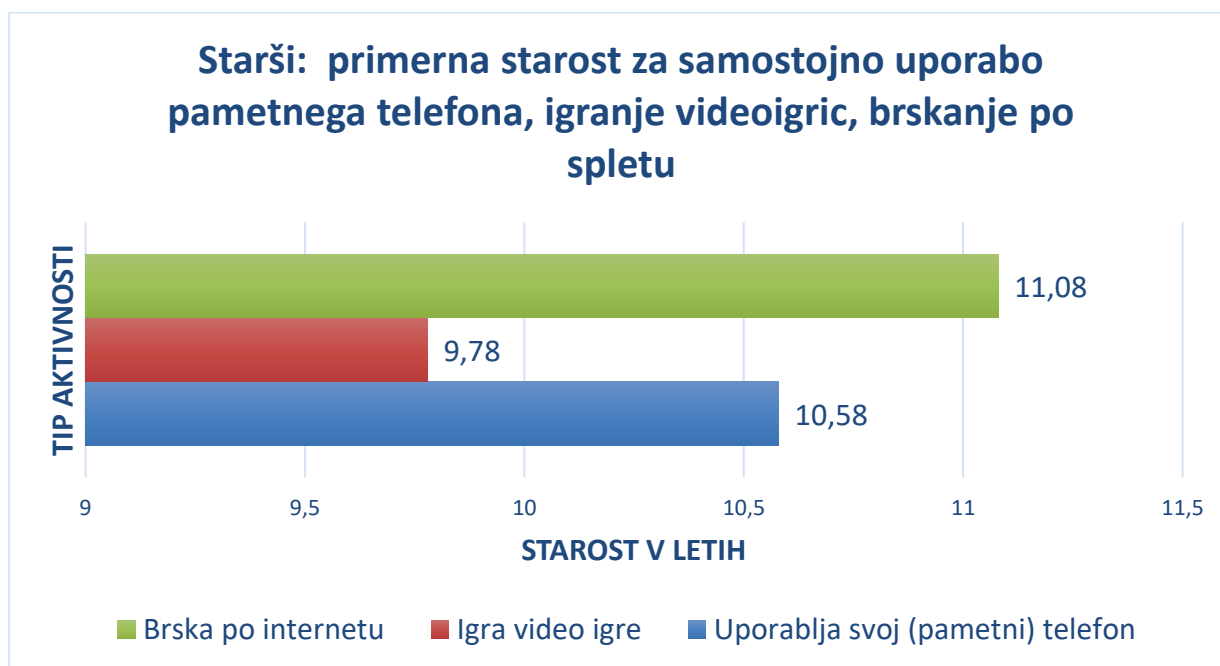
Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Med 358 veljavnimi odgovori so na vprašanje V4a 3 respondenti odgovorili »Ne vem«.

V kontekstu, ali je potrebno otrokom postavljati omejitve in pravila o tem, kaj se sme gledati v medijih, znaša povprečje v vzorcu vzgojiteljev na 5-stopenjski Likertovi lestvici 4,69, pri čemer 5 pomeni »Vsakič«, velikih razlik po zbranih podatkih med oddelki mlajših in starejših otrok ni. Hkrati opažamo, da so se v vzorcu vzgojiteljev respondenti bolj strinjali s trditvijo kot respondenti v vzorcu starši. Ta razlika na 5-stopenjski Likertovi lestvici v povprečju (za vse predšolske otroke vzorca) znaša 0,24 točke.

4.8.1 Primerna starost za samostojno uporabo medijskih naprav

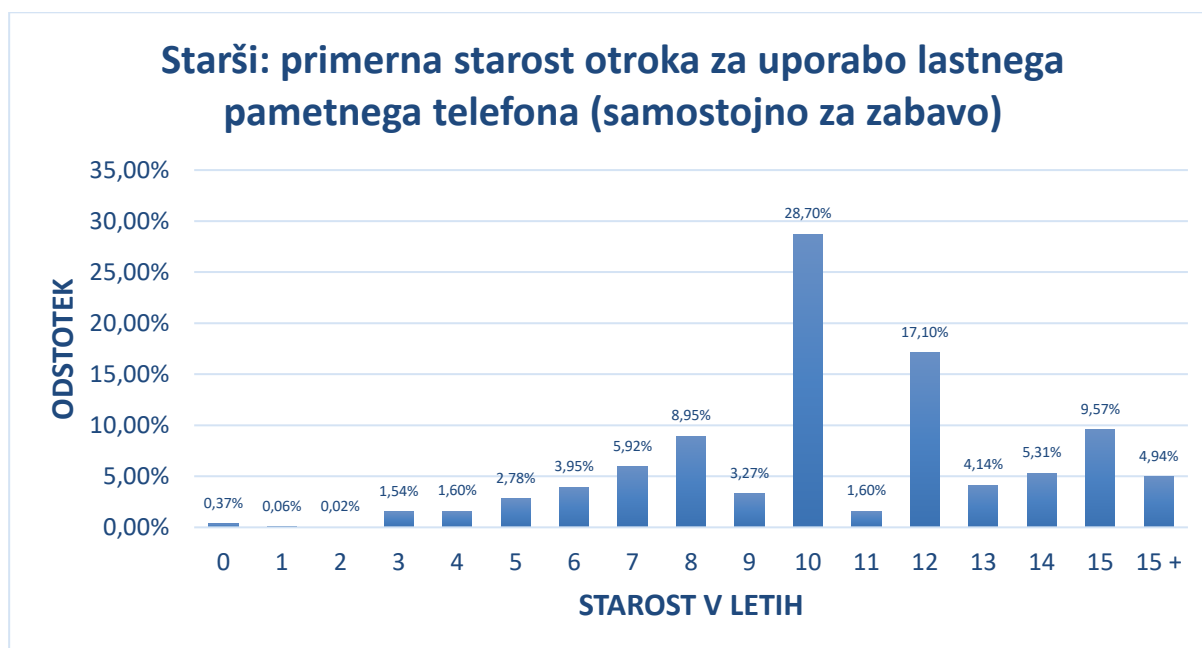
Slika 43 Primerna starost za samostojno uporabo pametnega telefona, igranje videoigric, brskanje po spletu (vzorec starši 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Starši so precej različno ocenili, katero leto je primeren čas za otrokovo samostojno uporabo zgoraj naštetih elektronskih pripomočkov glede na vrsto le-teh. Respondenti so najnižjo starostno omejitev postavili za igranje video igrice povprečno pri starosti 9,78 let. Uporabo lastnega pametnega telefona bi dovolili v povprečju pri 10,58 letih, medtem ko bi čas za brskanje po internetu po njihovem mnenju nastopil povprečno pri starosti 11,08 let.

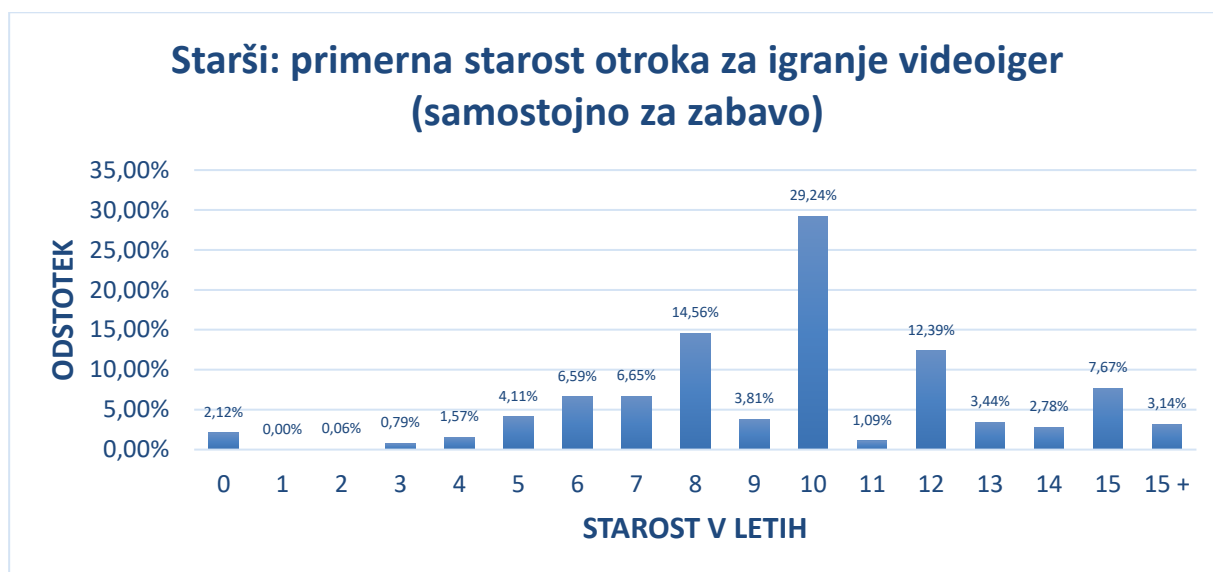
Slika 44 Primerna starost za samostojno uporabo pametnega telefona (vzorec starši 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Graf prikazuje stališča staršev vzorca, pri katerem letu je primerno, da otrok začne samostojno in za zabavo uporabljati mobilni pametni telefon. Največ ali 28,7 % staršev je odgovorilo pri 10-ih letih, pri 12-ih 17,1 %. 9,57 % jih je bilo mnenja, da bi starostno omejitev morali postaviti ob koncu osnovne šole, torej pri 15-ih, dodatnih 4,94 % staršev bi otroku uporabo mobilnega telefona dovolilo v srednji šoli (po 15 letu starosti) ali še pozneje.

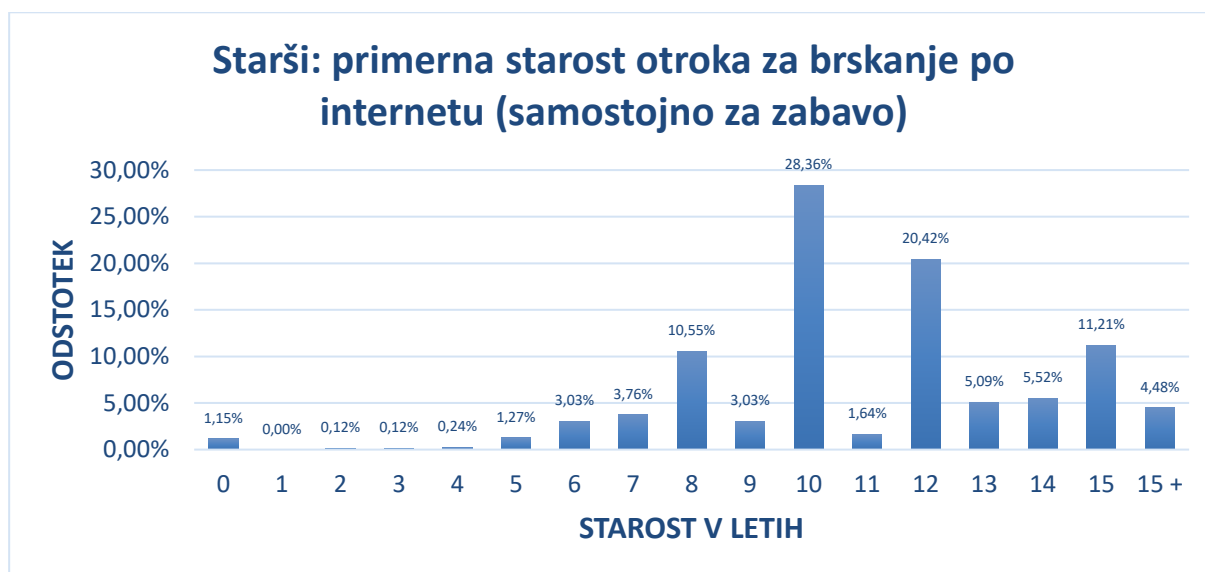
Slika 45 Primerna starost za samostojno igranje videoiger (vzorec starši 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Na sliki vidimo, da je za igranje videoiger starostna meja, določena s strani respondentov, v povprečju najnižja in znaša povprečno 9,78 let. S 29,24 % prevladuje starostna omejitev staršev pri 10-ih letih. 2,12 % se z uporabo te naprave sploh ni strinjalo, medtem ko bi 3,14 % vzorca staršev to aktivnost dopustilo šele ob otrokovem zaključku osnovne šole.

Slika 46 Primerna starost za samostojno brskanje po internetu (vzorec starši 2022)

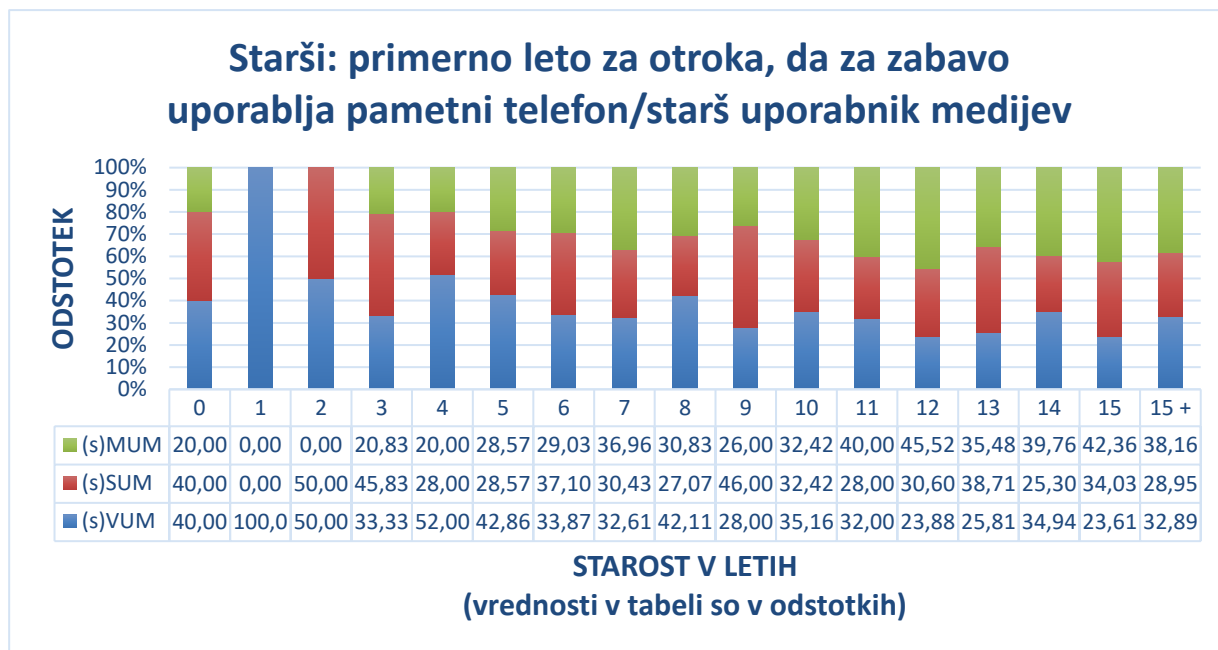
Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

35,15 % staršev vzorca bi otroku dovolila samostojno brskanje po internetu (za zabavo) že pred 10. letom starosti. 28,36 % respondentov je mejo določilo točno pri tej starosti, 20,42 % respondentov še dve leti kasneje. Preostanek staršev je bil mnenja, da je primeren čas za omenjeno aktivnost otrok čas najstništva (če se strinjamo, da ta nastopi po 11. letu starosti). 4,48 % vzorca je mejo postavilo po 16. rojstnem dnevu otroka.

V nadaljevanju sledijo primerjave starostnih omejitev staršev upoštevajoč, kakšni porabniki medijev so sami (legende – poglavje 4.1.2).

Kot lahko razberemo iz zbranih podatkov (Priloga 9), se je največ staršev odločilo za starostno omejitev pri 10-ih letih starosti, bodisi ko gre za brskanje po internetu, bodisi igranje videoiger, bodisi uporabo pametnih telefonov. V spodnjih tabelah so predstavljeni deleži odgovorov respondentov razredov (s)VUM, (s)SUM in (s)MUM za vsako leto omejitve.

Slika 47 Primerno leto za otroka, da za zabavo uporablja pametni telefon / starši uporabniki medijev (vzorec starši 2022)

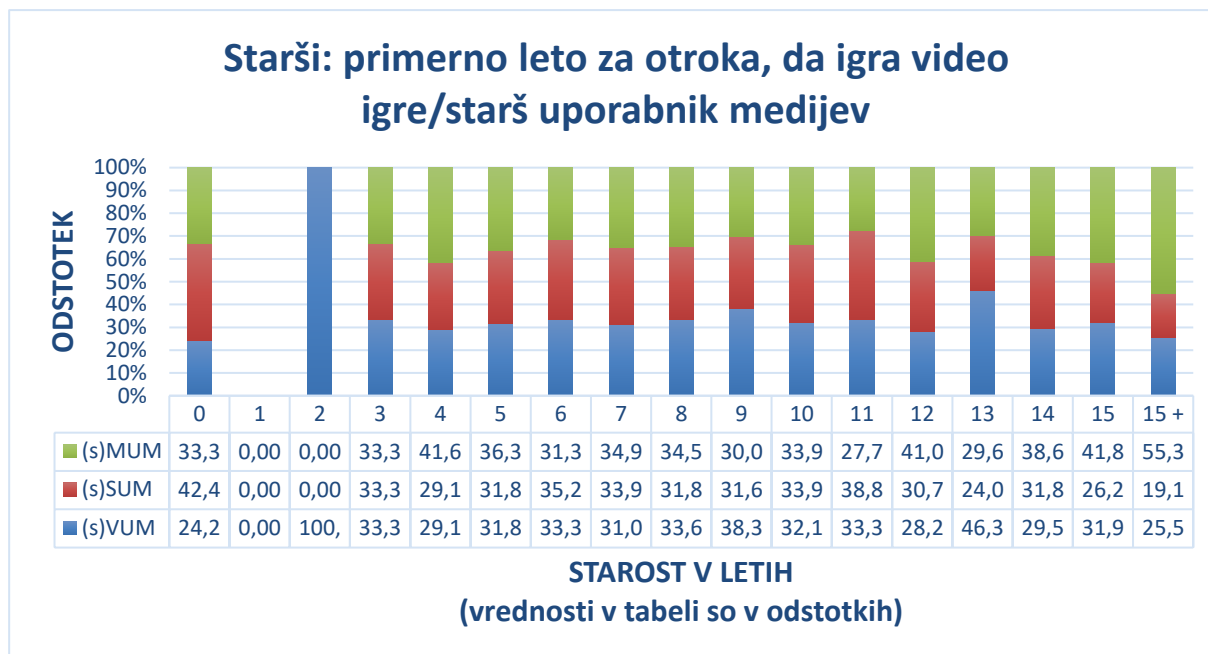
Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Graf prikazuje, v kolikšnih odstotkih so respondenti razredov (s)VUM, (s)SUM in (s)MUM izbrali posamičen tip odgovora pri vprašanju o primernem letu otroka za uporabo pametnega telefona za zabavo.

Razberemo, da so deleži velikih porabnikov medijev v modri barvi v primerjavi z ostalima dvema skupinama respondentov večji na levi strani slike. Mali uporabniki medijev v zeleni barvi pa so v večjem številu kot rdeči in modri izbrali odgovore na pretežno desni polovici grafa, kjer se nahajajo višje starostne omejitve: 7, 11, 12, 14, 15 in 15+ let.

Opomba: starostno omejitev pri 1 letu je izbral samo en starš, ki je sam veliki uporabnik medijev.

Slika 48 Primerno leto za otroka, da igra videoigre/starši uporabniki medijev (vzorec starši 2022)

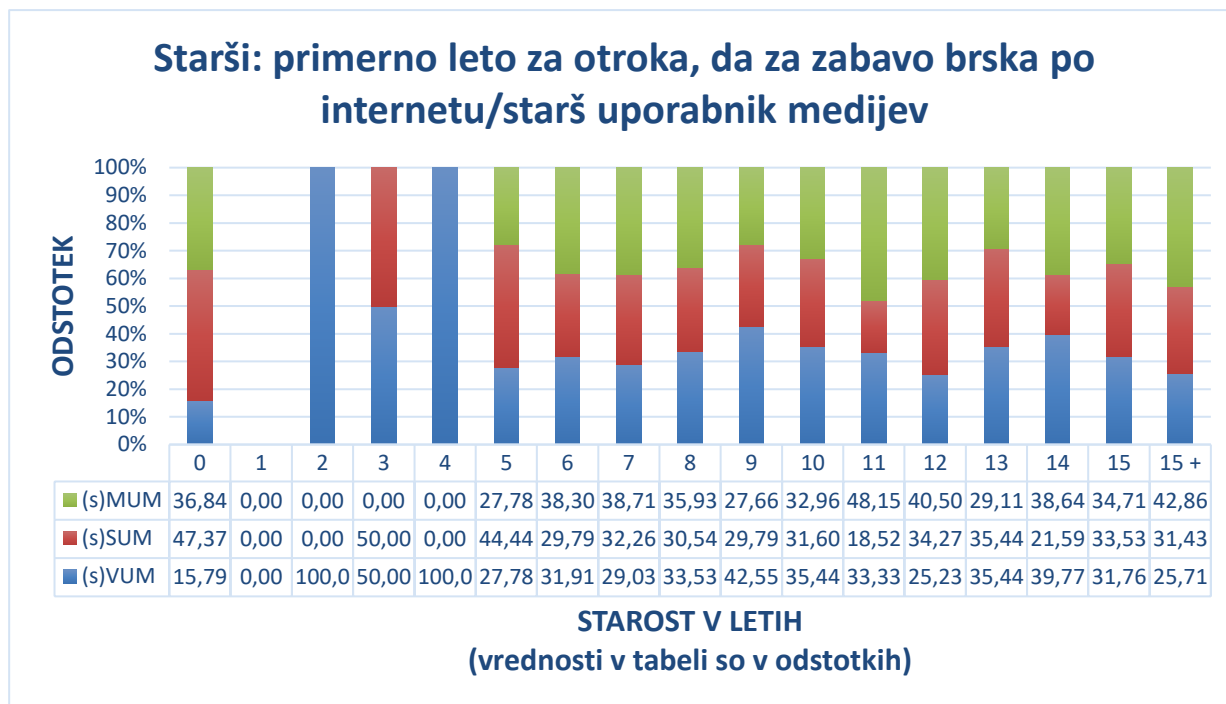
Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Graf prikazuje, v kolikšnih odstotkih so respondenti razredov (s)VUM, (s)SUM in (s)MUM izbrali posamičen tip odgovora pri vprašanju o primernem letu otroka za igranje videoiger.

Največ ali 457 staršev se je opredelilo za starostno omejitev za omenjeno aktivnost pri 10-ih letih (Priloga 9). Od tega je bilo 33,92 % pripadnikov razreda (s)MUM, 33,92 % pripadnikov razreda (s)SUM in 32,17 % pripadnikov razreda (s)VUM. Da je igranje videoiger za otroke nasploh neprimerno, je mnenje 33 staršev vzorca – odgovor 0 let.

Opomba: starostno omejitev pri 1 letu ni izbral nihče od respondentov.

Slika 49 Primerno leto za otroka, da samostojno za zabavo brska po internetu/starši uporabniki medijev (vzorec starši 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Graf prikazuje, v kolikšnih odstotkih so se respondenti razredov (s)VUM, (s)SUM in (s)MUM opredelili za posamičen tip odgovora pri vprašanju o primernem letu otroka za brskanje po internetu za zabavo.

Da je internet za otroka neprimeren medij nasploh, so se z izbiro odgovora 0 let v največji meri odločili tisti starši vzorca, ki so sami mali ali srednji uporabniki medijev. Pri tem znaša odstotek respondentov iz razreda (s)MUM 36,84 %, odstotek respondentov iz razreda (s)SUM 47,37 % in odstotek respondentov iz razreda (s)VUM 15,79 %. Za najpogostejši odgovor vzorca, ki znaša 10 let, se je sicer odločilo 32,96 % respondentov iz razreda (s)MUM in 35,44 % respondentov iz razreda (s)VUM.

Tabela 24 Omejitev pri starosti nad 10 do 15+ let, če so starši VUM, SUM, MUM

Starši uporabniki medijev	(s)VUM	(s)SUM	(s)MUM
---------------------------	--------	--------	--------

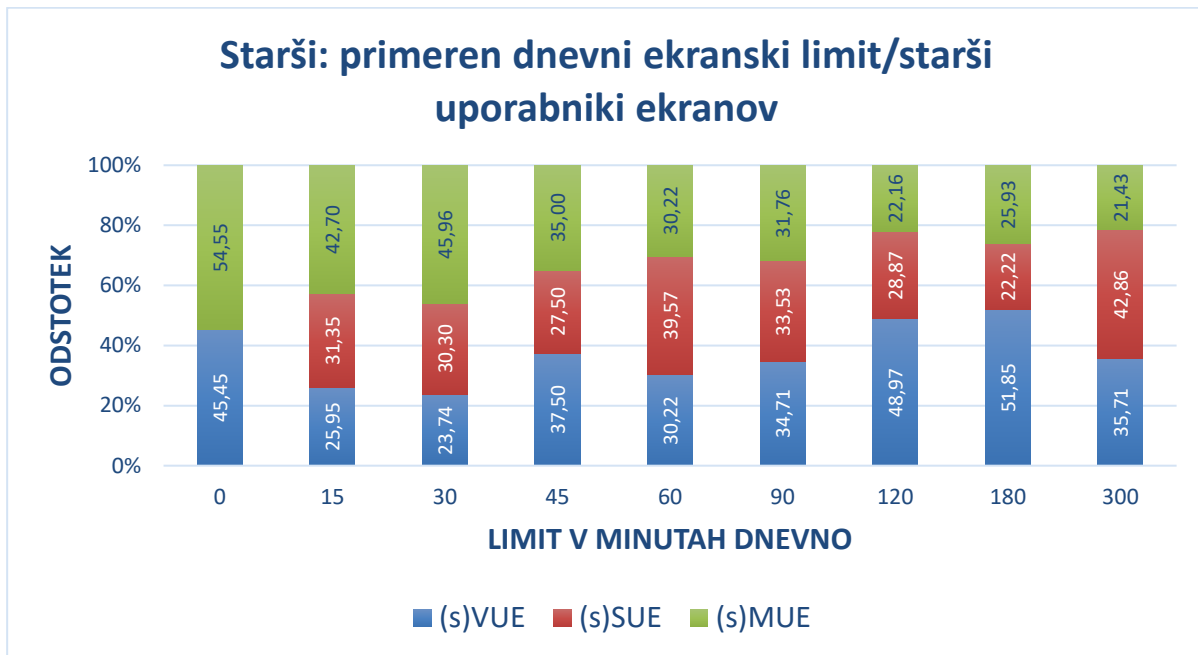
Starostna omejitev za samostojno uporabo interneta v letih	Število		
	11	9	5
12	81	110	130
13	28	28	23
14	35	19	34
15	54	57	59
15+	18	22	30
Skupaj vsi	225	241	289
	755		
Odstotek od celote v %	29,80	31,92	38,28

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Izmed vseh staršev vzorca, ki so določili omejitve pri starostih višji od 10 let, je največ ali 289 malih uporabnikov medijev – 38,28 %. 241 ali 31,92 % respondentov je srednjih uporabnikov in 225 ali 29,8 % je velikih uporabnikov medijev.

4.8.2 Koliko bi moral biti dnevni ekranski limit po mnenju staršev

Slika 50 Primerni dnevni ekranski limit/starši uporabniki ekranov (vzorec starši, 2022)

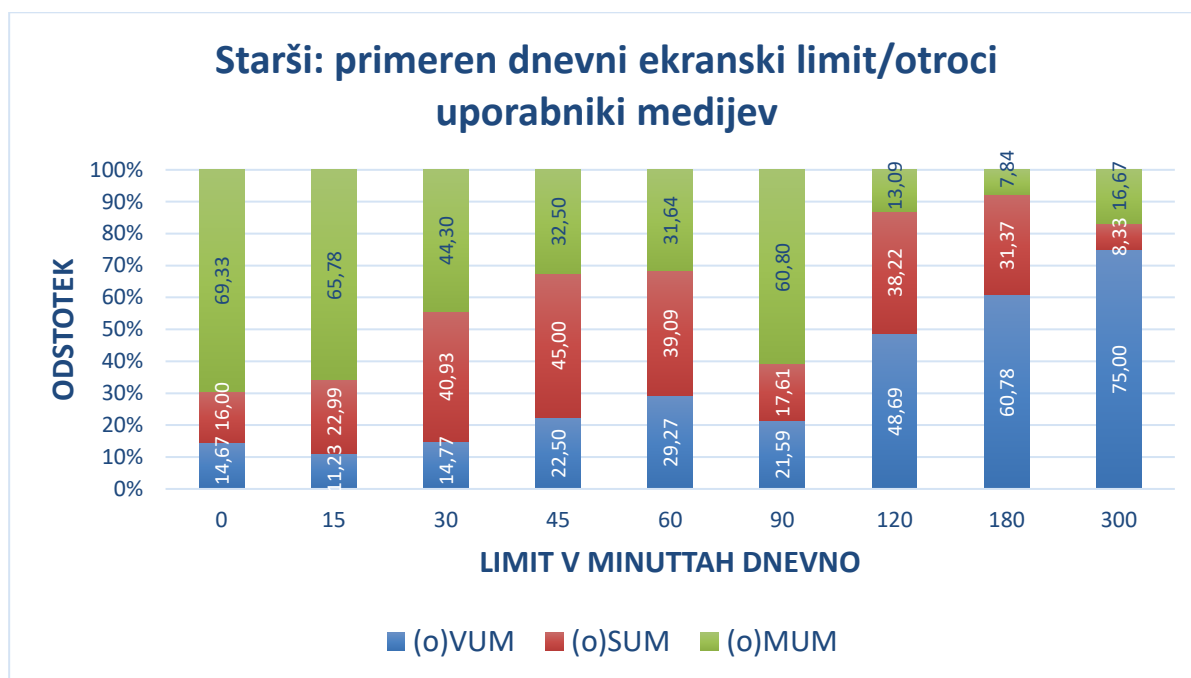

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Graf prikazuje, v kolikšnih deležih so starši pripadniki (o)VUE, (o)SUE in (o)MUE izbrali določen tip odgovora v kontekstu primernega dnevnega ekranskega limita predšolskih otrok.

Največ respondentov se je odločilo za odgovor 60 minut dnevno, od tega 30,22 % pripadnikov razreda (s)VUE, 39,57 % pripadnikov razreda (s)SUE in 30,22 % pripadnikov razreda (s)MUE.

Slika 51 Primerni dnevni ekranski limit/otroci uporabniki medijev (vzorec starši, 2022)

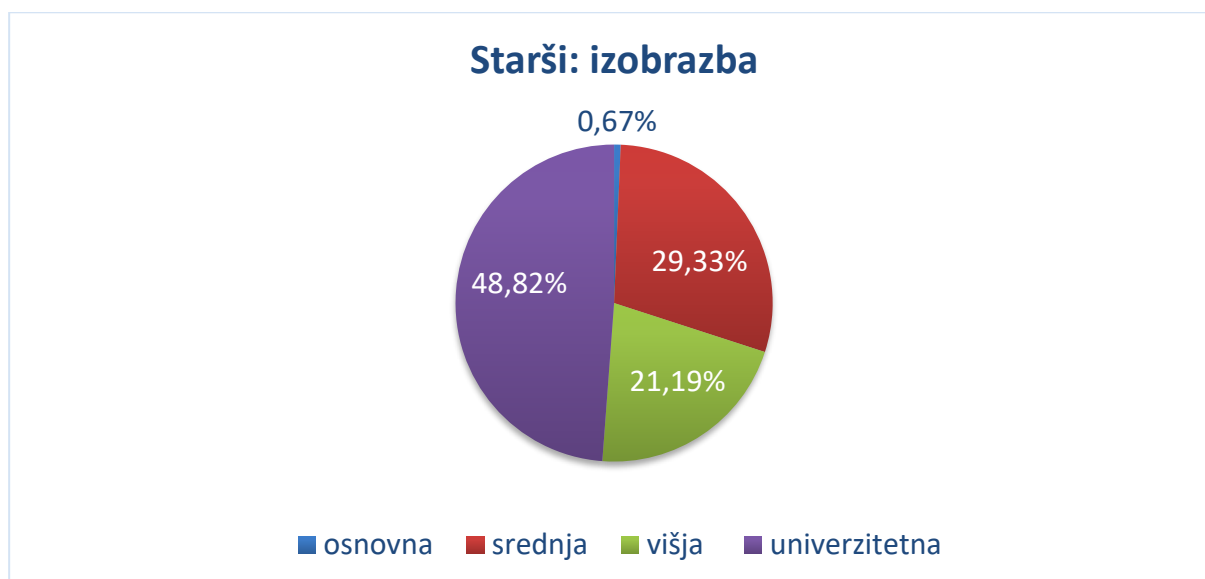

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Slika prikazuje, v kolikšnih deležih so se starši otrok (o)VUM, (o)SUM in (o)MUM odločili za določen tip odgovora v kontekstu izbire primerne dnevnega ekranskega limita predšolskih otrok.

V vzorcu se je z dnevnim ekranskim limitom pri 0 minut dnevno strinjalo 75 respondentov, od tega je bil največji odstotek ali 69,33 % staršev otrok iz razreda (o)MUM. Za limit 120 minut dnevno se je odločilo 191 respondentov, od tega je bilo 48,69 % staršev otrok iz razreda (o)VUM.

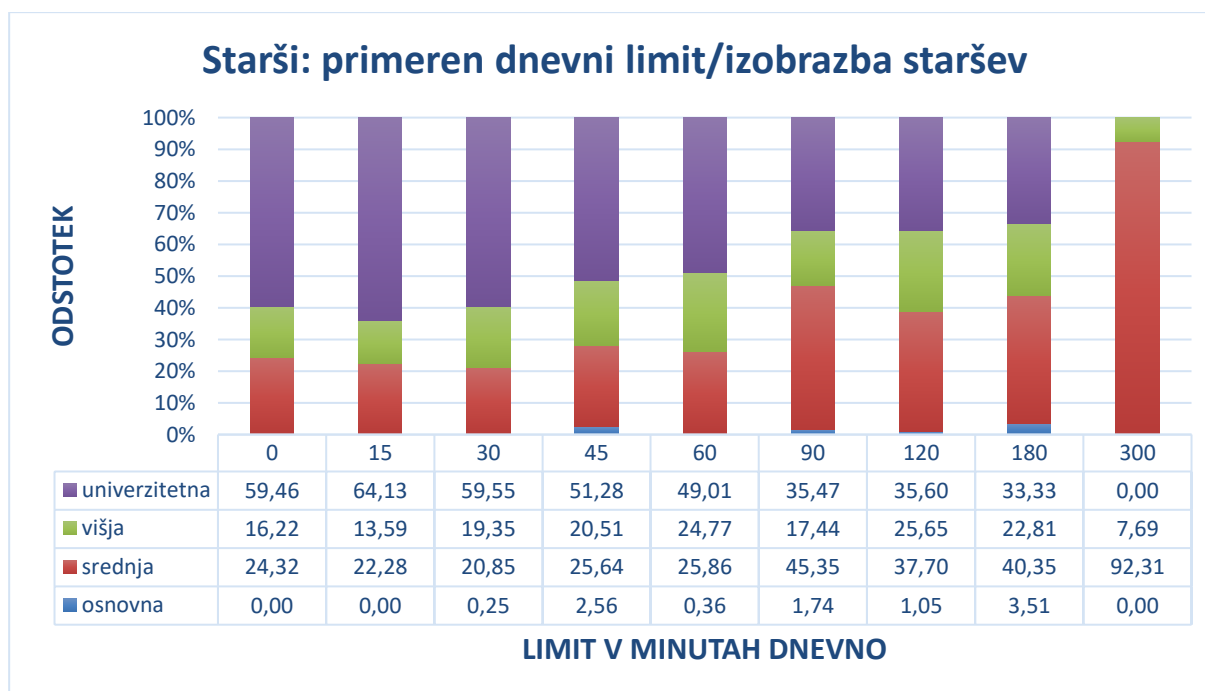
Slika 52 Izobrazba (vzorec starši, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Graf prikazuje doseženo stopnjo izobrazbe staršev vzorca v odstotkih.

Slika 53 Primeren limit in izobrazba (vzorec starši, 2022)

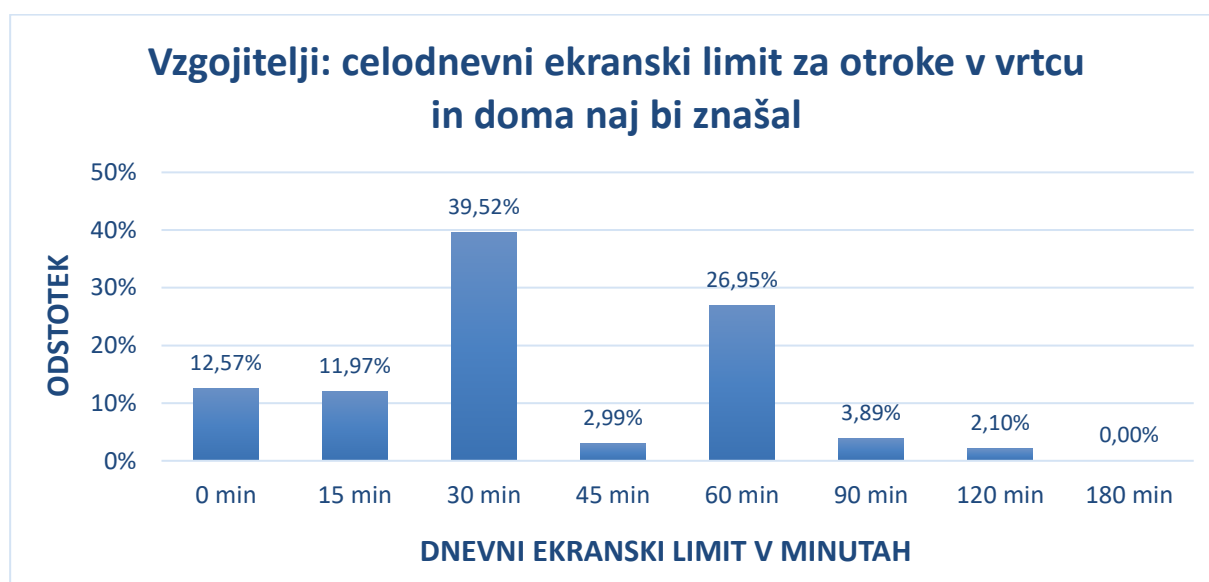

Vir: Rek, Ljubotina, Mešić, Bašin, lastni arhiv, 2022

Graf prikazuje deleže staršev glede na stopnjo njihove izobrazbe pri različnih vrednostih odgovorov v kontekstu primernih dnevnih ekranskih limitov za predšolske otroke.

4.8.3 Koliko bi moral biti dnevni ekranski limit po mnenju vzgojiteljev

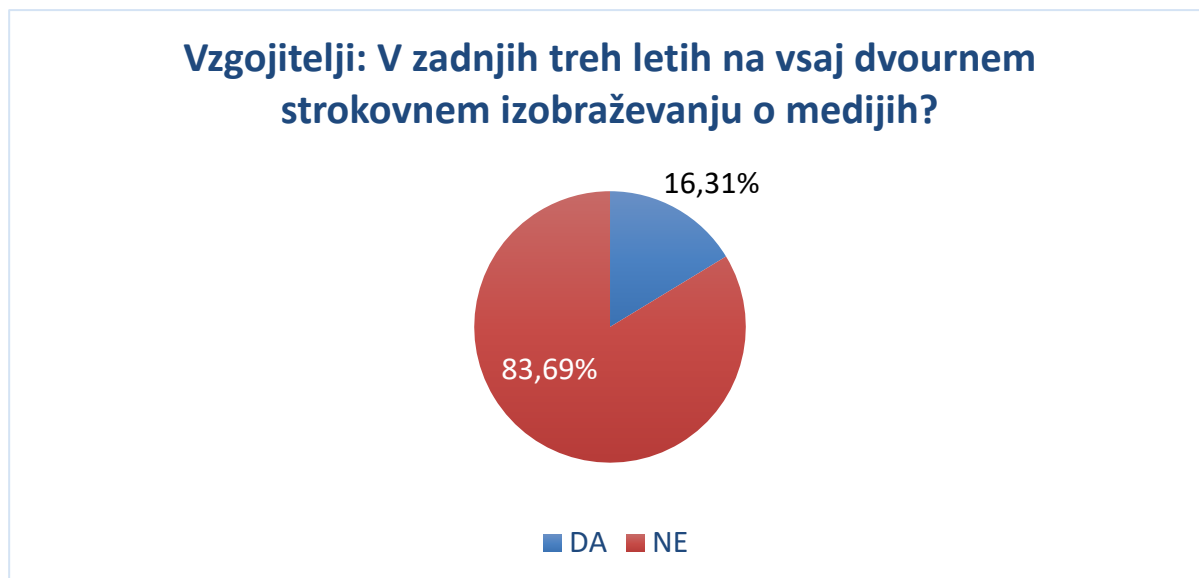
Slika 54 Stališča vzgojiteljev glede celodnevnega ekranskega limita doma in v vrtcu (vzorec vzgojitelji 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešić, Bašin, lastni arhiv, 2022

Vzgojitelji vzorca so na vprašanje o celodnevnem ekranskem limitu za otroke v vrtcu in doma v 39,52 % odgovorili, naj ta znaša 30 minut. 26,95 % vzgojiteljev se je strinjalo, da je lahko ta še enkrat večji, 60 minutni. Za odgovor 15 minut se je odločilo 11,97 % vzgojiteljev. Da predšolski otroci z ekrani sploh ne bi smeli biti v stiku, je bilo mnenje še 12,57 % vzgojiteljev več. Med 15, 30 in 60 minutnimi dnevnimi ekranskimi omejitvami predšolskih otrok s strani vzorca vzgojiteljev so tudi 100 % in 400 % razlike.

Slika 55 Udeležba na vsaj dvournem izobraževanju v zadnjih dveh letih (vzorec vzgojitelji, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Po podatkih vzorca se dobrih 83,69 % vzgojiteljev v zadnjih treh letih ni udeležilo nobenega vsaj dvournega izobraževanja o medijih. 54 respondentov je na vprašanje odgovorilo pritrdilno.

Tabela 25 Celodnevni ekranski limit za otroke in udeležba na strokovnem izobraževanju o medijih v zadnjih dveh letih (vzorec vzgojitelji, 2022)

		Ste bili v zadnjih treh letih vsaj na dvournem strokovnem izobraževanju o medijih?	
Celodnevni ekranski limit (doma in v vrtcu) naj bi znašal?	MINUTE	DA	NE
	0	6	31
	15	2	25
	30	13	100
	45	2	6
	60	18	68
	90	5	8

	120	1	6
	180	0	0

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Tabela 26 Povprečen celodnevni ekranski limit za otroke glede na vzgojiteljevo udeležbo na izobraževanju (vzorec vzgojitelji, 2022)

Udeležba na izobraževanju	odgovor	odgovor
	DA	NE
Povprečen limit	45,99	37,56

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Po mnenju vzgojiteljev, ki so se v zadnjih treh letih udeležili vsaj dvournega izobraževanja o medijih, naj znaša celodnevni ekranski limit za predšolske otroke v povprečju 45,99 minut, kar je 8,43 minut več od povprečnega 37,56-minutnega limita tistih respondentov, ki izkušnje z izobraževanjem niso potrdili.

Vzgojitelje, ki so na vprašanje o svoji udeležbi na izobraževanju o medijih odgovorili pritrdilno, smo povprašali še po naslovu le-tega.

Tabela 27 Seznam izobraževanj, ki so se jih respondenti udeležili v zadnjih treh letih (vzorec vzgojitelji, 2022)

1. Mediji v vrtcu	24. Višješolsko izobraževanje - predmet: IKT
2. Digitalna zgodba, Digitalna fotografija, Uporaba IKT, Digitalno okolje	25. Računalniški tečaj
3. Varnost podatkov v vrtcu	26. Bilo jih je več
4. Uporaba spletnih omrežij	27. V sklopu Posveta v Portorožu, Predaval je g. Kramli
5. Kaj moram vedeti o varstvu osebnih podatkov?	28. Nevarnosti spleta
6. Digitalno izobraževanje predšolskih otrok	29. Izzivi vrtca med naravnim in digitalnim okoljem
7. Pozitivna psihologija	30. Vpliv medijev na razvoj otrok

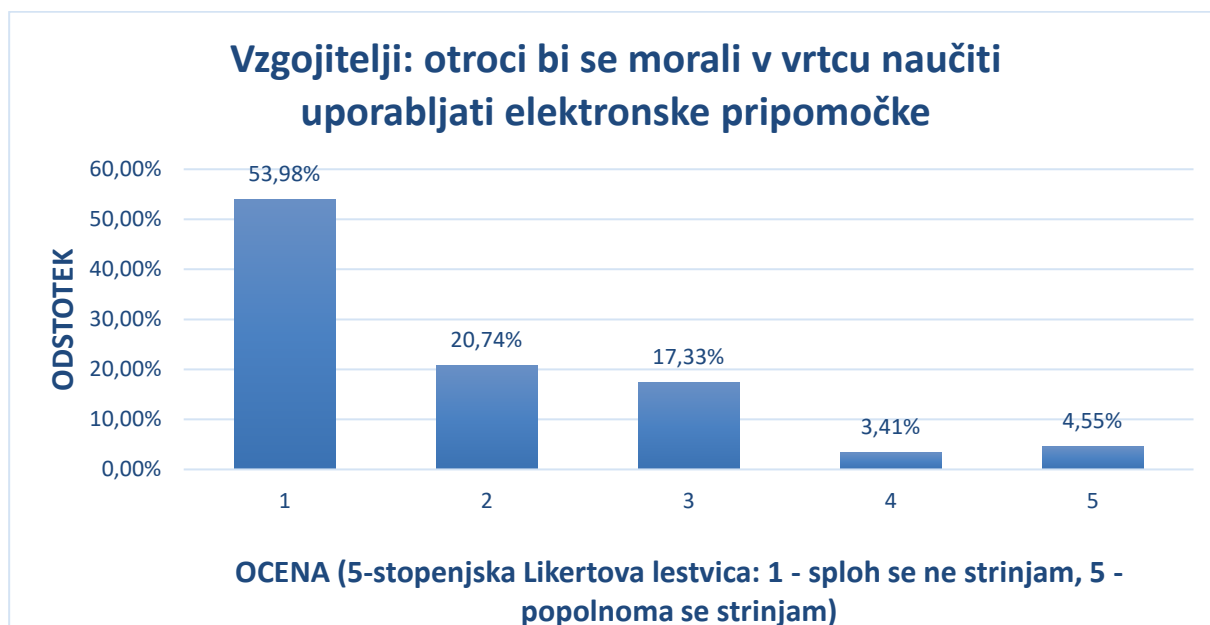
8.GDPR	31.Uporaba računalnika
9.Varna raba interneta v vrtcu	32.Office
10.Varna raba interneta; NIJZ - varno z internetom; Interno izobraževanje o medijski pismenosti	33.Računalniški seminar
11.Varni na internetu	34.Preko sio
12.Varna raba interneta	35.Cici akademija
13.Otrok in digitalna tehnologija	36.Varna raba interneta, Safe,si
14.Medijska pismenost	37.Otrok in digitalna tehnologija
15.Most - varni na internetu	38.Otrok in digitalna tehnologija
16.Kramli, Kodolja, Arnes varni uporabnik	39.Kaj moramo vedeti o varovanju osebnih podatkov
17.NTC sistem učenja - Dr. Ranko Rajkovič, Dr., Zadel - Mediji in otroci	40.Varna raba osebnih podatkov
18.Kulturni bazar 2020	41.Pasti interneta
19.Pravilna uporaba računalnika oziroma interneta	42.Digitalno usposabljanje starejših
20.Varstvo osebnih podatkov	43.Računalništvo za odrasle - uporaba ZOOMa
21.Vpliv medijev in najstnike	44.Strokovno izobraževanje, Arnes
22.Nacionalna konferenca preprečevanja odvisnosti od spleta	45.Arnes Splet in Študijsko srečanje (tema je bila multimedija v vrtcu)
23.Zdravje v vrtcu	45.Preko Zoom
	46.Kako napisati članek
	47.Vzgoja za medijsko pismenost otrok

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

16,31 % vzgojiteljev je na vprašanje, ali so se v zadnjih treh letih udeležili vsaj dvournega izobraževanja o medijih, odgovorilo pritrdilno. Ko smo jih nadalje vprašali po naslovu izobraževanja, smo dobili 48 veljavnih odzivov. V zgornji tabeli so zapisana imena po navedbah respondentov samih.

4.8.4 Dnevni ekranski limit po mnenju vzgojiteljev v okviru 8-urnega varstva v vrtcu

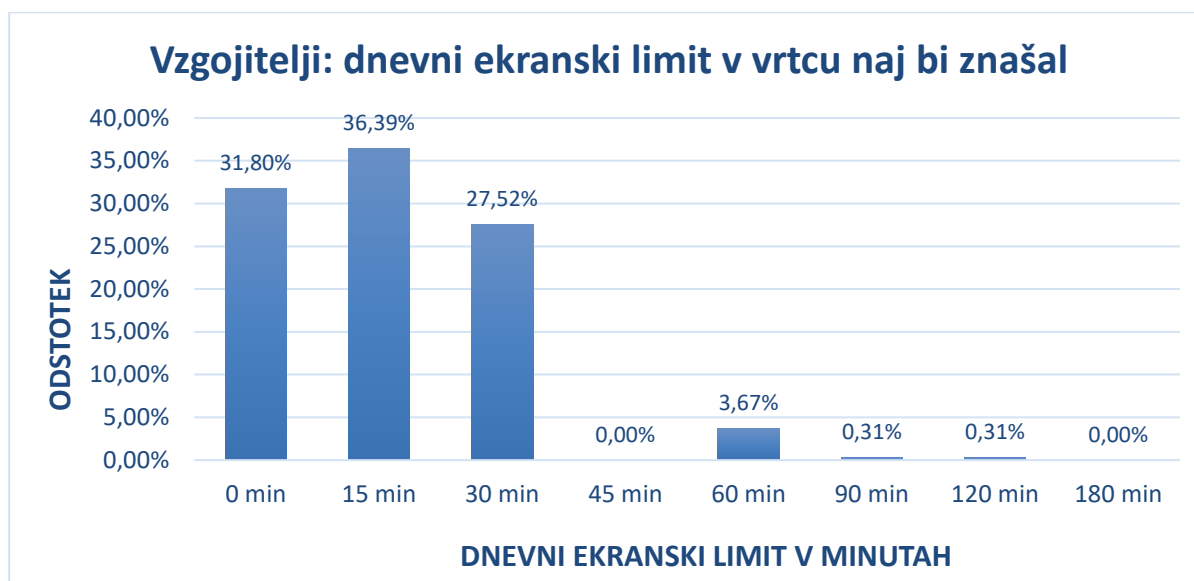
Slika 56 Učenje uporabe elektronskih pripomočkov v vrtcu (vzorec vzgojitelji 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešić, Bašin, lastni arhiv, 2022

S trditvijo »Otroci bi se morali v vrtcu naučiti uporabljati elektronske pripomočke« se 53,98 % vzgojiteljev sploh ni strinjalo, izbrali so vrednost 1 na 5-stopenjski Likertovi lestvici. Trije respondenti so odgovorili »Ne vem«.

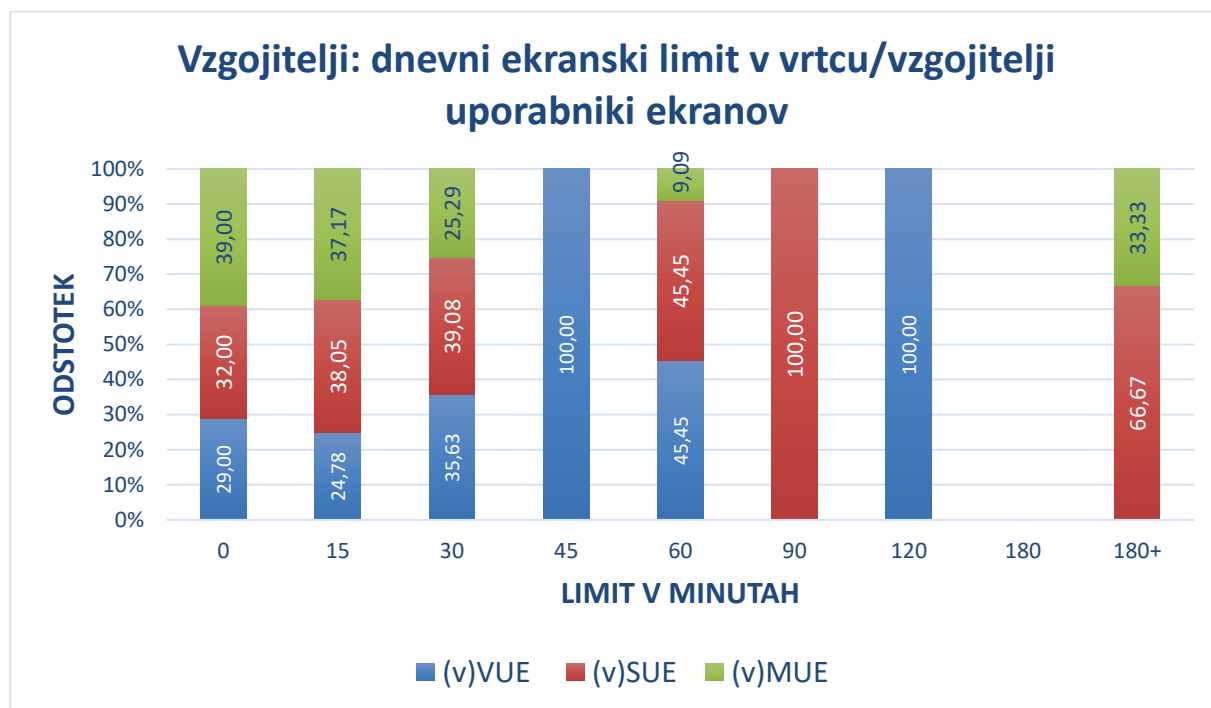
Slika 57 Dnevni ekranski limit v vrtcu naj znaša... (vzorec vzgojitelji, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

31,8 % vzgojiteljev se z uporabo ekranov v vrtcu sploh ni strinjalo, po njihovem mnenju naj dnevni ekranski limit za predšolske otroke v varstvu znaša 0 minut dnevno. 36,39 % vzgojiteljev vzorca se je zdela dopustna meja izpostavljenosti ekranom 15 minut dnevno. Pri 27,52 % respondentih je bila toleranca še za enkrat višja, znašala je 30 minut. 60 minut uporabe ekrana (na eni ali več različnih napravah) dnevno med varstvom predstavlja sprejemljiv limit za 3,67 % vzorca.

Slika 58 Dnevni ekranski limit/vzgojitelji uporabniki ekranov (vzore vzgojitelji, 2022

Vir: Rek, Ljubotina, Mešić, Bašin, lastni arhiv, 2022

Graf prikazuje, v kolikšnih deležih so vzgojitelji (v)VUE, (v)SUE in (v)MUE izbrali določen tip odgovora v kontekstu primerne dnevnega ekranskega limita v sklopu vrtčevskega varstva otrok.

Kot vidimo na sliki, je v vzorcu odstotek vzgojiteljev vzorca srednjih in velikih uporabnikov ekranov višji pri višjih časovnih omejitvah. Dnevni ekranski limit v vrtcu pri 0 minut je izbralo 100 respondentov, limit pri 15 minut je izbralo 113 respondentov in limit pri 30 minutah je izbralo 87 respondentov.

Tabela 28 Izračun deležev (od pridobljenih veljavnih odgovorov s strani vzgojiteljev) glede izpostavljenosti ekranom ((v)VUE, (v)SUE, (v)MUE) in izbiri limita (v minutah) za posamičnega respondenta (vzorec vzgojitelji, 2022)

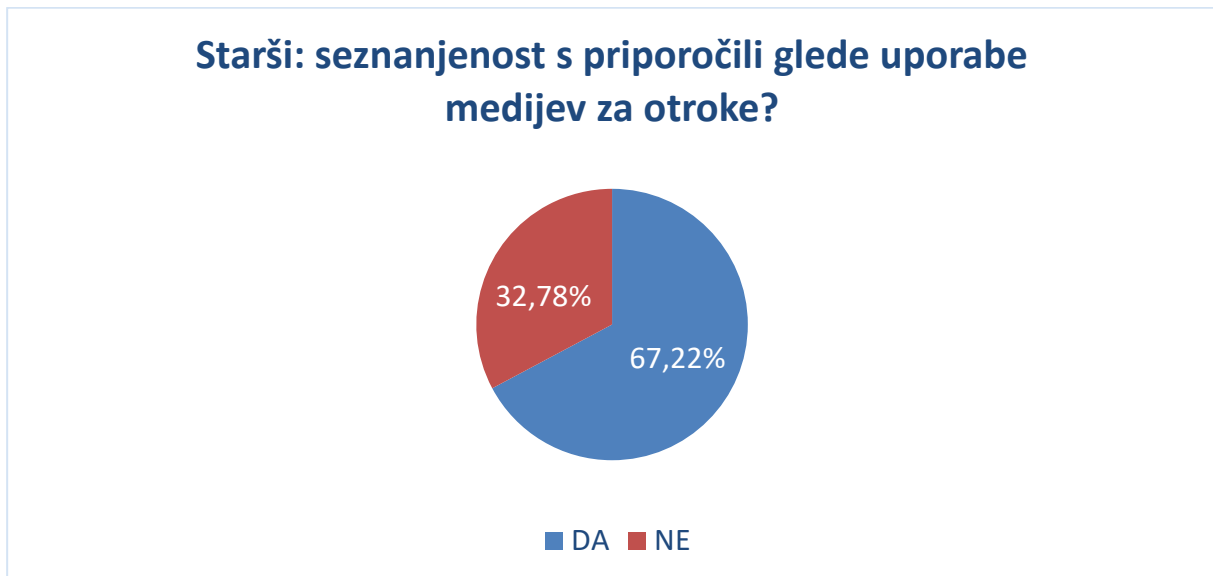
Koliko naj znaša dnevni ekranski limit - vzgojitelji							
Porabniki ekranov		(v)VUE		(v)SUE		(v)MUE	
Limit (minute)		Frekvenca	Odstotek	Frekvenca	Odstotek	Frekvenca	Odstotek
0	0	29	20,28	32	26,89	39	36,79
>0 in <=15	15	28	19,58	43	36,13	42	39,62
>15 in <=30	30	31	21,68	34	28,57	22	20,75
>30 in <=45	45	49	34,26	0	0,00	0	0,00
>45 in <=60	60	5	3,50	5	4,20	1	0,94
>60 in <=90	90	0	0,00	1	0,84	0	0,00
>90 in <=120	120	1	0,70	0	0,00	0	0,00
>120 in <=180	180	0	0,00	0	0,00	0	0,00
>180	180+	0	0,00	4	3,36	2	1,89
Skupaj frekvenca, odstotek		143	100,00	119	100,00	106	100,00

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Izbrane vrednosti limita vzorca vzgojiteljev glede na njihovo delitev v razrede (v)VUM, (v)SUM in (v)MUM so razvidne iz zgornje tabele. Krepko sta označeni po dve vrednosti, ki sta bili najpogostejši izbiri v vsakem posamičnem razredu uporabnikov medijev.

4.8.5 So starši seznanjeni s priporočili glede uporabe medijev za otroke?

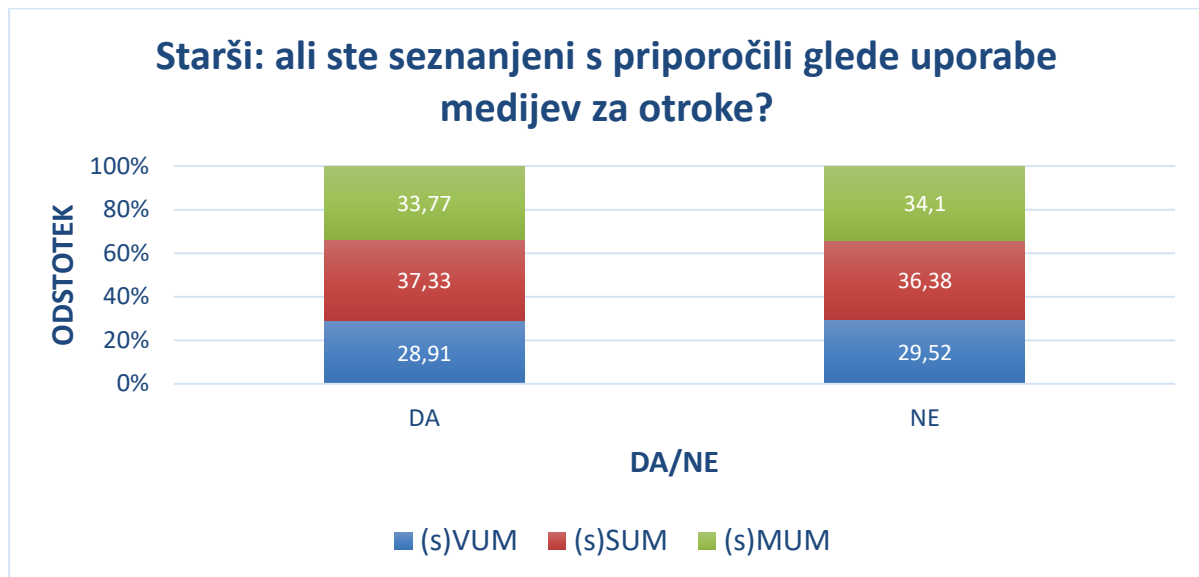
Slika 59 Seznanjenost s priporočili glede uporabe medijev za otroke (vzorec starši, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

V 2022 je 67,22 % staršev odgovorilo, da so s priporočili glede uporabe medijev za otroke seznanjeni.

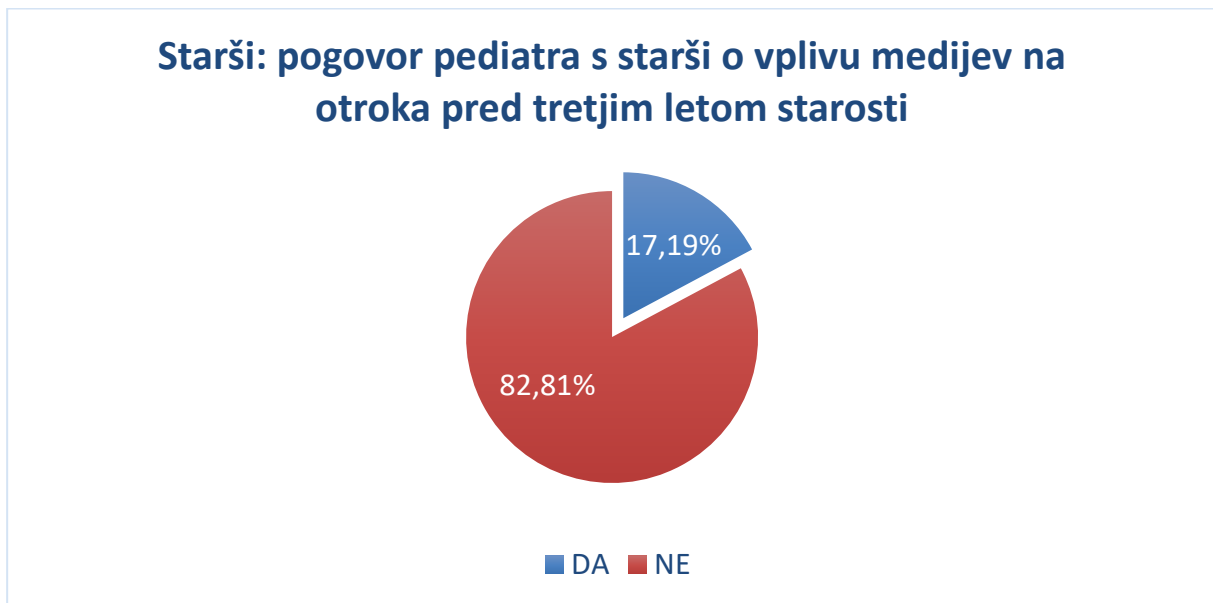
Slika 60 Seznanjenost s priporočili/otroci uporabniki medijev (vzorec starši 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

4.8.6 Pogovor starša s pediatrom o vplivu medijev na otroka do 3. leta starosti

Slika 61 Pogovor pediatra s starši o vplivu medijev na otroka pred tretjim letom starosti (vzorec starši, 2022)

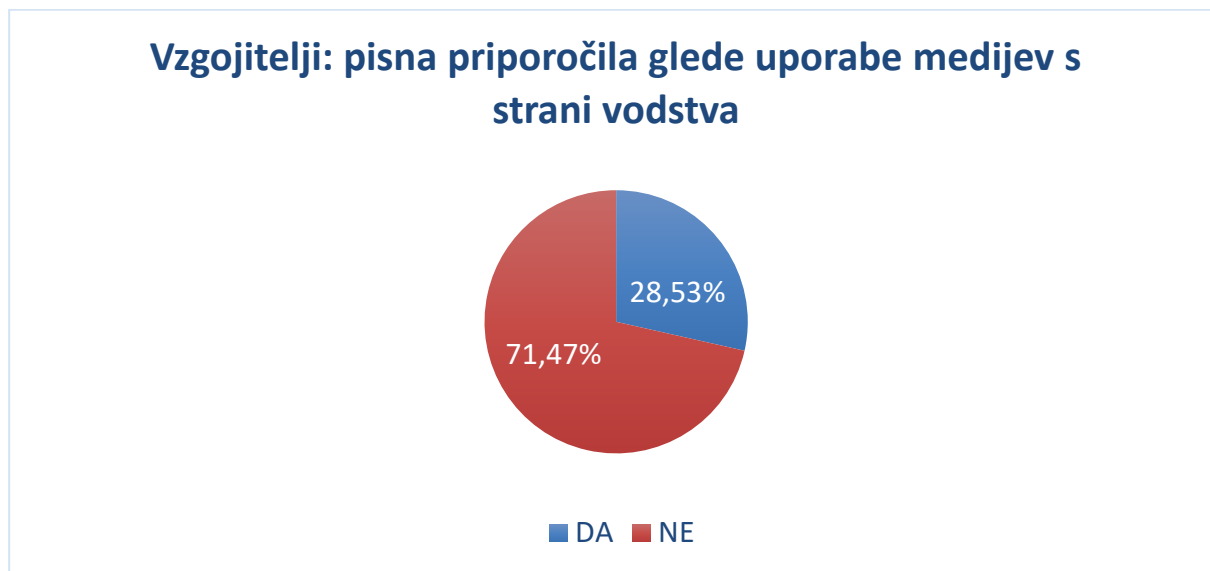

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Po podatkih se 82,81 % staršev s pediatrom o vplivu medijev na otroka pred njegovim 3. letom starosti ni pogovorilo.

4.9 Vzgojitelji in priporočila glede uporabe medijev v oddelku

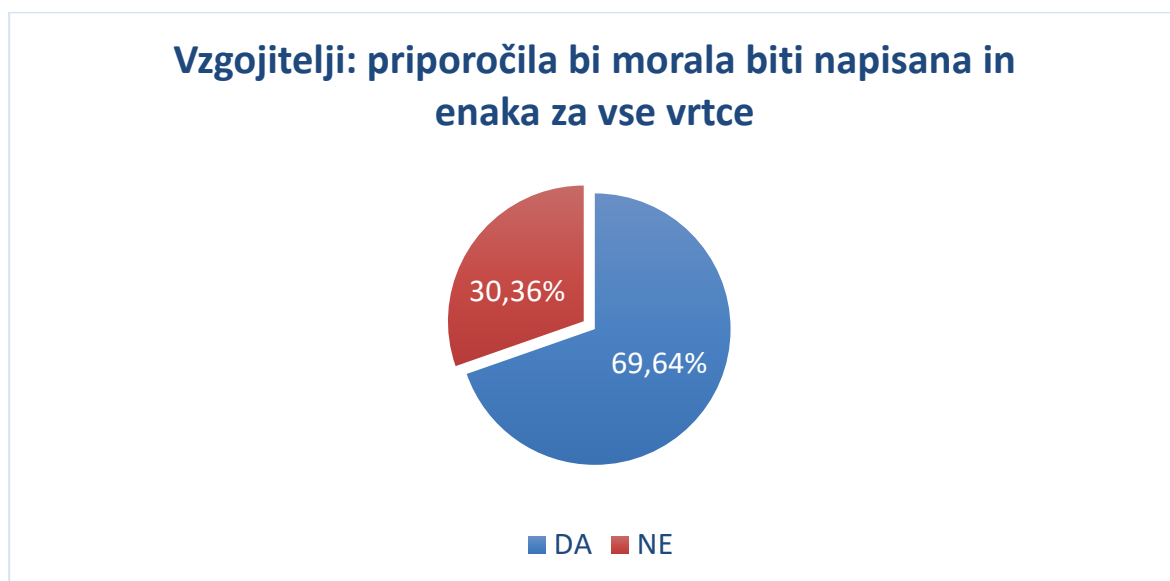
Slika 62 Pisna priporočila glede uporabe medijev s strani vodstva (vzorec vzgojitelji, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

28,53 % vzgojiteljev je potrdilo, da imajo pisana priporočila glede uporabe medijev s strani vodstva. 71,47 %, kar je več kot dve tretjini vzorca, po podatkih tovrstnih navodil ali usmeritev nima.

Slika 63 Priporočila bi morala biti pisna in poenotena (vzorec vzgojitelji, 2022)

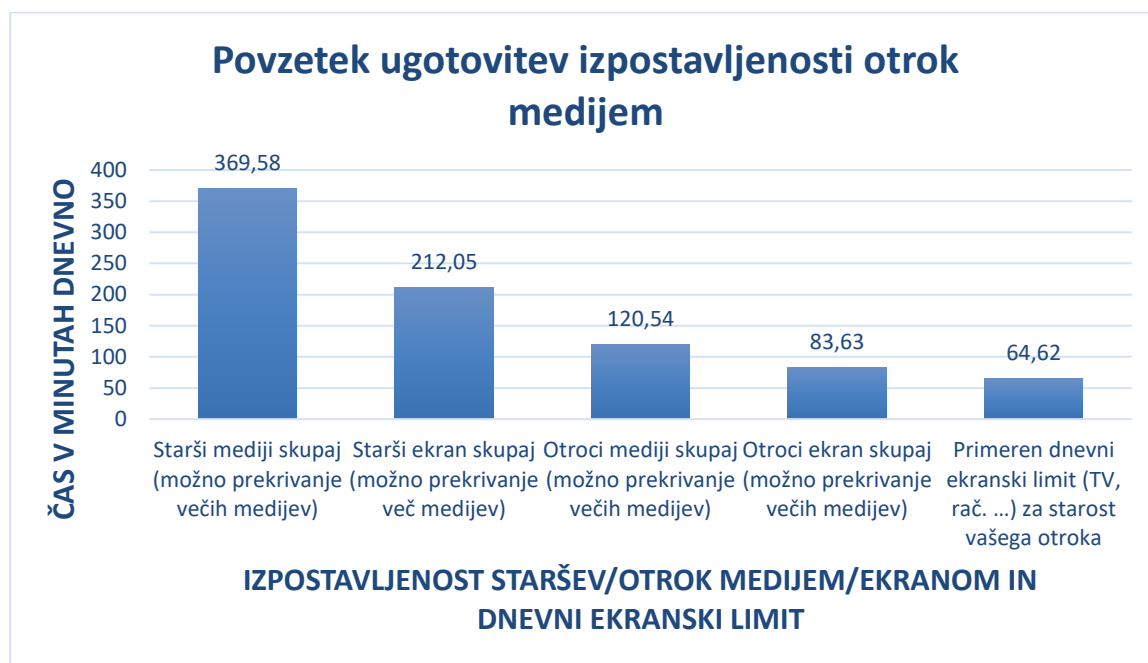

Vir: Rek, Ljubotina, Mešić, Bašin, lastni arhiv, 2022

69,64 % vzgojiteljev se je strinjalo, da bi morala biti priporočila napisana in enaka za vse vrtce. Preostalih 30,36 % vzorca je temu nasprotovalo.

4.10 Povprečna izpostavljenost staršev in predšolskih otrok medijem v Sloveniji

Slika 64 Povzetek ugotovitev izpostavljenosti otrok medijem (vzorec starši in vzgojitelji, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Na sliki vidimo, da so predšolski otroci vzorca v poprečju dnevno izpostavljeni medijem dobrih 120,54 minut dnevno¹². Od tega so povprečno 83,63 minut izpostavljeni ekranom¹², kar je povprečno 19,01 minut več kot bi po mnenju staršev morala znašati dnevna ekranska omejitev, ki znaša povprečno 64,62 minut na dan. Starši so medijem izpostavljeni povprečno 374,33 minut dnevno¹².

Tabela 29 Povprečna izpostavljenost otrok medijem po razredih VUM, SUM, MUM ločeno (vzorec starši 2022)

RAZREDI	POVPREČNA IZPOSTAVLJENOST OTROK MEDIJEM V MINUTAH
(o)VUM	263,35

¹² možno je prekrivanje več medijev

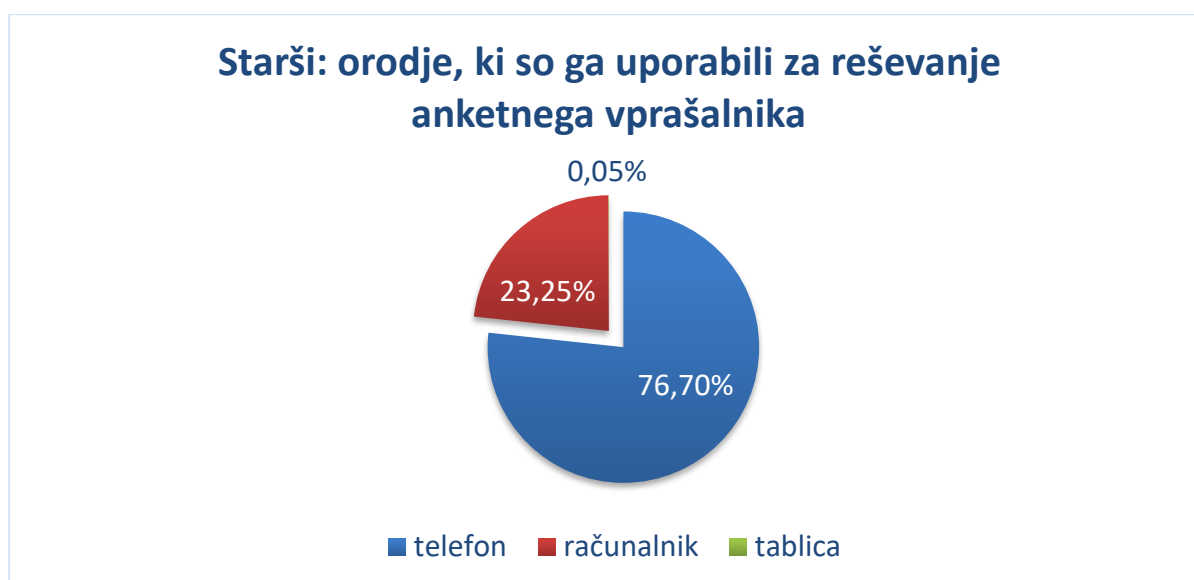
(o)SUM	102,10
(o)MUM	40,53

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

4.11 Parapodatki

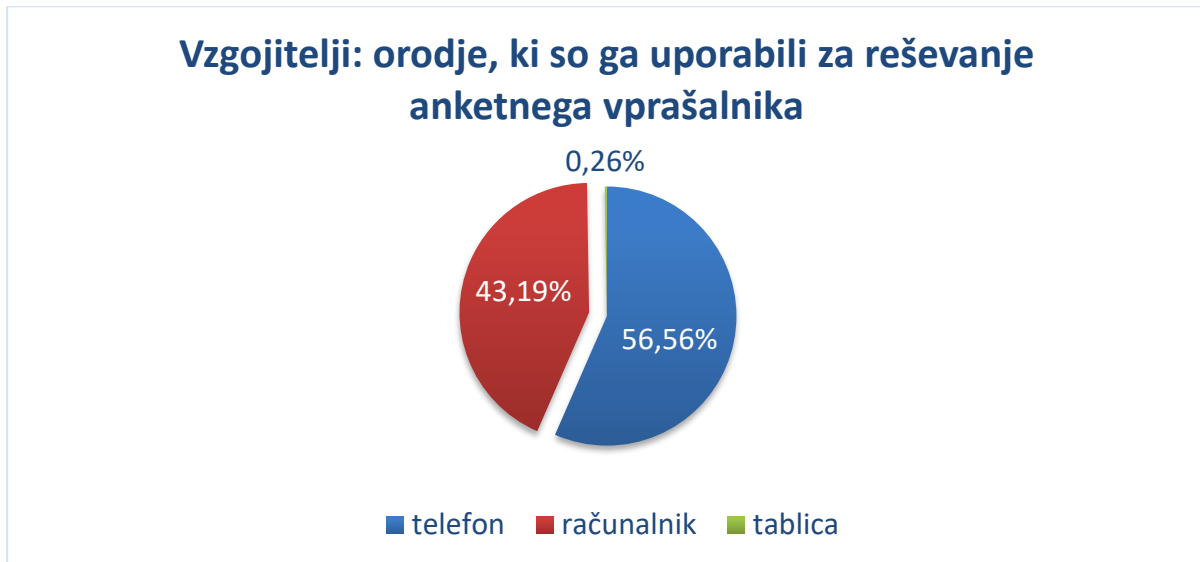
Pridobljeni parapodatki (podatki, ki se nanašajo na proces zbiranja podatkov) nam povedo, katero orodje so respondenti uporabili pri reševanju spletnega vprašalnika.

Slika 65 Parapodatki (vzorec starši, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Slika 66 Parapodatki (vzorec vzgojitelji, 2022)

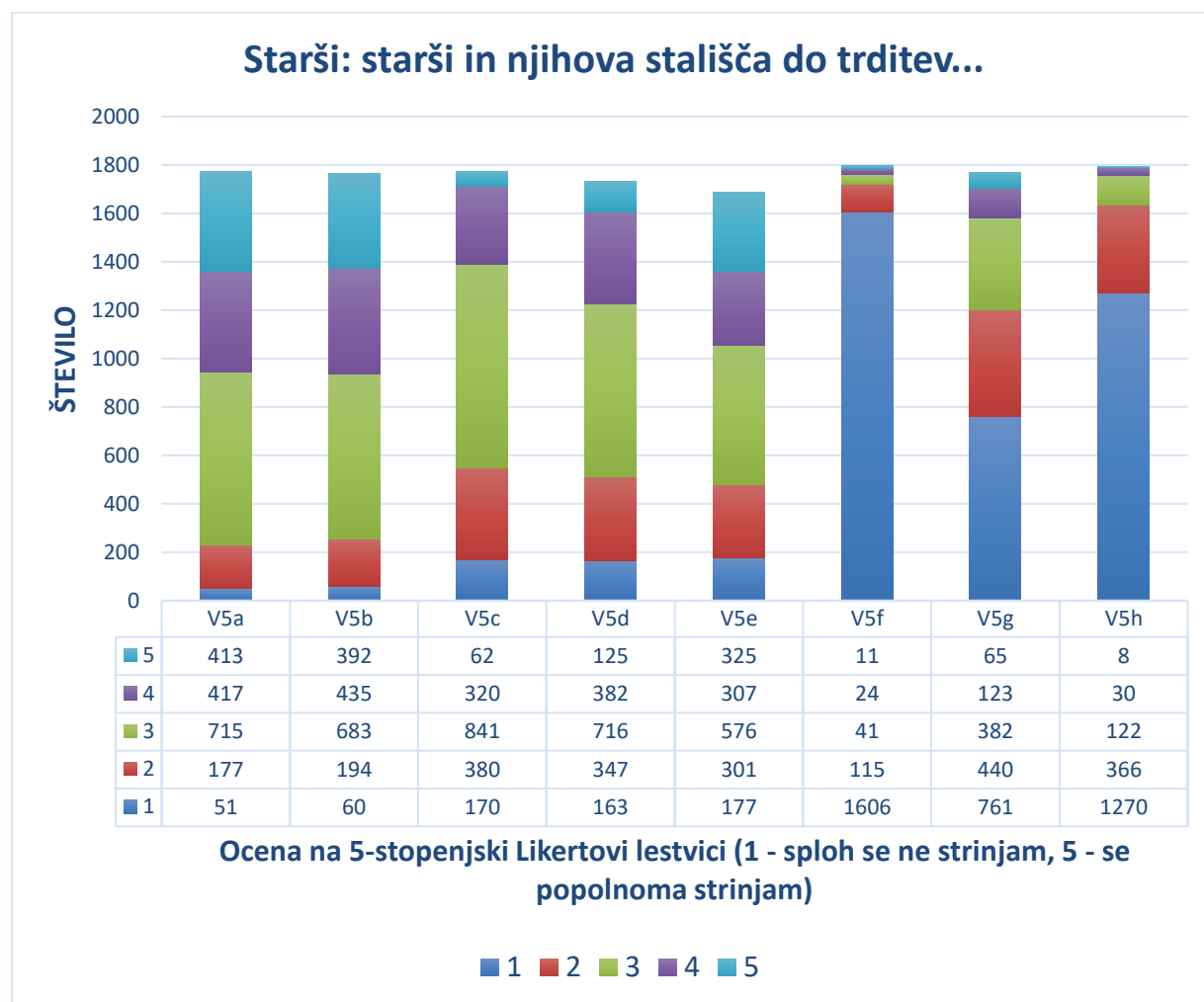
Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Ugotovimo, da je bilo med veljavnimi starševskimi anketnimi vprašalniki 1.524 oddanih po telefonu, 462 po računalniku in le eden s pomočjo tablice (Slika 65).

220 vzgojiteljev je anketo ustrezno zaključilo in oddalo po telefonu, 168 po računalniku. Za uporabo tablice se je, podobno kot pri starših, odločila le ena sama izjema vzorca (Slika 66).

5 POVEZAVA MEDIJSKE IZPOSTAVLJENOSTI Z VEDENJEM, POČUTJEM IN ZDRAVJEM OTROK

Slika 67 Stališča staršev do različnih trditev (vzorec starši, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Legenda: podvprašanja v sklopu V5

V5a Mediji imajo negativen vpliv na zdravje predšolskih otrok

V5b Mediji imajo negativen vpliv na razpoloženje predšolskih otrok

V5c Iz medijev se moj predšolski otrok nauči veliko koristnega

V5d	Izobraževalni programi na spletu/DVD/Youtube in podobno so zelo koristni pri učenju predšolskih otrok
V5e	Ekрани (TV, igrice, video...) škodujejo razvoju govora pri otrocih
V5f	Moj otrok je pretežak za svojo višino
V5g	Moj otrok se težko dalj časa ukvarja z isto nalogo
V5h	Moj otrok je agresiven

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Respondenti so pri podvprašanjih (a-h) sklopa V5 ovrednotili svoje strinjanje s trditvami s številčnimi vrednostmi na 5-stopenjski Likertovi lestvici, pri čemer 1 pomeni »Sploh se ne strinjam« in 5 »Se popolnoma strinjam«. Obenem so imeli respondenti možnost, da se do poljubne trditve ne opredelijo in nadaljujejo na naslednji. Zaradi različnega števila veljavnih odgovorov respondentov pri posamični trditvi se stolpci zgornjega grafa razlikujejo po višini.

Iz slike tako razberemo, da je največ staršev vzorca preskočilo trditve V5e, ki se nanaša na ekrane in njihovo škodljivost za razvoj govora pri predšolskih otrocih. Pri prvih petih trditvah so respondenti v največjem številu izbrali sredinsko vrednost 3. V kontekstu negativnega vpliva medijev na zdravje in razpoloženje predšolskih otrok je številčno več staršev respondentov izrazilo svoje strinjanje kot nestrinjanje. Konkretno se je pri V5a, ki se nanaša na vpliv medijev na zdravje otrok, dobrih 23,29 % respondentov s trditvijo popolnoma strinjalo, 23,52 % jih je obkrožilo vrednost 4, 40,33 % jih je izbralo 3. Pri V5b, ki se nanaša na vpliv medijev na razpoloženje otrok, se je 22,22 % respondentov s trditvijo popolnoma strinjalo, 24,66 % je obkrožilo vrednost 4, 38,72 % je izbralo 3. Trditev »Iz medijev se moj predšolski otrok nauči veliko koristnega« je prepričala 3,5 % staršev, ki so na 5-stopenjski Likertovi lestvici označili najvišjo vrednost 5, 9,59 % respondentov je nasprotno izrazilo popolno nestrinjanje in izbralo 1. V povezavi z izobraževalnimi programi na spletu/DVD/Youtube kanalu in njihovih koristih za učenje otrok, se sploh ni strinjalo 9,41 % staršev, 20,02 % jih je izbralo 2, 41,32 % je izbralo vrednost 3. Očitno nestrinjanje staršev vzorca je moč opaziti še pri trditvah, ki se nanašajo na težo, zbranost in agresivnost otrok (V5f, V5g, V5h). Vrednost 1 je bil pri V5f izbor 89,37 % respondentov, pri V5g je bil izbor 42,97 % respondentov in pri V5h je bil izbor 70,71 %

respondentov.

5.1 Pozitivni vplivi na učenje

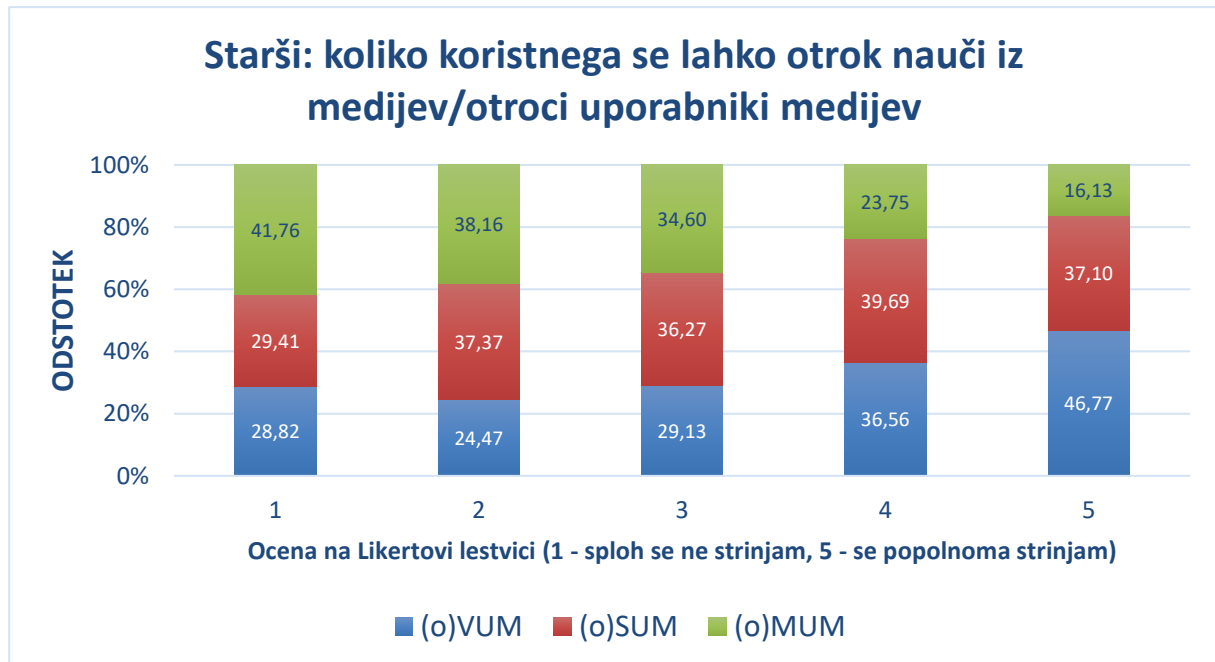
Tabela 30 Iz medijev se otroci naučijo veliko koristnega (vzorec starši, 2022)

Iz medijev se predšolski otroci naučijo veliko koristnega (1-sploš se ne strinjam <> 5 se popolnoma strinjam)	
Kategorija	Povprečje na 5-stopenjski Likertovi lestvici
Starši z do 3-letnimi otroki	2,81
Starši s 4 do 6-letnimi otroki	2,88
Starši z do 6-letnimi otroki skupaj	2,84

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Starši vzorca so pri trditvi, da se otroci iz medijev naučijo veliko koristnega, dosegli povprečno vrednost 2,84 na 5-stopenjski Likertovi lestvici. Pri tem ni prišlo do večjih razlik med respondenti, ki so odgovarjali za do 3-letne otroke, in tistimi, ki so starši 4, 5 in 6-letnikov.

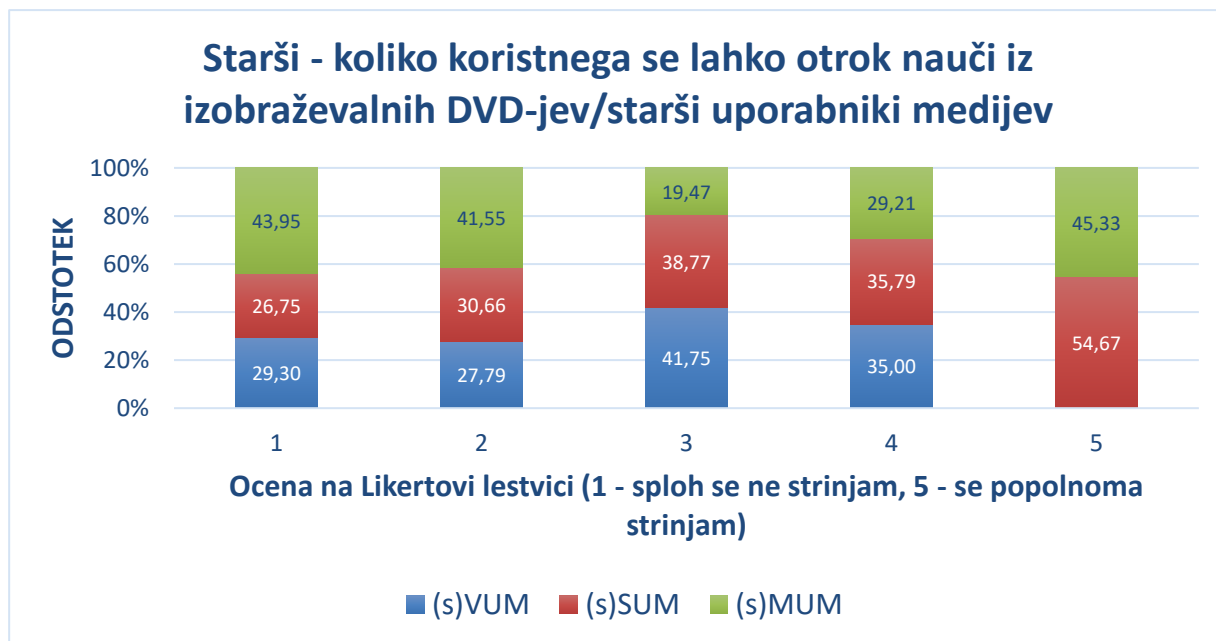
Slika 68 Stališča staršev, koliko koristnega se lahko otrok nauči iz medijev/otroci uporabniki medijev (vzorec starši, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešić, Bašin, lastni arhiv, 2022

Pri trditvi »Iz medijev se moj otrok nauči veliko koristnega« je med respondenti, ki so izbrali odgovor 5 ali popolno strinjanje največ ali 46,77 % staršev otrok iz razreda (o)VUM. Med starši, ki so izbrali vrednost 4, je 36,56 % staršev otrok pripadnikov (o)VUM.

Slika 69: Stališča staršev, koliko koristnega se lahko otrok nauči iz izobraževalnih DVD-jev/starši uporabniki medijev (vzorec starši, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

S trditvijo, da se otrok iz izobraževalnih DVD-jev lahko nauči kaj koristnega, se ni popolnoma strinjal (vrednost 5) nihče od respondentov iz razreda (s)VUM. Ta odgovor je po drugi strani izbralo 41 srednjih in 34 malih porabnikov medijev iz vzorca staršev.

Tabela 31 Pozitivni vidiki izpostavljenosti otrok medijem (vzorec vzgojitelji 2022)

Kategorije	Iz medijev se predšolski otroci naučijo veliko koristnega	Izobraževalni programi na spletu/DVD/YouTube in podobno so zelo koristni pri učenju v vrtcu
	(1-splah se ne strinjam <> 5 se popolnoma strinjam)	
Kategorije	Povprečje na 5-stopenjski Likertovi lestvici	
Vzgojitelji do 3-letnih otrok	3,11	2,93
Vzgojitelji 4 do 6-letnih otrok	3,05	3,19
Vzgojitelji vsi	3,09	3,08

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Med 359 veljavnimi odgovori so na vprašanje V5c 3 respondenti odgovorili »Ne vem«.

Med 357 veljavnimi odgovori so na vprašanje V5d 4 respondenti odgovorili »Ne vem«.

Pri trditvi »Iz medijev se predšolski otroci lahko naučijo veliko koristnega« vzgojitelji vzorca dosežejo povprečno vrednost 3,09 na 5-stopenjski Likertovi lestvici. Pri trditvi »Izobraževalni programi na spletu/DVD/Youtube in podobno so zelo koristni pri učenju v vrtcu« respondenti dosežejo povprečno vrednost 3,08 na 5-stopenjski Likertovi lestvici.

5.2 Negativni vplivi na počutje, vedenje, zdravje otrok

Tabela 32 Negativne posledice medijev na otroke (vzorec starši, 2022)

	Ekrani (TV, igrice, video...) škodujejo razvoju govora pri otrocih	Mediji imajo negativen vpliv na razpoloženje predšolskih otrok	Mediji imajo negativen vpliv na zdravje predšolskih otrok
	(1-splah se ne strinjam <> 5 se popolnoma strinjam)		
Kategorije	Povprečje na 5-stopenjski Likertovi lestvici		
Starši z do 3-letnimi otroki	3,21	3,55	3,55
Starši s 4 do 6-letnimi otroki	3,15	3,50	3,52
Starši z do 6-letnimi otroki skupaj	3,17	3,51	3,54

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Med 1899 veljavnimi odgovori je na vprašanje V5e 127 respondentov odgovorilo »Ne vem«.

Med 1898 veljavnimi odgovori je na vprašanje V5b 42 respondentov odgovorilo »Ne vem«.

Med 1897 veljavnimi odgovori je na vprašanje V5a 32 respondentov odgovorilo »Ne vem«.

Med starši na podlagi zbranih podatkov ni bilo moč zaznati večjih razlik med povprečji odgovorov pri primerjavi dveh starostnih skupin otrok za katere so odgovarjali. Pri trditvi o

vplivu ekranov na razvoj govora so starši vzorca skupno v povprečju dosegli vrednost 3,17 na 5-stopenjski Likertovi lestvici. Povprečna vrednost znaša za 0,34 točke in 0,37 točke več v okviru negativnega vpliva medijev na razpoloženje in negativnega vpliva medijev na zdravje predšolskih otrok.

Tabela 33 Negativne posledice medijev na otroke (vzorec vzgojitelji 2022)

	Ekрани (TV, igrice, video...) škodujejo razvoju govora pri otrocih	Mediji imajo negativen vpliv na razpoloženje predšolskih otrok	Mediji imajo negativen vpliv na zdravje predšolskih otrok
	(1-sploš se ne strinjam $\langle \rangle$ 5 se popolnoma strinjam)		
Kategorije	Povprečje na 5-stopenjski Likertovi lestvici		
Vzgojitelji do 3-letnih otrok	3,14	3,12	3,60
Vzgojitelji 4 do 6-letnih otrok	3,52	3,34	3,76
Vzgojitelji vsi	3,34	3,26	3,70

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

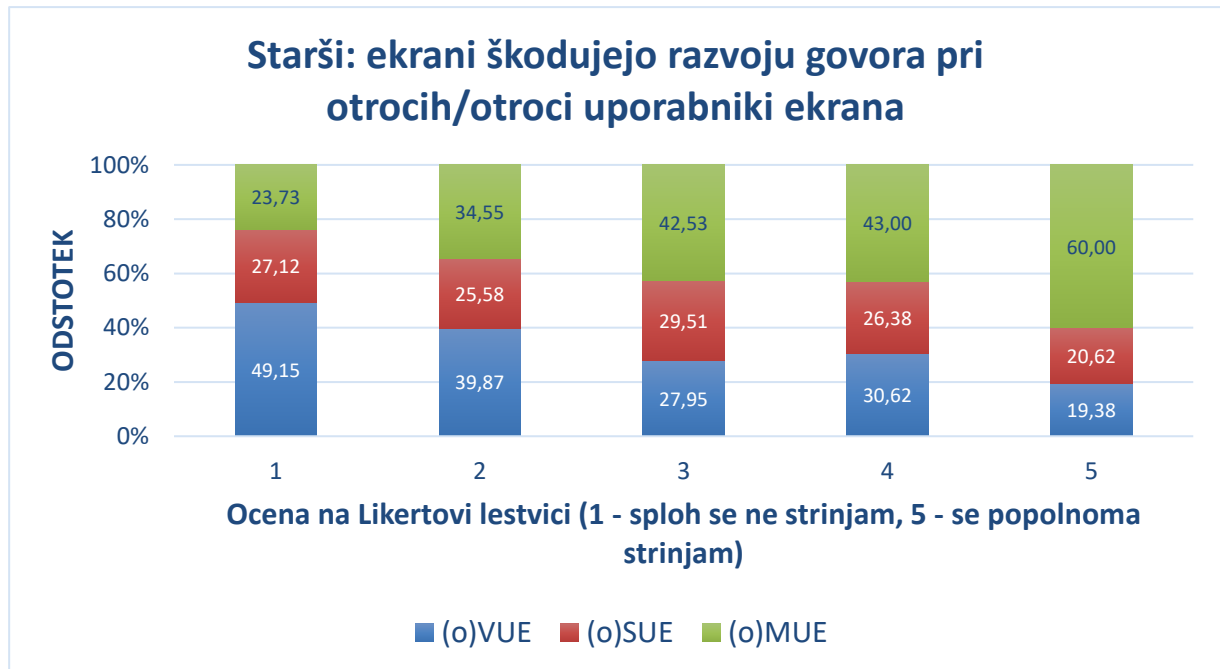
Med 357 veljavnimi odgovori je na vprašanje V5g 15 respondentov odgovorilo »*Ne vem*«.

Med 357 veljavnimi odgovori je na vprašanje V5e 12 respondentov odgovorilo »*Ne vem*«.

Med 357 veljavnimi odgovori je na vprašanje V5b 6 respondentov odgovorilo »*Ne vem*«.

Največja povprečna vrednost odgovorov s strani vzgojiteljev znaša 3,7 na 5-stopenjski Likertovi lestvici pri trditvi: »*Mediji imajo negativen vpliv na zdravje predšolskih otrok*«. Vrednost povprečja je za 0,44 točke manjša v kontekstu medijev in njihovega vpliva na razpoloženje predšolskih otrok.

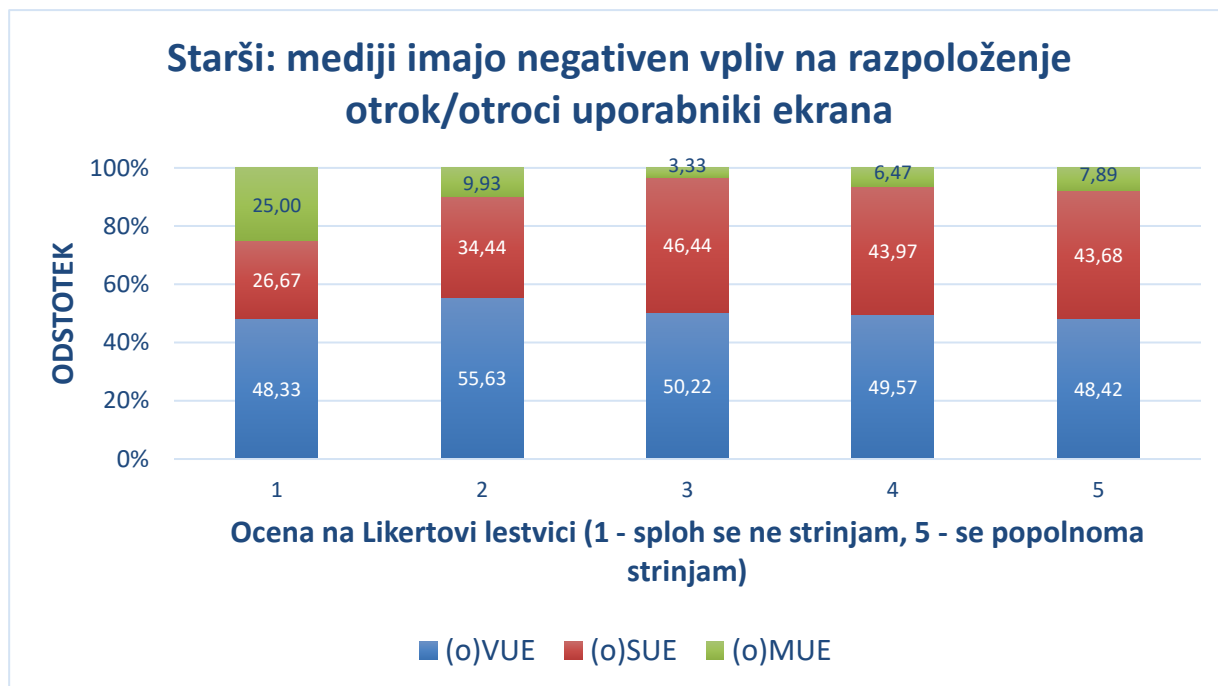
Slika 70 Ekрани škodujejo razvoju govora pri otrocih/otroci uporabniki ekrana (vzorec starši, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Izmed vseh respondentov, ki so pri trditvi »Ekрани (TV, igrice, video...) škodujejo razvoju govora pri otrocih« izbrali vrednost 1 ali »Sploh se ne strinjam«, je bilo 49,15 % staršev vzorca, katerih otroci so ekranom tudi sami bolj izpostavljeni in pripadajo razredu (o)VUE.

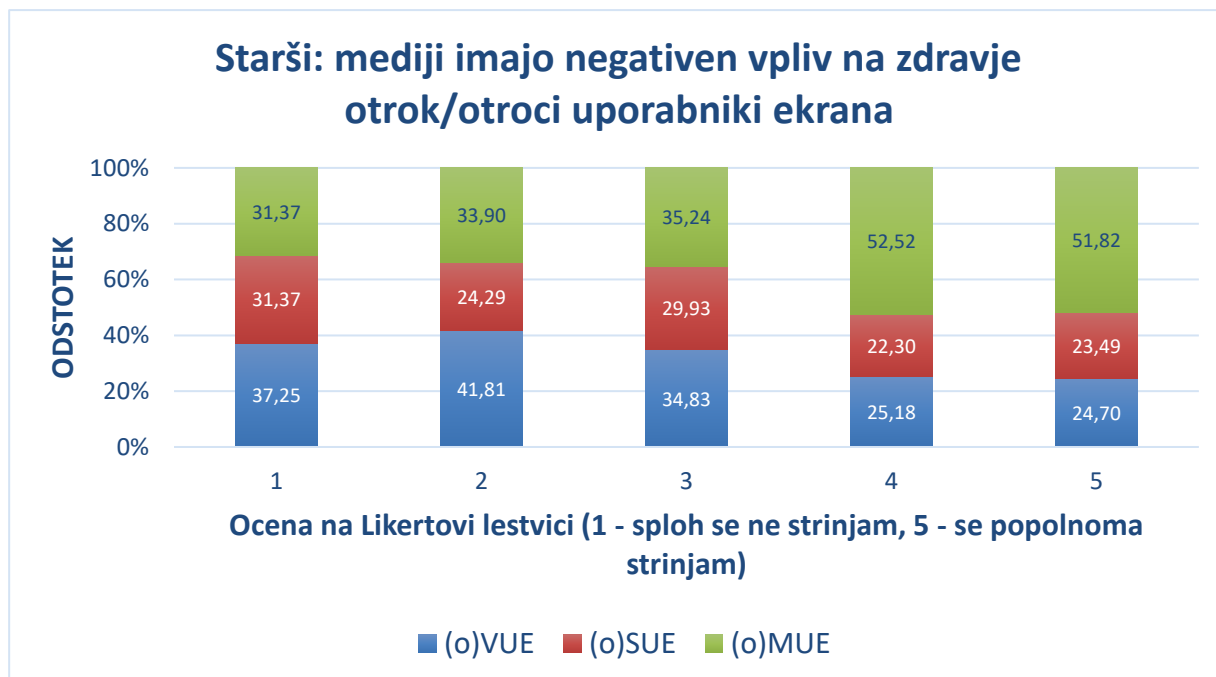
Slika 71 Mediji imajo negativen vpliv na razpoloženje otrok/otroci uporabniki ekrana (vzorec starši, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešić, Bašin, lastni arhiv, 2022

Starši so se pri trditvi »Mediji imajo negativen vpliv na razpoloženje otrok« v največjem številu odločili za vrednost 3 na 5-stopenjski Likertovi lestvici. Od tega je bilo v vzorcu 3,33 % staršev otrok iz razreda (o)MUE, 46,44 % staršev otrok iz razreda (o)SUE in 50,22 % staršev otrok iz razreda (o)VUE.

Slika 72 Mediji imajo negativen vpliv na zdravje otrok /otroci uporabniki ekrana (vzorec starši, 2022)

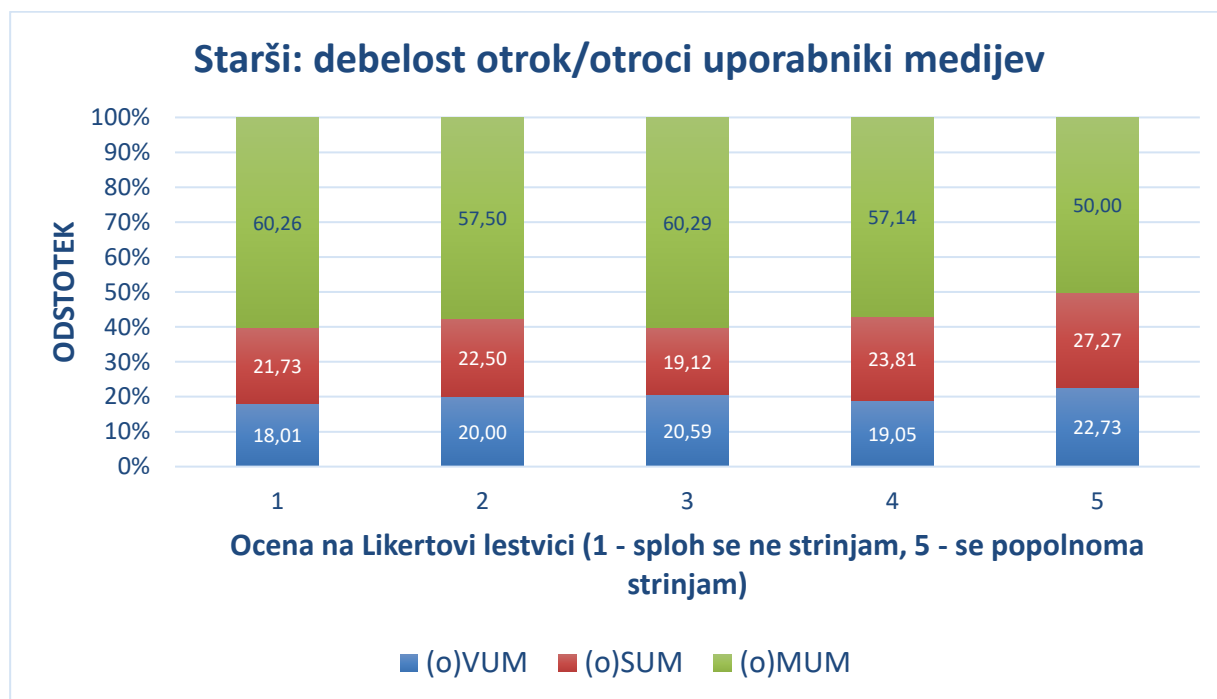

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Med starši vzorca, ki so pri trditvi o negativnem vplivu medijev na zdravje otrok izbrali vrednosti 4 in 5 na 5-stopenjski Likertovi lestvici, je največ respondentov, ki so sami znotraj našega vzorca mali uporabniki medijev.

5.3 Debelost in medijska izpostavljenost otrok

Slika 73 Debelost otrok/otroci uporabniki medijev (vzorec starši, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Starši so na 5-stopenjski Likertovi lestvici pri trditvi »*Moj otrok je pretežak za svojo višino*« v največjem številu izbrali vrednost 1, ki pomeni »*Sploh se ne strinjam*«. Med njimi je bilo 60,26 % staršev otrok iz razreda (o)MUM, 21,73 % staršev otrok iz razreda (o)SUM in 18,01 % staršev otrok iz razreda (o)VUM.

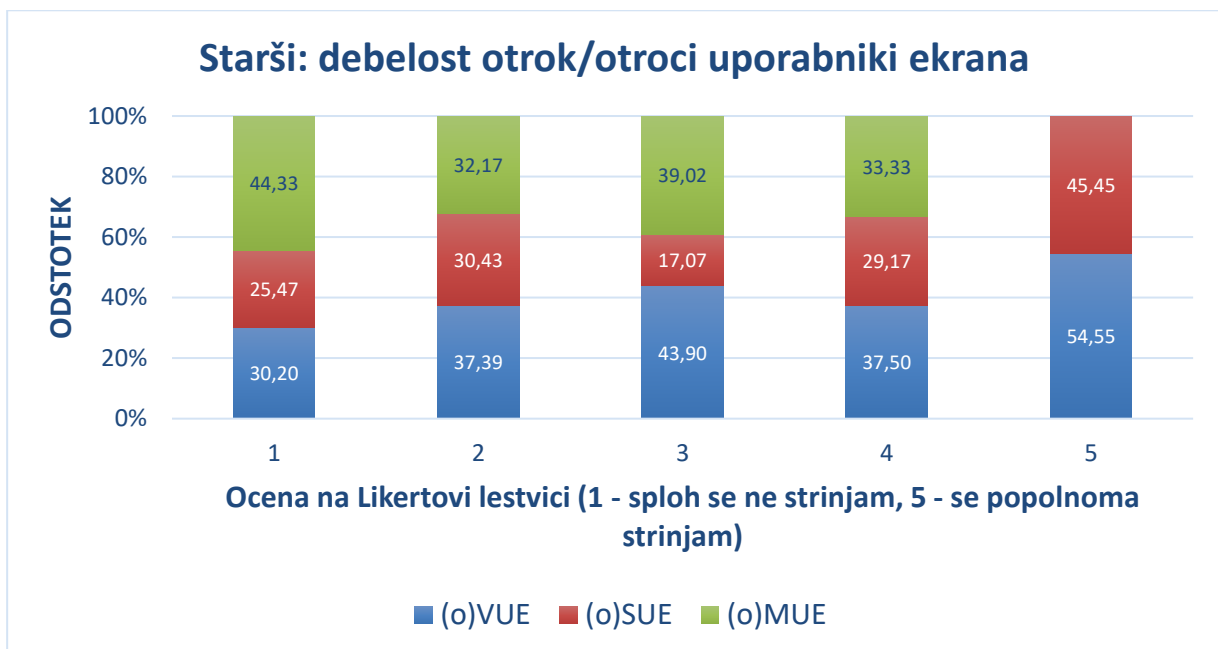
Tabela 34 Številčnost odgovorov na 5-stopenjski Likertovi lestvici glede na pripadnost predšolskih otrok razredom (o)VUM, (o)SUM, (o)MUM znotraj vzorca (vzorec starši, 2022)

	(o)VUM	(o)SUM	(o)MUM
Ocena na Likertovi lestvici (1 - sploh se ne strinjam, 5 - se	>120 minut	>75 in <=120 minut	<=75 minut

popolnoma strinjam)			
1	569	358	679
2	52	25	38
3	14	11	16
4	8	5	11
5	6	3	2

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

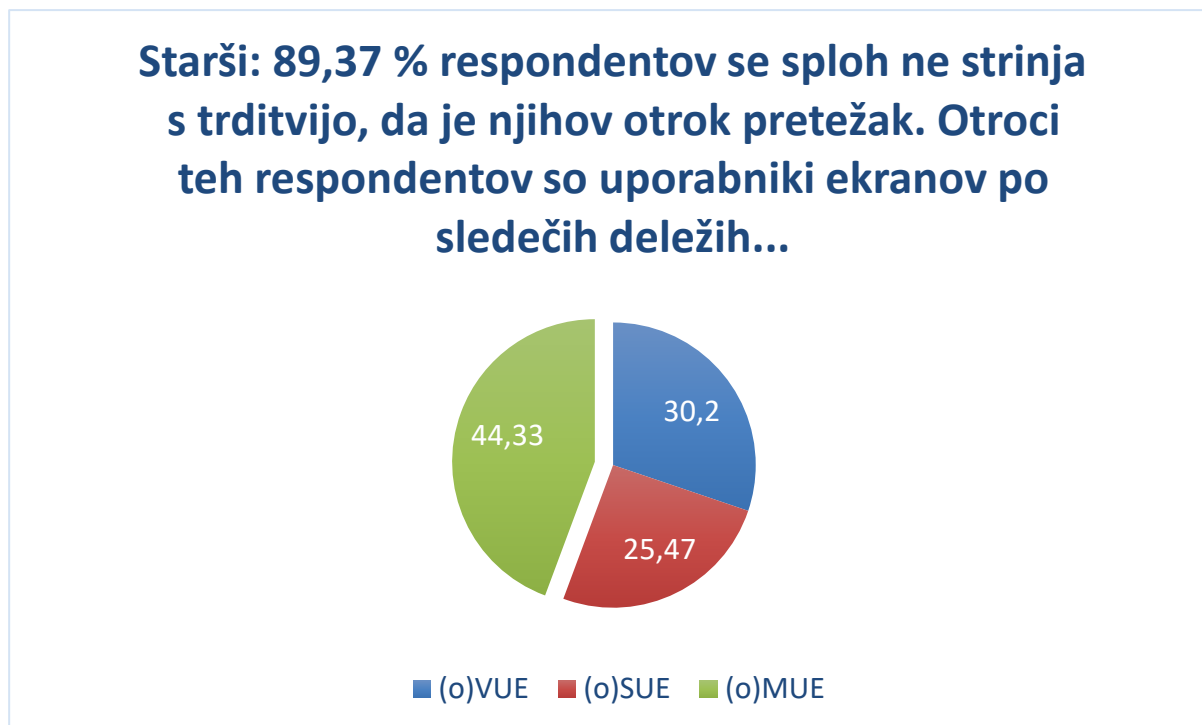
Slika 74 Debelost otrok/otroci uporabniki ekranov (vzorec starši 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

89,37 % staršev se je na 5-stopenjski Likertovi lestvici pri trditvi »Moj otrok je pretežak za svojo višino« odločilo za vrednost 1, ki odraža popolno nestrinjanje s trditvijo. Od tega je bilo tako opredeljenih 485 staršev tistih otrok, ki so znotraj našega vzorca veliki uporabniki ekranov, 409 je bilo staršev otrok srednjih uporabnikov ekranov in največ ali 712 je bilo staršev otrok, ki so mali uporabniki ekranov.

Slika 75 Od staršev, ki se ne strinjajo, da je njihov otrok pretežek, so ti po deležih sledeči uporabniki ekranov (vzorec starši 2022)

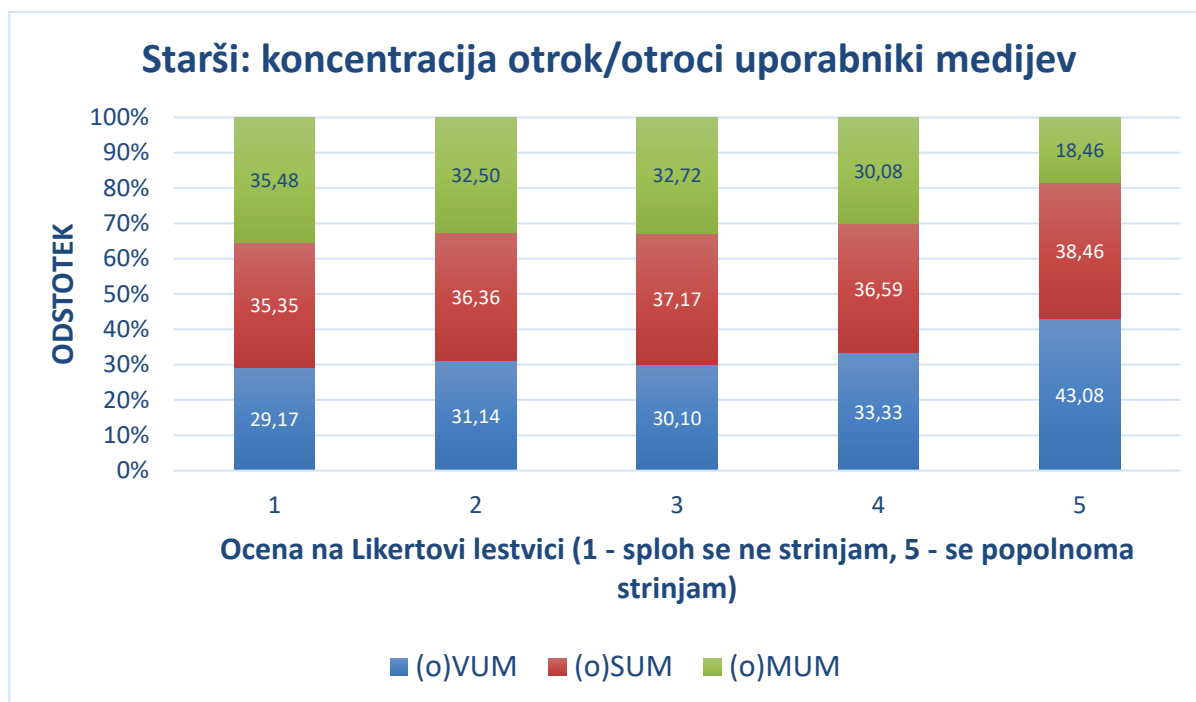

Vir: Rek, Ljubotina, Mešić, Bašin, lastni arhiv, 2022

Od 89,37 % staršev, ki se s trditvijo, da je njihov otrok pretežek za svojo višino, sploh ni strinjalo (vrednost 1), je bilo največ ali 44,33 % staršev vzorca, katerih otroci so v razredu malih uporabnikov ekrana.

5.4 Medijska izpostavljenost in sposobnost daljšega ukvarjanja z isto nalogo

Slika 76 Koncentracija otrok/otroci uporabniki medijev (vzorec starši, 2022)

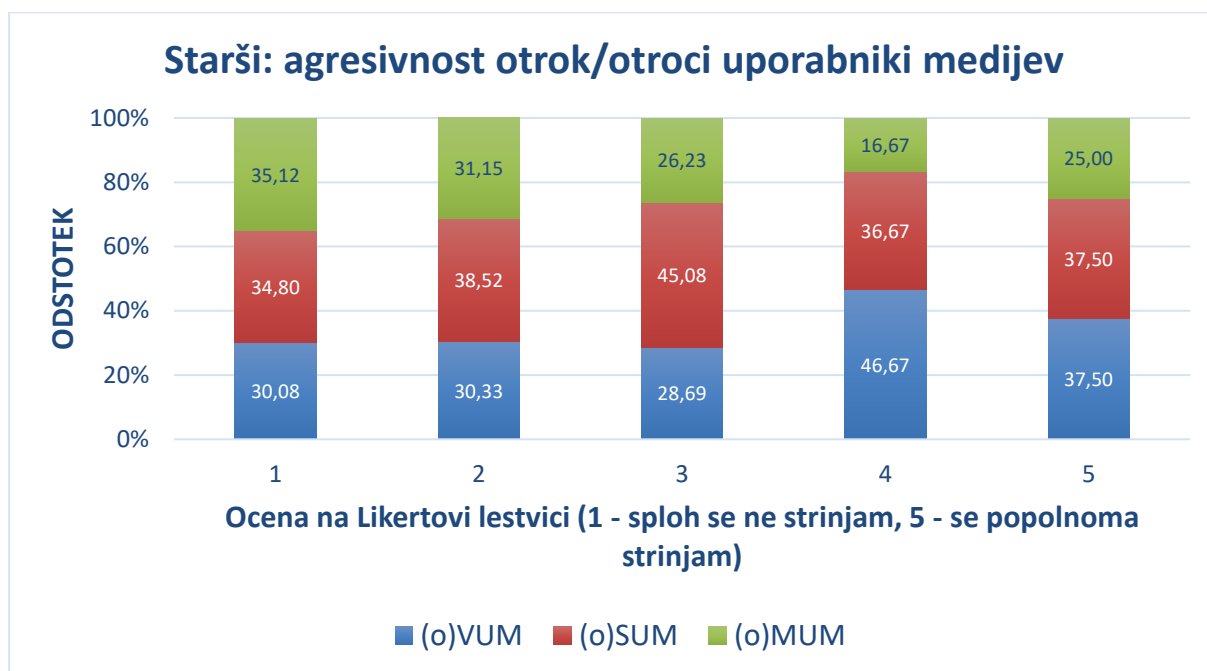

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Graf prikazuje, kolikšen delež respondentov pri posamični vrednosti odgovora je staršev otrok velikih, srednjih in malih uporabnikov medijev pri trditvi »Moj otrok se težko dalj časa ukvarja z isto nalogo.« Po podatkih je 761 staršev izbiralo vrednost 1, 440 staršev je izbiralo vrednost 2, 382 staršev je izbiralo vrednost 3, 123 staršev je izbiralo vrednost 4 in 65 staršev je izbralo vrednost 5.

5.5 Agresivno vedenje in medijska izpostavljenost otrok

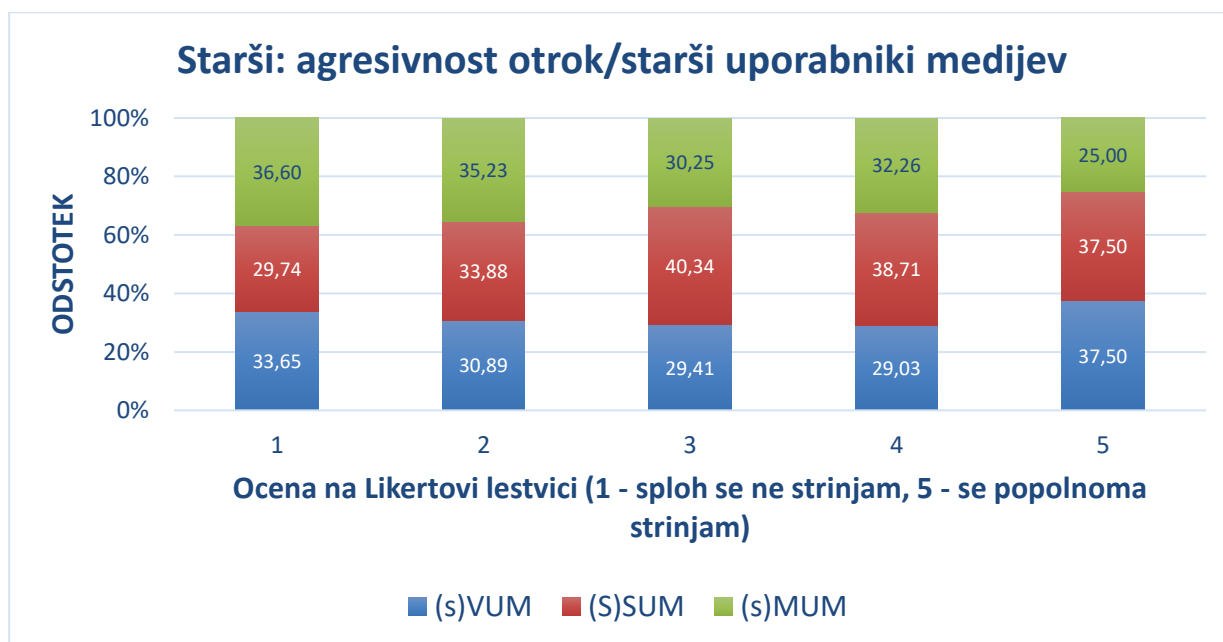
Slika 77 Agresivnost otrok/otroci uporabniki medijev (vzorec starši, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

S trditvijo »*Moj otrok je agresiven*« se največ respondentov sploh ni strinjalo, odločili so se za vrednost 1 na 5-stopenjski Likertovi lestvici. Največ tako opredeljenih je bilo staršev tistih otrok, ki so znotraj vzorca pripadniki razreda (o)MUM in sicer 35,12 %. V istem kontekstu je malenkost manjši delež pripadnikov (o)SUM, znaša 34,80 % in s 30,08 % je najmanj pripadnikov (o)VUM, kot vidimo na sliki.

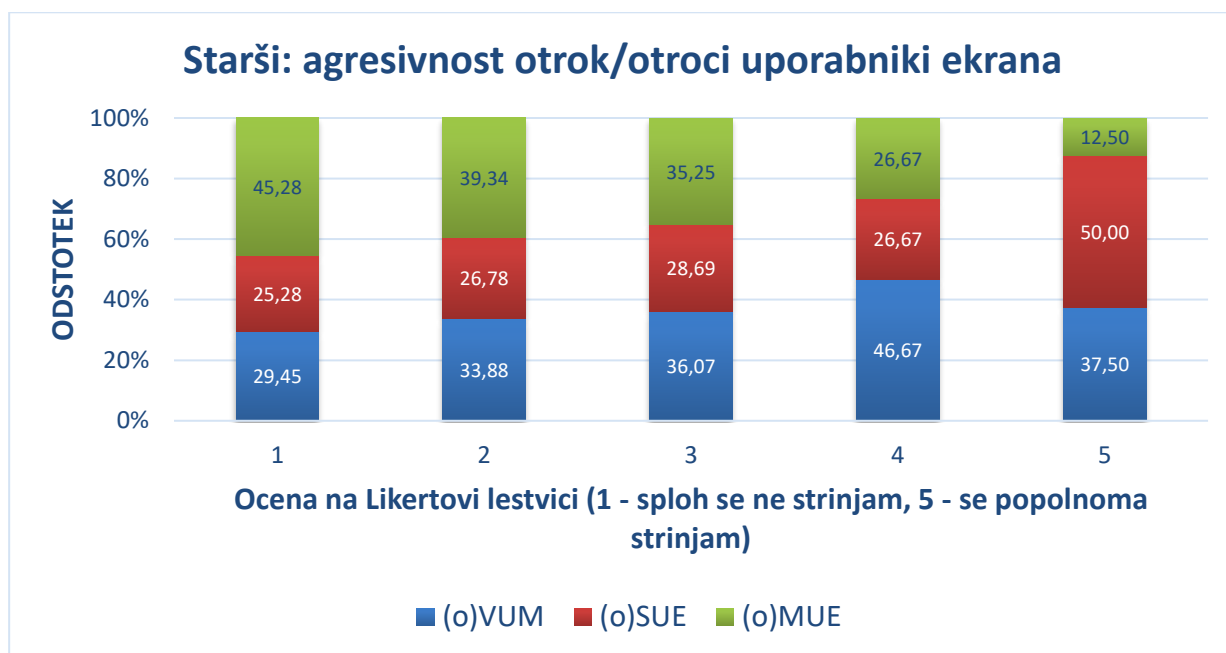
Slika 78 Agresivnost otrok/starši uporabniki medijev (vzorec starši, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

S trditvijo »*Moj otrok je agresiven*« se 1254 ali 70,41 % vseh respondentov, ki odgovorijo na V5h, sploh ni strinjalo in so na 5-stopenjski Likertovi lestvici izbrali vrednost 1. Od tega je največji delež ali 36,6 % respondentov tistih staršev, ki so znotraj našega vzorca pripadniki razreda malih uporabnikov medijev.

Slika 79 Agresivnost otrok/otroci uporabniki ekrana (vzorec starši, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Na grafu vidimo, da je največ ali 45,28 % staršev otrok, ki se znotraj vzorca izkazujejo kot mali uporabniki ekranov ali (o)MUE, v kontekstu agresivnosti otrok izbralo odgovor 1 in izrazilo popolno nestrinjanje s trditvijo »*Moj otrok je agresiven.*«

Tabela 35 Agresivno obnašanje in medijska izpostavljenost (vzorec vzgojitelji, 2022)

Po agresivnem obnašanju razpoznam medijem bolj izpostavljene otroke. (1-sploh se ne strinjam <=> 5 se popolnoma strinjam)	
Kategorije	Povprečje na 5-stopenjski Likertovi lestvici 2022/2015
Vzgojitelji do 3-letnih otrok	3,40
Vzgojitelji 4 do 6-letnih otrok	3,71
Vzgojitelji vsi	3,59

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Med 359 veljavnimi odgovori je na vprašanje V5a 13 respondentov odgovorilo »Ne vem«.

Vzgojitelji vzorca starejših varovancev so na področju agresivnega obnašanja predšolskih otrok na 5-stopenjski Likertovi lestvici v povprečju dosegli vrednost 3,71 kar je 0,31 več kot vzgojitelji skupine mlajših otrok. Povprečje vseh vzgojiteljev vzorca ne glede na starost predšolskih otrok v oddelku znaša povprečno 3,59 točke.

5.6 Posnemanje in vpliv na nakupno vedenje

Tabela 36 Vplivi medijev na obnašanje otrok in njihovih staršev (vzorec starši, 2022)

	Ali otrok posnema junake, ki nastopajo v medijih?	Kako pogosto otrok v vrtec nosi izdelke, ker jih je videl v medijih?	Kako pogosto kupite izdelke, ker jih je videl v medijih?
	(1-nikoli \diamond 5 vsakič)		
Kategorije	Povprečje na 5-stopenjski Likertovi lestvici		
Starši z do 3-letnimi otroki	2,55	1,81	1,96
Starši s 4 do 6-letnimi otroki	2,85	2,28	2,39
Starši z do 6-letnimi otroki skupaj	2,75	2,10	2,23

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Tabela 37 Vplivi medijev na obnašanje otrok (vzorec vzgojitelji, 2022)

	Ali otroci posnemajo junake, ki nastopajo v medijih?	Kako pogosto imajo otroci izdelke, ki so jih videli v medijih?
	(1-nikoli \diamond 5 vsakič)	

Kategorije	Povprečje na 5-stopenjski Likertovi lestvici	
Vzgojitelji do 3-letnih otrok	3,27	3,59
Vzgojitelji 4 do 6-letnih otrok	3,90	3,89
Vzgojitelji vsi	3,64	3,74

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Med 357 veljavnimi odgovori so na vprašanje V4c 3 respondenti odgovorili »Ne vem«.

Med 355 veljavnimi odgovori sta na vprašanje V5d 2 respondenta odgovorila »Ne vem«.

Na vprašanje, ali otroci posnemajo junake iz medijev, so vzgojitelji v povprečju odgovorili z 3,64 točke na 5-stopenjski Likertovi lestvici, starši v povprečju z 0,89 točke manj. Na isti lestvici je na vprašanje »Kako pogosto imajo otroci izdelke, ki so jih videli v medijih?« vzorec vzgojiteljev dosegel povprečno vrednost 3,74, vzorec staršev pri »Kako pogosto nosijo otroci v vrtec izdelke, ki so jih videli v medijih« v povprečju 1,64 točke manj. »Kako pogosto otroku kupite izdelke, ki jih je otrok želel, ker jih je videl v medijih?« so respondenti starši v povprečju odgovorili z vrednostjo 2,23 na 5-stopenjski Likertovi lestvici. Za tiste z do 3 let starimi otroci ta sicer znaša povprečno 1,96 točke, za respondente z do 4-6 let starimi otroci pa povprečno 2,39 točke.

6 REFLEKSIVNOST

Sposobnost kritičnega razmisleka, evalvacije in analize medijskih sporočil so pomembne lastnosti medijsko pismene osebe. Za potrebe razmisleka in analize reflektivnosti vzorca staršev in vzgojiteljev predšolskih otrok smo v anketni vprašalnik umestili nekaj vprašanj, ki nam omogočajo raziskovanje modalitet reflektivnosti skladno s teoretskim okvirjem Margaret Archer. Naša raziskava temelji na pogledu Margaret Archer, da je reflektivnost odraz rednega mentalnega delovanja vseh zdravih ljudi, ki se zavedajo samih sebe v odnosu do svojega družbenega konteksta (Archer 2007: 4). Reflektivnost pomeni neprekinjen notranji pogovor, ki omogoča prepoznavanje osebnih interesov, načrtovanje življenjskih ciljev in tudi konkretnih dejanj, ki izhajajo iz njih. Posameznikom omogoča, da zavzamejo določeno »držo« v odnosu do družbe, s čimer ustvarjajo povezavo z družbenim okoljem. Na podlagi tega lahko postanejo opolnomočeni akterji (Golob 2020).

Anketna vprašanja naslavljajo pomen notranjega dialoga in reflektivnih premislekov respondentov pri zastavljanju življenjskih ciljev, dejanskih praksah in percepcijah družbenega okolja. Zbrani podatki omogočajo nadaljnje poglobljene analize pomena reflektivnosti za medijske prakse in vzgojo.

6.1 Refleksivnost staršev

Starši so na pet-stopenjski Likertovi lestvici ocenili, kako pogosto so se jim v zadnjem letu dogajali različni scenariji.

Slika 80 Kako pogosto so v zadnjem letu načrtovali lastno prihodnost (vzorec starši, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešić, Bašin, lastni arhiv, 2022

Graf prikazuje odgovore 1.805 staršev na vprašanje, pogosto so v zadnjem letu načrtovali lastno prihodnost. Povprečje odgovorov na pet-stopenjski Likertovi lestvici znaša 3,63, 27 respondentov je odgovorilo z »Ne vem«.

Slika 81 Kako pogosto so v zadnjem letu vadili, kaj reči v pomembnem pogovoru (vzorec starši, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešić, Bašin, lastni arhiv, 2022

Graf prikazuje odgovore 1.806 staršev na vprašanje, kako pogosto so v zadnjem letu vadili, kaj bi rekli v pomembnem pogovoru. Povprečje odgovorov na pet-stopenjski Likertovi lestvici znaša 3,01, 27 respondentov je odgovorilo z »Ne vem«.

Slika 82 Kako pogosto so si v zadnjem letu zamišljali, kakšne bodo najboljše in najslabše posledice pri njihovih pomembnih odločitvah (vzorec starši, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Graf prikazuje odgovore 1.806 staršev na vprašanje, kako pogosto so si v zadnjem letu zamišljali, kakšne bodo najboljše in najslabše posledice njihovih pomembnih odločitev. Povprečje odgovorov na pet-stopenjski Likertovi lestvici znaša 3,64, 23 respondentov je odgovorilo z »Ne vem«.

Slika 83 Kako pogosto so v zadnjem letu pretehtali pogovor, ki se je slabo končal (vzorec starši, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešić, Bašin, lastni arhiv, 2022

Graf prikazuje odgovore 1.807 staršev na vprašanje, kako pogosto so v zadnjem letu pretehtali pogovor, ki se je slabo končal. Povprečje odgovorov na pet-stopenjski Likertovi lestvici znaša 3,73, 23 respondentov je odgovorilo z »*Ne vem*«.

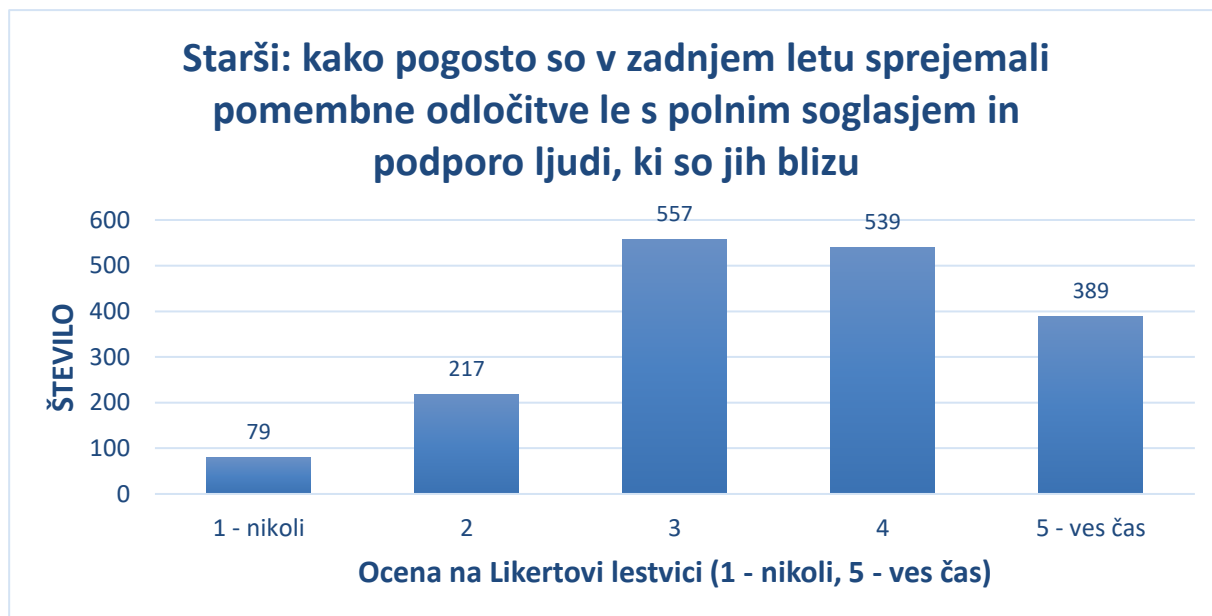
Slika 84 Kako pogosto so si v zadnjem letu razjasnjevali misli o nekem vprašanju, osebi, problemu (vzorec starši, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešić, Bašin, lastni arhiv, 2022

Graf prikazuje odgovore 1.805 staršev na vprašanje, kako pogosto so si v zadnjem letu razjasnjevali misli o nekem vprašanju, problem ali osebi. Povprečje odgovorov na pet-stopenski Likertovi lestvici znaša 3,73, 25 respondentov je odgovorilo z »Ne vem«.

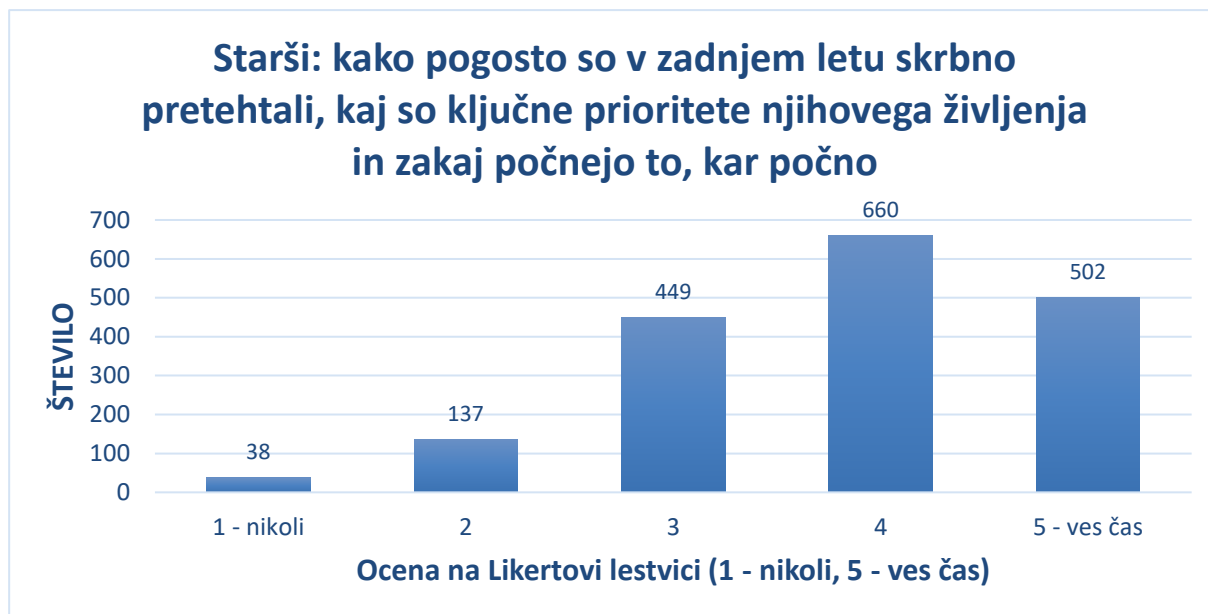
Slika 85 Kako pogosto so v zadnjem letu sprejemali pomembne odločitve le s polnim soglasjem in podporo ljudi, ki so jim blizu (vzorec starši, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešić, Bašin, lastni arhiv, 2022

Graf prikazuje odgovore 1.801 staršev na vprašanje, kako pogosto so v zadnjem letu sprejemali pomembne odločitve le s polnim soglasjem in podporo ljudi, ki so jim blizu. Povprečje odgovorov na pet-stopenjski Likertovi lestvici znaša 3,53, 20 respondentov je odgovorilo z »Ne vem«.

Slika 86 Kako pogosto so v zadnjem letu skrbno pretehtali, kaj so ključne prioritete njihovega življenja in zakaj počnejo to, kar počnejo (vzorec starši, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Graf prikazuje odgovore 1.804 staršev na vprašanje, kako pogosto so v zadnjem letu skrbno pretehtali, kaj so ključne prioritete njihovega življenja in zakaj počnejo to, kar počnejo. Povprečje odgovorov na pet-stopenjski Likertovi lestvici znaša 33,81, 18 respondentov je odgovorilo z »*Ne vem*«.

Slika 87 Kako pogosto so se v zadnjem letu zaradi dogajanja okrog njih počutili izgubljeni in sploh niso vedeli, kaj storiti (vzorec starši, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešić, Bašin, lastni arhiv, 2022

Graf prikazuje odgovore 1.806 staršev na vprašanje, kako pogosto so se v zadnjem letu zaradi dogajanja okoli njih počutili izgubljeni in sploh niso vedeli, kaj storiti? Povprečje odgovorov na pet-stopenjski Likertovi lestvici znaša 2,27, 24 respondentov je odgovorilo z »Ne vem«.

6.2 Refleksivnost vzgojiteljev

Respondenti vzgojitelji na pet-stopenjski Likertovi lestvici ocenjujejo, kako pogosto so se jim v zadnjem letu dogajali različni scenariji.

Slika 88 Kako pogosto so v zadnjem letu načrtovali lastno prihodnost (vzorec vzgojitelji, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešić, Bašin, lastni arhiv, 2022

Graf prikazuje odgovore 358 vzgojiteljev na vprašanje, kako pogosto so v zadnjem letu načrtovali lastno prihodnost? Povprečje odgovorov na pet-stopenjski Likertovi lestvici znaša 3,41, 8 respondentov je odgovorilo z »Ne vem«.

Slika 89 Kako pogosto so v zadnjem letu vadili, kaj bi rekli v pomembnem pogovoru (vzorec vzgojitelji, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešić, Bašin, lastni arhiv, 2022

Graf prikazuje odgovore 357 vzgojiteljev na vprašanje, kako pogosto so v zadnjem letu vadili, kaj bi rekli v pomembnem pogovoru. Povprečje odgovorov na pet-stopenjski Likertovi lestvici znaša 3,16, 3 respondenti so odgovorili z »Ne vem«.

Slika 90 Kako pogosto so si v zadnjem letu zamišljali, kakšne bodo najboljše in najslabše posledice pri njihovih pomembnih odločitvah (vzorec vzgojitelji, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešić, Bašin, lastni arhiv, 2022

Graf prikazuje odgovore 355 vzgojiteljev na vprašanje, kako pogosto so si v zadnjem letu zamišljali, kakšne bodo najboljše in najslabše posledice pri njihovih pomembnih odločitvah. Povprečje odgovorov na pet-stopenjski Likertovi lestvici znaša 3,52, 2 respondenta sta odgovorila z »Ne vem«.

Slika 91 Kako pogosto so v zadnjem letu pretehtali pogovor, ki se je slabo končal (vzorec vzgojitelji, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Graf prikazuje odgovore 357 vzgojiteljev na vprašanje, kako pogosto so v zadnjem letu pretehtali pogovor, ki se je slabo končal. Povprečje odgovorov na pet-stopenjski Likertovi lestvici znaša 3,83, 4 respondenti so odgovoril z »*Ne vem*«.

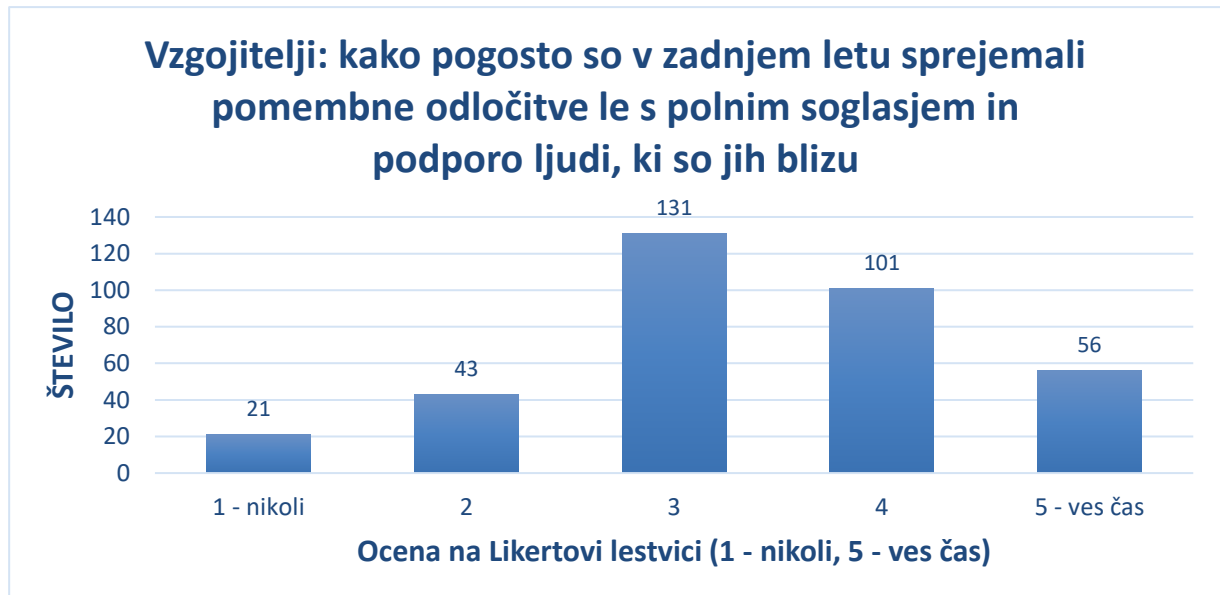
Slika 92 Kako pogosto so si v zadnjem letu razjasnjevali misli o nekem vprašanju, problemu, osebi (vzorec vzgojitelji, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešić, Bašin, lastni arhiv, 2022

Graf prikazuje odgovore 355 vzgojiteljev na vprašanje, kako pogosto so si v zadnjem letu razjasnjevali misli o nekem vprašanju, problemu ali osebi. Povprečje odgovorov na pet-stopenjski Likertovi lestvici znaša 3,81, 2 respondenta sta odgovorila z »Ne vem«.

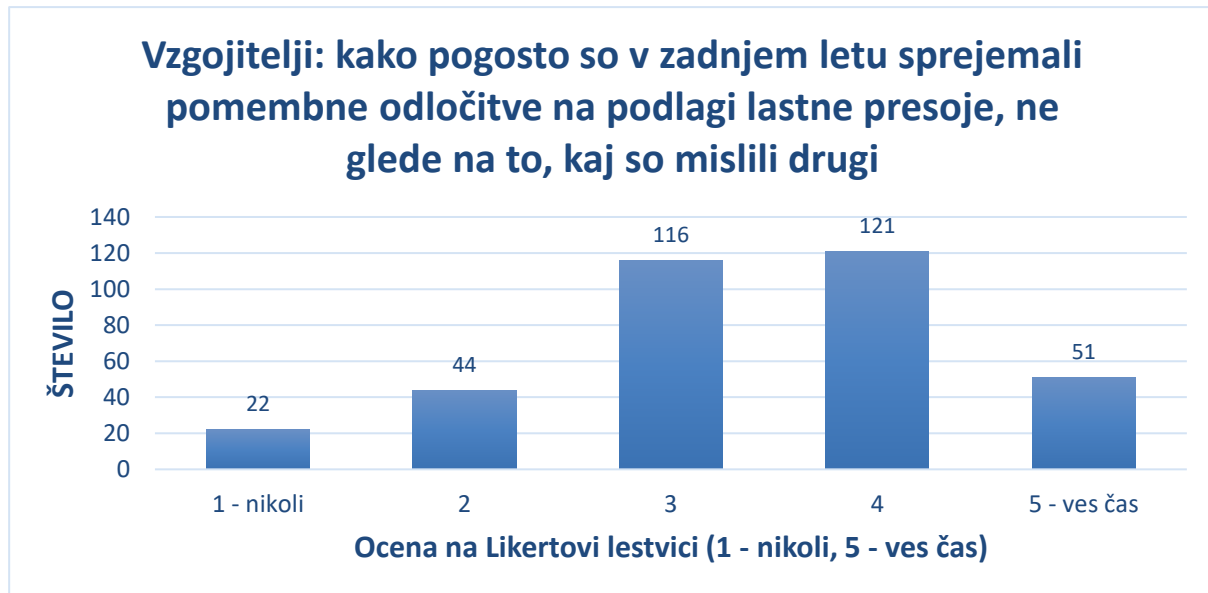
Slika 93 Kako pogosto so v zadnjem letu sprejemali pomembne odločitve le s polnim soglasjem in podporo ljudi, ki so jim blizu (vzorec vzgojitelji, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Graf prikazuje odgovore 357 vzgojiteljev na vprašanje, kako pogosto so v zadnjem letu sprejemali pomembne odločitve le s polnim soglasjem in podporo ljudi, ki so jim blizu. Povprečje odgovorov na pet-stopenjski Likertovi lestvici znaša 3,36, 5 respondentov je odgovorilo z »*Ne vem*«.

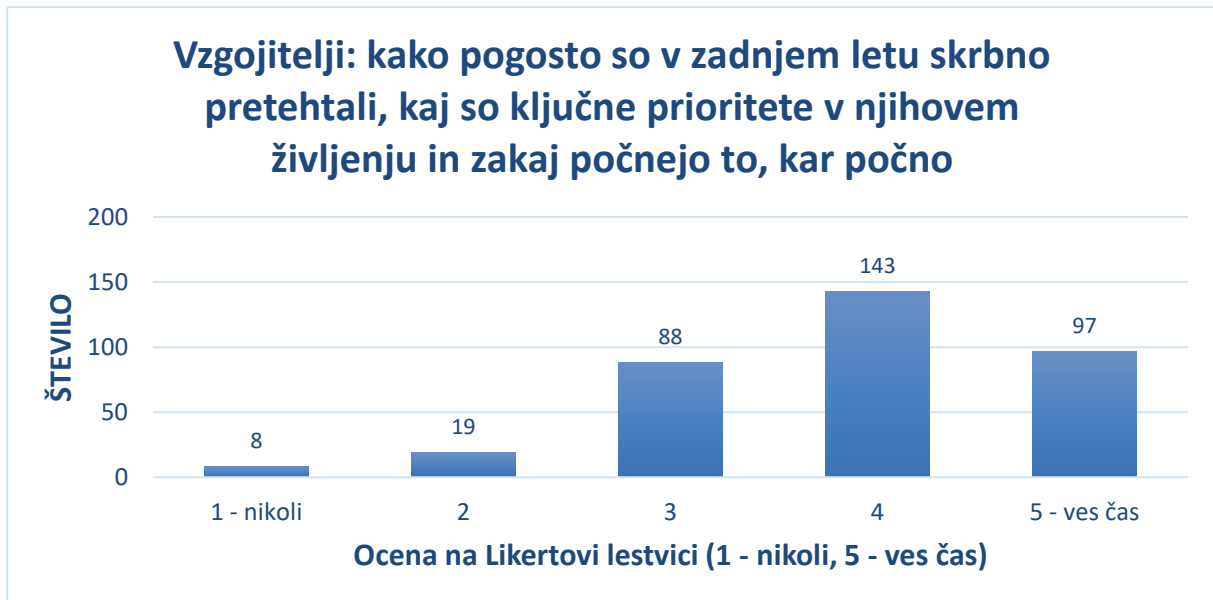
Slika 94 Kako pogosto so v zadnjem letu sprejemali pomembne odločitve le na podlagi lastne presoje, ne glede na to, kaj so mislili drugi (vzorec vzgojitelji, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešić, Bašin, lastni arhiv, 2022

Graf prikazuje odgovore 356 vzgojiteljev na vprašanje, kako pogosto so v zadnjem letu sprejemali pomembne odločitve na podlagi lastne presoje ne glede na to, kaj so mislili, rekli drugi. Povprečje odgovorov na pet-stopenjski Likertovi lestvici znaša 3,38, 2 respondenta sta odgovorila z »Ne vem«.

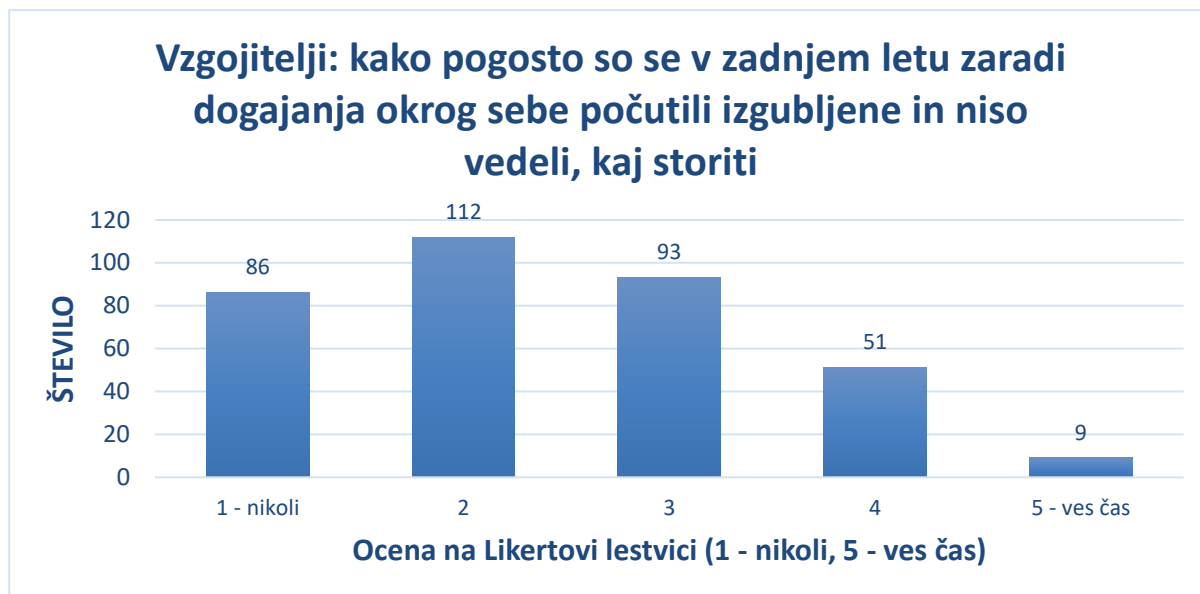
Slika 95 Kako pogosto so v zadnjem letu skrbno pretehtali, kaj so ključne prioritete v njihovem življenju in zakaj počnejo, kar počnejo (vzorec vzgojitelji, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešić, Bašin, lastni arhiv, 2022

Graf prikazuje odgovore 358 vzgojiteljev na vprašanje, kako pogosto so v zadnjem letu skrbno pretehtali, kaj so ključne prioritete njihovega življenja in zakaj počnejo to, kar počnejo. Povprečje odgovorov na pet-stopenjski Likertovi lestvici znaša 3,65, 3 respondenti so odgovorili z »Ne vem«.

Slika 96 Kako pogosto so se v zadnjem letu zaradi dogajanja okrog sebe počutili izgubljeni in niso vedeli, kaj storiti (vzorec vzgojitelji, 2022)

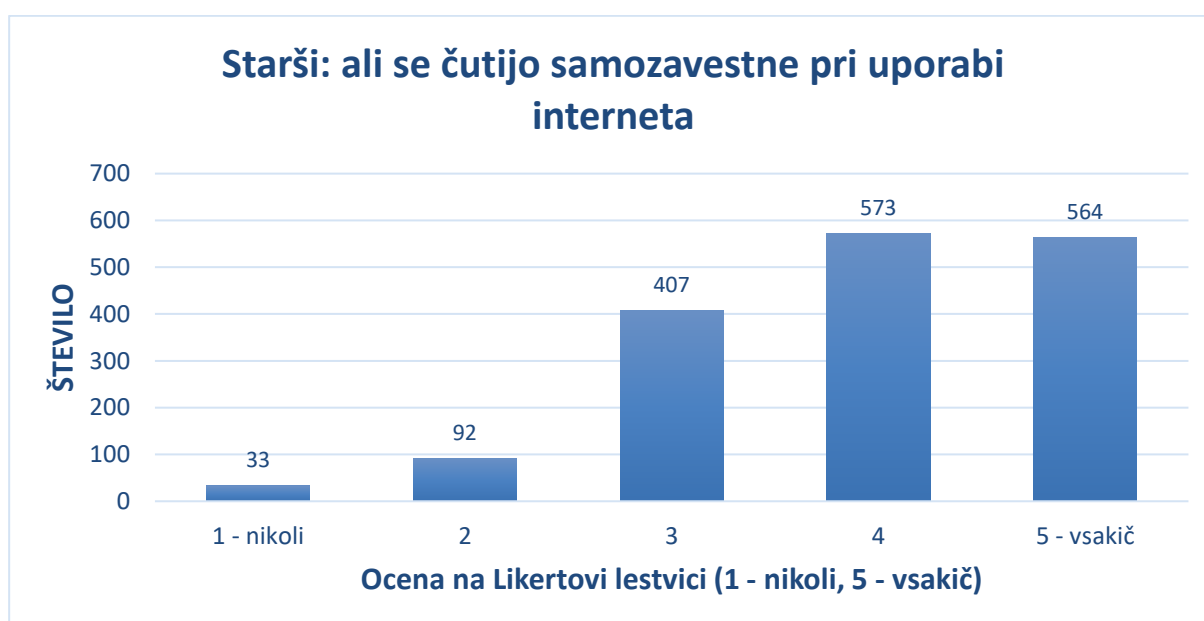
Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Graf prikazuje odgovore 357 vzgojiteljev na vprašanje, kako pogosto so se v zadnjem letu zaradi dogajanja okoli njih počutili izgubljeni in sploh niso vedeli, kaj storiti. Povprečje odgovorov na pet-stopenjski Likertovi lestvici znaša 2,39, 6 respondentov je odgovorilo z »*Ne vem*«.

7 PREVERJANJE INFORMACIJ IN ZAUPANJE V MEDIJE

7.1 Preverjanje informacij in zaupanje v medije s strani vzorca staršev

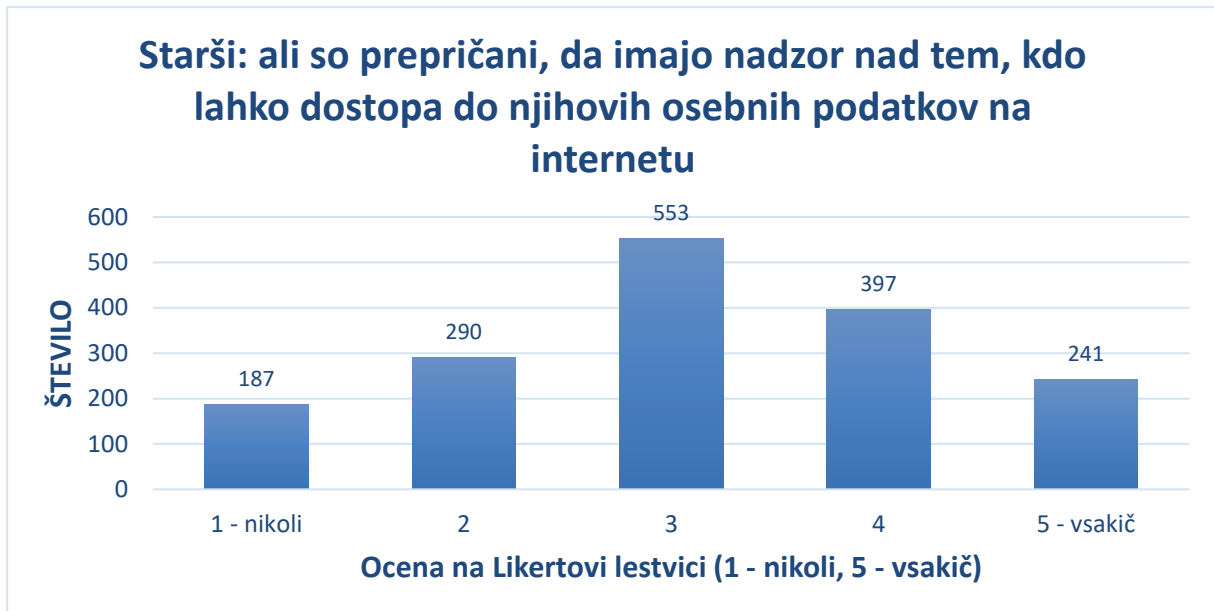
Slika 97 Ali se čutijo samozavestne pri uporabi interneta (vzorec starši, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Graf prikazuje odgovore 1.702 staršev na trditev: »Ste samozavesten uporabnik interneta.« Povprečje odgovorov na pet-stopenjski Likertovi lestvici znaša 3,92, 33 respondentov je odgovorilo z »Ne vem«.

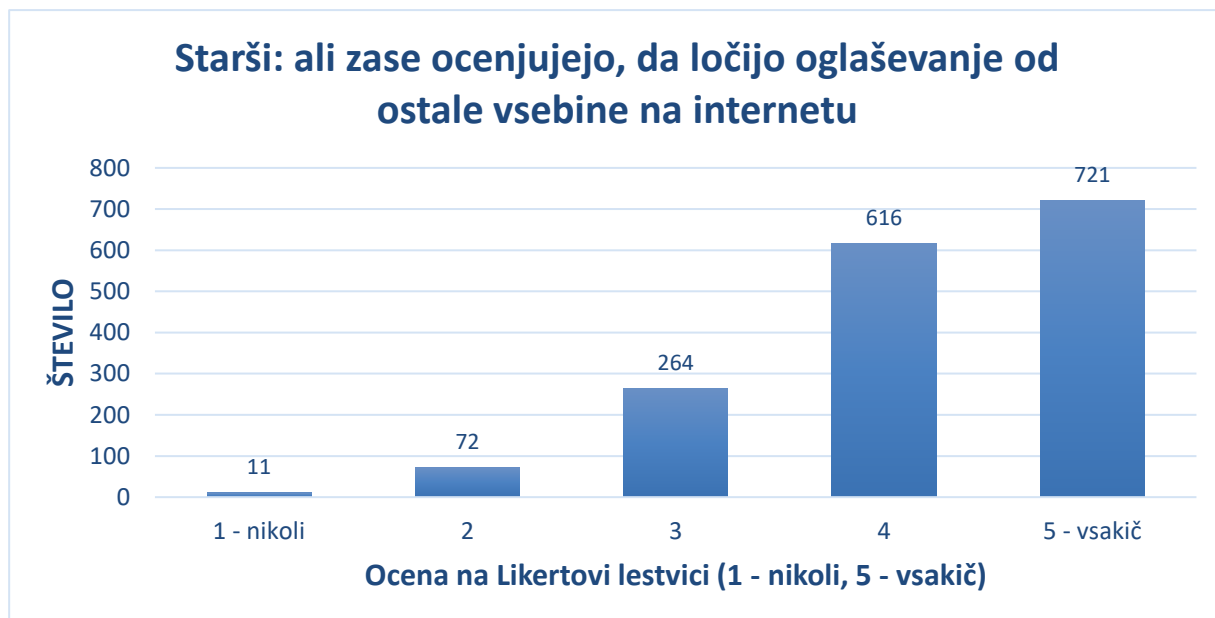
Slika 98 Ali so prepričani, da imajo nadzor nad tem, kdo lahko dostopa do njihovih osebnih podatkov na internetu (vzorec starši, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Graf prikazuje odgovore 1.702 staršev na trditev: »Imate nadzor nad tem, kdo lahko dostopa do vaših osebnih podatkov na internetu«. Povprečje odgovorov na pet-stopenjski Likertovi lestvici znaša 3,13, 34 respondentov je odgovorilo z »Ne vem«.

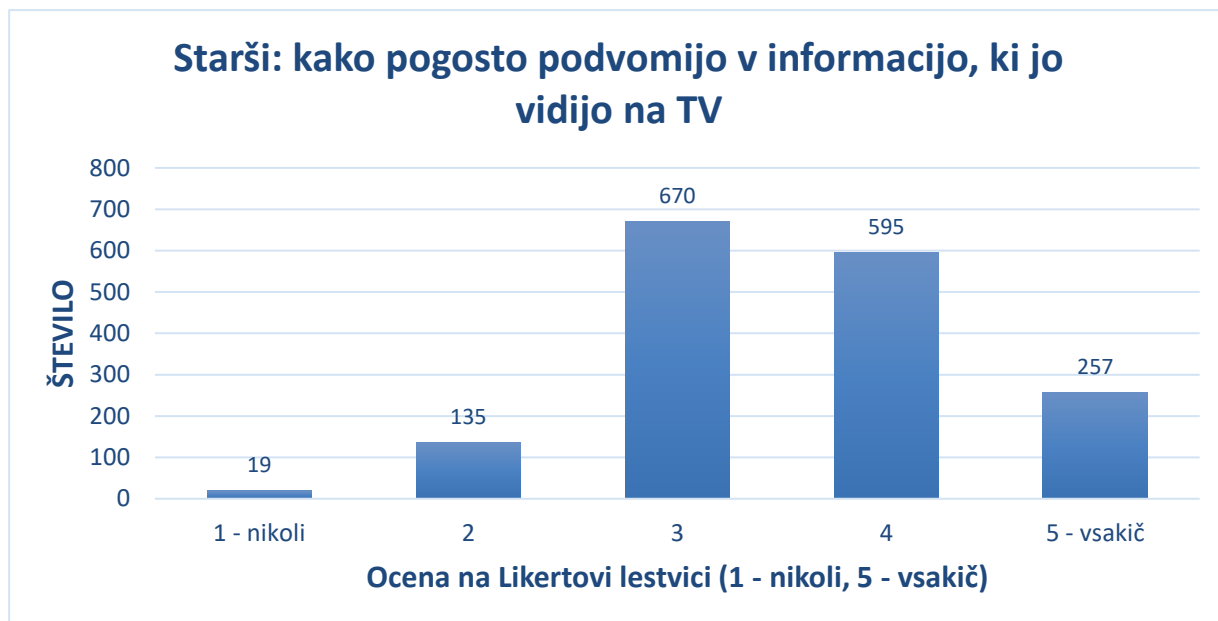
Slika 99 Ali zase ocenjujejo, da ločijo oglaševanje od ostale vsebine na internetu (vzorec starši, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešić, Bašin, lastni arhiv, 2022

Graf prikazuje odgovore 1.701 staršev na trditev: *»Zelo dobro ločite oglaševanje od ostale vsebine, ko vidite ali berete vsebino na internetu«* Povprečje odgovorov na pet-stopenjski Likertovi lestvici znaša 4,17, 17 respondentov je odgovorilo z *»Ne vem«*.

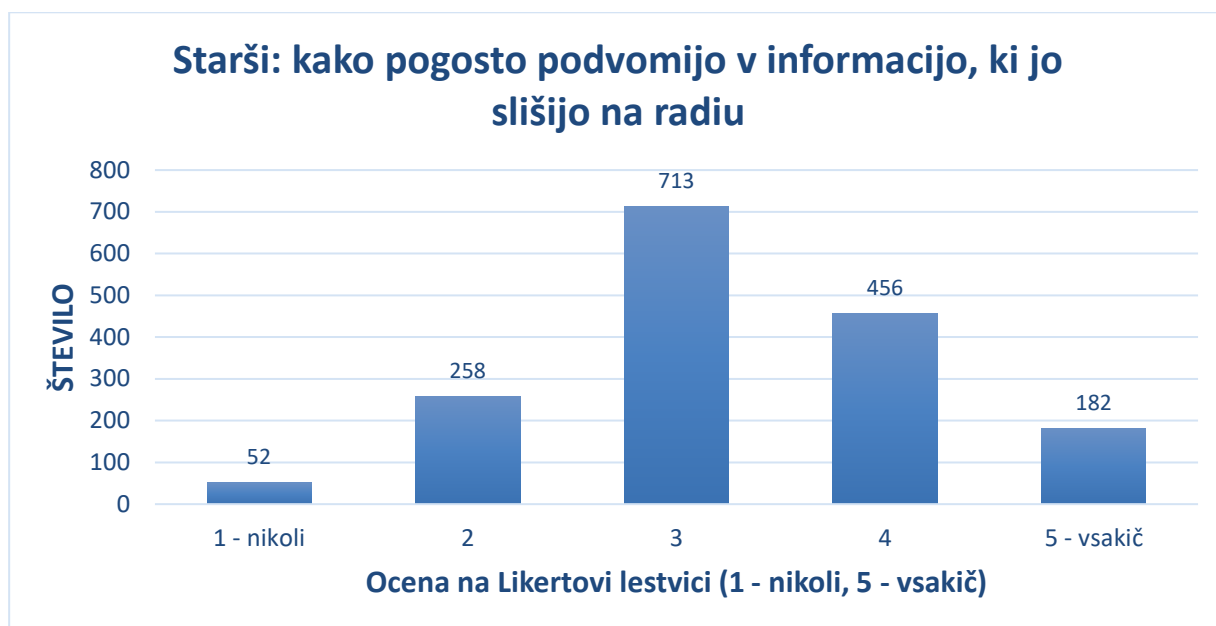
Slika 100 Kako pogosto podvomijo v informacijo, ki jo vidijo na televiziji (vzorec starši, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešić, Bašin, lastni arhiv, 2022

Graf prikazuje odgovore 1.700 staršev na vprašanje: »Kako pogosto podvomite v informacijo, ki jo vidite na televiziji?« Povprečje odgovorov na pet-stopenjski Likertovi lestvici znaša 3,56, 24 respondentov je odgovorilo z »Ne vem«.

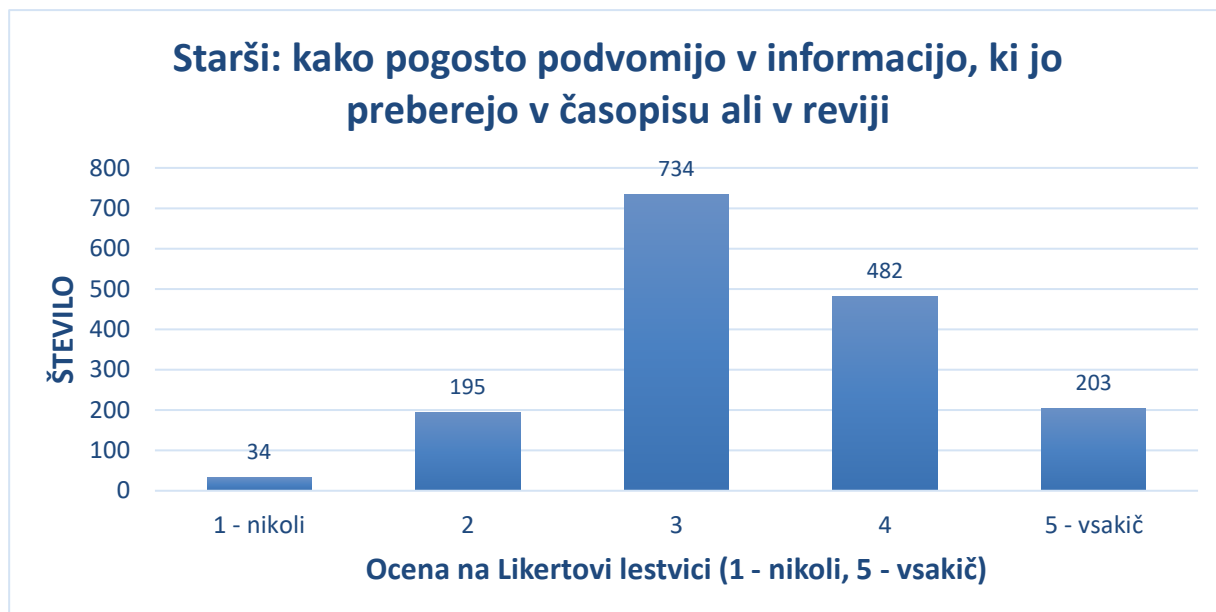
Slika 101 Kako pogosto podvomijo v informacijo, ki jo slišijo na radiu (vzorec starši, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešić, Bašin, lastni arhiv, 2022

Graf prikazuje odgovore 1.698 staršev na vprašanje: »Kako pogosto podvomite v informacijo, ki jo slišite na radiu?« Povprečje odgovorov na pet-stopenjski Likertovi lestvici znaša 3,28, 37 respondentov je odgovorilo z »Ne vem«.

Slika 102 Kako pogosto podvomijo v informacijo, ki jo preberejo v časopisu ali reviji (vzorec starši, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Graf prikazuje odgovore 1.699 staršev na vprašanje: »Kako pogosto podvomite v informacijo, ki jo preberete v časopisu ali reviji?« Povprečje odgovorov na pet-stopenjski Likertovi lestvici znaša 3,38, 51 respondentov je odgovorilo z »Ne vem«.

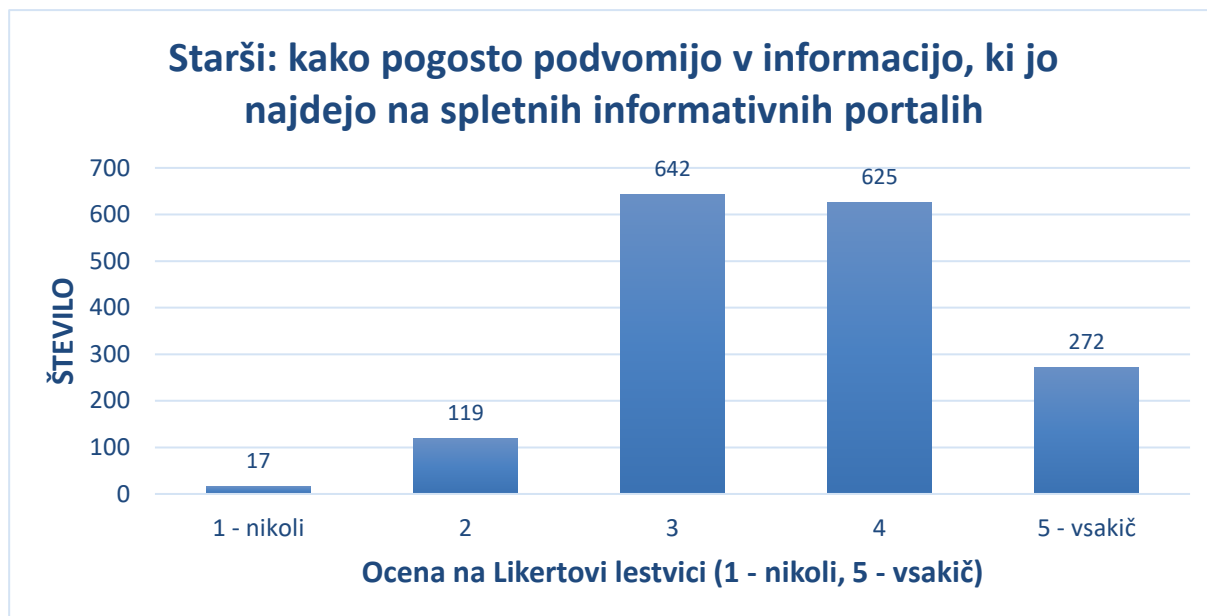
Slika 103 Kako pogosto podvomijo v informacijo, ki jo najdejo na družbenih omrežjih (vzorec starši, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešić, Bašin, lastni arhiv, 2022

Graf prikazuje odgovore 1.701 staršev na vprašanje: »Kako pogosto podvomite v informacijo, ki jo najdete na spletnih družbenih omrežjih?« Povprečje odgovorov na pet-stopenjski Likertovi lestvici znaša 3,94, 25 respondentov je odgovorilo z »Ne vem«.

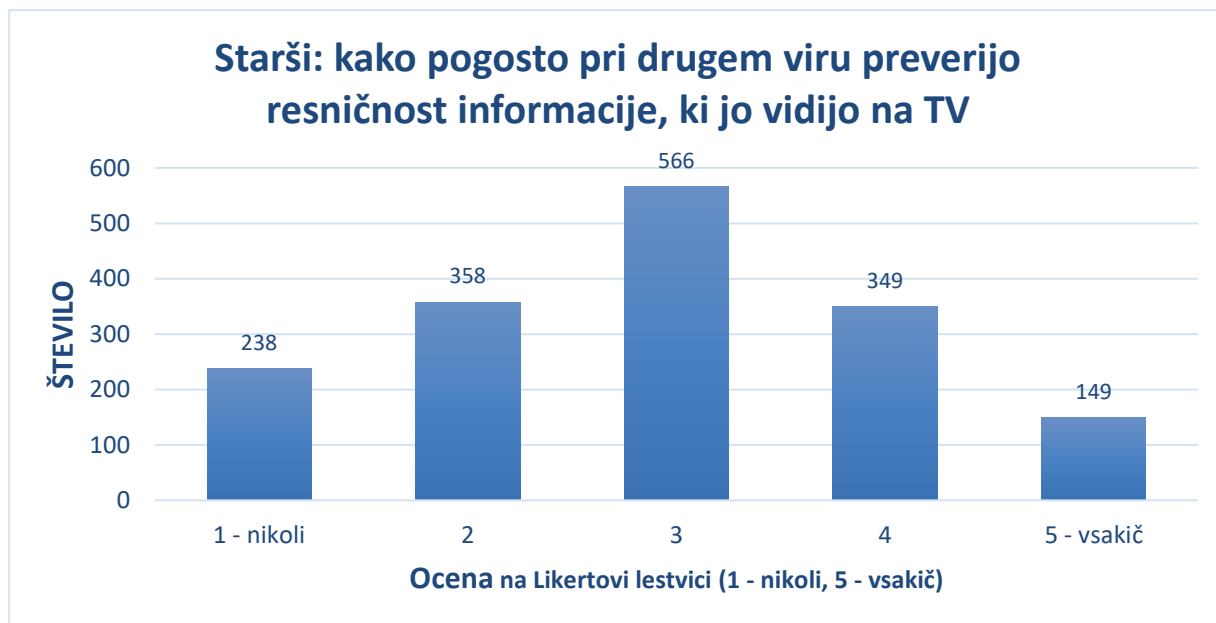
Slika 104 Kako pogosto podvomijo v informacijo, ki jo najdejo na spletnih informativnih portalih (vzorec starši, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Graf prikazuje odgovore 1.700 staršev na vprašanje: »Kako pogosto podvomite v informacijo, ki jo najdete na informativnih spletnih portalih?« Povprečje odgovorov na pet-stopenjski Likertovi lestvici znaša 3,61, 25 respondentov je odgovorilo z »Ne vem«.

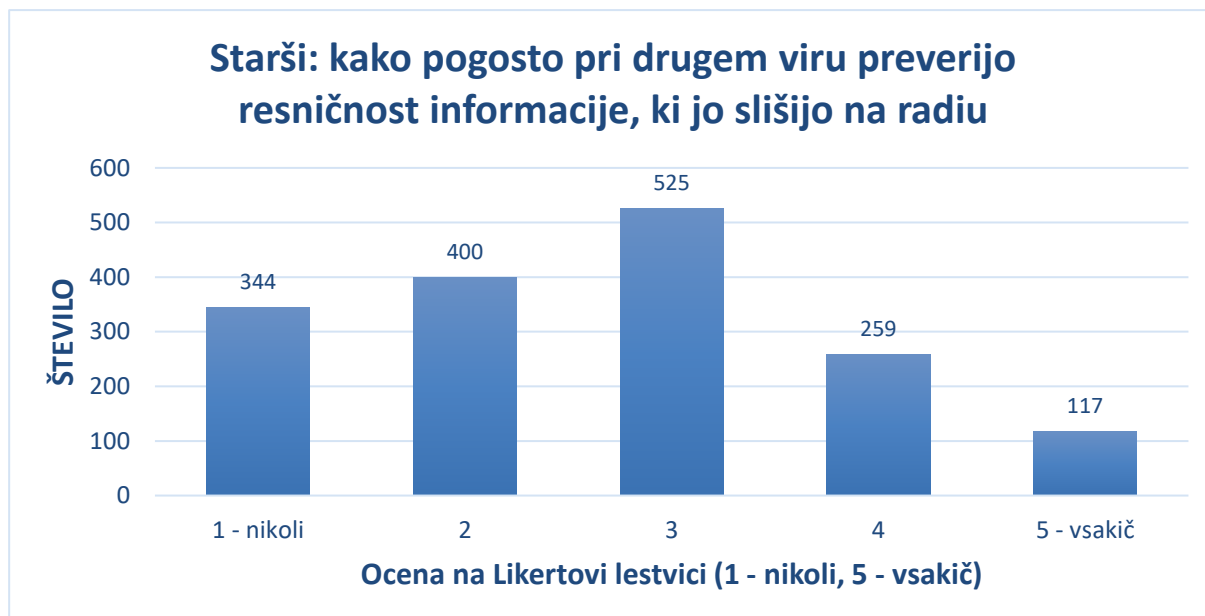
Slika 105 Kako pogosto pri drugem viru preverijo resničnost informacije, ki jo vidijo na TV (vzorec starši, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešić, Bašin, lastni arhiv, 2022

Graf prikazuje odgovore 1.987 staršev na vprašanje: »Kako pogosto pri drugem viru preverite resničnost informacije, ki jo vidite na televiziji?« Povprečje odgovorov na pet-stopenjski Likertovi lestvici znaša 2,89, 42 respondentov je odgovorilo z »Ne vem«.

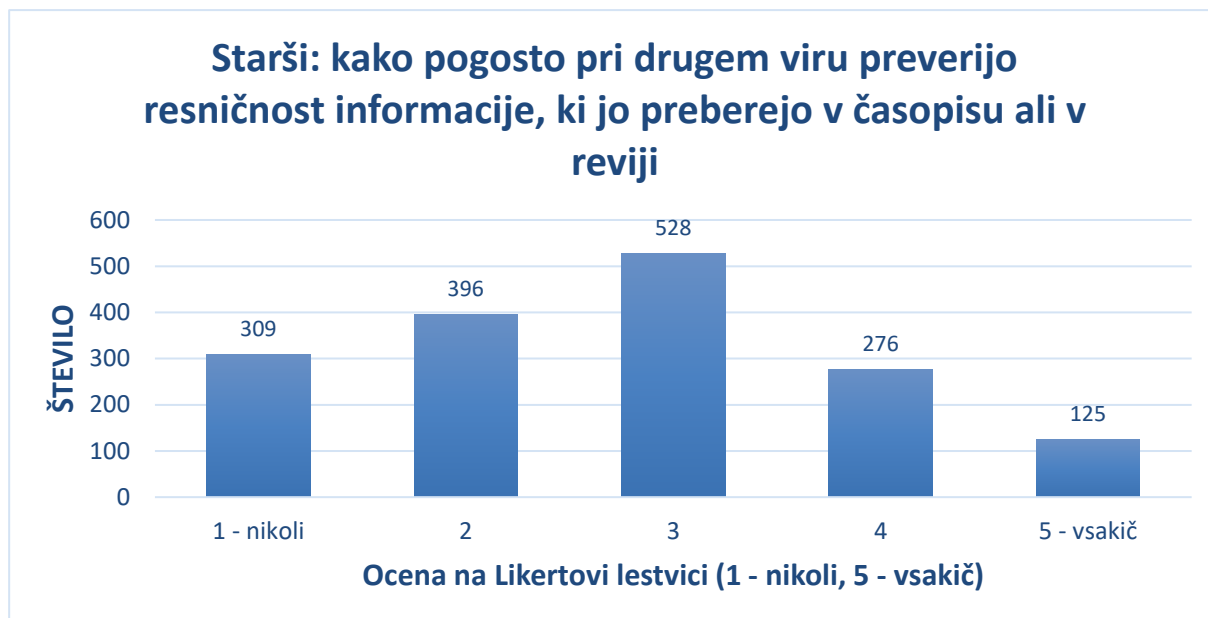
Slika 106 Kako pogosto pri drugem viru preverijo resničnost informacije, ki jo slišijo na radiu (vzorec starši, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Graf prikazuje odgovore 1.987 staršev na vprašanje: »Kako pogosto pri drugem viru preverite resničnost informacije, ki jo slišite na radiu?« Povprečje odgovorov na pet-stopenjski Likertovi lestvici znaša 2,64, 57 respondentov je odgovorilo z »Ne vem«.

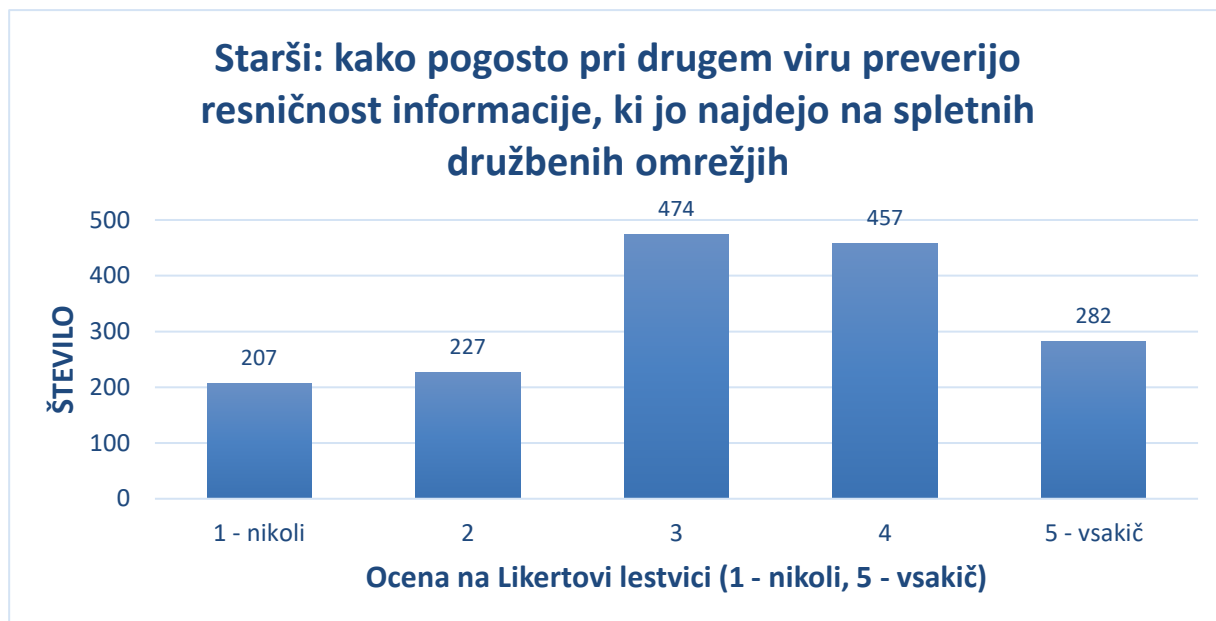
Slika 107 Kako pogosto pri drugem viru preverijo resničnost informacije, ki jo preberejo v časopisu, reviji (vzorec starši, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešić, Bašin, lastni arhiv, 2022

Graf prikazuje odgovore 1.697 staršev na vprašanje: »Kako pogosto pri drugem viru preverite resničnost informacije, ki jo preberete v časopisu ali reviji?« Povprečje odgovorov na pet-stopenjski Likertovi lestvici znaša 2,7, 63 respondentov je odgovorilo z »Ne vem«.

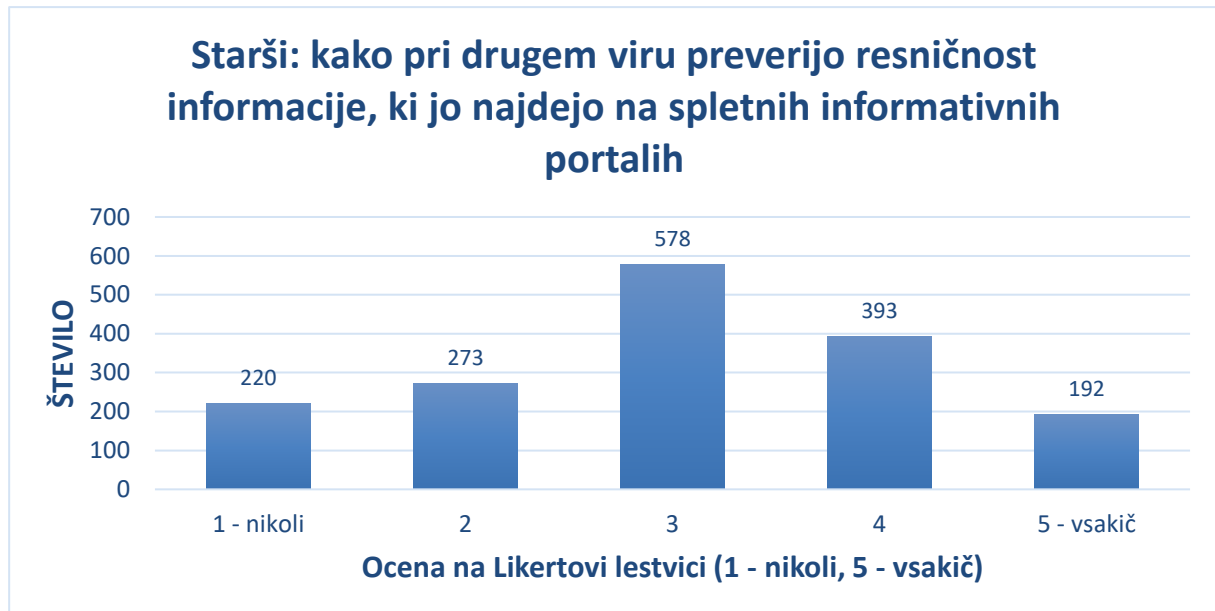
Slika 108 Kako pogosto pri drugem viru preverijo resničnost informacije, ki jo najdejo na spletnih družbenih omrežjih (vzorec starši, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešić, Bašin, lastni arhiv, 2022

Graf prikazuje odgovore 1.699 staršev na vprašanje: »Kako pogosto pri drugem viru preverite resničnost informacije, ki jo najdete na spletnih družbenih omrežjih?« Povprečje odgovorov na pet-stopenjski Likertovi lestvici znaša 3,23, 52 respondentov je odgovorilo z »Ne vem«.

Slika 109 Kako pogosto pri drugem viru preverijo resničnost informacije, ki jo najdejo na spletnih informativnih portalih (vzorec starši, 2022)

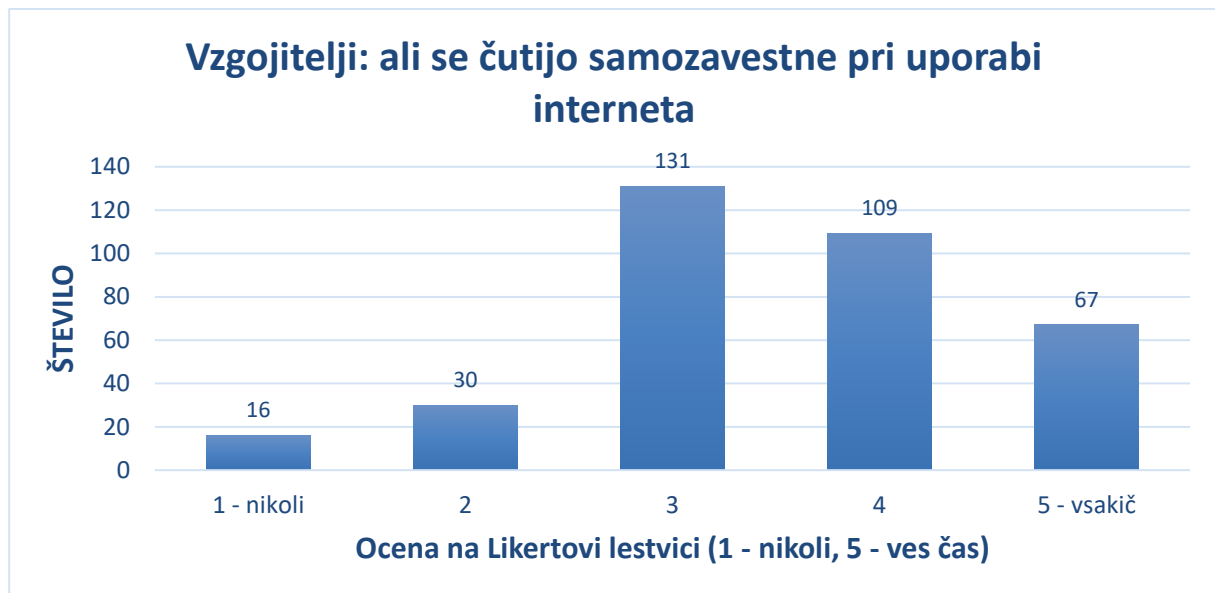

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Zgornji graf prikazuje odgovore 1.698 staršev na vprašanje: »Kako pogosto pri drugem viru preverite resničnost informacije, ki jo najdete na spletnih informativnih portalih?« Povprečje odgovorov na pet-stopenjski Likertovi lestvici znaša 3,04, 42 respondentov je odgovorilo z »Ne vem«.

7.2 Preverjanje informacij in zaupanje v medije s strani vzorca vzgojiteljev

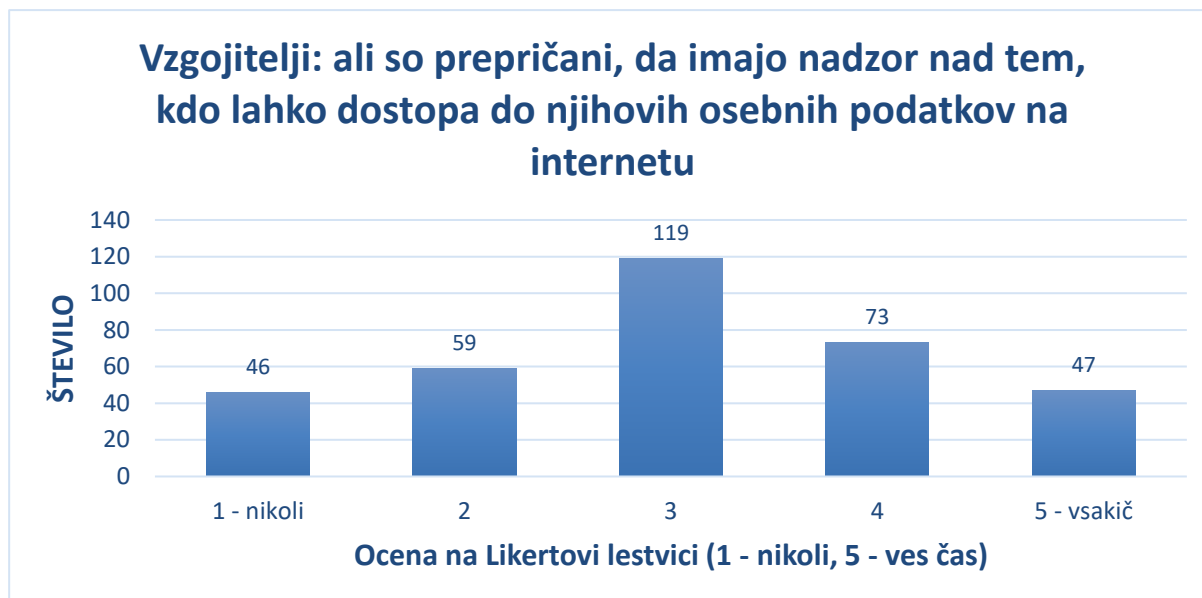
Slika 110 Ali se čutijo samozavestne pri uporabi interneta (vzorec vzgojitelji, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Graf prikazuje odgovore 356 vzgojiteljev na trditev: »Ste samozavesten uporabnik interneta.« Povprečje odgovorov na pet-stopenjski Likertovi lestvici znaša 3,51, 3 respondenti so odgovorili z »Ne vem«.

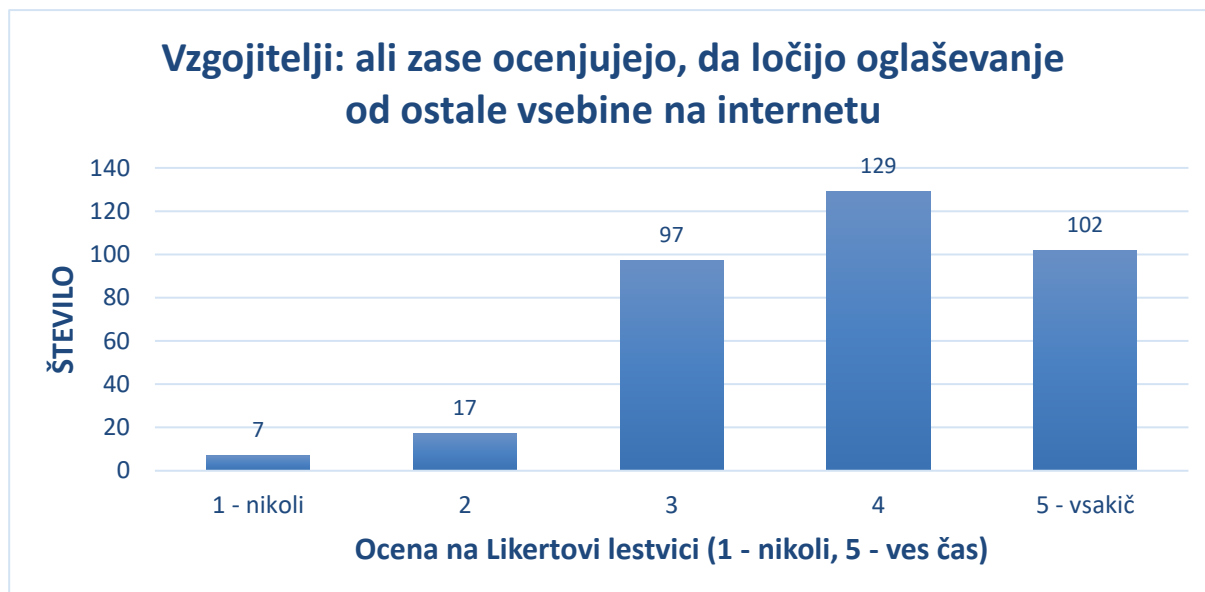
Slika 111 Ali so prepričani, da imajo nadzor nad tem, kdo lahko dostopa do njihovih osebnih podatkov na internetu (vzorec vzgojitelji, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Graf prikazuje odgovore 356 vzgojiteljev na trditev: »Imate nadzor nad tem, kdo lahko dostopa do vaših osebnih podatkov na internetu.« Povprečje odgovorov na pet-stopenjski Likertovi lestvici znaša 3,05, 12 respondentov je odgovorilo z »Ne vem«.

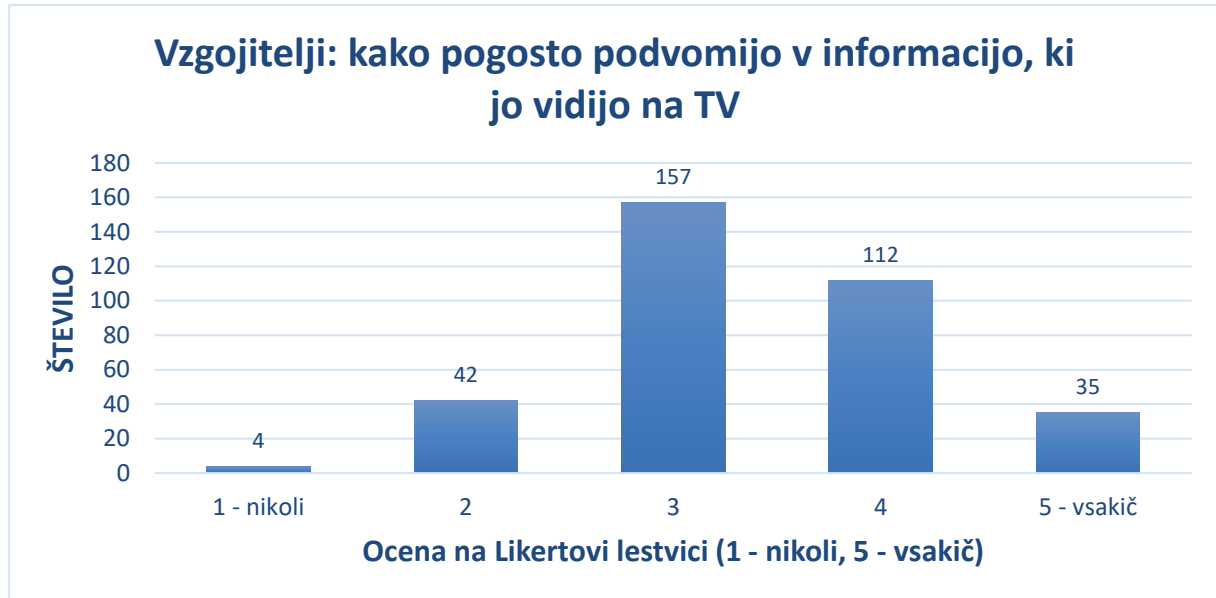
Slika 112 Ali zase ocenjujejo, da ločijo oglaševanje od ostale vsebine na internetu (vzorec vzgojitelji, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Graf prikazuje odgovore 358 vzgojiteljev na trditev: »Zelo dobro ločite oglaševanje od ostale vsebine, ko vidite ali berete vsebino na internetu.« Povprečje odgovorov na pet-stopenjski Likertovi lestvici znaša 3,86, 6 respondentov je odgovorilo z »Ne vem«.

Slika 113 Kako pogosto podvomijo v informacijo, ki jo vidijo na televiziji (vzorec vzgojitelji, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešić, Bašin, lastni arhiv, 2022

Graf prikazuje odgovore 352 vzgojiteljev na vprašanje: »Kako pogosto podvomite v informacijo, ki jo vidite na televiziji?« Povprečje odgovorov na pet-stopenjski Likertovi lestvici znaša 3,38, 2 respondenta sta odgovorila z »Ne vem«.

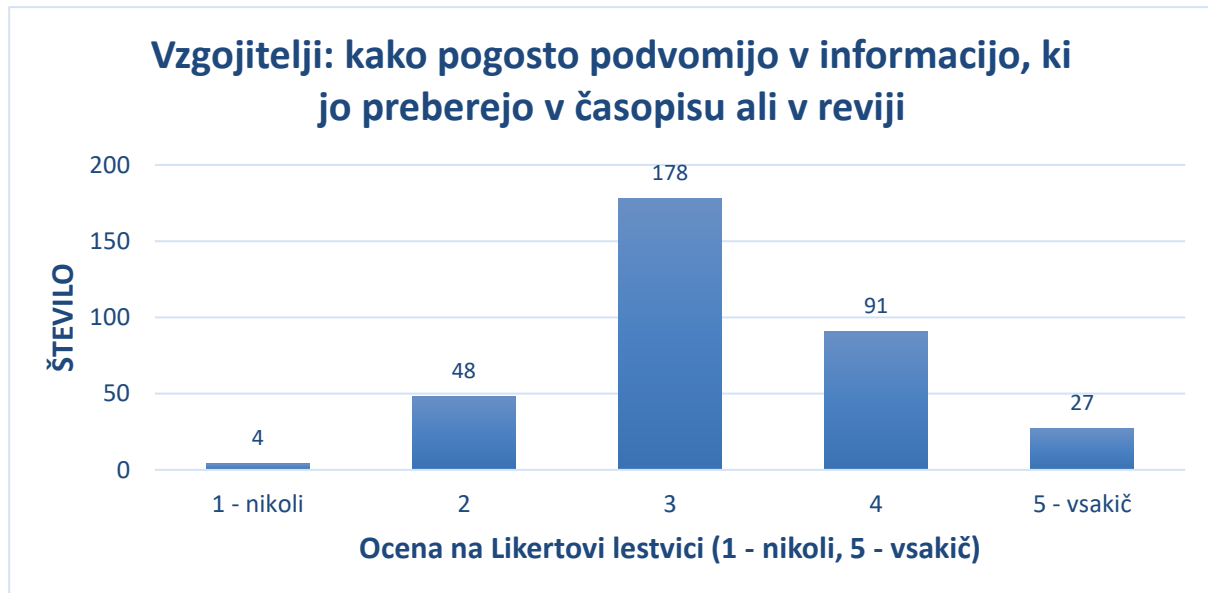
Slika 114 Kako pogosto podvomijo v informacijo, ki jo slišijo na radiu (vzorec vzgojitelji, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Graf prikazuje odgovore 351 vzgojiteljev na vprašanje: »Kako pogosto podvomite v informacijo, ki jo slišite na radiu?« Povprečje odgovorov na pet-stopenjski Likertovi lestvici znaša 3,16, 3 respondenti so odgovorili z »Ne vem«.

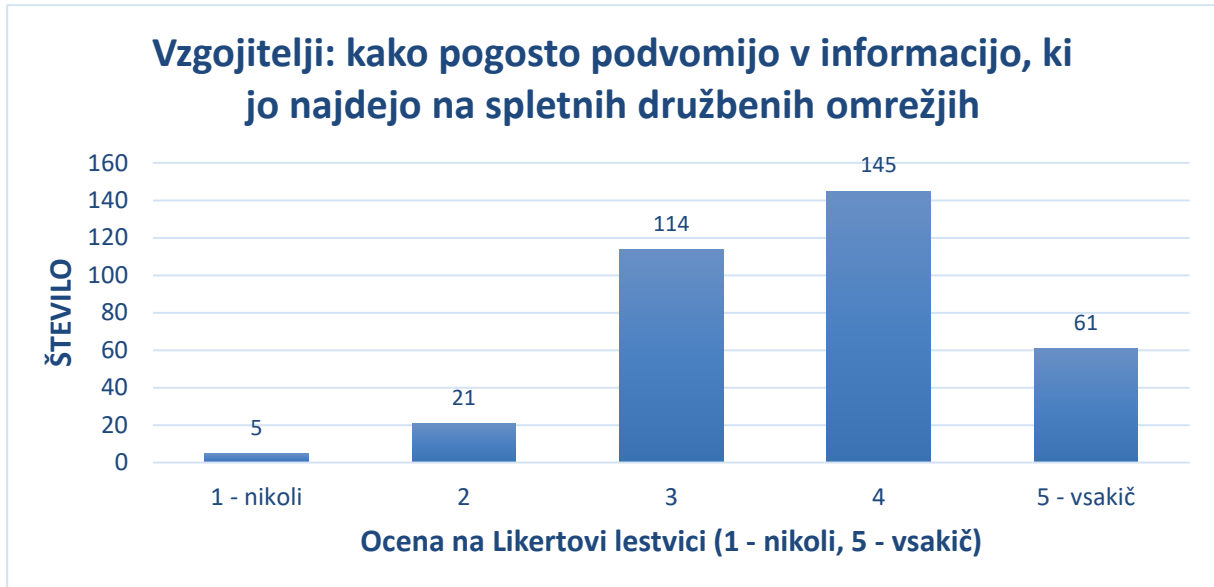
Slika 115 Kako pogosto podvomijo v informacijo, ki jo preberejo v časopisu, reviji (vzorec vzgojitelji, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Graf prikazuje odgovore 350 vzgojiteljev na vprašanje: »Kako pogosto podvomite v informacijo, ki jo preberete v časopisu ali reviji?« Povprečje odgovorov na pet-stopenjski Likertovi lestvici znaša 3,26, 2 respondenta sta odgovorila z »Ne vem«.

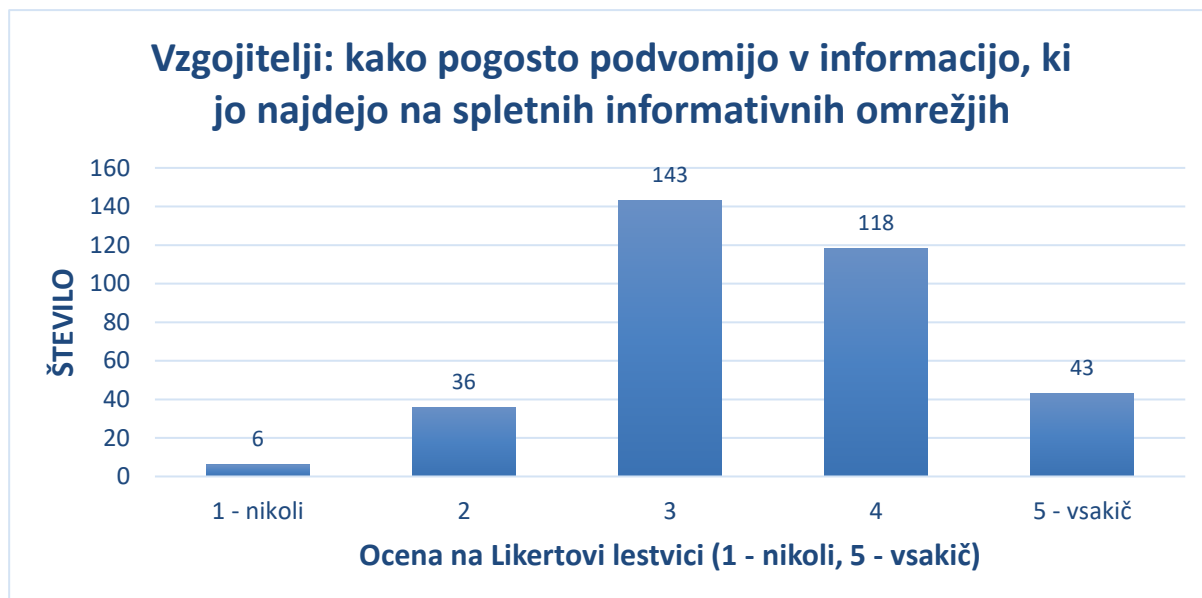
Slika 116 Kako pogosto podvomijo v informacijo, ki jo najdejo na družbenih omrežjih (vzorec vzgojitelji, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešić, Bašin, lastni arhiv, 2022

Graf prikazuje odgovore 350 vzgojiteljev na vprašanje: »Kako pogosto podvomite v informacijo, ki najdete na spletnih družbenih omrežjih?« Povprečje odgovorov na pet-stopenjski Likertovi lestvici znaša 3,68, 4 respondenti so odgovorili z »Ne vem«.

Slika 117 Kako pogosto podvomijo v informacijo, ki jo najdejo na informativnih portalih (vzorec vzgojitelji, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešić, Bašin, lastni arhiv, 2022

Graf prikazuje odgovore 350 vzgojiteljev na vprašanje: »Kako pogosto podvomite v informacijo, ki jo najdete na spletnih informativnih portalih?« Povprečje odgovorov na pet-stopenjski Likertovi lestvici znaša 3,45, 4 respondenti so odgovorili z »Ne vem«.

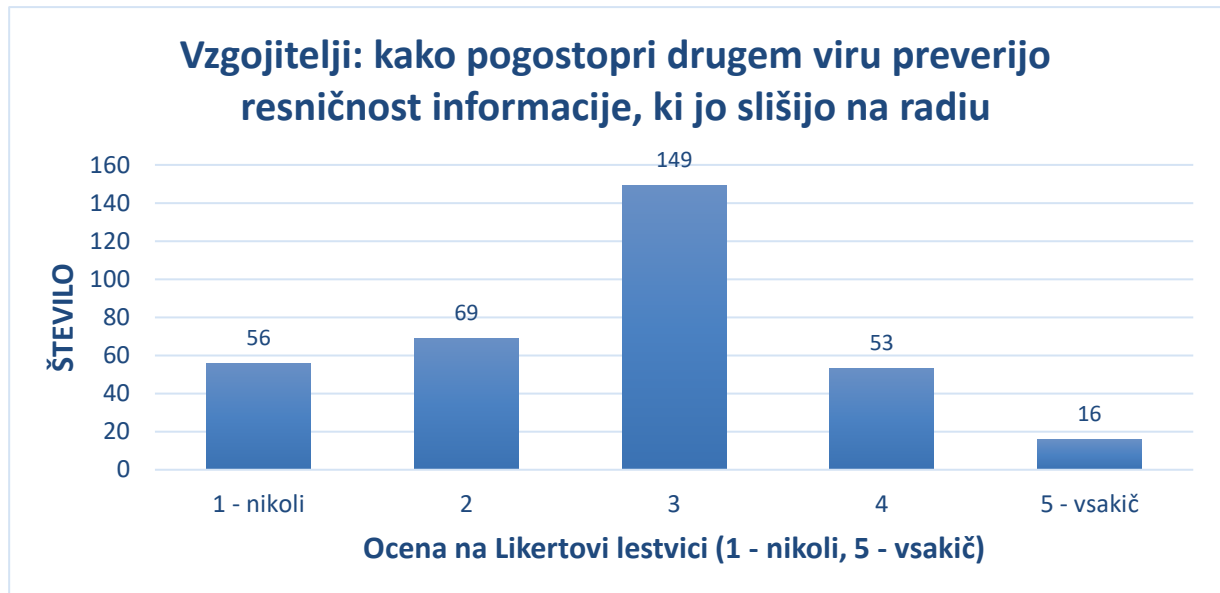
Slika 118 Kako pogosto pri drugem viru preverijo resničnost informacije, ki jo vidijo na TV (vzorec vzgojitelji, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Graf prikazuje odgovore 352 vzgojiteljev na vprašanje: »Kako pogosto pri drugem viru preverite resničnost informacije, ki jo vidite na televiziji?« Povprečje odgovorov na pet-stopenjski Likertovi lestvici znaša 2,92, 9 respondentov je odgovorilo z »Ne vem«.

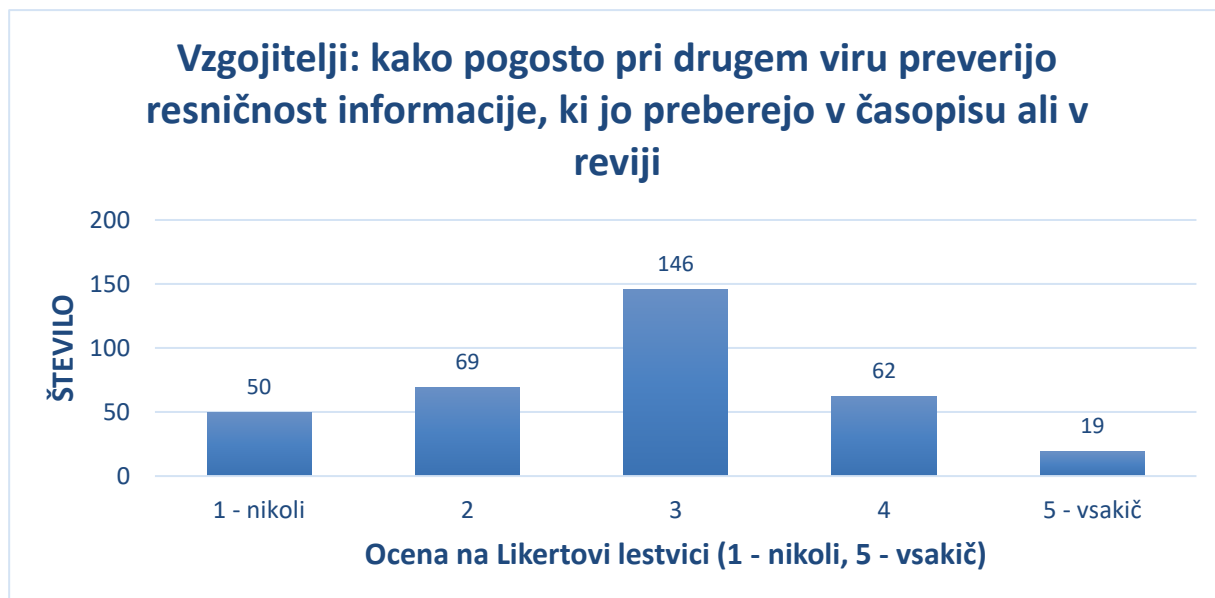
Slika 119 Kako pogosto pri drugem viru preverijo resničnost informacije, ki o slišijo na radiu (vzorec vzgojitelji, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Graf prikazuje odgovore 352 vzgojiteljev na vprašanje: »Kako pogosto pri drugem viru preverite resničnost informacije, ki jo slišite na radiu?« Povprečje odgovorov na pet-stopenjski Likertovi lestvici znaša 2,72, 9 respondentov je odgovorilo z »Ne vem«.

Slika 120 Kako pogosto pri drugem viru preverijo resničnost informacije, ki jo preberejo v časopisu, reviji (vzorec vzgojitelji, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Graf prikazuje odgovore 353 vzgojiteljev na vprašanje: »Kako pogosto pri drugem viru preverite resničnost informacije, ki jo preberete v časopisu ali reviji?« Povprečje odgovorov na pet-stopenjski Likertovi lestvici znaša 2,8, 7 respondentov je odgovorilo z »Ne vem«.

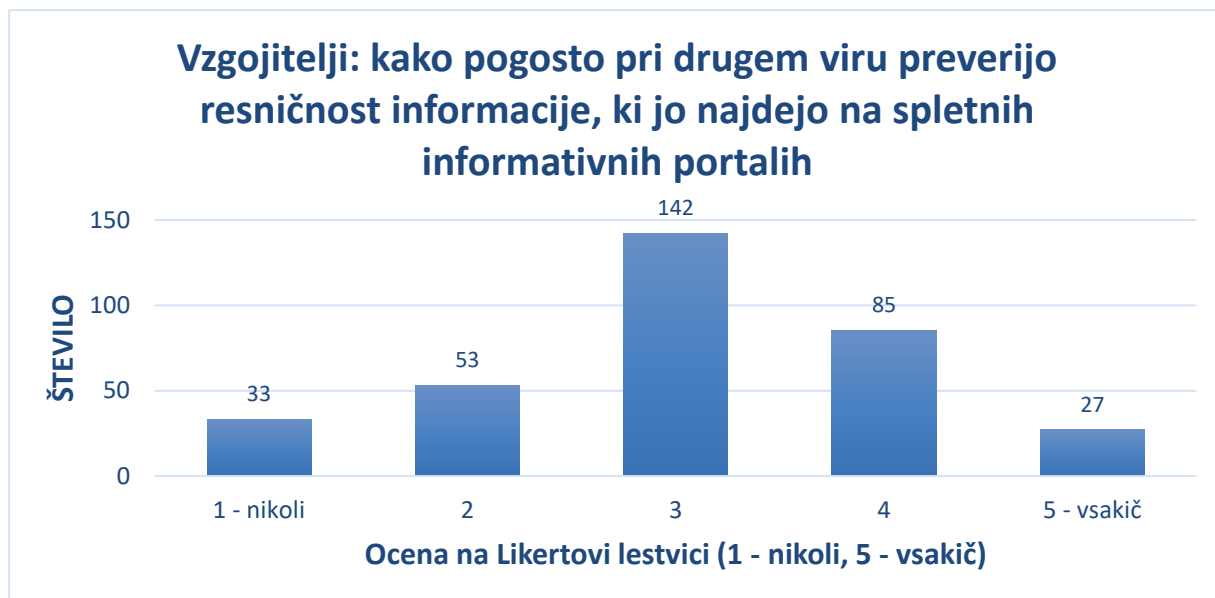
Slika 121 Kako pogosto pri drugem viru preverijo resničnost informacije, ki jo najdejo na spletnih družbenih omrežjih (vzorec vzgojitelji, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Graf prikazuje odgovore 350 vzgojiteljev na vprašanje: »Kako pogosto pri drugem viru preverite resničnost informacije, ki jo najdete na spletnih družbenih omrežjih?« Povprečje odgovorov na pet-stopenjski Likertovi lestvici znaša 3,25, 9 respondentov je odgovorilo z »Ne vem«.

Slika 122 Kako pogosto pri drugem viru preverijo resničnost informacije, ki najdejo na spletnih informativnih portalih (vzorec vzgojitelji, 2022)

Vir: Rek, Ljubotina, Mešič, Bašin, lastni arhiv, 2022

Graf prikazuje odgovore 350 vzgojiteljev na vprašanje: »Kako pogosto pri drugem viru preverite resničnost informacije, ki jo najdete na spletnih informativnih portalih?« Povprečje odgovorov na pet-stopenjski Likertovi lestvici znaša 3,06, 10 respondentov je odgovorilo z »Ne vem«.

8 ZAKLJUČEK

8.1 Raziskovalne možnosti v prihodnosti

Ob prvih aktivnih in pasivnih stikih z mediji se dandanes že v zgodnjem otroštvu prične proces oblikovanja medijskih navad. Medijska vzgoja predšolskih otrok zato predstavlja aktualen izziv staršev in vzgojiteljev, a prav tako je odgovornost družbe. Načrtovanje razvoja medijskih veščin in kompetenc ranljive skupine najmlajših odpira številne polemike v kontekstu rabe in izbire razvojno ustreznih medijev (medijskih vsebine), primerne starosti uporabe različnih medijskih tehnologij, omogočanja zmožnosti dostopa, vključevanja, kritičnega vrednotenja, soustvarjanja medijske krajine in ne nazadnje postavljanja limitov medijske ter ekranske izpostavljenosti te starostne skupine.

Doseg kompleksnega sveta (multi, hiper in novih) medijev velikokrat zabriše meje realnega in virtualnega, zasebnega in javnega, zabavnega in vzgojno-izobraževalnega, kar zahteva interdisciplinarne pristope (naravoslovnih in družboslovnih znanosti), obravnave vplivov in posledic z aplikacijo več in različnih raziskovalnih metod proučevanja fenomena. Poleg tega je zaradi hitrega spreminjanja narave medijev in rabe novih digitalnih tehnik ključna aktualizacija baz podatkov s ponovitvami meritev in izvedba periodičnih longitudinalnih krovnih raziskav, ki se nanašajo na izpostavljenost medijem predšolskih otrok v Sloveniji in vplive le te nanje. Akumulacije številčnih podatkov, statistične analize in nazadnje rezultate kvantitativnih raziskav te sorte je v prihodnje smiselno podpreti še z ugotovitvami bolj poglobljenih obravnav problematike – kvalitativno. Na primer z izvedbo študij primera in fokusnih skupin s starši, vzgojitelji, pediatri, psihologi, logopedi in drugimi strokovnimi delavci, odločevalci na področju javnih politik predšolskega izobraževanja in drugimi, ki se neposredno ali posredno navezujejo na področje predšolskih otrok in njihove izkušnje z mediji.

Nazadnje odstopanja zaradi neprimerne rabe ekranov prepoznavajo tudi pediatri iz Sekcije za

primarno pediatrijo Združenja za pediatrijo¹² (2022) in Nacionalni inštitut za javno zdravje Republike Slovenije (2022). Zaradi morebitnega vpliva izpostavljenosti medijem na fizično in psihično zdravje otrok, njihovo nakupno vedenje, deviantna odstopanja in možnih povezav z zdravniško diagnosticiranimi vedenjskimi motnjami, potrebujemo vpeljavo tehnik opazovanja otrok ob stiku z mediji znotraj njihovega vsakdana in laboratorija, klinične raziskave.

8.2 Aplikativna vrednost zbranih podatkov in sklep

Zbrani primarni podatki o medijskih navadah in vzgoji predšolskih otrok v Sloveniji 2022 temeljijo na stališčih, ocenah in refleksijah njihovih staršev in vzgojiteljev in so v prvi vrsti podpora znanosti in nadaljnji raziskovalni dejavnosti.

Spremljanje stanj in trendov služi kot opora (so)oblikovalcem medijske vzgoje, državnim organom, institucijam, zdravniški stroki in drugim strokovnjakov pri oblikovanju ustreznih smernic in politik. Poročilo spodbuja konstruktiven dialog med vplivnimi in pristojnimi javnostmi, ki skrbijo za vzgojo in zdravje otrok v državi, kot so starši, vzgojitelji, socialni delavci, pediatri in drugi strokovnjaki, specialisti in relevantni posamezniki. Akumulacija aktualnih podatkov je temelj teoretičnih in praktičnih izboljšav sistema predšolske medijske vzgoje doma in v vrtcih. Pretočnost izkušenj in metodološkega znanja služi kot pomoč študentom, akademikom, raziskovalcem, znanstvenikom. Ti lahko izhajajoč iz že zbranih podatkov preverjajo vzročno posledične povezave navad in vzgoje predšolskih otrok, ki so v okvirih našega dela špekulativne narave. Svoja empirična in teoretična prizadevanja lahko usmerijo v odkrivaje še neraziskanih vidikov področja, ki jim morda naše delo ne pripisuje zadostne teže ali jih ne obravnava. Zbrani podatki so torej podlaga in inspiracija bodočim projektom, ki bodo tako ali drugače sodelovali pri odkrivanju in preprečevanju psihofizičnih zdravstvenih anomalij predšolskih otrok, ki se potencialno razvijajo kot posledica neustreznih medijskih praks. Prav slednje je tudi največja aplikativna vrednost v prid otrok, družbe in sistema.

¹² pod okriljem Odbora za osnovno zdravstvo pri Zdravniški zbornici Slovenije skupaj s strokovnjaki drugih področij

Poročilo je javnega značaja, dostopno na spletni strani Infrastrukturnega programa Pismenost.si, diseminacija rezultatov z namenom ozaveščanja javnosti o tej pomembni temi pa bo potekala tudi prek drugih komunikacijskih kanalov.

VIRI

Elektronski viri:

Evropska komisija. 2022. »Delo Komisije.« *Izobraževanje in usposabljanje*. https://ec.europa.eu/info/topics/education-and-training_sl. Dostopno: 15. 8. 2022

Evropska komisija. 2022. »Media Literacy.« *Shaping Europe's Digital Future*. <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/media-literacy>. Dostopno: 2. 9. 2022

Medijska.si. 2022. »Mediji in predšolski otroci v Sloveniji.« *Medijska pismenost – osrednji portal o medijski pismenosti*. <http://pismenost.si/otroci/>. Dostopno: 22. 7. 2022

Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport. 2022. »Evidenca vzgojno-izobraževalnih zavodov in vzgojno-izobraževalnih programov.« <https://paka3.mss.edus.si/registriweb/default.aspx>. Dostopno: 20. 7. 2022

Nacionalni inštitut za javno zdravje Republike Slovenije. 2022. »Smernice za uporabo zaslonov pri otrocih in mladostnikih.« *Z znanjem do boljšega zdravja*. <https://www.nijz.si/sl/smernice-za-uporabo-zaslonov-pri-otrocih-in-mladostnikih>. Dostopno: 17. 9. 2022

Rek, Mateja in Kristina Milanovski Brumat. 2016. »Mediji in predšolski otroci v Sloveniji.« http://pismenost.si/pdf/Raziskava_predsolski_otroci_Slovenija_2016_v13.7.pdf. Dostopno: 1. 1. 2022

Republika Slovenija eUprava. 2022. »Vrtci in varovanje otrok, vpis otroka v vrtec.« *Družina otroci, zakonska zveza*. <https://e-uprava.gov.si/podrocja/druzina-otroci-zakonska-zveza/vrtci-varovanje-otrok/vpis-otroka-v-vrtec.html>. Dostopno: 15. 8. 2022

SiStat. 2022. »Število otrok na vrtec in število otrok na vzgojitelja in pomočnika vzgojitelja,

statistične regije, Slovenija, letno.« <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/0971417S.px/>. Dostopno: 20. 7. 2022

SiStat. 2022. »Slovenske statistične regije in občine v številkah.. <https://www.stat.si/obcine/sl>. Dostopno: 20. 7. 2022

SiStat. 2022. »Število otrok v osnovnošolskem izobraževanju še vedno narašča.« <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/10276>. Dostopno: 20. 7. 2022

SiStat. 2022. »Vrtci po vrstah oddelkov, v katerih poteka vzgojno-izobraževalno delo, Slovenija, 2006/2007 - 2014/2015.« <https://www.stat.si/obcine/sl> <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/Data/0952585S.px/>. Dostopno: 20. 7. 2022

SiStat. 2022. »Vrtci po vrstah oddelkov, v katerih poteka vzgojno-izobraževalno delo, Slovenija, 2006/2007 - 2014/2015.« <https://www.stat.si/obcine/sl> <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/Data/0952585S.px/>. Dostopno: 20. 7. 2022

SiStat. 2022. »Strokovni delavci za vzgojo in izobraževanje, vodstveni, svetovalni in drugi strokovni delavci v vrtcih po spolu, obliki lastnine in delovnem času, Slovenija, letno.« <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/0952609S.px/>. Dostopno: 20. 7. 2022

SiStat. 2022. »Zaposleni na delovnem mestu vzgojitelja po izobrazbi in spolu [stara klasifikacija], Slovenija, 2007 – 2009.« <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/Data/0952671S.px/>. Dostopno: 20. 7. 2022

SiStat. 2022. »Zaposleni v formalnem izobraževanju, Slovenija, šolsko leto 2019/2020.« <https://www.stat.si/statweb/News/Index/8907>. Dostopno: 20. 7. 2022

SiStat. 2022. »Predšolska vzgoja.« <https://www.stat.si/StatWeb/Field/Index/9/83>. Dostopno: 20. 7. 2022

SiStat. 2022. »Družine z otroki po starosti matere, številu otrok in tipu družine, Slovenija, večletno.« <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/05F5006S.px>. Dostopno: 20. 7. 2022

SiStat. 2022. »Strokovni delavci za vzgojo in izobraževanje, vodstveni, svetovalni in drugi strokovni delavci v vrtcih po spolu, obliki lastnine in delovnem času, Slovenija, letno.« <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/0952609S.px>. Dostopno: 20. 7. 2022

Zdravniška zbornica Slovenije. 2020. »Smernice za uporabo zaslonov pri otrocih in mladostnikih.« *Informacije, publikacije*. <https://www.zdravniskazbornica.si/informacije-publikacije-in-analize/zasloni>. Dostopno: 1. 10. 2022

Osebna komunikacija:

Rejec, Renata. Statistični urad RS. 28.7.2022